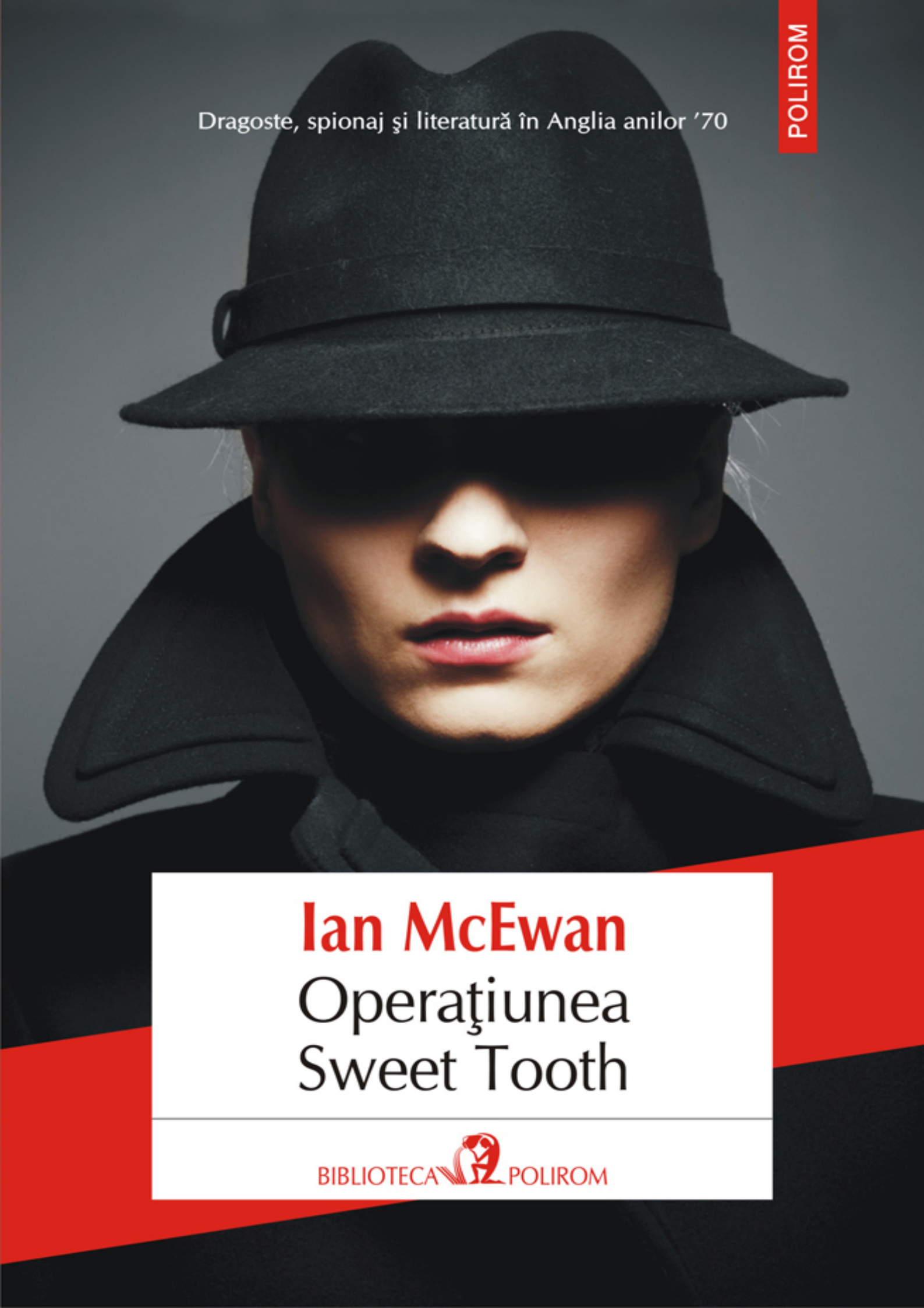

Ian McEwan

Operaţiunea Sweet Tooth

BIBLIOTECA POLIROM

Ian McEwan

Operaţiunea Sweet Tooth

Traducere din limba engleză
şi note de Dan Croitoru

POLIROM
2014

Ian McEwan, *Sweet Tooth*
© 2014 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-4714-9
ISBN PDF: 978-973-46-4715-6
ISBN print: 978-973-46-3149-0

Coperta: Carmen Parii
Foto copertă: © iStockphoto.com/VikaValter

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

IAN MCEWAN, unul dintre cei mai faimoşi scriitori britanici contemporani, este autorul romanelor *Solar*, *Pe plaja Chesil*, *Sîmbătă*, *Ispăşire* (laureat al National Book Critics Circle Award şi W.H. Smith Literary Award), *Amsterdam* (distins cu Booker Prize), *Durabila iubire*, *Inocentul*, *Copilul furat* (pentru care a primit Whitbread Award), *Cîinii negri*, *Mîngîieri străine* (amîndouă nominalizate la Booker Prize) şi *Grădina de ciment*. A scris şi volumele de povestiri *Prima dragoste, ultimele ritualuri* (cîştigător al Somerset Maugham Award) şi *În aşternuturi*. În anul 2011 i-a fost acordat Premiul Tîrgului de carte de la Ierusalim.

Lui Christopher Hitchens
1949-2011

„Nu am dat, în timpul acestor căutări, nici măcar peste un singur om cu adevărat rău.“

Timothy Garton Ash[1]

1. În Timothy Garton Ash, *Dosarul meu de securitate. O altă versiune a vieţii*, trad. de Catrinel Pleşu, Editura Humanitas, 1999.

1

Mă numesc Serena Frome (rimează cu *plume*[2]) şi acum aproape patruzeci de ani am fost trimisă într-o misiune secretă de serviciul britanic de securitate. De întors, nu m-am întors în bune condiţii. La optsprezece luni de la recrutare, am fost dată afară, nu înainte să mă fac de ruşine şi să-l distrug pe omul pe care-l iubeam, deşi la asta a contribuit şi el, fără îndoială.

N-am să zăbovesc prea mult asupra copilăriei şi adolescenţei mele. Sunt fiica unui episcop anglican şi, împreună cu sora mea mai mică, am crescut în curtea catedralei unui încântător orăşel din estul Angliei. Trăiam într-un cămin cald şi primitor, care lucea de curăţenie, era dichisit şi plin de cărţi. Părinţii mei se înţelegeau bine şi mă iubeau foarte tare, la fel şi eu pe ei. Sora mea, Lucy, era mai mică decât mine cu un an şi, cu toate că în adolescenţă zbieram tot timpul una la alta, n-am pus nimic la inimă, devenind foarte apropiate mai târziu. Credinţa tatălui meu în Dumnezeu era cumpănită şi deloc vehementă, nu încerca niciodată să ne-o impună cu de-a sila, aş zice că avea doar atât cât să-i permită să urce lin în ierarhia bisericească şi să ne instaleze într-o foarte confortabilă vilă în stil Queen Anne. Casa se înălţa într-un chiostro delimitat de plante perene, bine cunoscute pe vremea aceea, dar şi astăzi, celor care se pricep la grădinărit. Totul era deci statornic, demn de invidiat, idilic chiar. Am crescut într-o grădină împrejmuită, cu toate bucuriile şi limitările aferente.

Sfârşitul anilor ’60 ne-a mai destins existenţa, fără însă s-o dea peste cap. N-am lipsit nici o zi de la şcoală, cu excepţia celor în care am fost bolnavă. Când ieşeam din adolescenţă, zidurile grădinii n-au reuşit totuşi să ne oprească de la ceva mozoleală, cum îi ziceam pe-atunci, după cum nu ne-au împiedicat să experimentăm fumatul, băutura şi un pic de haşiş, discurile cu rock-and-roll, culorile mai vii şi relaţiile mai calde. La şaptesprezece ani, prietenii mei şi cu mine eram nişte timizi şi adorabili răzvrătiţi, însă ne făceam conştiincioşi temele, ne chinuiam să ne vârâm în cap până ne lua greaţa verbele neregulate, ecuaţiile, motivaţiile personajelor literare. Ne plăcea să ne dăm fete rele, dar în realitate eram destul de cuminţi. Savuram excitaţia generală care plutea în aer în 1969. Şi, odată cu ea, perspectiva momentului când aveam să plecăm

de-acasă ca să mergem la facultate. În primii optsprezece ani de viaţă nu mi s-a întâmplat nimic straniu sau îngrozitor şi de aia am să sar peste ei.

Dacă ar fi fost după mine, aş fi optat, din comoditate, să studiez Engleza la o universitate de provincie, din nord sau din vest. Îmi plăcea să citesc romane. Citeam repede – dădeam gata două-trei pe săptămână – şi mi-ar fi convenit de minune s-o ţin aşa în următorii trei ani. Dar la vremea respectivă eram considerată un fel de ciudăţenie a naturii – o fată cu talent la matematică. Disciplina nu mă interesa în mod special, nu-mi aducea cine ştie ce satisfacţii, însă îmi plăcea că eram mai bună decât toţi colegii mei, şi asta fără să mă dau de ceasul morţii. Ştiam rezolvările înainte să-mi dau seama cum ajunsesem la ele. În timp ce prietenii mei se luptau cu calcule complicate, eu găseam soluţiile fluierând, pe de-o parte pentru că rezolvările păreau că mi se înlănţuie dinaintea ochilor şi, pe de alta, dintr-un soi de intuiţie a răspunsului corect. N-aş fi putut să explic cum de ştiam ceea ce ştiam. Evident, un examen la matematică presupunea un efort mult mai mic decât unul la literatură engleză. Unde mai pui că în ultimul an de liceu devenisem căpitanul echipei de şah. Trebuie să vă puneţi la lucru toată imaginaţia ca să înţelegeţi ce însemna pe-atunci pentru o fată să se ducă la o altă şcoală din comitat şi să-l facă muci pe un încrezut cu pantaloni, ştergându-i de pe buze rânjetul condescendent. Dar, mă rog, matematica şi şahul, împreună cu hocheiul, fustele plisate şi imnurile bisericeşti, făceau parte din recuzita oricărei şcoli, cel puţin în accepţia mea. Când am început să-mi fac planuri pentru facultate, mi-am zis că de-acum venise vremea să las deoparte asemenea infantilisme. Numai că-mi făceam planuri fără s-o iau în calcul pe mama.

Era chintesenţa – ori parodia, depinde cum priveşti lucrurile – soţiei unui vicar, mai târziu episcop: o memorie formidabilă a tuturor numelor, feţelor şi văicărelilor enoriaşilor, stilul cu totul aparte în care trecea pe stradă parcă plutind, cu eşarfa ei Hermès la gât, felul în care ştia să fie amabilă, dar fermă, cu menajera şi cu grădinarul. Perfect charismatică la orice nivel social, în orice registru. Cum reuşea să vorbească pe limba femeilor ălora mereu încruntate, fumând ţigară de la ţigară, care stăteau în locuinţele sociale – parcă le văd strânse acolo, în cripta bisericii, unde se întrunea Clubul Mama şi Copilul! Cu câtă elocvenţă le citea povestea Naşterii Domnului în seara de Ajun copiilor de la organizaţia umanitară Barnardo, adunaţi la picioarele ei, pe covorul din salon! Cu câtă autoritate înnăscută l-a făcut să se simtă în largul său pe arhiepiscopul de Canterbury când l-a servit cu ceai şi

prăjiturele după slujba de sfinţire a noului baptisteriu! Lucy şi cu mine fuseserăm exilate la etaj pe toată durata vizitei, de unde ni se interzisese să coborâm. Toate astea – şi aici vine partea cea mai dificilă – îmbinate cu devotamentul şi supunerea absolute faţă de cauza pe care o servea tatăl meu. Îl susţinea, îl slujea, îl înlesnea la fiecare mişcare. De la şosetele perfect aranjate şi la cota[3] impecabil călcată din şifonier, la biroul fără fir de praf şi la liniştea absolută pe care se îngrijea să o înstăpânească în toată casa în zilele de sâmbătă, când tata îşi scria predica. Nu cerea în schimb – cel puţin, aşa îmi imaginez – decât ca el s-o iubească sau măcar să n-o părăsească.

Dar ce nu-mi dădusem eu seama pe-atunci era că sub toată această înfăţişare convenţională încolţea sămânţa dură a unei feministe. Sunt sigură că n-a rostit în viaţa ei un asemenea cuvânt, însă asta nu conta. Convingerile ei mi-au băgat frica-n oase. Mi-a replicat că era datoria mea de femeie să mă duc la Cambridge şi să studiez Matematica. „De femeie“? În vremurile alea şi în mediul în care trăiam, nimeni n-ar fi spus aşa ceva în veci. Nici o femeie nu făcea ceva în calitate „de femeie“. M-a anunţat că n-avea de gând să mă lase să-mi irosesc talentul. Trebuia să mă afirm şi să devin eminentă. Trebuia să urmez o carieră în ştiinţă, inginerie sau economie. Apoi a băgat chestia cu „ai lumea la picioare“. Cât de nedrept faţă de sora mea, că eu eram şi deşteaptă, şi frumoasă, în timp ce ea nu era nici una, nici alta. Ar fi cu atât mai inechitabil să n-am aspiraţii înalte… N-am înţeles logica acestui argument, dar n-am zis nimic. M-a anunţat că n-o să mi-o ierte în veci dacă o să dau la Engleză ca să devin o gospodină doar o idee mai educată decât ea. Mă pândea pericolul *să-mi irosesc viaţa*. Astea fuseseră cuvintele ei, care echivalau cu o recunoaştere a propriei situaţii. A fost singura dată când şi-a exprimat sau a sugerat nemulţumirea faţă de propria-i soartă.

După care l-a angajat în luptă şi pe tata – „Episcopul“, cum îi ziceam soră-mea şi cu mine. Într-o după-amiază, când m-am întors de la şcoală, maică-mea m-a înştiinţat că tata mă aşteaptă în biroul lui. Fără să-mi mai scot jacheta verde cu blazonul pe care era inscripţionată deviza şcolii – *Nisi Dominus Vanum*[4] –, m-am cufundat bosumflată în fotoliul lui voluminos de piele, în timp ce el, tronând din spatele biroului, îşi strângea hârtiile şi mormăia pentru sine, punându-şi ordine în gânduri. Mi-a trecut prin cap că imediat o să-mi repete Pilda talanţilor, dar – surpriză – m-a luat cu chestii practice. Se interesase şi el în stânga şi-n dreapta. Cambridge-ul trepida să se ştie că „îşi deschidea porţile spre societatea modernă, egalitaristă“. Cu povara zodiei mele întreit nefaste –

absolvisem o şcoală publică, eram fată şi voiam să urmez o disciplină rezervată exclusiv bărbaţilor –, aş fi intrat la sigur. Dacă, dimpotrivă, voiam să urmez Engleza la Cambridge (ceea ce nu fusese niciodată intenţia mea, dar Episcopul nu se-ncurca în amănunte), o să-mi fie mult mai greu. N-a trecut o săptămână şi mama vorbise deja cu directorul. Profesori care predau cele două materii şi-au desfăşurat forţele şi au făcut uz de toate argumentele părinţilor mei, la care au adăugat şi câteva dintr-ale lor, aşa că, evident, în final a trebuit să cedez.

Prin urmare, am lăsat deoparte ambiţia de-a studia Engleza la Durham sau Aberystwyth, unde sunt convinsă că aş fi ţinut-o într-o fericire, şi m-am înscris în schimb la Newnham College, Cambridge, ca să aflu chiar de la primul curs, desfăşurat la Trinity, ce mediocră eram într-ale matematicii. La sfârşitul primului semestru, eram atât de deprimată, că mai că nu m-am retras. Nişte băieţi împiedicaţi, complet lipsiţi de farmec sau de orice alte însuşiri ale spiritului uman precum empatia ori gramatica generativă, nimic altceva decât nişte veri un pic mai inteligenţi ai blegilor pe care îi snopeam la şah, mă priveau cu subînţeles când mă căzneam cu fel de fel de noţiuni pe care ei le stăpâneau de la sine. „Oo, serena domnişoară Frome“, exclama sarcastic un profesor în fiecare dimineaţă de marţi, când intram în sala lui de curs. „*Serenissima*. Ochi-albaştri! Vino, dragă, să ne luminezi!“ Atât pentru profesori, cât şi pentru colegi era evident că n-aveam să mă descurc tocmai pentru că eram o fată mişto, în fustă scurtă, cu bucle blonde care-i curgeau pe spate. Când, de fapt, nu mă descurcam pentru că nu eram mult diferită de aproape toţi ceilalţi oameni de pe pământ – nu prea bună la matematică, cel puţin nu la nivelul de la Cambridge. M-am dat de ceasul morţii să mă transfer la Engleză sau la Franceză, ba chiar şi la Antropologie, dar nu mă dorea nimeni. În vremurile alea, regulile erau respectate cu stricteţe. Ca să scurtez o poveste lungă şi nefericită, m-am chinuit să rezist şi, la finalul facultăţii, am absolvit cu calificativul „Bine“[5].

Din moment ce am trecut ca vântul prin anii copilăriei şi ai adolescenţei mele, o să încerc să comprim şi viaţa de studentă. Cărţi pe bani n-am jucat niciodată, în spectacole studenţeşti n-am apărut – teatrul îmi dă o senzaţie de stinghereală – şi nici nu m-a arestat poliţia în manifestaţiile de la Garden House[6]. În schimb, mi-am pierdut virginitatea în primul semestru, şi de câteva ori după, cel puţin aşa mi s-a părut, dacă îmi aduc aminte cât de neajutoraţi şi de inhibaţi eram, apoi a urmat o înşiruire agreabilă de iubiţi, şase, şapte ori poate chiar opt de-a lungul celor nouă semestre, în funcţie de cum defineşte fiecare „relaţiile intime“. Mi-am făcut şi

câteva bune prietene printre reprezentantele sexului feminin de la Newnham. Am jucat tenis şi am citit o mulţime de cărţi. Din cauza maică-mii urmam facultatea greşită, ceea ce nu înseamnă că abandonasem lecturile. Nu m-am dat niciodată în vânt după poezie sau teatru, dar cred că mă bucuram mult mai mult de un roman decât amicii de la universitate, pe care-i lua cu transpiraţii când trebuiau să scrie eseurile săptămânale despre *Middlemarch* sau *Bâlciul deşertăciunilor*. Pe când eu citeam repede o carte, apoi discutam un pic pe marginea ei, dacă aveam interlocutori care să-mi tolereze discursul elementar, după care treceam la următoarea. Citeam ca să nu mă mai gândesc la matematică. Mai mult decât atât (sau poate ar trebui să zic mai puţin decât atât?), citeam ca să nu trebuiască să gândesc.

V-am zis că eram rapidă la citit. Am dat gata *The Way We Live N*ow[7] în patru după-amiezi, tolănită-n pat. Parcurgeam un pasaj sau un paragraf dintr-o privire. Cum făceam asta? Îmi relaxam ochii şi mintea până se înmuiau precum ceara, şi pe aceasta se întipărea apoi textul de pe pagină. Dădeam pagina după doar câteva secunde, cu o mişcare nerăbdătoare din încheietură şi un foşnet brusc, care-i scotea din sărite pe cei din jur. Eram uşor de mulţumit. Nu stăteam să-mi bat capul cu idei şi fraze meşteşugite, aşa că săream peste splendide descrieri de atmosferă, peisaje sau interioare. Voiam personaje credibile, care să-mi stârnească îndeajuns curiozitatea încât să le urmăresc destinul. În general, căutam eroi care se îndrăgosteau ori sufereau deziluzii în amor, însă nu mă deranja dacă mai aveau şi alte preocupări. Ştiu că sună vulgar, dar îmi plăcea când cineva spunea „Vrei să te căsătoreşti cu mine?“ la final. Romanele fără personaje feminine erau aride ca deşertul. De aceea, Conrad nu-mi trezea nici un interes, la fel Kipling ori majoritatea povestirilor lui Hemingway. Şi mă lăsa rece dacă vreun autor era celebru ori ba. Citeam orice-mi cădea în mână. Literatură de consum, capodopere ale literaturii universale sau ceva între astea două – pe toate le tratam la fel.

Ia să-mi spuneţi dacă există vreun roman faimos care să înceapă cu o frază aşa de concisă ca asta: *În ziua în care sosi la New York, afară erau treizeci de grade*[8]. Nu că e de efect? Cum, nu ştiţi de unde e? I-am amuzat pe prietenii mei de la Engleză când am afirmat că *Valea Păpuşilor* nu e cu nimic mai prejos decât orice roman de Jane Austen. Au izbucnit în râs şi m-au tachinat luni de zile pe chestia asta. Deşi nu citiseră nici măcar un rând de Jacqueline Susann. Dar ce conta? Cui îi păsa de opiniile puerile ale unei matematiciene ratate? Nici mie, nici prietenilor mei. Măcar din punctul ăsta de vedere eram liberă să gândesc şi să spun ce vreau.

Nu, obiceiurile mele de lectură din studenţie nu sunt o digresiune. Că doar din cauza cărţilor am ajuns să lucrez în serviciile secrete. În anul terminal, prietena mea Rona Kemp a iniţiat un săptămânal intitulat *?Quis?*[9]. Ai fi zis că nu era altceva decât încă unul dintre proiectele care în vremurile alea se năşteau şi mureau peste noapte, numai că s-a dovedit un concept vizionar, etalând pentru prima dată amestecul de elitism şi cultură de masă ce avea să devină definitoriu mai târziu. Poezie şi muzică pop, teorie politică şi cancanuri, cvartete de coarde şi haine trendy ieftine, *nouvelle vague* şi fotbal. După zece ani, formula cucerise piaţa. Nu ştiu dacă Rona o inventase, dar cu siguranţă fusese printre primele care-i întrezăriseră potenţialul. Se dusese apoi la *Vogue*, după ce trecuse pe la *The Times Literary Supplement*, apoi lansase un întreg şir de reviste cu debuturi fulminante şi fiascouri pe măsură, din Manhattan până la Rio de Janeiro. Numai curiozitatea stârnită de cele două semne de întrebare din titlu – primul ei titlu de revistă – i-a asigurat destui cititori pentru încă unsprezece numere. Amintindu-şi de faza cu Jacqueline Susann, m-a rugat să scriu o rubrică permanentă, care se intitula „Ce-am mai citit săptămâna trecută“. O sinteză care trebuia să fie „prietenoasă şi cu de toate“. Floare la ureche! Scriam pe un ton colocvial, adică făceam un pic mai mult decât un rezumat al cărţilor pe care le dădusem gata una-două, şi, într-o autoparodiere asumată, dădeam când şi când verdictul însoţindu-l de mai multe semne de exclamare. Proza mea frivolă a prins de minune. De câteva ori, oameni pe care nu-i cunoşteam m-au oprit pe stradă ca să-şi exprime aprecierea. Până şi ironicului meu profesor de matematică i-a scăpat o remarcă elogioasă. Era prima şi ultima dată când aveam să simt gustul atât de dulce şi îmbătător al acelui elixir care se numeşte gloria din studenţie.

Să tot fi scris vreo jumătate de duzină de asemenea texte sprinţare, când ceva a-nceput să scârţâie. La fel ca mulţi scriitori care dau cu nasul de un pic de succes, începusem să mă iau prea în serios. Nu eram decât o fătucă neşcolită, o minte necultivată care trebuie ţinută în frâu. Sau, cum se spunea în unele dintre romanele pe care le citeam, aşteptam să vină Alesul şi să mă dea pe spate. Alesul meu s-a dovedit a fi un rus intransigent. Am nimerit peste un autor şi peste un subiect care m-au entuziasmat dincolo de limite. Brusc, mi-am dat seama că am o temă şi, deopotrivă, misiunea de a convinge. M-am abandonat unor interminabile rescrieri. În loc să aştern pe pagină ceea ce-mi trecea spontan prin cap, redactam câte două, apoi chiar trei versiuni. Cu mintea puţină pe care-o aveam, ajunsesem să cred că rubrica mea joacă un

rol vital în viaţa comunităţii. Mă sculam noaptea din pat ca să elimin câte un paragraf întreg şi să umplu pagina de observaţii. Abordam chestiuni cruciale. Ştiam că succesul la public avea să scadă considerabil, dar nu mă interesa. De fapt, n-ar fi făcut decât să-mi confirme opţiunile, era preţul pe care aveam să-l plătesc şi mi-l asumam eroic. Însemna că nu mă adresasem celor care trebuia. Obiecţiile Ronei nu m-au deranjat. De fapt, m-am simţit ca eliberată de o vină. „Numa' prietenoasă nu-i chestia asta", m-a anunţat, rece, într-o după-amiază, pe când stăteam în ceainăria Copper Kettle, după care mi-a înapoiat textul. „Parcă nu aşa ne-am înţeles să scrii." Şi avea dreptate. Toată dezinvoltura şi semnele de exclamare se topiseră, lăsând locul furiei şi tonului stringent, care nu făceau altceva decât să-mi limiteze curiozitatea şi să-mi afecteze stilul.

Decăderea mea a început cu cele cincizeci de minute petrecute în compania lui Aleksandr Soljeniţîn, mai exact a povestirii sale *O zi din viaţa lui Ivan Denisovici*, în noua traducere a lui Gillon Aitken. O luasem s-o citesc imediat după ce dădusem gata *Octopussy* de Ian Fleming. Trecerea a fost dură. Nu ştiam absolut nimic despre lagărele de muncă din Uniunea Sovietică şi n-auzisem în viaţa mea cuvântul „gulag". Crescută în curtea unei catedrale, de unde să aflu eu despre absurdităţile implacabile ale comunismului, despre curajul tuturor acelor bărbaţi şi femei închişi în sumbrele colonii penitenciare izolate, a căror existenţă cotidiană nu mai era guvernată decât de gândul supravieţuirii? Sutele de mii de oameni trimişi în pustietăţile siberiene pentru că luptaseră pentru ţara lor pe alte meleaguri, pentru că fuseseră prizonieri de război, pentru că-l supăraseră pe un nomenclaturist, pentru că erau nomenclaturişti, pentru că purtau ochelari, pentru că erau evrei, homosexuali, ţărani care aveau şi ei o vacă în gospodărie, poeţi. Cine era cel care vorbea în numele tuturor acestor năpăstuiţi? Până-n clipa aia, politica nici că mă interesase. N-avem nici cea mai mică idee despre disputele şi deziluziile generaţiei mai vârstnice. N-auzisem în veci de „opoziţia de stânga". În afara şcolii, toată educaţia mea se rezumase la nişte meditaţii la matematică şi tone de romane. Eram complet inocentă, prin urmare morala mea se revoltase în chip autentic. Nu ştiu să fi folosit vreodată sau să fi auzit la cineva termenul „totalitar". Aş fi zis mai degrabă că e ceva legat de ăia care nu beau. Am avut senzaţia că mi s-a ridicat vălul de pe ochi, că descopeream noi tărâmuri pe măsură ce clasificam rapoarte oficiale primite de pe un front obscur.

Într-o săptămână citisem şi *Primul cerc* de Soljeniţîn. Titlul era inspirat din Dante. Primul cerc al Infernului dantesc era rezervat filosofilor greci şi – ca să vezi! – avea forma unei

încântătoare *grădini împrejmuite*, dincolo de zidurile căreia se desfăşurau toate chinurile iadului. O grădină din care ieşirea şi drumul către Paradis nu erau permise. Cuprinsă de entuziasm, am făcut greşeala să-mi închipui că toată lumea îmi împărtăşea ignoranţa. Rubrica din revistă a căpătat accente moralizatoare. Oare Cambridge-ul ăsta infatuat nu ştia ce se întâmplase, ce se mai întâmpla încă la cinci mii de kilometri înspre est, chiar nu băgase de seamă cât de pernicioasă pentru spiritul uman se dovedise această utopie ratată, cu cozile ei la alimente, hainele mizere şi interdicţia de a călători în străinătate? Ce trebuia făcut pentru trezirea acestor conştiinţe adormite?

?Quis? a tolerat vreo patru reprize de anticomunism din parte-mi. Mi-am extins lecturile: *Întuneric la amiază* de Koestler, *Bend Sinister* de Nabokov şi acel remarcabil tratat al lui Miłosz care se intitulează *Gândirea captivă*. Evident, eram singura de pe mapamond care înţelesese *O mie nouă sute optzeci şi patru* de Orwell. Dar sufletul îmi rămăsese la prima mea iubire, Aleksandr. Fruntea amplă precum cupola unei biserici ortodoxe, barba de pastor de ţară, autoritatea pe care i-o conferea sinistra cunoaştere a gulagului, rezistenţa în faţa politrucilor. Nici măcar convingerile sale religioase nu mă puteau descuraja. L-am iertat când a zis că oamenii uitaseră de Dumnezeu. *El* era Dumnezeu. Cine i-ar fi putut sta alături? Cine i-ar fi putut contesta Premiul Nobel? Îi priveam fotografia şi îmi doream să fiu cea pe care o iubea. L-aş fi slujit cu acelaşi devotament cu care mama îl slujea pe tata. Dacă i-aş fi aranjat şosetele? Păi, aş fi îngenuncheat bucuroasă dinaintea lui ca să-i spăl picioarele. Cu limba!

În vremurile alea, preocuparea faţă de inechităţile sistemului sovietic era ceva la ordinea zilei în rândul politicienilor şi un loc comun în editorialele mai tuturor ziarelor. În contextul mişcărilor studenţeşti şi al politicii acelor zile, era un pic dezagreabilă. Faptul că CIA lupta împotriva comunismului spunea ceva. Anumite facţiuni din Partidul Laburist încă îi mai preţuiau pe boşorogii ăia de la Kremlin, pe animalele alea cu fălci pătrăţoase, încă mai apreciau proiectul lor terifiant, încă mai cântau Internaţionala la congresele anuale, încă mai organizau schimburi de studenţi. În anii Războiului Rece, dominaţi de gândirea dublă, nu prea dădea bine să te declari în favoarea Uniunii Sovietice în timp ce preşedintele Americii continua să susţină angajarea ţării în războiul din Vietnam. Dar, când ne-am întâlnit la ceai, la Copper Kettle, Rona, încă de pe atunci stilată, parfumată, răspicată, mi-a zis că nu politica o deranja la articolele mele. Ci faptul că păcătuiam prin prea multă gravitate. În următorul număr al revistei, semnătura mea nu avea să se mai regăsească.

Spaţiul rubricii mele fusese luat de un interviu cu cei din trupa Incredible String Band. Ce-a urmat? După un timp, *?Quis?* şi-a încetat apariţia.

La câteva zile după ce m-au pus pe liber de la *?Quis?*, am intrat într-o fază Colette, care avea să mă ţină luni întregi. Unde mai pui că aveam şi chestii mai stringente pe cap. Mai erau doar câteva săptămâni până la examenele de final de an şi-ntre timp îmi făcusem un nou prieten, un tip de la Istorie, pe nume Jeremy Mott. Avea o alură oarecum demodată – deşirat, cu nasul mare şi cu ditamai mărul lui Adam. Arăta cam neîngrijit, poseda o inteligenţă pe care se ferea s-o etaleze şi, în plus, era de o politeţe desăvârşită. Mai văzusem destui ca el la universitate. Păreau că se trag cu toţii din aceeaşi familie, absolviseră licee particulare din nordul Angliei, unde pesemne că li se repartizaseră şi haine identice. Erau ultimii oameni din lume care mai purtau sacouri de tweed de la Harris, cu petice din piele la coate şi manşete cu bordură. Aflasem, deşi nu de la el, că avea să-şi ia examenele cu calificativul „Excelent“ şi că publicase deja un articol într-o revistă academică de studii de secol XVI.

S-a dovedit a fi un amant tandru şi atent, în ciuda conformaţiei nefericite a pubisului său, extrem de ieşit în afară şi care, la început, m-a împuns ca dracu’. Şi-a cerut iertare, cu tonul pe care-l foloseşti când te scuzi pentru o rudă mai îndepărtată, cam dusă cu pluta. Vreau să spun că nu era din cale-afară de jenat. Am rezolvat problema punând între noi, când făceam dragoste, un prosop împăturit, remediu pe care am bănuit că-l mai aplicase adesea şi înainte. Dar chiar era grijuliu şi se pricepea, putea să se ţină cât voiam eu, ba chiar şi mai mult, până când nu mai rezistam eu. Dar orgasmele lui aveau ceva evaziv, în ciuda eforturilor mele, şi am început să bănuiesc că şi-ar dori să fac sau să spun ceva. Numai că n-a vrut să-mi spună ce. Sau, mai exact, a insistat că nu era nimic de spus. Nu l-am crezut. Voiam să aibă o dorinţă ascunsă, ruşinoasă, pe care numai eu puteam să i-o satisfac. Voiam ca bărbatul ăsta cultivat şi bine-crescut să fie numai al meu Oare i-ar fi plăcut să mă plesnească peste popou sau să-l plesnesc eu? Să-l las să-şi pună chiloţii mei? Misterul mă obseda când nu eram împreună şi îmi venea tot mai greu să mi-l alung din minte ca să mă pot concentra la matematică. Singura mea scăpare a fost Colette.

Într-o după-amiază, pe la început de aprilie, după o sesiune de lucru cu prosopul împăturit în apartamentul lui Jeremy, traversam strada prin faţa vechii Burse de cereale, eu învăluită într-o boare de satisfacţie şi cu o durere de şale din cauză că-mi întinsesem un muşchi, iar el… el n-aş putea spune

cum se simţea. Pe măsură ce ne continuam plimbarea, mă tot întrebam dacă ar fi oportun să abordez iarăşi subiectul. Era foarte drăguţ, mă ţinea strâns pe după umeri şi îmi povestea eseul lui despre Camera Înstelată[10]. De-acum eram convinsă că nu-l satisfăcusem. O simţeam în încordarea vocii, în pasul lui nervos. Zile întregi făcuserăm dragoste şi n-ajunsese măcar o dată la orgasm. Îmi doream din tot sufletul să-l ajut şi eram sincer curioasă care era problema. Începuse să mă chinuiască şi gândul că trăia o dezamăgire. Îl excitam, asta era clar, dar poate că de fapt nu mă dorea îndeajuns de mult. Am lăsat în urmă Bursa de cereale în asfinţitul rece al unei primăveri umede, braţul iubitului meu îmi încolăcea gâtul ca un guler de vulpe, starea mea de bine fiind compromisă puţin de durerile musculare şi ceva mai mult de enigma din jurul dorinţei lui Jeremy.

Brusc, de pe o alee, s-a ivit în faţa noastră, în lucirea slabă a stâlpilor de iluminat, profesorul lui Jeremy, Tony Canning. Când am făcut cunoştinţă, mi-a strâns mâna, întârziind cam mult să-i dea drumul, după părerea mea. Avea vreo cincizeci de ani – era cam de vârsta tatălui meu – şi ştiam despre el doar ce-mi povestise Jeremy. Că era profesor de istorie, prieten cu ministrul de Interne, Reggie Maudling, care fusese invitat o dată să cineze la colegiul unde preda Canning. A urmat o lungă seară de libaţiuni, în care cei doi s-au contrazis pe tema detenţiei fără proces din Irlanda de Nord. Profesorul Canning prezidase o comisie pentru situri istorice, făcuse parte din mai multe comitete consultative, era membru în consiliul de administraţie al British Museum şi scrisese o carte extrem de apreciată despre Congresul de la Viena.

Era un tip foarte influent, o specie de care aveam vag idee. Oameni de genul lui veneau din când în când în vizită la Episcop. Evident, pentru oricine avea sub douăzeci şi cinci de ani şi trăia în perioada aia postşaizecistă, asemenea indivizi erau enervanţi, însă pe mine mă distrau. Ştiau să fie charismatici, chiar spirituali, şi dâra de tutun şi brandy pe care o lăsau în urmă dădea senzaţia de linişte şi bunăstare. Evident, erau destul de egocentrici, dar nu păreau, şi cred că îşi luau foarte în serios statutul de funcţionari publici, sau cel puţin aşa dădeau impresia. Îşi cultivau cu sfinţenie toate plăcerile (vin, mâncare bună, pescuit, bridge etc.) şi, din câte se părea, trăiseră lucruri interesante în război. Îmi amintesc de Crăciunurile din copilărie, când veneau la noi şi ne dădeau mie şi soră-mii câte o bancnotă de zece şilingi. Dacă ar fi să aleg, aş zice că oameni ca ei ar trebui să conducă lumea. Slavă Domnului, sunt alţii mult mai răi.

Canning s-a dovedit extrem de curtenitor, dar politeţea lui nu avea nimic ostentativ, fiind potrivită funcţiei sale publice mai degrabă modeste. I-am remarcat părul ondulat, cu o cărare îngrijită, buzele pline şi umede şi o gropiţă în bărbie, care mi s-a părut foarte dulce, mai ales că vedeam, chiar şi în lumina aia slabă, că-i dădea de furcă la bărbierit. Am zărit firele de păr rebele iţindu-se din adâncitura care-i despica bărbia în două. Ce să mai, era un tip arătos.

După ce ne-am prezentat, Canning mi-a pus câteva întrebări despre mine. Toate foarte politicoase – despre disciplina în care îmi dădeam licenţa, despre colegiul Newnham, despre director, un bun prieten de-al său, despre oraşul meu natal, despre catedrală. Jeremy a intervenit şi el la un moment dat în conversaţie, după care Canning l-a întrerupt la rându-i ca să-i mulţumească pentru că-i arătase ultimele mele trei articole din *?Quis?*.

Apoi s-a întors iar către mine şi mi-a zis:

— Mişto articole. Ai talent, nu glumă, să ştii de la mine. Vrei să te-apuci de jurnalism?

?Quis? era o fiţuică studenţească, nu o revistă serioasă pentru oameni ca el. Lauda mi-a mers la inimă, dar eram prea tânără ca să ştiu să primesc un compliment. Am mormăit ceva care se voia modest, însă a sunat dispreţuitor, după care am încercat s-o dreg la fel de stângaci şi m-am zăpăcit complet. Profesorului i s-a făcut milă de mine şi ne-a invitat să luăm ceaiul, iar noi, mai exact Jeremy, am acceptat. Aşa că l-am urmat pe Canning, care a luat-o înapoi spre clădirile colegiului unde preda.

Avea un apartament mai mic, mai sărăcăcios şi mai dezordonat decât mă aşteptam; nu mai zic că m-a surprins halul în care a servit ceaiul, după ce a clătit într-o doară nişte căni pântecoase, pline de urme maronii, vărsând apoi din belşug apă fiartă peste hârtii şi cărţi când a turnat dintr-un ceainic electric mizerabil. Mai târziu mi-am dat seama că nimic din toate astea nu se potrivea cu omul pe care aveam să-l cunosc. S-a aşezat pe scaunul de la birou, iar noi – pe fotolii, continuând cu întrebările. Parcă eram la un seminar. Mă apucasem să ciugulesc din biscuiţii lui cu ciocolată Fortnum & Mason, aşa că m-am simţit obligată să-i dau un răspuns mai elaborat. Jeremy mă încuraja, dând nătâng din cap la orice spuneam. Profesorul m-a întrebat de părinţi şi despre cum era să creşti „la umbra unei catedrale“ – la care eu, crezându-mă spirituală, am zis că nu era nici o umbră, catedrala înălţându-se la nord faţă de casa parohială. Cei doi bărbaţi au izbucnit în râs şi m-am întrebat dacă nu cumva glumiţa mea avea şi alte sensuri, care-mi scăpau. Am trecut apoi la armele nucleare,

amintind de vocile din rândurile Partidului Laburist care reclamaseră dezarmare unilaterală. Am recitat o frază pe care o citisem undeva – un clişeu, după cum mi-am dat seama pe urmă. Era imposibil „să mai vâri duhul înapoi în lampă“. Armele nucleare trebuiau ţinute sub control, nu interzise. Şi uite-aşa se zisese cu idealismele tinereţii. De fapt, n-aveam nici o opinie asupra subiectului respectiv. În alt context, m-aş fi pronunţat pentru dezarmarea nucleară. Deşi n-aş fi recunoscut-o, mă străduiam să mă fac plăcută, să dau răspunsul corect, să-i stârnesc interesul. Îmi plăcea cum Tony Canning se apleca în faţă când începeam să vorbesc, iar zâmbetul aprobator, ce i se lăţea pe buzele pline fără a i le răsfrânge, şi felul în care spunea „Aha“ sau „Corect“ ori de câte ori făceam o pauză îmi dădeau curaj.

Poate că ar fi trebuit să-mi fie clar ca lumina zilei unde ducea toată discuţia. În mica lume cât o seră a jurnalismului studenţesc, mă anunţam ca un ucenic-combatant al Războiului Rece. Era clar de-acum. Doar ne aflam la Cambridge. Altfel, de ce-aş mai relata discuţia cu pricina? La momentul respectiv, întâlnirea n-a avut absolut nici o semnificaţie. Ieşiserăm din casă cu gândul să ne ducem la o librărie şi, în schimb, am ajuns la un ceai cu profesorul lui Jeremy. Nimic straniu aici. Se mai schimbaseră ele metodele de recrutare pe-atunci, dar nu prea mult. Poate că lumea occidentală suferea o transformare serioasă, poate că tinerii considerau a fi descoperit că-şi pot vorbi altfel, iar vechile stavile se spunea că se năruie din temelii. Dar faimoasa tehnică a „mâinii care ţi se lăsa pe umăr“ încă mai era practicată, chiar dacă nu aşa de frecvent şi nu la fel de apăsat. În mediul universitar, anumiţi profesori continuau să se uite după elemente promiţătoare şi să transmită mai departe numele celor care meritau să fie chemaţi la un interviu. Anumiţi candidaţi acceptaţi în posturi din administraţia publică încă mai erau traşi deoparte şi întrebaţi dacă nu se gândiseră vreodată să lucreze şi în „alte“ instituţii. În majoritatea cazurilor, oamenii erau abordaţi discret după câţiva ani în câmpul muncii. Chiar dacă nu trebuia s-o spună nimeni răspicat, extracţia socială rămânea la fel de importantă, iar – în ceea ce mă priveşte – episcopul din familie nu era deloc un dezavantaj. S-a spus adesea cât de mult timp a fost nevoie până când cazurile unor Burgess, Maclean ori Philby să zdruncine definitiv opinia adânc înrădăcinată că o anumită clasă socială e mai probabil să se dovedească loială faţă de patrie decât alta. În anii ’70, celebrele cazuri de trădare nu-şi pierduseră ecoul, dar vechile metode de înrolare rezistau pe poziţii.

De regulă, atât mâinile, cât şi umerii pe care acestea se lăsau aparţineau bărbaţilor. Era cu totul neobişnuit ca o femeie să fie abordată în această manieră bine-cunoscută şi consfinţită printr-o practică îndelungată. Şi, cu toate că e purul adevăr că Tony Canning avea să mă recruteze în cele din urmă pentru MI5, motivele s-au dovedit extrem de complicate, în plus, nici măcar n-a avut o aprobare oficială. Dacă faptul că eram tânără şi atrăgătoare a jucat un rol important în decizia lui, mi-a luat ceva timp să descopăr cât patos ascundea gestul său. (Acum, când din oglindă mi se arată un cu totul alt chip, o pot spune o dată pentru totdeauna. Chiar eram *frumuşică*. Şi mai mult decât atât. După cum mi-a scris Jeremy într-una din rarele lui efuziuni amoroase aşternute pe hârtie, „arătam superb“.) Până şi fiinţele superioare cu chipurile încadrate de bărbi cărunte de la etajul cinci, pe care nu le-am cunoscut niciodată şi abia dacă le-am zărit în scurta perioadă cât mi-am slujit ţara, habar n-aveau de ce le fusesem trimisă. Manifestau ele prudenţă, dar nu şi-ar fi închipuit în veci că profesorul Canning, el însuşi un vechi agent MI5, le făcea un dar de pe patul de moarte. Cazul lui era mai complicat şi mai trist decât şi-ar fi închipuit oricine. Avea să-mi schimbe viaţa şi, în acelaşi timp, să se poarte cu un egoism feroce, pentru că se pregătea să plece într-o călătorie fără întoarcere. Dacă până şi astăzi ştiu atât de puţine despre el, asta se datorează faptului că l-am însoţit doar o mică parte din drum.

2

Aventura mea cu Tony Canning a durat câteva luni. Inițial mă vedeam în continuare și cu Jeremy, dar – pe la sfârșitul lui iunie – după ce mi-am dat licența, s-a mutat la Edinburgh și și-a început lucrarea de doctorat. Existența mea a devenit mult mai lejeră, deși tot mă mai frământa gândul că nu fusesem în stare să-i descopăr secretul înainte să plece și că nu reușisem să-l satisfac. Nu că s-ar fi plâns vreodată sau că ar fi părut nefericit. După câteva săptămâni mi-a trimis o scrisoare tandră și plină de regrete ca să mă anunțe că se îndrăgostise de un violonist pe care-l auzise într-o seară, la Usher Hall, interpretând un concert de Bruch, un tânăr din Düsseldorf cu un timbru minunat, mai ales în mișcarea lentă a lucrării. Manfred, pe numele lui. Normal. Dacă aș fi fost puțin mai de modă veche în gândire, m-aș fi prins imediat, pentru că, într-o

vreme, problemele sexuale cu care se confrunta un bărbat nu aveau decât o singură cauză.

Ce bine. Odată misterul elucidat, fericirea lui Jeremy nu mai era problema mea. S-a arătat înduioșător de îngrijorat că m-a rănit, oferindu-se chiar să bată tot drumul până la mine ca să-mi explice situația față-n față. I-am scris la rândul meu ca să-l felicit, simțindu-mă ca una trecută prin viață când m-am arătat exagerat de încântată că-și găsise fericirea. Trecuseră doar cinci ani de când relațiile de genul ăsta nu mai erau considerate în afara legii și oricum pentru mine reprezentau o noutate absolută. L-am asigurat că nu era nevoie să vină până la Cambridge, că o să-i păstrez mereu cea mai frumoasă amintire, că era bărbatul cel mai plăcut din câți știam, că abia așteptam să-l cunosc și pe Manfred într-o zi, hai să ținem legătura, te rog, La revedere! Am vrut să-i mulțumesc că mă prezentase lui Tony, dar mi-am zis că n-are nici un rost să stârnesc suspiciuni. Și nici lui Tony nu i-am povestit aventurile fostului său student. Toată lumea trebuia să știe doar atât cât era cazul ca să fie fericită.

Și fericiți eram. Ne dădeam rendez-vous în fiecare weekend la țară, într-o casă izolată nu departe de Bury St Edmunds, în Suffolk. Ca să ajungi acolo, o luai mai întâi pe o străduță liniștită, apoi coteai pe o cărare abia zărită care traversa un câmp, mergeai până la un pâlc de arbuști străvechi și acolo, camuflată de niște tufe de păducel crescute de-a valma, dădeai de poarta unui gărduț de uluci vopsite-n alb. O potecă din dale șerpuia printr-o grădină năpădită de flori (lupini, nalbe, maci de grădină), oprindu-se în fața unei uși grele de stejar, cu nituri sau piroane. Ușa se deschidea direct în sufragerie, pavată cu dale uriașe, cu tavanul susținut de bârne ciuruite de cari, pe jumătate îngropate în tencuială. Pe peretele de vizavi dădeai cu ochii de un tablou înfățișând un peisaj mediteraneean, cu case văruite și rufe întinse la uscat. Era o acuarelă de Winston Churchill, pictată la Marrakech, în pauza unei conferințe din 1943. N-am aflat niciodată cum ajunsese în posesia lui Tony.

Friedei Canning, care era dealer de obiecte de artă și călătorea mult în străinătate, nu-i prea plăcea să vină aici. Se plângea de umezeala din casă și de mirosul de mucegai, precum și de corvezile suplimentare la care trebuia să se înhame. Din fericire, mirosul a dispărut imediat ce am făcut focul, cât despre corvezi, soțul ei și le asuma pe toate. E drept că presupuneau cunoștințe solide și abilități serioase: cum să aprinzi plita Rayburn, care se arăta deosebit de îndărătnică, cum să forțezi fereastra de la bucătărie ca să se deschidă, cum să faci să funcționeze țevăria din baie, cum să te descotorosești

de șoarecii cu spinarea ruptă care se prinseseră în capcane. Nici măcar n-a trebuit să gătesc prea mult. Pe cât era de îngălat când prepara ceaiul, pe-atât îi plăcea lui Tony să stea în bucătărie. Uneori jucam rolul asistentului de bucătar-șef și trebuie să recunosc că m-a învățat o groază de chestii. Gătea mai ales mâncare italienească, cu care se deprinsese în cei patru ani cât funcționase ca lector la un institut din Siena. Spatele îi juca feste, așa că – la fiecare vizită – pe mine pica măgăreața să car sacoșele de iută pline cu mâncare și sticlele de vin din portbagajul anticului său MGA, parcat în câmp.

Era o vară plăcută, după standardele din Anglia, iar Tony instituise un program seniorial. De multe ori mâncam de prânz la umbra unui moşmon din grădină. În general, după ce trăgea un pui de somn după-amiaza, Tony făcea o baie, apoi, dacă era cald, citea întins în hamacul agățat de doi mesteceni. Când era zăpușeală, i se întâmpla să-i curgă sânge din nas, și atunci rămânea înăuntru, întins pe spate, apăsându-și pe față un prosopel în care pusese cuburi de gheață. În câte o seară făceam un picnic în pădure, îngrijindu-ne să nu ne lipsească o sticlă de vin alb învelită într-un șervet curat, cu o lădiță din lemn de cedru cu pahare de vin și un termos de cafea. Ăsta era dineul nostru *sur l'herbe*. Cești și farfurioare, fețe de masă din damasc, farfurii de porțelan, tacâmuri din argint și un scaun pliant cu cadru de aluminiu și șezut și spătar din pânză – pe toate le căram fără să crâcnesc. Când vara se apropia de sfârșit, făceam doar plimbări scurte pentru că pe Tony începeau să-l doară oasele și obosea repede. Serile îi plăcea să asculte operă la un gramofon antic și, deși mi-a explicat fără întârziere personajele și intriga din *Aida, Così Fan Tutte* și *L'Elisir d'Amore*, toate vocile alea stridente și pline de alean nu mă prea impresionau. Fâșâitul și pocnetele acului bont ce unduia lin pe discuri creau parcă un fel de eter, prin care cei trecuți în lumea de dincolo păreau că ne cheamă zadarnic.

Îi plăcea să-mi povestească despre copilăria lui. Tatăl său fusese comandant de navă în Primul Război Mondial și practica iahtingul ca un profesionist. La sfârșitul anilor '20, vacanțele cu familia erau petrecute pe Marea Baltică, navigând de la o insulă la alta, și în una dintre aceste călătorii părinții lui au descoperit o căsuţă de piatră – pe care, de altfel, au și cumpărat-o ulterior –, pe îndepărtata insulă Kumlinge. Locul avea să devină unul dintre acele paradisuri ale copilăriei pe care nostalgia noastră le șlefuiește la infinit. Tony și fratele lui mai mare hoinăreau în voie, făceau foc și campau pe plaje sau mergeau cu barca până la o insuliță nelocuită ca să fure ouă de păsări marine. Mi-a arătat fotografii făcute cu un aparat vechi

tip box ca să-mi demonstreze că tărâmul de vis exista cu adevărat.

Într-o după-amiază de sfârșit de august ne-am plimbat prin pădure. Ceea ce făceam deseori, numai că acum Tony a ieșit de pe potecă, iar eu l-am urmat orbește. Ne-am croit anevoie drum printre arbuști și m-am gândit că mă duce într-un loc numai de el știut ca să facem dragoste. M-am uitat la frunzele de pe jos. Păreau destul de uscate. Dar lui nu-i stătea mintea decât la ciuperci, la mânătărci. Mi-am înăbușit dezamăgirea și am deprins tehnica de-a le deosebi de cele otrăvitoare – să aibă pori, nu lamele, un filigran delicat pe picior și, când le apăsai, degetul nu trebuia să lase pete. În aceeași seară avea să gătească o tigaie de porcini, cum le zicea el, cu ulei de măsline, piper, sare și *pancetta*, pe care i-am mâncat cu mămăligă la grătar, salată și vin roșu, un Barolo. Ceva cu totul exotic pentru anii ’70. Îmi amintesc scena în cele mai mici detalii – masa din lemn de pin proaspăt ștearsă, cu picioarele ei crestate de culoarea oului de rață, bolul de majolică plin cu mânătărcile lunecoase, discul de mămăligă strălucind ca un soare în miniatură de pe farfuria verde pal, cu smalțul plesnit, negrul sticlei de vin acoperite cu un strat de praf, frunzele de rucola, cu gustul lor ușor picant, într-un castron alb ciobit, Tony preparând sosul în doi timpi și trei mișcări, adăugând câteva picături de ulei, într-o mână ținând castronul și cu cealaltă storcând o jumătate de lămâie, în drum spre masă. (Și când te gândești că maică-mea prepara sosurile dozând ingredientele cu o minuțiozitate de inginer chimist.) Am mai mâncat noi multe chestii la masa aia, dar asta le-a întrecut pe toate. Ce simplitate, ce gust, ce om trecut prin viață! Afară vântul bătea cu putere și auzeam creanga unui frasin cum se lovește și se freacă de acoperișul din stuf. După cină ne apucam de citit, apoi discutam ca să fim siguri că am înțeles ce-am citit, însă numai după ce făceam dragoste, iar asta, la rândul ei, numai după încă un pahar cu vin.

Cum era ca amant? Păi, evident, nu la fel de energic și inepuizabil ca Jeremy. Și, deși Tony era în formă pentru vârsta lui, prima oară m-am cam pleoștit când am văzut ce înseamnă un trup de cincizeci și patru de ani. Stătea pe marginea patului, aplecându-se să-și scoată o șosetă. Laba piciorului ziceai că e un pantof vechi și uzat de atâta purtare. Am văzut piele zbârcită în cele mai improbabile locuri, chiar și la subraț. Dar ce ciudat că, în stupoarea mea, pe care m-am străduit imediat s-o reprim, nu mi-a dat prin cap că, de fapt, ceea ce mi se înfățișa dinaintea ochilor nu era altceva decât propriul meu viitor. Aveam atunci douăzeci și unu de ani. Ceea ce luam drept regulă – fermitate, netezime, suplețe – era carcasa

efemeră a tinereții. Bătrânii mi se păreau reprezentanții unei specii complet distincte, ca vrăbiile ori vulpile. Iar acum, când mă gândesc, ce n-aș da să mai am cincizeci și patru de ani! Organul cel mai mare al corpului duce tot greul – bătrânilor pur și simplu nu le mai cade bine propria piele. Atârnă pe ei, pe noi, ca un sacou de uniformă luat mai mare ca să-ți vină și când mai crești. Sau ca o pijama. Iar într-o anumită lumină, deși se poate să fi fost și din cauza perdelelor din dormitor, Tony avea un aspect gălbui, ca paginile unei cărți vechi în care puteai să citești varii necazuri – mâncat prea mult, cicatrice de la operația de menisc sau de apendicită, de la o mușcătură de câine, de la un accident de alpinism și de la o catastrofă din copilărie, când – la un mic dejun – o tigaie îl văduvise de o parte din părul pubian. Mai avea și o cicatrice de zece centimetri în dreapta pieptului, care se întindea până la gât și a cărei proveniență nu mi-a dezvăluit-o niciodată. Dar, în ciuda palorii sale și a… petelor maro-gălbui care-l făceau să semene cu ursulețul meu ponosit de-acasă, trebuie să mărturisesc că era un amant versat și tandru. Avea un stil plin de curtoazie. Îmi mergea la inimă cum mă dezbrăca, apoi îmi punea hainele pe braț, ca un supraveghetor la piscină, precum și felul în care mă ruga să mă așez călare pe fața lui – ceva la fel de nou pentru mine ca salata de rucola.

Nu că n-aș fi avut și rețineri în anumite privințe. Deseori se arăta grăbit, nerăbdător să treacă mai departe – marile lui pasiuni erau băutura și statul de vorbă. Mai târziu mi-am zis că era egoist, clar de modă veche, grăbindu-se să ajungă la orgasm, pe care-l atingea cu un strigăt răgușit. Și era mult prea obsedat de sânii mei, pe-atunci foarte frumoși, desigur, dar parcă nu era normal ca un bărbat de vârsta Episcopului să dovedească o fixație aproape infantilă, efectiv sugându-i cu un scâncet bizar. Era și el unul dintre englezii ăia smulși de lângă fusta mămicii la vârsta de șapte ani și trimiși într-un exil nemilos la școlile cu internat. Bieții de ei, nu ajungeau niciodată să recunoască ce mult îi afectase chestia asta, așa că trăiau cu ea. Dar astea erau plângeri minore. Aveam parte de ceva cu totul nou, o aventură care-mi confirma propria maturitate. Un bărbat mai mare și mai versat ca mine mă iubea la nebunie. Așa că-i iertam orice. Unde mai pui că muream după buzele alea moi ale lui. Știa să sărute excelent.

Cu toate astea, îmi plăcea cel mai mult când era iarăși cu hainele pe el, cu cărarea lui perfectă făcută la loc (folosea ulei de păr și un pieptene de oțel), când devenea iarăși omul de seamă, bărbatul influent, când mă instala într-un fotoliu, scoțând cu dexteritate dopul unei sticle de Pinot Gris și îndrumându-mi lecturile. Și mai era un lucru pe care aveam să-

l observ de-atunci – diferența colosală dintre omul când e îmbrăcat și când e în pielea goală. Doi oameni diferiți, un singur pașaport. Dar iarăși, prea puțin conta, căci pentru mine toate erau parte din același întreg – sex și gătit, vin și scurte plimbări, discuții. Și mai eram și tare studioși. În primele zile, în primăvara și la începutul verii din acel an, învățam pentru examenul de absolvire. Aici Tony nu mai avea cum să mă ajute. Stătea de partea cealaltă a mesei și scria la o monografie despre John Dee[11].

Avea zeci de prieteni, dar – evident – nu invita pe nimeni când eram cu el la țară. O singură dată am avut parte de musafiri. Au venit într-o după-amiază, într-o mașină cu șofer, doi bărbați în costume negre, la vreo patruzeci de ani, cred. Pe un ton destul de sec, Tony m-a rugat să fac o plimbare mai lungă prin pădure. Când m-am întors, o oră și jumătate mai târziu, cei doi plecaseră. Tony nu mi-a oferit nici o explicație și în aceeași seară ne-am întors la Cambridge.

Căsuța era singurul loc în care ne întâlneam. Cambridge-ul era ca un sat – prea multă lume îl știa pe Tony acolo. Trebuia să mă car cu sacul de voiaj până în partea cealaltă a orașului, la marginea unui cvartal, și să aștept într-o stație de autobuz să apară el în mașina lui sport rablagită. La origine fusese decapotabilă, dar mecanismul de metal al acoperișului de pânză era atât de ruginit, încât acesta nu se mai putea retracta. Vechiul MGA avea o lampă de interior cu suport de bronz și cadrane de bord tremurătoare. Mirosea a ulei de motor și a metal încins de ziceai că-i un Spitfire din 1940. Simțeai podeaua subțire și caldă vibrând sub picioare. Ce senzație încercam când mă desprindeam din coada de la autobuz, sub privirile încărcate de resentiment ale călătorilor obișnuiți, pentru a mă transforma din broască în prințesă în timp ce mă încovoiam ca să mă strecor înăuntru, lângă domnul profesor. Era ca și cum m-aș fi vârât în pat în public. Îmi înghesuiam sacul în spațiul minuscul din spatele meu și simțeam cum pielea crăpată de pe scaune îmi agață mătasea bluzei – pe care mi-o cumpărase el de la magazinul de lux Liberty – în momentul în care mă aplecam să fiu sărutată.

Când s-au încheiat examenele, Tony m-a anunțat că se va ocupa el de lecturile mele. Gata cu atâtea romane! Era îngrozit de ignoranța mea în privința a ceea ce el numea „povestea insulei noastre“. Și avea tot dreptul să fie. Nu studiasem istorie la școală decât până la paisprezece ani. Acum aveam douăzeci și unu, eram fericita posesoare a unei educații privilegiate, dar Bătălia de la Azincourt, dreptul divin al regilor, Războiul de 100 de Ani nu erau, pentru mine, altceva decât niște sintagme. Termenul însuși de „istorie“ îmi evoca o succesiune anostă de

domnii și dispute clericale sângeroase. Dar m-am conformat îndrumării. Materialul era oricum mai interesant decât matematica, iar bibliografia era scurtă – Winston Churchill și G.M. Trevelyan. Restul avea să mi-l predea oral profesorul meu.

Prima lecție s-a desfășurat în grădină, sub moşmoni. Am aflat că, începând din secolul al XVI-lea, fundamentul politicii engleze, ulterior al celei britanice, l-a constituit preocuparea pentru echilibrul de forțe. Mi s-a cerut să studiez Congresul de la Viena din 1815. Tony stăruia asupra faptului că existența unui echilibru între națiuni a reprezentat temelia unui sistem internațional legitim care funcționează pe principiul diplomației pașnice. Era vital ca națiunile să se țină sub control una pe cealaltă.

Adeseori citeam singură după prânz în timp ce Tony trăgea un pui de somn, ca de obicei, iar – pe măsură ce vara se apropia de sfârșit – reprizele de somn deveneau tot mai lungi, fapt pe care ar fi trebuit să-l bag de seamă. La început l-am impresionat cu viteza mea la citit. Două sute de pagini în două ore! Apoi l-am dezamăgit. Nu eram în stare să răspund limpede la întrebările lui, nu rețineam informația. M-a pus să trec iarăși prin interpretarea pe care o dădea Churchill Revoluției glorioase, m-a testat, a oftat teatral – Trece totul prin tine ca prin sită! –, m-a obligat să citesc încă o dată, mi-a pus mai multe întrebări. Aceste examene orale se derulau în timpul plimbărilor prin pădure și la paharele de vin de după cinele pe care le gătea. Insistența lui mă scotea din sărite. Voiam să fim doi îndrăgostiți, nu elevă și profesor. Mă enervam la fel de tare pe el cât mă enervam pe mine când nu știam răspunsurile. Și apoi, după câteva ședințe în care s-a arătat veșnic nemulțumit, am început să simt o urmă de mândrie, și nu doar pentru că-mi îmbunătățisem performanțele. Povestea însăși a început să mă intereseze. Era ceva de preț aici și aveam senzația că îl descoperisem singură, așa cum mi se întâmplase și cu represiunea sovietică. Nu era oare Anglia, la sfârșitul secolului al XVII-lea, cea mai liberă și mai animată de curiozitate societate din câte cunoscuse lumea vreodată? Nu a avut iluminismul englez o înrâurire mai mare decât cel francez? Nu a fost just faptul că Anglia a făcut figură aparte luptând împotriva despotismului catolic de pe continent? Și, cu siguranță, noi eram moștenitorii acestei libertăți.

Așa că n-am fost greu de ghidat. Tony mă pregătea pentru primul meu interviu, care urma să aibă loc în septembrie. Avea idee despre genul de englezoaică pe care ar fi dispuși s-o angajeze, sau pe care ar fi el dispus s-o angajeze, și se temea că educația mea limitată va constitui un dezavantaj. Credea, în

mod greșit, după cum se va dovedi, că printre examinatori avea să se numere și un fost student de-al lui. Insista să citesc zilnic ziarul, prin care înțelegea, evident, ziarul *The Times*, care pe-atunci încă era cel mai important. Până în clipa respectivă nu prea mă interesase presa și nici nu știam ce-i ăla un editorial. Din câte se părea, acesta era „inima“ unui ziar. La prima vedere, textul mi s-a părut asemenea unei probleme de șah. Așa că m-a prins. Am admirat verdictele privind chestiuni de interes public, scrise toate într-un stil bombastic și arogant. Opiniile erau întru câtva opace și nu reușeau să se ridice dincolo de o referință la Tacit sau Vergiliu. Cât de matur! Mi-am zis că oricare dintre scriitorii ăștia anonimi era foarte potrivit să ajungă lider mondial.

Și care erau chestiunile zilei? În cadrul editorialelor, ample propoziții subordonate gravitau în jurul celor principale, dar în paginile cu scrisori de la cititori, nimeni nu părea să mai aibă vreun dubiu. Totul mergea anapoda, iar autorii scrisorilor ştiau în adâncul inimilor neliniştite că ţara se cufunda în disperare, furie şi autodistrugere dementă. Marea Britanie căzuse pradă, proclama o scrisoare, unui delir de *akrasia* – care, mi-a reamintit Tony, era termenul grecesc ce desemna lipsa de stăpânire, săvârșirea unei fapte împotriva a ceea ce-ți poruncește buna chibzuință. (Nu citisem dialogul *Protagoras* al lui Platon?) Iată un cuvânt util. L-am pus la păstrare. Dar nu mai *exista* bună chibzuință ca să acționezi împotriva ei. Toată lumea înnebunise, așa spunea toată lumea. Vechiul cuvânt „conflict“ era folosit la greu în acele zile pline de scandal, în care inflația declanșa greve, acordurile dintre patronat și sindicate duceau la creșterea inflației, când la tot pasul dădeai de manageri stupizi, care se desfătau cu prânzuri prelungite, sindicaliști căpoşi cu ambiții insurecționiste, guverne slabe, crize energetice și întreruperi de curent, *skinheads*, străzi murdare, conflictul din Irlanda de Nord, armele nucleare. Decădere, dezintegrare, declin, ineficiență crasă și apocalipsă…

Printre subiectele favorite abordate în paginile din *The Times* se numărau minerii, „clasa muncitoare conducătoare“, lumea bipolară a lui Enoch Powell și Tony Benn, pichetele și ciocnirile minerilor cu poliția de la mina de cocs din Saltley. În una dintre scrisori, un contraamiral în rezervă spunea că țara seamănă cu un cuirasat ruginit, găurit sub linia de plutire. Tony a citit scrisoarea la micul dejun și a fluturat cu zgomot ziarul în direcția mea – pe atunci hârtia de ziar se mototolea și foșnea puternic.

— Cuirasat? a spumegat. Nu-i nici măcar o corvetă. E un căcat de barcă cu vâsle care se duce la fund!

Anul acela, 1972, era doar începutul. Când m-am pus eu pe citit ziarele, săptămâna de lucru redusă la trei zile din motive de economie, întreruperile de curent, a *cincea* stare de urgență decretată de guvern nu erau departe. Credeam ceea ce citeam, dar părea ceva îndepărtat. Așa îmi păreau și Cambridge-ul, și casa din pădure a soților Canning. În ciuda lecțiilor de istorie, n-aveam senzația că particip la destinul națiunii. Tot ce aveam era o valiză cu haine, mai puțin de cincizeci de cărți, cele câteva obiecte din copilărie din camera mea de-acasă. Mai aveam și un amant care mă iubea, îmi gătea și nu amenințase niciodată că o să-și părăsească soția. Și aveam o singură obligație, un interviu pentru slujbă – și asta doar peste câteva *săptămâni*. Eram absolut liberă. Așa că ce-mi venise să mă angajez la Serviciul de Securitate ca să pun și eu mâna la perpetuarea acestui stat suferind, acestui bolnav al Europei? Nimic, nu-mi venise nimic. Nu știam de ce. Pur și simplu mi se ivise în cale o șansă și voiam să profit. Tony își dorea asta, așa că mi-o doream şi eu, că tot n-aveam altceva de făcut. Așa că de ce nu?

În plus, încă mai consideram că trebuia să dau socoteală în fața părinților mei, iar ei s-au bucurat să audă că mă gândeam să mă alătur unui segment respectabil din administrația publică, adică Ministerului Sănătății și Protecției Sociale. Nu era chiar cariera în fizică atomică la care visa mama, dar trăinicia acestei entități în vremuri tulburi probabil că a liniștit-o. A vrut să știe de ce n-am venit acasă după absolvire, iar eu i-am spus că un profesor mai în vârstă a avut amabilitatea să mă pregătească pentru „examinare“. Evident, părea logic de ce preferasem să închiriez o cămăruță ieftină lângă parcul Jesus Green și „să muncesc pe rupte“, chiar și în weekend.

Mama s-ar fi arătat mai sceptică dacă sora mea, Lucy, n-ar fi creat o diversiune intrând în mari belele în vara respectivă. Fusese întotdeauna mai zgomotoasă, mai exuberantă, mai dispusă să riște și mai convinsă decât mine când venea vorba de spiritul de emancipare al anilor ’60, care se târau acum spre următorul deceniu. Totodată, crescuse cu doi centimetri mai înaltă decât mine și a fost prima persoană pe care am văzut-o purtând pantaloni scurți făcuți din blugi tăiați. Relaxează-te, Serena, fii liberă! Hai să călătorim! Prinsese gustul hippy tocmai când acesta începea ușor să se demodeze, dar așa se-ntâmplă în provincie. În plus, spunea tuturor că unicul ei țel în viață era să se facă doctor, generalist sau poate pediatru.

Și-a urmat ambițiile pe un drum mai ocolit. În iulie, când cobora la Dover din feribotul ce o adusese de la Calais, a fost

oprită de un vameș sau mai degrabă de câinele acestuia, un copoi care începuse să latre, ațâțat brusc de miresmele degajate de rucsacul ei. Înăuntru, înfășurată în tricouri murdare și în folii de plastic ca să nu fie detectată de câini, se afla o jumătate de kilogram de hașiș de proveniență turcească. Iar în interiorul lui Lucy, deși nici acest lucru nu a fost declarat, se dezvolta un embrion. Identitatea tatălui era incertă.

În lunile care au urmat, mama s-a văzut nevoită să-și dedice o bună parte din zi unei misiuni cvadruple. În primul rând a trebuit s-o scape pe Lucy de închisoare, în al doilea – să aibă grijă ca povestea să nu ajungă în ziare, în al treilea – să împiedice exmatricularea lui Lucy de la Universitatea din Manchester, unde era studentă la Medicină în anul al doilea, și, în al patrulea, nu după mari suferințe, să aranjeze o întrerupere de sarcină. Din câte mi-am dat seama în urma unei vizite de criză pe care am făcut-o acasă (când Lucy, mirosind a paciuli, m-a strivit, plângând, în brațele ei bronzate), Episcopul era gata să-și plece capul și să accepte orice îi hărăziseră Cerurile. Dar mama preluase deja controlul, activând cu înverșunare rețelele care se extind la nivel local și național de la orice catedrală de secol XII. Spre exemplu, șeful poliției din comitatul nostru era și predicator și un vechi cunoscut al omologului său, șeful poliției din Kent. Un prieten din Asociația Membrilor Partidului Conservator îl cunoștea pe judecătorul dinaintea căruia a compărut Lucy la primul termen. Redactorul-șef de la ziarul local voia să-și bage cei doi băieți gemeni, complet afoni, în corul bisericii. Urechea muzicală era o chestiune relativă, însă nimeni nu te ajuta dezinteresat, și a fost nevoie, m-a asigurat mama, de *o muncă imensă*, în special cu avortul, o intervenție de rutină din punct de vedere medical, dar – spre surpriza lui Lucy – profund traumatizantă. În cele din urmă a primit o sentință de șase luni de închisoare cu suspendare, în presă n-a transpirat nimic, rectorul de la Manchester sau o altă eminență de genul ăsta a fost asigurat de întregul sprijin al tatălui meu într-o chestiune obscură, cu ocazia următorului sinod. Sora mea s-a întors la studii în septembrie. După două luni avea să renunțe la facultate.

Așa că am fost lăsată în pace în iulie și august ca să trândăvesc prin Jesus Green, să-l citesc plictisită pe Churchill, în așteptarea weekendului și a drumului până la marginea orașului. Nu va trece mult până când voi păstra cu sfințenie în memorie vara lui 1972 ca pe o epocă de aur, o idilă prețioasă, deși toate plăcerile erau rezervate doar serilor de vineri și de sâmbătă. Weekendurile acelea nu erau altceva decât o lecție extinsă despre cum să te comporți în viață, despre ce să gătești și să bei, despre cum să citești ziare, cum să susții o

argumentare și cum să „digeri“ o carte. Știam că mă așteaptă un interviu, dar nu mi-a trecut prin cap motivul pentru care Tony se dădea atâta de ceasul morții cu mine. Și, chiar dacă mi-ar fi trecut, mi-aș fi spus că tot interesul pe care mi-l arăta făcea parte din ceea ce însemna să ai o aventură cu un bărbat mai în vârstă.

Evident, situația nu avea cum să dureze la nesfârșit și totul s-a destrămat într-o jumătate de oră furtunoasă, lângă o șosea principală, cu două zile înainte de data la care trebuia să mă prezint la interviu, în Londra. Succesiunea precisă a evenimentelor merită consemnată. Aveam o bluză de mătase, cea pe care am menționat-o mai devreme, pe care Tony mi-o cumpărase la început de iulie. Fusese bine aleasă. Îmi plăcea senzația de lux pe care mi-o dădea când o purtam în câte o seară caldă, iar Tony îmi spusese nu o dată cât de mult îi plăcea cum îmi venea croiala ei simplă și lejeră. Eram mișcată. Era primul bărbat din viața mea care-mi cumpărase ceva de îmbrăcat. Un amant în vârstă, bogat. (Nu cred că Episcopul intrase vreodată într-un magazin.) Avea ceva demodat cadoul ăsta, un pic kitsch și teribil de feciorelnic, dar îmi plăcea. Când o purtam, mă simțeam în brațele lui. Scrisul caligrafic, într-o nuanță de albastru deschis, de pe etichetă mi se părea clar erotic – „tusor[12] spălare manuală“. Gâtul și manșetele erau tivite cu benzi de *broderie anglaise* și celor două pliuri de pe umăr le corespundeau două cute mici de pe spate. Cadoul ăsta era o emblemă, așa-mi imaginez. Când plecam, luam bluza la mine în cameră, o spălam în chiuvetă, apoi o călcam și o împătuream ca să fie pregătită în așteptarea următoarei vizite. Exact ca mine, de altfel.

Dar de data asta – era luna septembrie –, ne aflam amândoi în dormitor și eu îmi strângeam lucrurile, când Tony s-a întrerupt din vorbă – spunea ceva despre Idi Amin, președintele Ugandei – și mi-a zis să arunc bluza în coșul de rufe, laolaltă cu o cămașă de-a lui. Avea logică. Urma să ne întoarcem curând și menajera, doamna Travers, avea să vină a doua zi să se ocupe de tot ce trebuia. Doamna Canning era plecată la Viena pentru zece zile. Îmi amintesc bine momentul pentru că mă bucurasem foarte tare. Dragostea noastră ținea de o anumită rutină, trebuia să acceptăm asta, iar gândul că viitorul nostru imediat avea să se compună din cele trei-patru zile era reconfortant. Deseori mă simțeam foarte singură la Cambridge când stăteam și așteptam să mă sune la telefonul public de pe hol. Într-o clipă în care mi s-a părut că fusesem oarecum ridicată la rangul de soție, am săltat capacul de răchită, am pus bluza de mătase peste cămașa lui și totul mi-a ieșit din minte. Sarah Travers venea de trei ori pe săptămână

din satul vecin. O dată petrecuserăm o jumătate de oră foarte agreabilă împreună stând și curățând mazăre la masa din bucătărie, timp în care mi-a povestit despre fiul ei hipiot care plecase în Afganistan. Mi-a spus-o cu mândrie, de parcă se înrolase în armată ca să lupte într-un război necesar și periculos. N-am vrut să mă gândesc prea mult la chestia asta, dar am presupus că văzuse un lung șir de prietene de-ale lui Tony perindându-se prin căsuță. Deși nu cred că-i păsa, atât timp cât își lua banii.

Întoarsă la Jesus Green, au trecut patru zile și n-am primit nici o veste. Am studiat docilă Factory Acts[13] și Corn Laws[14] și am citit ziarele. M-am văzut cu câțiva prieteni care se aflau prin zonă, dar nu m-am îndepărtat de telefon. În cea de-a cincea zi m-am dus la colegiul lui Tony, i-am lăsat un bilet portarului și m-am întors într-un suflet, îngrijorată să nu-mi fi telefonat între timp. Eu nu-l puteam suna – iubitul meu avusese grijă să nu-mi dea numărul lui de telefon. M-a sunat abia seara. Cu o voce plată și fără să mă salute, mi-a indicat să fiu în stația de autobuz a doua zi dimineață, la ora zece. Eram pe la jumătatea unei întrebări puse pe un ton plângăreț când mi-a închis. Firește că n-am prea dormit în noaptea aia. E de-a dreptul extraordinar dacă mă gândesc că am rămas trează făcându-mi griji pentru *el* când ar fi trebuit să știu în inima mea de fraieră că eu urma să fiu pusă pe liber.

În zori am făcut o baie și m-am parfumat. La șapte eram gata. Mi-am pus în geantă ca proasta, încrezătoare, desuurile care-i plăceau (evident, negre și mov) și pantofi sport pentru plimbările prin pădure. La nouă și douăzeci și cinci eram în stația de autobuz, neliniștită să nu fi ajuns mai devreme și să nu-l fi dezamăgit că nu m-a găsit acolo. A apărut pe la zece și un sfert. A deschis portiera dinspre locul de lângă șofer și m-am strecurat înăuntru, dar nu m-a așteptat nici un sărut. În schimb, și-a ținut ambele mâini pe volan și a demarat în trombă. Am făcut vreo cincisprezece kilometri fără să scoată o vorbă. Încheieturile i se albiseră de cât strângea volanul și nu s-a uitat decât înainte. Ce se întâmplase? N-a vrut să-mi spună. Iar eu eram disperată, speriată de felul în care smucea mașina micuță, depășind imprudent în rampă și în curbă, ca și cum ar fi vrut să mă avertizeze despre furtuna care avea să vină.

A întors spre Cambridge într-un sens giratoriu și a oprit într-un refugiu de pe autostrada A45, un loc cu iarba plină de ulei și de gunoaie și cu un chioșc așezat direct pe pământ, unde se vindeau hotdogi și hamburgeri pentru șoferii de camion. La ora asta standul avea obloanele trase și lacătul pe ușă, iar afară nu era parcat nimeni. Ne-am dat jos din mașină. Era una dintre zilele alea cele mai neplăcute de la sfârșitul verii – cu soare,

vânt și praf. În dreapta noastră era un rând de puieți de sicomor, plantați la distanță unul de altul, aproape uscaţi, iar în partea cealaltă traficul vuia și huruia. Parcă ne aflam pe marginea unui circuit de curse. Refugiul era lung de vreo două sute de metri. A pornit înspre capătul lui și eu am pășit alături de el. Ca să ne auzim aproape trebuia să țipăm.

— Deci șmecheria ta n-a ținut, a fost primul lucru pe care mi l-a spus.

— Care șmecherie?

Am revăzut rapid trecutul recent. Cum nu existase nici o șmecherie, am sperat imediat că totul nu era decât o neînțelegere pe care aveam s-o rezolvăm în câteva secunde. Ba chiar m-am gândit că o să ne amuzăm de chestia asta mai târziu. Că o să facem dragoste înainte de amiază.

Am ajuns în punctul unde refugiul se unea cu șoseaua.

— Să-ți fi clar, mi-a zis și ne-am oprit. N-o să te bagi niciodată între mine și Frieda.

— Tony, despre ce *șmecherie* vorbești?

S-a întors iarăși în direcția mașinii, iar eu l-am urmat.

— Ce coșmar!

Vorbea singur.

Am strigat ca să acopăr vacarmul.

— Tony, zi-mi!

— Acum ești mulțumită? Aseară am tras cea mai urâtă ceartă din ultimii douăzeci și cinci de ani. Nu te bucură ce succes ai avut?

Chiar și așa de naivă, de derutată și de îngrozită cum eram, îmi dădeam seama de absurdul situației. Avea să-mi spună ce avea de spus până la urmă, în felul lui, așa că n-am mai zis nimic și l-am așteptat să continue. Am trecut iarăși pe lângă mașină și pe lângă chioșcul închis. În dreapta se întindea un gard viu înalt. Ambalaje viu colorate de dulciuri și biscuiți se prinseseră în crengile țepoase de păducel. Am văzut un prezervativ folosit, ridicol de lung, zăcând pe iarbă. Frumos loc să pui capăt unei legături amoroase.

— Serena, cum ai putut să fii atât de proastă?

Chiar mă simțeam ca o proastă. Ne-am oprit din nou și eu am spus cu o voce tremurătoare, pe care nu mi-o puteam stăpâni:

— Pe cuvântul meu că nu știu despre ce vorbești.

— Ai vrut să-ți găsească bluza. Și ți-a găsit bluza. Te-ai gândit că o să se-nfurie și ai avut dreptate. Te-ai gândit că o să-mi strici căsnicia și o să te strecori în loc, dar nu ți-a mers.

Nedreptatea întregii situații m-a copleșit și mi-a venit greu să deschid gura. Undeva, într-un punct aflat cumva deasupra și înapoia rădăcinii limbii, gâtul începuse să mi se

încleșteze. M-am întors cu spatele în caz că m-ar fi podidit plânsul. Nu voiam să-mi vadă lacrimile.

— Înțeleg că ești tânără și toate alea. Dar ar trebui să-ți fie rușine.

Când în sfârșit mi-am recăpătat-o, mi-am detestat vocea, care-mi suna ca un orăcăit rugător.

— Tony, tu mi-ai spus s-o pun în coșul de rufe.

— Ei, hai. Știi foarte bine că n-am spus așa ceva.

A spus-o pe un ton blând, aproape afectuos, ca un tată iubitor, unul pe care eram pe cale să-l pierd. Ar fi trebuit să ne certăm, mai tare decât se certase el vreodată cu Frieda, ar fi trebuit să mă reped la el. Dar, cu totul inoportun, m-am gândit că o să izbucnesc în lacrimi și eram hotărâtă să n-o fac. Nu plâng deloc ușor și, când m-apucă, vreau să fiu singură. Dar vocea aceea calmă, afectând autoritatea, m-a pătruns din cap până-n picioare. Era așa de sigură pe ea și de amabilă, încât mai că-mi venea să cred tot ce-mi spunea. Îmi dădusem seama deja că n-aveam să reușesc să schimb felul în care își amintea ce se întâmplase duminica trecută sau să-l împiedic să-mi dea papucii. Mai știam și că mă pândea pericolul să acționez ca și cum aș fi fost vinovată. Ca un hoț care plânge de ușurare când e prins. Cât de nedrept, de disperat. Nu izbuteam să deschid gura și să mă apăr. Toate orele alea de stat lângă telefon și noaptea nedormită mă anihilaseră. Gâtul a continuat să mi se strângă, alți mușchi de mai jos s-au crispat la rândul lor, trăgându-mi buzele înapoi de parcă ar fi încercat să-mi dezgolească dinții. Eram gata să izbucnesc, dar nu trebuia să cedez, nu în fața lui. Nu când greșea într-un asemenea hal. Singurul mod prin care puteam să mă stăpânesc și să-mi păstrez demnitatea era să rămân tăcută. Dacă aș fi vorbit, mi-aș fi dat frâu liber sentimentelor. Și când te gândești că eram disperată să vorbesc. Voiam să-i spun cât de nedrept se purta, cum risca tot ce era între noi din cauza unui lapsus. Era una dintre ocaziile alea des întâlnite când mintea vrea una, iar corpul, alta. Ca atunci când ai chef de sex în mijlocul unui examen sau când ți-e rău la o nuntă. Cu cât mă luptam în tăcere să-mi controlez sentimentele, cu atât mă uram mai tare și cu atât devenea el mai calm.

— N-a fost cinstit din partea ta, Serena. Credeam că ești mai bună de-atât. Nu-mi vine ușor s-o spun, dar sunt profund dezamăgit.

Și a ținut-o tot așa în vreme ce eu rămăsesem cu spatele la el. Cum avusese încredere în mine, cât mă încurajase, cum își pusese mari speranțe în mine, iar eu îl decepționasem. Probabil că-i venea mult mai ușor să se adreseze cefei mele, fără să fie nevoit să mă privească în ochi. Începeam să bănuiesc că nu era

vorba doar de o greșeală, o scăpare de memorie normală la un om important, ocupat și mai în vârstă. M-am gândit că-mi puteam imagina destul de bine cum se petrecuseră lucrurile. Frieda se întorsese mai repede de la Viena. Dintr-un motiv sau altul, poate dintr-o bănuială urâtă, se dusese la casa de la țară. Sau se duseseră împreună. În dormitor dăduse peste bluza mea spălată. După care urmaseră scena din Suffolk sau din Cambridge și ultimatumul ei – fă-i vânt fetei sau cară-te. Așa că Tony luase decizia evidentă. Dar aici e-aici. Mai făcuse o alegere. Hotărâse să-și asume postura victimei, a celui amăgit, a celui îndreptățit acum să fie furios. Se convinsese că nu pomenise în veci de coșul de rufe. Memoria fusese ștearsă, și asta într-un scop anume. Dar acum nici nu-și mai aducea aminte că-și șterse singur memoria. Nici măcar nu se mai prefăcea. Chiar credea în propria-i dezamăgire. Considera cu adevărat că făcusem ceva diabolic și meschin. Se proteja pe sine însuși de ideea că avusese o opțiune. Slăbiciune, autoamăgire, afectare? Toate la un loc, dar – mai presus de orice – o eroare de *rațiune*. Masa profesorilor în refectoriul universității, monografii, comisii guvernamentale – nu mai contau. Rațiunea îl părăsise. După cum vedeam, profesorul Canning suferea de o gravă disfuncție intelectuală.

Am pipăit după un șervețel în buzunarul strâmt al blugilor și mi-am suflat nasul cu un sunet de claxon trist. Încă n-aveam destulă încredere în forțele mele ca să deschid gura.

— Știi unde duc toate chestiile astea, nu? spunea Tony.

Tot cu vocea lui calmă, cu efect terapeutic. Am dat din cap. Știam exact. Dar mi-a spus oricum. În timp ce vorbea, am văzut o dubă apropiindu-se în viteză și oprindu-se cu un derapaj controlat pe pietrișul de lângă chioșc. Dinăuntru se auzea muzică pop dată tare. Un tânăr cu coadă și tricou fără mâneci care lăsa să i se vadă brațele musculoase și bronzate s-a aplecat pe geam și a aruncat două pungi de plastic cu chifle pentru hamburgeri direct pe pământ, lângă chioșc. Apoi a demarat în trombă, ridicând un nor de fum albastru pe care vântul l-a dus fix spre noi. Da, eram azvârlită precum chiflele alea. Brusc, am înțeles de ce ne opriserăm în refugiul ăsta. Tony se așteptase să fac o scenă. N-avea chef să mă dau în petic în mașinuța lui. Cum era să dea jos de pe scaunul pasagerului o femeie isterică? Așa că de ce să nu mă aducă aici, de unde putea pleca ușor, lăsându-mă să fac autostopul până în oraș?

De ce să suport așa ceva? M-am îndepărtat de el și am pornit spre mașină. Știam ce aveam de făcut. Puteam foarte bine să rămânem amândoi în refugiu. Obligat să stea în compania mea o oră în plus, puteam să-i bag mințile-n cap.

Sau nu. Nu mai conta. Îmi făcusem un plan. Am ajuns la portiera dinspre partea șoferului, am deschis-o și am scos cheile din contact. Toată viața lui înșirată pe un inel voluminos, o mulțime virilă de chei marca Chubb, Banham sau Yale, de la birou, de acasă, de la cealaltă casă, de la cutia poștală, de la seif, de la cealaltă mașină și de la celelalte părți ale vieții lui pe care le ascunsese de mine. Mi-am tras brațul în spate ca să arunc acel ansamblu peste gardul viu. Dacă va reuși să se strecoare prin el, n-are decât s-o ia pe câmp în patru labe, printre vaci și baligi, ca să caute cheile vieții sale sub ochii mei.

După trei ani de tenis la Newnham, aruncarea mea ar fi trebuit să fie destul de puternică. Dar n-am apucat să mi-o etalez. Îmi întinsesem brațul în spate la maximum când i-am simțit degetele încolăcindu-se strâns în jurul încheieturii mele. Mi-a luat cheile în câteva secunde. N-a fost brutal, așa că n-am opus rezistență. Și-a făcut loc pe lângă mine și s-a urcat în mașină fără vreun cuvânt. Spusese destule și, în plus, tocmai îi confirmasem cele mai sumbre așteptări. Mi-a aruncat sacul pe jos, a trântit portiera și a pornit motorul. Iar acum, când îmi recăpătasem în sfârșit vocea, ce am spus? Încă o dată am fost jalnică. Nu voiam să plece. Am strigat ca proasta la el prin capota de pânză:

— Tony, nu te mai preface că nu știi adevărul.

Ce ridicol. Bineînțeles că nu se prefăcea. Tocmai asta era disfuncția lui. A turat motorul de vreo două ori în caz că mai aveam ceva de spus care trebuia înăbușit. Apoi a plecat – mai întâi încet, probabil de frică să nu mă arunc peste parbriz sau sub roți. Dar eu am rămas acolo ca un bufon tragic, uitându-mă după el. I-am văzut stopurile aprinzându-se când a încetinit ca să se înscrie în trafic. Apoi a dispărut, și cu asta totul s-a terminat.

3

Nu mi-am anulat întâlnirea cu MI5. Oricum nu mai aveam nici o altă preocupare în viață și, cum problemele lui Lucy fuseseră rezolvate pentru moment, chiar și Episcopul s-a declarat încrezător în perspectivele carierei mele în cadrul Ministerului Sănătății și Protecției Sociale. La două zile după scena din refugiul de pe autostradă, m-am dus la interviu în Great Marlborough Street, pe latura vestică a Soho-ului. Am așteptat pe un scaun tare, adus de o secretară care m-a privit cu

o dezaprobare mută, undeva într-un coridor întunecat, cu pardoseală de ciment. În viața mea nu mai fusesem într-o clădire atât de deprimantă. De-a lungul culoarului se întindeau niște ferestre cu rame de fier și având în loc de geam niște cărămizi din acelea de sticlă pe care eu le asociam de regulă cu subsolurile. Dar nu cărămizile împiedicau lumina, ci jegul de pe ele, atât pe interior, cât și pe exterior. Pe pervazul ferestrei de lângă mine zăcea un morman de ziare acoperit cu o zgură neagră. M-am întrebat dacă nu cumva slujba avea să se dovedească o formă de pedeapsă prelungită administrată de Tony de la distanță. Din casa scărilor se insinua un miros complex. Ca să-mi treacă timpul, am încercat să identific diversele surse ale respectivului miros. Parfum, țigări, soluţie de curățat pe bază de amoniac și ceva organic, care fusese odată comestibil.

Primul interviu, cu o femeie vioaie și prietenoasă pe nume Joan, a constat mai mult din completări de formulare și răspuns la întrebări biografice banale. După oră am revenit în aceeași cameră, unde alături de Joan mai era acum un tip, un militar, Harry Tapp, cu o mustață tip muscă, de culoarea nisipului, care fuma țigară de la țigară, servindu-se dintr-o tabacheră de aur plată. Mi-au plăcut vocea lui sacadată, de modă veche, și felul în care bătea ușor darabana cu degetele îngălbenite de tutun de la mâna dreaptă când vorbea, iar apoi și le odihnea când asculta. Timp de cincizeci de minute, toți trei ne-am străduit să definim profilul meu moral. În principal, eram o matematiciană care avea și alte interese. Dar ce Dumnezeu era cu calificativul ăla de „Bine“? Am mințit sau am distorsionat un pic adevărul, potrivit situației, și am spus că în ultimul an, în chip destul de stupid, din cauza volumului de muncă, începuseră să mă atragă scrisul, Uniunea Sovietică și operele lui Soljenițîn. Domnul Tapp s-a arătat intrigat de opiniile mele, pe care le-am recitat după ce îmi revăzusem vechile articole, așa cum mă sfătuise iubitul meu care mă părăsise. Iar în afara anilor de studiu, eul pe care mi-l inventasem își trăgea întru totul originea din vara petrecută împreună cu Tony. Căci pe cine mai aveam lângă mine? Uneori chiar *eram* Tony. S-a dovedit că aveam o pasiune pentru Anglia rurală, în special pentru Suffolk, și mai ales pentru o magnifică pădure străveche, cu copaci cu vârfurile tunse, prin care îmi plăcea să hoinăresc și să culeg mânătărci toamna. Și lui Joan îi plăceau mânătărcile, așa că am schimbat la repezeală rețete sub privirile nerăbdătoare ale lui Tapp. Nu auzise până atunci de *pancetta*. Tapp m-a întrebat dacă mă interesase vreodată criptarea. Nu, dar am mărturisit că aveam o slăbiciune pentru evenimentele de actualitate. Am trecut în

viteză prin chestiunile zilei – greva minerilor și cea a docherilor, Piața Comună, haosul din Belfast. Am adoptat limbajul unui editorial din *The Times*, repetând pe un ton patrician opinii profunde, care cu greu puteau fi combătute. De exemplu, când am ajuns la subiectul unei „societăți tolerante“, am citat concepția exprimată de *The Times*, potrivit căreia libertatea sexuală a indivizilor trebuia pusă în balanță cu nevoia copiilor de protecție și afecțiune. Cine-ar fi putut combate așa ceva? Începeam să-mi intru în ritm. Apoi mă mai pasiona și istoria Angliei. Harry Tapp s-a înviorat iarăși. Și ce anume din istoria Angliei? Revoluția Glorioasă. Aha, asta-i chiar foarte interesant! Și, mai pe urmă, care era eroul meu intelectual? Am vorbit de Churchill, nu ca politician, ci ca istoric (am rezumat maniera „incomparabilă“ în care acesta relatează bătălia de la Trafalgar), ca laureat al Premiului Nobel pentru Literatură și ca acuarelist. Dintotdeauna îndrăgisem puțin cunoscuta *Rufe la uscat pe un acoperiș în Marrakech*, care cred că se afla acum într-o colecție privată.

Impulsionată de o afirmație a lui Tapp, am aplicat pe autoportretul meu și dâra pasiunii pentru șah, fără să adaug că nu mai jucasem de peste trei ani. M-a întrebat dacă îmi era cunoscut finalul de partidă dintre Zilber și Tal din 1958. Nu-mi era, dar puteam să dezvolt în mod credibil pe marginea poziției Saavedra. De fapt, în viața mea nu fusesem așa de inteligentă ca în cursul interviului ăluia. Și de când scriam articole în *? Quis?* nu mă simțisem așa mulțumită de mine însămi. Puține erau subiectele despre care nu puteam vorbi. Eram capabilă să dau ignoranței mele pe orice subiect o certă strălucire. Vocea cu care vorbeam era vocea lui Tony. Vorbeam ca un director de colegiu, ca șeful unei comisii guvernamentale de investigare, ca un mare latifundiar. Dacă vreau să intru în MI5? Eram gata să-l conduc. Așa că nu m-a mirat, după ce am fost rugată să ies, apoi chemată iar cinci minute mai târziu, să-l aud pe domnul Tapp spunându-mi că decisese să-mi ofere o slujbă. Ce altceva ar fi putut să facă?

Timp de câteva secunde n-am procesat ce zicea. Iar când în sfârșit am reușit, am crezut că mă tachinează sau că mă pune la încercare. Urma să ocup postul de ofițer asistent debutant. Știam deja că, în clasificarea funcțiilor publice, asta era cea mai de jos posibil. Principalele mele atribuții aveau să constea în înregistrare, catalogare și alte activități legate de munca de arhivă. În timp și cu multă muncă, voi putea fi promovată la postul de ofițer asistent. N-am lăsat să mi se vadă pe chip ceea ce am realizat instantaneu – că făcusem o greșeală îngrozitoare sau că Tony făcuse o greșeală îngrozitoare. Sau că asta era în realitate pedeapsa pe care o născocise pentru mine. Nu eram

recrutată ca „ofițer de caz“. Deci nu ca spion, nici vorbă de muncă în linia-ntâi. Prefăcându-mă încântată, am întrebat timid, iar Joan mi-a confirmat ca pe o chestiune de rutină: bărbații și femeile urmau un parcurs profesional distinct și numai bărbații deveneau ofițeri de caz. Sigur, sigur, am spus. Sigur că știam. Eram tânăra aia deșteaptă-foc care le știa pe toate. Eram prea mândră ca să-i las să observe cât de greșit informată fusesem sau cât de tulburată eram. M-am auzit acceptând plină de entuziasm. Minunat! Vă mulțumesc. Mi s-a comunicat data de la care urma să încep. Abia aștept! Domnul Tapp mi-a strâns mâna și a plecat. În drum spre ieșire, Joan mi-a explicat că oferta va trebui să treacă prin procedurile uzuale de aprobare. Dacă eram acceptată, aveam să lucrez în birourile din Curzon Street. Voi fi obligată să semnez angajamentul de confidențialitate referitor la păstrarea secretului privind informațiile clasificate și mă voi supune prevederilor stricte ale acestuia. Sigur, am spus iarăși. Minunat. Mulțumesc.

Am părăsit clădirea într-o stare de spirit confuză și sumbră. Înainte chiar să-i spun la revedere lui Joan, luasem decizia că nu-mi doream slujba. Era o ofensă, o modestă poziție de secretară și cu o treime mai prost plătită decât salariul aferent unui asemenea post. Cu bacșișuri cu tot, aș fi câștigat dublu dacă mă făceam chelneriță. N-au decât să-și țină slujba pentru ei. O să le scriu un bilet. Oricât de dezamăgitor mi s-ar fi părut, măcar îmi era clar că asta trebuia să fac. Mintea îmi era complet goală, nu mai știam ce să fac sau încotro s-o apuc. Mi se terminau și banii pentru camera de la Cambridge. Nu-mi mai rămânea altă opțiune decât să mă întorc la părinți, să-mi reiau statutul de fiică, de copil, să mă confrunt iarăși cu indiferența Episcopului sau cu zelul organizatoric al maică-mii. Încă și mai rea decât această perspectivă era brusca suferință din dragoste care mă năpădise. Faptul că pentru o oră mă pusesem în pielea lui Tony și făcusem o incursiune printre amintirile verii petrecute împreună reînviase în mine povestea de iubire pe care o trăiserăm. Mă străduisem să înțeleg adevărata dimensiune a pierderii pe care o suferisem. Mă simțeam ca și cum, în mijlocul unei lungi conversații, mi-ar fi întors brusc spatele, lăsându-mă cu senzația copleșitoare a absenței lui. Îmi lipsea, tânjeam după el și știam că n-o să-l mai aduc niciodată înapoi.

Pustiită, am luat-o încet pe Great Marlborough Street. Slujba și Tony erau ca două fațete identice ale aceluiași lucru, educația sentimentală a unei veri, care se spulberase în jurul meu în patruzeci și opt de ore. El se întorsese la colegiul și la nevasta lui, iar mie nu-mi mai rămăsese nimic. Nici dragoste,

nici slujbă. Doar fiorul înghețat al singurătății. Și tristețea îmi era adâncită și de felul în care mă părăsise. Cât de nedrept! Am aruncat o privire vizavi și, printr-o coincidență dezagreabilă, m-am trezit că mă îndreptam spre fațada în fals stil Tudor a magazinului Liberty, de unde Tony îmi cumpărase bluza.

Silindu-mă să nu mă las cu totul zdrobită, m-am întors rapid pe Carnaby Street și mi-am croit drum prin mulțime. O muzică tânguitoare de chitară și un parfum de paciuli ce răzbăteau dintr-un magazin aflat la subsol m-au dus cu gândul la sora mea și la toate necazurile de-acasă. Șiruri întregi de cămăși „psihedelice“ și uniforme militare pline de fireturi gen Sergeant Pepper spânzurau pe stativele de umerașe de pe trotuar. Disponibile pentru turmele alea de indivizi toți o apă și-un pământ, toți cu aceleași gusturi, disperaţi să-și afirme individualitatea. Mă rog, poate eram eu într-o dispoziție acră. Am luat-o pe Regent Street, apoi am făcut la stânga, am pătruns mult în Soho și m-am plimbat pe străzile împuțite, pline de resturi de mâncare, burgeri și hotdogi cu urme de ketchup, cutii de carton strivite pe asfalt și în rigole și saci de gunoi stivuiți în jurul stâlpilor de iluminat. Peste tot străluceau, cu litere roșii de neon, cuvintele „pentru adulți“. În vitrine, pe piedestaluri îmbrăcate în imitaţie de catifea, tronau bice, dildouri, uleiuri pentru masaj erotic, o mască cu ținte. Un tip gras, într-o geacă de piele, care făcea reclamă la un club de striptease, mi-a strigat din prag un cuvânt nedesluşit, Toy sau așa ceva. Ori poate era Oi[15]! Altcineva a fluierat după mine. Am grăbit pasul, având grijă să nu privesc pe nimeni în ochi. Mi-am adus aminte de Lucy. Nu era cinstit din partea mea s-o asociez cu cartierul ăsta, dar noul spirit de eliberare din cauza căruia soră-mea fusese arestată și rămăsese gravidă făcuse să apară asemenea magazine (și, aș putea să adaug, permisese și aventura mea cu un bărbat mai în vârstă). Lucy îmi spusese nu o dată că trecutul era o povară, că venise vremea să dărâmăm totul. În aer plutea un iz de revoltă sordidă, indolentă. Dar, grație lui Tony, știam acum cu cât efort fusese clădită civilizația occidentală, așa imperfectă cum era. Sigur că ne chinuiam din cauza unei guvernări defectuoase, că nu ne bucuram de o libertate deplină. Dar în această parte a lumii, conducătorii noștri nu mai aveau privilegiul puterii absolute, brutalitatea era mai degrabă o chestiune privată. Indiferent de ce se găsea sub picioarele mele, în subsolurile străzilor din Soho, ne ridicaserăm deasupra murdăriilor. Catedralele, parlamentele, tablourile, tribunalele, bibliotecile și laboratoarele – erau cu toatele prea prețioase ca să le demolezi.

Poate era din cauza vieții mele la Cambridge și a efectului cumulat al atâtor clădiri și pajiști străvechi când vedeam cât de

blândă fusese trecerea timpului peste piatră, ori poate îmi lipsea mie curajul tinereții, eram prea precaută, prea mironosiță. Dar toată această revoluție deloc glorioasă nu era genul meu. Nu-mi doream câte un sex-shop în fiecare orășel, nu-mi doream tipul de viață la care aspira sora mea, nu voiam să dau foc istoriei. Să umblu brambura, să călătoresc? Mi-aș fi dorit să călătoresc cu oameni civilizați ca Tony Canning, care nu punea la îndoială importanța legilor și a instituțiilor, reflectând continuu la modul în care acestea pot fi îmbunătățite. Numai de-ar fi vrut să călătorească el cu *mine*. Numai de n-ar fi fost așa un nenorocit.

Acea jumătate de oră cât mi-a luat să rătăcesc din Regent Street până în Charing Cross Road mi-a decis destinul. M-am răzgândit, m-am hotărât să accept slujba, să-mi pun ordine în viață, să am un țel și puțină independență. E posibil ca în decizia mea să se fi regăsit o urmă efemeră de masochism – o iubită respinsă, așa cum ajunsesem, nu merita să fie mai mult decât o sclavă de birou. Că tot nu mi se oferea altceva. Puteam astfel să las în urmă Cambridge-ul și asocierea lui cu Tony și să mă pierd în mulțimea londoneză – gând care îmi provoca o senzație de tragică satisfacție. O să le spun părinților mei că aveam o slujbă decentă de funcționară la Ministerul Sănătății și Protecției Sociale. Până la urmă, se va dovedi că nu era nevoie de atâta secretomanie, dar la vremea respectivă mă încânta ideea să-i induc în eroare.

După-amiază m-am întors în cămăruța mea, mi-am înștiințat proprietarul că urma să plec și am început să-mi strâng lucrurile. A doua zi am aterizat în curtea catedralei cu tot ce aveam. Mama s-a bucurat foarte tare pentru mine și m-a îmbrățișat cu multă dragoste. Spre marea mea mirare, Episcopul mi-a dăruit o bancnotă de douăzeci de lire. Trei săptămâni mai târziu îmi începeam noua mea viață în Londra.

Am cunoscut-o pe Millie Trimingham, mamă singură care într-o bună zi avea să devină director general? Atunci când, în anii din urmă, puteai în fine să spui tuturor că ai lucrat în MI5, mi s-a pus deseori această întrebare. Și mă irita, deoarece bănuiam că ascunde o alta: cu pregătirea mea universitară la Cambridge, de ce nu ajunsesem la rândul meu la fel de sus? Am intrat în MI5 la trei ani după ea, urmând același parcurs, cel pe care îl descrie în memoriile ei – aceeași clădire sinistră din Mayfair, aceeași perioadă de pregătire într-o sală lungă, îngustă și prost luminată, aceleași sarcini, deopotrivă inutile și misterioase. Dar când am intrat eu în rândurile MI5, în 1972, Trimingham era deja o legendă printre noile angajate. Să ținem cont că noi aveam douăzeci și ceva de ani, iar ea – treizeci și

ceva. Mi-a arătat-o Shirley Shilling, noua mea prietenă. Trimingham stătea la capătul culoarului, lumina îi venea din spate, pătrunzând printr-o fereastră soioasă, avea cu un teanc de dosare vârâte sub braț și era angajată într-o discuție de o arzătoare importanță cu un individ anonim care părea a fi unul dintre cei aflați la vârfurile pierdute în nori ale autorității. Lăsa senzația că e-n largul ei, se vedea clar că își permitea chiar o glumiță, ceea ce l-a făcut pe tip să scoată un hohot de râs și să-și lase o clipă mâna pe brațul ei, ca și cum i-ar fi spus: Mai ține-ți în frâu umorul dacă nu vrei să-mi faci viața imposibilă.

Noi, nou-angajatele, o admiram după ce auziserăm că reușise să deprindă sistemul de arhivare și meandrele Registraturii într-un timp atât de scurt, încât fusese avansată în mai puțin de două luni. Se zvonea că ar fi fost vorba de fapt de câteva săptămâni, chiar de zile. Ni se părea că ghicim o urmă de rebeliune în hainele ei, cu imprimeuri în culori vii și eșarfe veritabile, cumpărate din Pakistan, unde fusese trimisă de Serviciu să lucreze într-un avanpost ilegal. Asta ne spuneam noi. Mai bine am fi întrebat-o direct pe ea. A trebuit să treacă o viață întreagă ca să aflu din memoriile ei că se ocupase de hârțogărie la biroul din Islamabad. Nu știu dacă luase parte la revolta femeilor din acel an, când angajatele cu studii superioare din MI5 au pornit o campanie prin care cereau oportunități mai bune în carieră. Voiau să li se permită să coordoneze agenți, la fel ca ofițerii de caz bărbați. Cred că Trimingham era solidară cu aceste revendicări, dar circumspectă când venea vorba de acțiuni colective, discursuri și rezoluții. N-am înțeles niciodată de ce noi, cele recent selecționate, n-am fost contactate să luăm parte la revolta femeilor. Poate pentru că posturile noastre de debutante erau prea neînsemnate. Spiritul epocii a fost, înainte de toate, cel care a produs schimbările lente din cadrul Serviciului, dar ea a făcut prima breșă, prima gaură în tavanul clădirii femeilor. A făcut-o în liniște, cu tact. Noi, restul, ne-am năpustit gălăgioase în spatele ei. Eu am fost printre ultimele. Și, când au transferat-o de la secția de pregătire, au pus-o să se ocupe de amenințările grave ce pândeau la orizont – activitatea teroristă a Armatei Republicane Irlandeze –, în timp ce pentru multe dintre noi, care i-am urmat, lucrurile au lâncezit, rămânând să ducem vechile bătălii cu Uniunea Sovietică.

Mai tot parterul era ocupat de Registratură, acea vastă bancă de memorie unde peste trei sute de secretare de familie bună trudeau ca sclavele la piramide, procesând cererile de dosare, punând la loc sau distribuind dosare ofițerilor de caz din clădire și sortând documentele care intrau. Sistemul era atât de bine gândit, încât a rezistat mult prea mult timp după ce

se intrase în era computerelor. Era ultima redută, ultimul regim tiranic al hârtiei. La fel cum un recrut intră în noua sa viață curățând cartofi sau frecând perimetrul de defilare cu periuța de dinți, tot așa mi-am petrecut și eu primele luni compilând liste cu membrii filialelor din provincie ale Partidului Comunist din Marea Britanie sau deschizând dosare pentru cei neînregistrați încă. Mă ocupam în special de Gloucestershire. (Când lucra aici, Trimingham avea în grijă Yorkshire-ul.) În prima lună am deschis un dosar pe numele unui director de liceu din Stroud, care luase parte la o întrunire publică a filialei locale într-o seară de sâmbătă din iulie 1972. Și-a scris numele pe o foaie de hârtie pe care tovarășii o dăduseră să circule, însă după aceea probabil că hotărâse să nu se mai înscrie. Nu l-am găsit pe nici una dintre listele cu cotizanți care ne fuseseră procurate. Dar am decis să-i deschid un dosar pentru că era în postura de-a influența mințile tinere. Am făcut-o din proprie inițiativă, prima din cariera mea, de-aia îi și țin minte numele, Harold Templeman, precum și anul nașterii. Dacă vreodată lui Templeman i-ar fi dat prin cap să renunțe la direcțiune (n-avea decât patruzeci și trei de ani) și să solicite o slujbă de funcționar public care ar fi presupus accesul la informații clasificate, în cursul procedurii de verificare cineva ar fi ajuns la acest dosar. Templeman ar fi fost atunci chestionat în privința acelei seri de iulie (cu siguranță că s-ar fi arătat impresionat de câte se știau despre el) sau cererea i-ar fi fost pur și simplu respinsă fără ca el să afle vreodată de ce. Perfect. Cel puțin în teorie. Încă mai asimilam protocoalele extrem de solicitante care prevedeau ce putea fi acceptat ca material într-un dosar. În primele luni ale anului 1973, funcționarea unui asemenea sistem închis, oricât de lipsit de sens, mă reconforta. Toate cele douăsprezece fete din încăperea aia știam îndeajuns de bine că nici un agent sovietic n-ar fi riscat în veci să dea de gol înscriindu-se în Partidul Comunist din Marea Britanie. Dar nici că-mi păsa.

Pe drumul spre muncă mă gândeam la distanța imensă care separa fișa postului meu de realitate. Puteam să-mi repet mie însămi – de vreme ce nu aveam voie să spun nimănui altcuiva – că lucram pentru MI5. Suna destul de bine. Chiar și acum mă răscolește un pic amintirea acelei mici ființe palide care voia să-și facă datoria față de patrie. Dar în realitate nu eram decât o secretară ca atâtea altele, în fustă mini, înghesuindu-mă cu restul populației, scurgându-ne prin tunelul împuțit de la metrou când schimbam pentru Green Park, unde gunoiul, slinul și curentul subteran ce consideram că ni se cuvin ne izbeau chipurile și ne rearanjau coafura (Londra e acum cu mult mai curată). Iar când ajungeam la lucru, eram tot

o secretară, stând țeapănă și țăcănind la o uriașă mașină de scris Remington într-o încăpere plină de fum, la fel ca alte sute de mii din toate colțurile capitalei, ducându-mă să aduc dosare, descifrând scrisuri de bărbați, grăbindu-mă să mă întorc din pauza de prânz. Câștigam chiar mai puțin decât majoritatea celorlalte. Și, la fel ca fata aceea dintr-un poem de Betjeman pe care Tony mi-l citise odată, și eu îmi spălam lenjeria intimă la chiuveta din cameră.

Ca funcționară de gradul cel mai mic, salariul pentru prima săptămână a fost, după impozite, paisprezece lire și treizeci de penny, în noua monedă de după adoptarea sistemului zecimal care nu-și pierduse încă aerul neserios, nesatisfăcător, fraudulos. Plăteam patru lire pe săptămână chiria, încă o liră electricitatea, iar transportul mă costa undeva peste o liră – ceea ce-mi mai lăsa opt lire pentru mâncare și restul. Menționez aceste detalii nu ca să mă plâng, ci în spiritul lui Jane Austen, prin romanele căreia trecusem ca vântul când eram la Cambridge. Cum poți să înțelegi viața interioară a unui personaj când nu știi cum stă cu banii? *Domnișoara Frome, recent instalată într-o cameră minusculă, la numărul 70 pe St Augustine's Road, London NW 1, avea un venit de sub o mie de lire pe an și o inimă grea.* Până la urmă am reușit să mă descurc de la o săptămână la alta, dar nu pot să spun că mă simțeam ca făcând parte dintr-o fascinantă lume clandestină.

Totuși eram tânără și să stai toată ziua cu inima grea era ceva peste puterile mele. Prietena mea de ieșit în pauza de prânz și seara în oraș era Shirley Shilling, iar numele său, cu această aliterație invocând vechiul și solidul nostru sistem monetar, sugera întru câtva zâmbetul asimetric pe chipul durduliu și gustul ei de modă veche pentru distracții. Avusese necazuri încă din prima săptămână de lucru cu domnişoarara Ling, supervizoarea noastră care suda țigările, pentru că „stătuse prea mult la toaletă". În realitate, Shirley o zbughise afară la zece dimineața ca să-și cumpere o rochie pentru petrecerea din seara respectivă, alergase tot drumul până la Marks & Spencer, în Oxford Street, găsise chestia pe care-o căuta, o probase, o încercase și pe cea cu un număr mai mare, plătise și luase un autobuz înapoi – totul în douăzeci de minute. N-ar fi avut timp la prânz pentru că atunci voia să probeze pantofii. Nici una dintre noi, restul, n-am fi îndrăznit să facem așa ceva.

Ce părere ne făcuse? Schimbările culturale din ultimii ani or fi fost ele majore, dar asta nu înseamnă că-și pierduse cineva flerul social. Din primul minut, ce zic eu, mult mai repede, de când Shirley a apucat să articuleze trei vorbe, am știut că era de origine umilă. Tatăl ei avea un magazin de

paturi în Ilford, numit Bedworld[16], învățase la o școală de stat locală și absolvise Universitatea din Nottingham. Era prima din familie care nu abandonase studiile la șaisprezece ani. Poate că MI5 a vrut să demonstreze că are o politică de recrutare mai deschisă, numai că Shirley era o persoană cu adevărat excepțională. Bătea la mașină de două ori mai repede decât cea mai bună dintre noi, memoria ei – când venea vorba de fețe, dosare, discuții, proceduri – era mai ageră decât a noastră, nu se rușina să pună întrebări pertinente. Și tot specific timpurilor pe care le trăiam era că o minoritate destul de serioasă dintre fete o admira – ușorul ei accent Cockney avea un farmec la modă, vocea și gesturile ei ne duceau cu gândul la Twiggy, la Keith Richards sau la Bobby Moore. De fapt, fratele ei chiar era fotbalist profesionist la echipa a doua a Wolverhampton Wanderers. Clubul respectiv, a trebuit noi să aflăm, ajunsese în acel an în finala nou-înființatei Cupe UEFA. Shirley ne părea ceva exotic, reprezentanta unei lumi noi pline de încredere.

Unele fete o snobau, dar adevărul e că nici una dintre noi nu era atât de versată și de cool ca Shirley. Multe dintre noi, grupul celor recent angajate, am fi putut fi foarte bine prezentate la curtea reginei Elisabeta ca debutante în societate, dacă practica n-ar fi fost abandonată cu cincisprezece ani în urmă. Câteva erau fiice ori nepoate de ofițeri activi sau în retragere. Două treimi dintre noi absolviserăm universități de tradiție. Cu toatele foloseam același ton în adresare, ne comportam degajat în lume și am fi făcut față dacă ar fi trebuit să ne petrecem weekendul la un conac. Dar tot timpul ne purtam de parcă ne ceream scuze, mânate de un instinct de supunere, mai ales când unul dintre funcționarii superiori, genul ăla care fusese în colonii, apărea în biroul nostru crepuscular. Atunci cele mai multe dintre noi (pe mine mă exclud, evident) ne dovedeam maestre ale privirilor plecate și ale surâsului docil. Printre noile angajate, se declanșase o vânare tacită a unui soț decent exact din acest mediu.

În schimb, Shirley nu se jena să vorbească deschis și, cum n-avea nici un chef să se mărite, privea pe toată lumea în ochi. Avea un talent sau poate o slăbiciune să râdă zgomotos la propriile glume – nu pentru că se credea amuzantă, îmi închipui, ci întrucât considera că trebuie să te bucuri de viață și voia să-i facă și pe ceilalți să intre-n horă. Oamenii gălăgioși, în special femeile, își fac întotdeauna dușmani și existau una-două colege care o disprețuiau profund, dar în general ne făcuse să ținem la ea, în special pe mine. Poate că o ajuta și faptul că nu era teribil de arătoasă. Era grasă, cu cel puțin cinşpe kile peste greutatea normală, la haine purta măsura 44

față de 38, cât purtam eu, și chiar ne-a spus că descrierea care i se potrivește cel mai bine e „zveltă“. Apoi a izbucnit în râs. Fața ei rotundă, un pic dolofană era salvată, chiar binecuvântată de faptul că trăsăturile nu-i erau niciodată imobile, ci veșnic însuflețite. Partea ei cea mai bună era combinația ușor neobișnuită dintre părul negru, ondulat natural, pistruii palizi de pe puntea nasului și ochii albaştri-cenușii. Precum și zâmbetul ei ce se lăsa în jos la colțul drept al gurii, dându-i o înfățișare pe care nu găsesc termenul potrivit s-o descriu. Ceva între *destrăbălat* și *curajos*. În ciuda posibilităților ei limitate, văzuse lumea mai mult decât majoritatea dintre noi. În anul de după terminarea facultății, făcuse autostopul, singură, până la Istanbul, donase sânge ca să facă rost de bani, își cumpărase o motocicletă, își rupsese piciorul, clavicula și cotul, se îndrăgostise de un medic sirian, suferise un avort și se întorsese în Anglia din Anatolia pe un iaht particular, făcând un pic pe bucătarul pentru cei de la bord.

Dar, în ceea ce mă privește, nici una dintre aceste aventuri nu era la fel de exotică precum carnețelul pe care-l căra tot timpul cu ea, cu coperte de plastic roz, semănând cu unul pentru copii, și cu un mic creion înfipt în cotor. Un timp n-a vrut să-mi spună ce nota în el, dar într-o seară petrecută într-un pub din Muswell Hill mi-a mărturisit că punea pe hârtie „chestiile deștepte sau simpatice“ pe care le spuneau oamenii. Mai scria și „povestioare despre alte povești“, iar – în rest – doar „gânduri“. Își ținea mereu carnețelul la îndemână și se oprea în mijlocul conversației ca să scrie în el. Celelalte fete din birou o tot tachinau pe seama lui și eram curioasă să aflu dacă avea ambiții mai serioase să devină scriitoare. Am discutat cu ea despre cărțile pe care le citeam și, cu toate că m-a ascultat politicoasă, chiar atentă, nu a emis niciodată o opinie proprie. Nu eram prea sigură dacă citea vreodată vreo carte. Sau asta, sau ascundea un mare secret.

Locuia la numai un kilometru și jumătate la nord de mine, într-o cămăruță de la etajul trei care dădea spre traficul asurzitor de pe Holloway Road. La o săptămână după ce făcuserăm cunoștință am început să ieșim seara în oraș. Curând aveam să descopăr că, datorită prieteniei noastre, colegele de la serviciu ne porecliseră „Stan și Bran“, cu care aduceam la înfăţişare, nu că am fi avut umorul lor. Nu i-am spus lui Shirley. Nu i-ar fi trecut niciodată prin minte că o seară în oraș se putea desfășura altundeva decât în puburi, de preferință cele zgomotoase, cu muzică. N-o interesau absolut deloc localurile din Mayfair. În câteva luni mă familiarizasem

cu ecologia umană, cu gradele de decență și depravare a puburilor de prin Camden, Kentish Town și Islington.

Acolo, în Kentish Town, cu ocazia primei raite pe care o dăduserăm prin zonă, am asistat la o bătaie crâncenă într-un Irish pub. În filme, un pumn în falcă pare ceva banal, dar e extraordinar să-l vezi pe viu, deși sunetul de os sfărâmat e de departe mai estompat și mai moale. Pentru o femeie provenind dintr-un mediu protejat, pumnii ăia care mânuiau târnăcopul cu ziua pentru firma de construcții a lui Murphy și care erau acum cărați în câte-o mutră păreau incredibil de nechibzuiți, de indiferenți față de posibilele riposte, față de viitor, față de viața însăși. Am stat și ne-am uitat de pe scaunele noastre de la bar. Am văzut ceva zburând cu boltă pe lângă canea – un nasture sau un dinte. La bătaie luau parte tot mai mulți, se striga destul de tare, în vreme ce barmanul, un tip care nu părea nici el un ageamiu și care avea un caduceu tatuat la încheietură, vorbea la telefon. Shirley mi-a pus o mână pe umăr și m-a împins spre ușă. Paharele noastre de rom cu cola, în care se topea gheața, rămăseseră pe tejghea.

— Poliția e pe drum, s-ar putea să interogheze martori. E mai bine să ne cărăm. (Când am ajuns în stradă, ne-am amintit de haina ei.) Nu-ți bate capu'. (Am văzut că o luase deja la pas.) Nu mi-a plăcut *dăloc* haina aia.

Nu după bărbați umblam în escapadele noastre prin baruri. În schimb, discutam destul de mult – despre familiile noastre, despre viețile noastre de până acum. Ea îmi povestea de doctorul ei sirian, eu – de Jeremy Mott, dar niciodată de Tony Canning. Bârfitul colegilor era strict interzis chiar și nouă, celor cu poziții inferioare, și era o chestiune de mândrie să respectăm această regulă. În plus, aveam senzația că Shirley se ocupa deja de ceva mult mai important decât mine. Ar fi fost necuviincios să întreb. Când bărbații se apropiau, ne întrerupeam conversația. Voiau să mă agațe pe mine și, în schimb, se alegeau cu Shirley. La care eu nu scoteam o vorbă, mulțumindu-mă s-o las să preia controlul situației. Nu puteau să răzbească dincolo de ironiile, de râsul, de vorbăria ei isteață, când îi întreba cu ce se ocupau și de unde erau, aşa că băteau în retragere după ce ne subvenționaseră cu un rând-două de rom cu cola. În puburile de hipioți de prin Camden Lock, care pe-atunci încă nu devenise o atracție turistică, bărbații ăia cu părul lung erau mai insidioși și mai insistenți, ne făceau avansuri mult mai subtile, pline de referiri la latura lor feminină, la subconștientul colectiv, la tranzitul planetei Venus și alte prostii de genul ăsta. Shirley îi respingea cu o cordialitate buimăcitoare, în vreme ce eu mă chirceam la vederea lor pentru că îmi aminteau de sora mea.

Ne duceam în partea aia a orașului pentru muzică, trecând prin toate barurile până la Dublin Castle de pe Parkway. Shirley avea o pasiune băiețească pentru rock-and-roll și, la începutul anilor ’70, cele mai bune formații cântau în cluburi, adesea niște cavernoase stabilimente victoriene. M-am trezit dezvoltând o pasiune trecătoare pentru această muzică simplă și plină de vervă. Locuința mea era anostă și mă bucuram să am ceva de făcut serile în afară de zăcut și citit romane. Într-o seară, după ce ajunseserăm să ne cunoaștem mai bine, Shirley și cu mine am început să discutăm despre bărbatul ideal. Mi l-a descris pe bărbatul visurilor ei – un tip osos, introvertit, peste unu optzeci, îmbrăcat în blugi, cu un tricou negru, părul scurt, obraji scobiți și o chitară atârnată de gât. Probabil că întâlniserăm vreo douăzeci de versiuni ale acestui arhetip cât mă plimbase prin toate barurile din Canvey Island până-n Shepherd’s Bush. Așa am putut să-i ascultăm pe Bees Make Honey (favoriții mei), Roogalator (preferații ei), Dr Feelgood, Ducks Deluxe, Kilburn and the High Roads. Nu era deloc genul meu să stau în mijlocul unei adunături transpirate cu un pahar de bere în mână, cu urechile zumzăindu-mi din cauza vacarmului. Simțeam o plăcere nevinovată când mă gândeam cât de oripilați ar fi toți acești exponenți ai contraculturii din jurul nostru să afle că reprezentam dușmanul lor absolut, aterizat direct din lumea înțepenită și cenușie a MI5. Stan și Bran, noile trupe de șoc ale securității interne.

4

Pe la sfârșitul iernii lui 1973, mi-a parvenit prin intermediul mamei o scrisoare de la vechiul meu prieten Jeremy Mott. Era tot la Edinburgh, mulțumit de felul cum îi mergea munca la teza de doctorat și de noua sa viață populată de aventuri semisecrete, fiecare terminându-se, din câte declara el însuși, fără mari bătăi de cap ori regrete. Am citit scrisoarea într-o dimineață, în drum spre serviciu, în una dintre rarele ocazii când am reușit să-mi croiesc drum prin vagonul fetid și aglomerat și să găsesc un scaun liber. Paragraful cu adevărat important începea pe la jumătatea celei de-a doua pagini. Pentru Jeremy probabil că nu era decât un subiect serios de bârfă.

Cred că ți-l mai amintești pe profesorul meu Tony Canning. Am fost o dată la el, la un ceai. În

septembrie anul trecut a părăsit-o pe nevastă-sa, Frieda. Erau căsătoriți de peste treizeci de ani. Din câte se pare, fără nici o explicație. La colegiu circulau zvonuri că se vedea cu o femeie mai tânără la casa lui din Suffolk. Dar nu ăsta fost motivul. Cică o părăsise și pe ea. Am primit o scrisoare de la un prieten luna trecută. Auzise chiar din gura directorului colegiului. Era un secret pe care-l știa toată lumea, însă nimănui nu i-a dat prin cap să-mi spună și mie. Canning era bolnav. Ca s-o spunem pe-aia dreaptă, avea ceva foarte grav, incurabil. În octombrie a renunțat la postul de cercetător științific și s-a cărat pe o insulă din Marea Baltică, unde a închiriat o căsuță. Avea grijă de el o localnică, probabil că îi era și altceva decât o simplă menajeră. Când i s-a apropiat sfârșitul, a fost internat într-un dispensar de pe o altă insulă. Fiul lui s-a dus să-l viziteze acolo, la fel și Frieda. Îmi imaginez că nu i-ai văzut necrologul din *The Times*, în februarie. Altfel sunt sigur că mi-ai fi spus. Habar n-am avut că spre sfârșitul războiului a fost în SOE[17]. Un erou, ce să mai: parașutat în Bulgaria pe timp de noapte, rănit destul de grav în piept într-o ambuscadă. Apoi patru ani în MI5 la sfârșitul anilor ’40. Era din generația taților noștri – trăiau niște vieți mult mai intense decât noi, nu zici? Tony s-a purtat extraordinar de bine cu mine. Tare mi-aș fi dorit să mă informeze și pe mine cineva. Măcar îi scriam și eu o scrisoare. Auzi, de ce nu vii pe-aici să mă mai înveselești? E o cămăruță liberă lângă bucătărie, foarte drăguță. Dar cred că ți-am mai zis.

De ce să n-o spunem pe-aia dreaptă? Avea cancer. La începutul anilor ’70 oamenii abia renunțau la obiceiul de a coborî vocea când rosteau acest cuvânt. Cancerul era o rușine, adică una a celui atins de boală, un gen de eșec personal, o pată pe obrazul cuiva și un defect murdar, mai degrabă unul care ținea de personalitate, nu de trup. La momentul acela sunt sigură că aș fi înțeles nevoia lui Tony de a pleca pe furiș, fără nici o explicație, ca să ierneze împreună cu secretul lui oribil pe ţărmul unei mări reci. Dunele de nisip ale copilăriei lui, vânturile aspre, terenurile mlăștinoase sterpe și Tony plimbându-se pe plajă gheboșat în haina lui de docher, ducându-și în el rușinea, secretul lui urât și nevoia tot mai stringentă să mai tragă un pui de somn. Somnul care se apropia ca o maree. Normal că voia să fie singur. Nu mă îndoiam

absolut deloc. Însă ceea ce m-a impresionat, chiar m-a șocat, a fost planul lui minuțios. Cum mi-a spus să pun bluza în coșul de rufe, apoi s-a prefăcut că a uitat de asta ca să-l facă odios în ochii mei și să nu-l urmez, îngreunându-i astfel ultimele luni de viață care-i mai rămăseseră. Dar oare chiar era nevoie de un plan atât de elaborat? Sau de crud?

Pe drumul spre serviciu am roșit amintindu-mi superioritatea cu care îi judecasem sentimentele. Am roșit, apoi imediat am izbucnit în plâns. Pasagerii aflați lângă mine în metroul înghesuit s-au uitat politicoși în altă parte. Probabil că a intuit cât de mult va trebui să rescriu trecutul când aveam să aflu adevărul. Probabil că îl alina gândul că atunci aveam să-l iert. Asta mi se părea îngrozitor de trist. Dar de ce nu mi-a lăsat o scrisoare pe care s-o primesc după moartea lui, în care să-mi explice totul, să rememoreze ceva ce a fost între noi, să-și ia rămas-bun, să se confeseze, să-mi ofere ceva cu care să pot trăi, orice, care ar fi putut înlocui ultima noastră scenă? Săptămâni întregi după aceea m-a chinuit bănuiala că o asemenea scrisoare ar fi putut fi interceptată de „menajeră“ sau de Frieda.

Tony în exil, târându-și picioarele pe plajele solitare, fără fratele cu care împărtășise anii lipsiți de griji ai copilăriei și tinereții – Terence Canning fusese ucis în timpul debarcării din Ziua-Z –, fără colegiul lui, fără prietenii lui, fără soția lui. Și, mai presus de toate, fără mine. Ar fi putut să se bucure de îngrijirea Friedei, să stea în casa de la țară sau în dormitorul de-acasă, cu cărțile sale, vizitat de colegi sau de băiatul lui. Chiar și eu m-aș fi putut strecura înăuntru, dându-mă drept o fostă studentă. Flori, șampanie, rude și prieteni vechi, fotografii vechi – oare nu așa încearcă oamenii să se pregătească pentru moarte, cel puțin când nu se luptă pentru fiecare răsuflare, nu se chircesc de durere sau nu zac într-o stare de prostrație, încremeniți de groază?

În săptămânile care au urmat, am revăzut în minte zeci de scene. Reprizele alea de somn de după-amiază, când îmi pierdeam răbdarea tot așteptând să se trezească, chipul pământiu cu care se trezea dimineața și la care nu-mi venea să mă uit. Pe atunci îmi ziceam că așa o fi normal când ai cincizeci și patru de ani. Mă obseda mai ales un dialog – secundele acelea când eram în dormitor, lângă coșul de rufe, și el îmi povestea despre Idi Amin și ugandezii de origine asiatică expulzați. La momentul respectiv fusese un subiect fierbinte. Maleficul dictator își forța compatrioții să plece din țară, compatrioți care dețineau pașaport britanic, iar guvernul lui Ted Heath, ignorând total scandalul din tabloide, insista – oarecum pe drept cuvânt – că trebuie să li se permită să se

stabilească aici. De altfel, era și opinia lui Tony. S-a întrerupt și, fără vreo pauză, mi-a zis dintr-o suflare: „Arunc-o acolo cu a mea. O să ne-ntoarcem repede“. Atâta tot, o banală indicație domestică, după care și-a continuat șirul gândurilor. Nu că era o chestie ingenioasă, plasată într-un moment când corpul începea să-l lase și planurile i se conturau deja în minte? Cum a orchestrat momentul, a întrezărit o oportunitate și a prins-o din zbor. Iar după aceea va găsi el o soluție. Poate a fost mai puțin un truc, cât un automatism deprins din perioada petrecută în SOE. Trucurile meseriei. Ca strategie, ca păcăleală, a fost bine gestionat. Mi-a făcut vânt, iar eu am fost prea ofensată ca să mă mai țin după el. Nu cred că-l mai iubeam în lunile acelea în care se retrăsese la căsuța de pe insulă, dar – când am aflat de moartea lui – am încercat să mă conving de contrariu. Trucul ăsta, înșelătoria lui, era mult mai duplicitar decât orice aventură de bărbat însurat. Chiar dacă l-am admirat pentru ce pusese la cale, nu pot să spun că l-am iertat în totalitate.

M-am dus la biblioteca publică din Holborn, unde erau arhivate numere mai vechi din *The Times*, și m-am uitat după necrologul lui. În mod stupid, pentru că mă uitam după numele meu, am trecut peste el, așa că a trebuit s-o iau de la început. O viață de om înghesuită în câteva coloane, și nici măcar o fotografie. Școala primară la Dragon School, Oxford, apoi liceul la Marlborough, apoi Balliol College, Regimentul de Gardă, războiul în Africa de Nord, apoi un gol inexplicabil, apoi perioada din SOE așa cum o descrisese Jeremy, urmată de patru ani în Serviciul de Securitate începând din 1948. Cât de lipsită de orice curiozitate mă dovedisem în ce privește trecutul lui Tony în război și după, deși știam că avea relații serioase în MI5. Apoi textul rezuma perioada anilor ’50 – gazetăria, cărțile publicate, cariera de funcționar public, activitatea de la Cambridge, moartea.

În privința mea, nu s-a schimbat nimic. Mă duceam mai departe la muncă în Curzon Street în timp ce ocroteam micul altar al durerii mele tainice. Tony îmi alesese profesia în locul meu, îmi împrumutase plimbările prin pădure, mânătărcile, opiniile, experiența lui de viață. Dar nu-mi rămăsese de la el nici o dovadă, nici o mărturie, nici o fotografie, nici o scrisoare, nici măcar un bilețel, pentru că ne stabileam întâlnirile prin telefon. Îi înapoiasem sârguincioasă toate cărțile pe care mi le împrumutase pe măsură ce le terminam de citit, cu excepția uneia, *Religion and the Rise of Capitalism* de R.H. Tawney. Am căutat-o peste tot, apoi am luat-o de la capăt, scotocind disperată în aceleași locuri. Avea niște coperte verzi decolorate de soare și o urmă de ceașcă ce trecea ca un inel printre inițialele autorului, o semnătură simplă, „Canning“,

scrisă cu o imperativă cerneală mov pe forzațul primei coperte și, aproape pe fiecare pagină, notele lui mâzgălite pe margine cu un creion cu mină dură. Dar parcă se topise, așa cum numai cărțile știu să facă, poate când mă mutasem din camera de lângă parcul Jesus Green. Singurele mele suvenire de la el erau un semn de carte, despre care o să povestesc mai multe mai târziu, și serviciul meu. Mă expediase în biroul ăsta sordid din Leconfield House. Nu-mi convenea, dar era moștenirea lui și n-aș fi suportat să mă aflu altundeva.

Munceam cu răbdare, fără să mă plâng, supunându-mă smerită umilințelor domnișoarei Ling – iată cum păstram aprinsă făclia memoriei. Dacă m-aș fi dovedit ineficientă, dacă aș fi întârziat la program, dacă m-aș fi plâns ori mi-ar fi dat prin cap să plec din MI5, ar fi însemnat să-l dezamăgesc. Mi-am spus că trăisem o mare iubire prefăcută acum în ruine și așa mi-am depășit durerea. *Akrasia!* Ori de câte ori mă îngrijeam să transform mâzgălelile unui ofițer de caz într-un raport dactilografiat impecabil în trei exemplare, o luam ca pe o datorie de-a cinsti memoria bărbatului pe care-l iubisem.

Eram doisprezece nou-angajați, inclusiv trei bărbați. Dintre aceștia, doi erau oameni însurați, cu afaceri, de vreo treizeci și ceva de ani, care nu prezentau nici un interes. Mai exista și un al treilea, Greatorex, căruia niște părinți ambițioși îi conferiseră numele Maximilian. Avea vreo treizeci de ani, urechi clăpăuge și se purta cu reținere, fie din timiditate, fie din superioritate, nici una dintre noi n-ar fi știut să spună sigur. Fusese transferat de la MI6 și ocupa deja poziția de ofițer de caz, așa că stătea cu noi mai mult ca să învețe cum funcționau sistemele noastre. Ceilalți doi bărbați, cei cu afacerile, mai aveau și ei puțin până să fie avansați ofițeri de caz. Acum nu-mi prea mai păsa de temerile mele de la interviu. Pe măsură ce pregătirea noastră haotică avansa, m-am lăsat la rândul meu impregnată de spiritul locului și, luându-mă după celelalte fete, am început să accept că, în această mică parte din lumea adulților și spre deosebire de ce se întâmpla în restul administrației publice, femeile erau o castă inferioară.

Stăteam din ce în ce mai mult timp la Registratură, împreună cu zeci de alte fete, învățând regulile stricte prin care se depistează un dosar și descoperind singure că existau cercuri concentrice ale nivelurilor de securitate la care aveai sau nu acces și că noi lâncezeam în bezna exterioară. Toate cărucioarele alea clănțănitoare și capricioase care distribuiau dosare în diferitele secții răspândite în întreaga clădire. De câte ori unul se strica, Greatorex se pricepea să le repare cu niște șurubelnițe micuțe pe care le purta tot timpul la el. Ceea ce,

printre fetele mai snoabe, îi adusese porecla de „Meșterul la toate“, consfințind astfel faptul că ar fi fost ridicol în postura de partener. Asta spre norocul meu, pentru că – așa în doliu cum eram – Maximilian Greatorex începuse să-mi stârnească interesul.

Când și când, după-amiaza târziu, eram „invitați“ să luăm parte la o prelegere. Ar fi fost ceva de negândit să nu te duci. Subiectul nu se îndepărta niciodată prea mult de problema comunismului, teoria și practica lui, lupta geostrategică, intenția clară a Uniunii Sovietice de a obține dominația mondială. Mă rog, când le spun așa, sună mai interesant decât erau de fapt. Teoria și practica predominau, iar dintre acestea două prevala teoria. Asta pentru că prelegerile erau susținute de un fost membru al Forțelor Aeriene, Archibald Jowell, care probabil că învățase materia la un curs seral și era dornic să ne împărtășească și nouă cunoștințele lui de dialectică și alte concepte înrudite. Dacă închideai ochii, așa cum mulți dintre noi făceau, nu era greu să-ți imaginezi că te afli la o întrunire a Partidului Comunist din, să zicem, Stroud, pentru că nu stătea în intențiile sau în atribuțiile lui Jowell să demoleze gândirea marxist-leninistă ori măcar să-și exprime scepticismul în privința ei. Voia să înțelegem mintea dușmanului „din interior“ și să cunoaștem temeinic fundamentul teoretic al modului în care aceasta acționa. Cum venea la finele unei zile întregi de bătut la mașină și de străduință de-a învăța care sunt informațiile demne să fie consemnate într-un dosar în accepțiunea fioroasei domnișoare Ling, discursul solemn al lui Jowell avea un efect ucigător, soporific, asupra majorității noilor angajați. Toată lumea era convinsă că a fi surprins în momentul când mușchii gâtului se relaxează și capul îți cade în față ar fi periclitat șansele în carieră. Dar convingerea nu prea era suficientă. Pleoapele grele de la sfârșitul unei după-amiezi aveau o logică proprie, o greutate specifică.

Așa că de ce stăteam eu întreaga oră dreaptă ca un băț, cu atenția încordată, cu picioarele încrucișate și cu carnețelul pe genunchii dezgoliți? Pentru că eram matematiciană și fostă jucătoare de șah, pentru că eram o fată în căutare de confort psihic. Materialismul dialectic era un sistem închis, protejat, asemănător procedurilor de aprobare, dar mai riguros și mai complex. Cam ca o ecuație de Leibniz sau Hilbert. Aspirațiile umane, societățile, istoria și o metodă de analiză a unei situații întortocheate atât de expresivă și de perfectă, încât părea de esență non-umană, ca o fugă de Bach. Pe cine putea să-l ia somnul la așa ceva? Răspunsul era pe toată lumea, cu excepția mea și a lui Greatorex. Stătea în fața mea, spre stânga, în diagonală, ca un nebun mutat un câmp pe tabla de șah, și

pagina din carnetul lui pe care puteam s-o văd din unghiul meu era acoperită cu un scris compact și plin de bucle.

O dată, uitându-mă la el, atenția mi-a fost distrasă de la prelegere. Am remarcat că urechile îi ieșeau în afară din niște bizare dâmburi osoase ale țestei și erau teribil de roz. Dar efectul era mult amplificat de tunsoarea lui demodată, frizura standard de militar, cu părul tuns foarte scurt la spate și pe părți, care îi dezvăluia scobitura adâncă a cefei. Îmi aducea aminte de Jeremy și, într-un chip mai puțin plăcut, de studenții la Matematică de la Cambridge, care mă umileau la cursuri. Dar înfățișarea lui era înșelătoare, pentru că avea un trup zvelt și puternic. Mi-am imaginat cum i-ar fi stat cu părul aranjat altfel, lăsat să crească în așa fel încât să acopere spațiul dintre vârfurile urechilor și cap și să-i treacă de marginea gulerului, lucru permis de-acum chiar și la Leconfield House. Sacoul cadrilat, din tweed de culoarea mustarului, trebuia să dispară. Chiar și din unghiul pieziș în care stăteam îmi dădeam seama că își făcuse un nod de cravată prea îngust. Trebuia să înceapă să-și spună Max și să-și lase șurubelnițele în sertar. Scria cu cerneală maro. Și asta trebuia să se schimbe.

— Și revin astfel în punctul de unde am plecat, spunea fostul comandant de patrulă Jowell în concluzie. În ultimă instanță, forța și rezistența marxismului, așa cum se întâmplă în cazul oricărui alt construct teoretic, rezidă în capacitatea lui de a subjuga inteligența bărbaților și pe cea a femeilor. Și cel de față e cu siguranță capabil de așa ceva. Vă mulțumesc.

Grupul nostru de auditori somnoroși s-a ridicat respectuos când conferențiarul a părăsit încăperea. În clipa în care a ieșit pe ușă, Max s-a întors și m-a privit fix. De parcă șanțul lui vertical de la ceafă ar fi avut o sensibilitate telepatică. Probabil și-a dat seama că îi rearanjasem întreaga ființă.

Până la urmă eu am fost cea care și-a ferit privirea.

A făcut un semn spre stiloul din mâna mea.

— Da' știu că iei notițe.

— Era fascinant, am zis.

A dat să spună ceva, apoi s-a răzgândit și, cu un gest care trăda exasperarea, mi-a întors spatele și a plecat.

Dar aveam să devenim prieteni. Cum îmi amintea de Jeremy, am presupus leneș că prefera bărbații, deși speram să mă înșel. Nu mă așteptam să vorbească de chestia asta, mai ales la birou. Lumea serviciilor de informații îi disprețuia pe homosexuali, cel puțin în aparență, pe motivul că sunt vulnerabili la șantaj, ceea ce îi făcea necorespunzători pentru angajarea în cadrul serviciilor de informații și prin urmare demni de dispreț. Dar, fantazând despre Max, măcar încercam să mă conving că trebuie să depășesc povestea mea cu Tony.

Iar Max, cum mă străduiam să-i fac pe toți să-i spună, părea o alegere bună pentru a contribui la așa ceva. La început m-am gândit că o să ieșim în oraș în trei, luând-o și pe Shirley, dar ea mi-a zis că îl găsește sinistru, un tip în care nu poți să ai încredere. Iar lui nu-i plăceau puburile, fumul de țigară sau muzica tare, așa că după muncă ne duceam adesea în Hyde Park sau în Berkeley Square și stăteam pe o bancă. N-avea voie să vorbească despre asta, iar eu nu voiam să-l întreb, însă îmi lăsase impresia că lucrase o vreme la Cheltenham, la informațiile criptate. Avea treizeci și doi de ani și locuia singur în aripa unui conac de lângă Egham, într-un cot al Tamisei. Mi-a spus nu o dată că ar trebui să-i fac o vizită, dar nu mi-a făcut o invitație clară. Provenea dintr-o familie de profesori, învățase la liceul privat Winchester, apoi absolvise la Harvard, unde-și luase o licență în Drept, apoi încă una în Psihologie, dar fusese mereu obsedat de ideea că făcuse o alegere greșită, că ar fi trebuit să studieze ceva practic, cum ar fi ingineria. La un moment dat îl bătuse gândul să intre ucenic la un artizan de ceasuri din Geneva, dar părinții îl convinseseră să renunțe. Taică-su era filosof, maică-sa, specialist în antropologie socială, iar Maximilian era singurul lor copil. Voiau să aibă preocupări intelectuale în viață, nu să stea și să meșterească. După o scurtă și nefericită perioadă în care fusese profesor la o şcoală pregătitoare făcuse pe jurnalistul free-lance și călătorise prin lume, intrase în Serviciu cu ajutorul partenerului de afaceri al unui unchi.

A fost o primăvară caldă în anul acela, iar prietenia noastră a înflorit odată cu pomii și tufele din jurul diverselor bănci pe care ne așezam. Încă de la început, în nerăbdarea mea, am cam ars etapele intimității noastre și l-am întrebat dacă presiunea la care niște părinți profesori își supuseseră propria odraslă nu-i provocase timiditatea. Întrebarea l-a ofensat de parcă îi insultasem familia. Avea o antipatie tipic britanică față de explicațiile psihologice. M-a lămurit bățos că termenul nu-l caracteriza. Dacă se purta rezervat cu persoanele străine era pentru că i se părea înțelept să manifeste prudență până când se lămurea cu cine avea de-a face. Se simțea absolut în largul lui cu persoanele pe care le cunoștea și la care ținea. Și, într-adevăr, așa avea să se dovedească. Atunci când m-a întrebat, cu delicatețe, i-am spus totul despre familia mea, despre studenția mea la Cambridge, despre licenţa mea jalnică în Matematică, despre rubrica din *?Quis?*.

— Am auzit de rubrica ta, a zis spre marea mea surprindere. (Apoi a adăugat ceva care mi-a făcut plăcere.) Umblă vorba că ai citit tot ce merită citit. Că ești la curent cu literatura modernă și cu toate astea.

Era o ușurare să pot vorbi în sfârșit cu cineva despre Tony. Max chiar auzise de el, își amintea de o comisie guvernamentală din care făcuse parte, o carte de istorie și câteva articole, dintre care unul punea în dezbatere publică finanțarea artelor.

— Cum spuneai că se numeşte insula aia?

La momentul respectiv, mintea mi s-a golit. Și când te gândești că-i știusem numele așa de bine. Era ceva sinonim cu moartea.

— Brusc, mi-a zburat din cap, i-am zis.

— Dintre cele care aparțin Finlandei? Suediei?

— Finlandei. În arhipelagul Åland.

— Lemland era?

— Nu, nu suna așa. În fine, o să-mi vină până la urmă.

— Dă-mi și mie de știre când îți vine.

M-a mirat insistența lui.

— Dar ce mai contează?

— Păi, să știi că am călătorit un pic prin Marea Baltică. Zeci de mii de insule. Unul dintre cele mai bine păzite secrete ale zilelor noastre. Mulțumesc lui Dumnezeu că toată lumea o taie-n sud vara. Canning ăsta al tău avea gust, e clar.

Am lăsat-o moartă. Dar după vreo lună stăteam în Berkeley Square și încercam să reconstituim versurile unui cântec celebru despre o privighetoare cântând acolo. Max îmi spusese că învățase singur să cânte la pian și-i plăcea să interpreteze teme muzicale din show-uri și balade pop dulcege din anii ’40-’50, la fel de demodate ca tunsoarea lui. Se-ntâmpla că știam și eu cântecul, dintr-un spectacol de revistă de la școală. Parțial fredonam, parțial îngânam fermecătoarele versuri *I may be right, I may be wrong / But I’m perfectly willing to swear / That when you turned and smiled at me / A nightingale…*[18], când Max s-a întrerupt brusc și m-a întrebat:

— Nu cumva era Kumlinge?

— Ba da, exact. Cum de ți-ai dat seama?

— Păi, am auzit că-i foarte frumoasă.

— Cred că-i plăceau locurile izolate.

— Cu siguranță.

Pe măsură ce primăvara se apropia de sfârșit, Max îmi devenea din ce în ce mai drag, până-ntr-acolo încât dezvoltasem o ușoară obsesie pentru el. Când nu eram împreună, când ieșeam seara în oraș cu Shirley, simțeam că-mi lipsește ceva și nu-mi găseam liniștea. Era o adevărată ușurare când mă-ntorceam la serviciu și puteam să-l revăd peste șirurile de birouri, aplecat asupra hârtiilor lui. Dar nu era niciodată de-ajuns și nu mă gândeam decât cum să fac să ne-ntâlnim iarăși. Trebuia să recunosc, aveam o preferință pentru

un anume gen de bărbați îmbrăcați fără gust, demodați (Tony nu se pune la socoteală), osoși, slabi și stânjenitor de inteligenți. Era ceva distant și țeapăn în felul său de-a fi. Reținerea lui automată mă făcea să mă simt stingherită, abuzivă. Mă temeam că de fapt nu mă plăcea și era prea politicos ca s-o recunoască. Mi-am imaginat că are tot felul de reguli intime, concepții tainice despre corectitudine pe care le încălcam constant. Cu cât neliniștea mea sporea, cu atât îl găseam mai interesant. Ce îl însuflețea cu adevărat, subiectul care îi mai îndulcea comportamentul, era comunismul sovietic. Era un Războinic Rece de o factură superioară. În timp ce restul nu făceau decât să se lase cuprinși de ură și de furie, Max considera că bunele intenții se amestecaseră cu natura umană, dând astfel naștere unei tragedii a sumbrei captivități. Fericirea și împlinirea a sute de milioane de oameni de pe întinsul Imperiului Rus fuseseră fatalmente compromise. Nimeni, nici chiar conducătorii lui, nu și-ar fi dorit să se confrunte cu ce se confrunta acum. Șpilul era să oferi o scăpare treptat, fără ca prin asta să-ți știrbești respectul, prin persuasiune și mici motivații, să construiești încrederea fără a înceta să te opui ferm unei idei, cum o numea el, cu adevărat îngrozitoare.

Categoric, nu era genul pe care să-l poți chestiona în privința vieții lui amoroase. Mă-ntrebam dacă are vreun iubit acasă la el, în Egham. Ba chiar m-am gândit la un moment dat să mă duc până acolo să verific. Așa de rău ajunseseră lucrurile. Faptul că-mi doream ceea ce îmi imaginam că nu pot avea mă stimula. Dar mă mai întrebam și dacă era capabil, la fel ca Jeremy, să-i ofere plăcere unei femei fără ca el să fie satisfăcut. Nu era varianta ideală, nu era ceva reciproc, însă pe mine nu m-ar fi deranjat. Tot era mai bun decât dorința zadarnică.

Într-o seară, devreme, ne plimbam prin parc după ce ieșiserăm de la muncă. Discutam despre Armata Republicană Irlandeză Provizorie – bănuiam că avea ceva informații din interior. Îmi povestea despre un articol pe care-l citise, când – instinctiv – l-am luat de braț și l-am întrebat dacă vrea să mă sărute.

— Nu în mod special.

— Dar eu aș vrea.

Ne-am oprit în centrul unei alei, chiar în locul în care aceasta se îngusta printre doi copaci, obligându-i pe ceilalți să se strecoare pe lângă noi. A fost un sărut lung, pasional, sau cel puțin o bună imitație. M-am gândit că era probabil menit să compenseze lipsa de dorință. Când s-a desprins, am încercat să-l trag înapoi, dar s-a împotrivit.

— Atât pentru moment, mi-a zis atingându-mă pe vârful nasului cu degetul arătător, ca un părinte care-și potolește copilul prea insistent.

Așa că, intrând și eu în joc, mi-am luat o față îmbufnată, strecurându-mi cuminte mâna într-a lui și ne-am reluat plimbarea. Știam că sărutul ăla o să-mi îngreuneze situația, dar măcar ne țineam de mână pentru prima dată. După câteva minute și-a retras mâna.

Ne-am așezat pe iarbă, la o distanță apreciabilă de ceilalți oameni, și ne-am întors la irlandezi. În luna anterioară, avuseseră loc atentate cu bombe pe Whitehall[19] și la Scotland Yard. În cadrul Serviciului reorganizarea continua. O mână de colege, cele mai promițătoare, inclusiv Shirley, din lotul nou-angajatelor, fuseseră promovate de la munca de grădiniță din Registratură și probabil că-și preluaseră deja noile atribuții. Toate încăperile libere fuseseră rechiziționate, ședințele se prelungeau până târziu în spatele ușilor închise. Eu rămăsesem de căruță. Am încercat să-mi alung frustrarea plângându-mă, așa cum făcusem și înainte, că eram împotmolită tot în vechile bătălii. Prelegerile erau fascinante în sensul în care e fascinantă o limbă moartă. Lumea se instalase la adăpost în cele două tabere, am susținut eu. Comunismul sovietic vădea un zel de a se extinde la fel de entuziast ca al Bisericii Anglicane. Imperiul Rus, așa represiv și corupt de putere cum era, intrase în comă. Noua amenințare era terorismul. Citisem un articol în revista *Time* pe tema asta și mă consideram bine informată. Nu era vorba doar de IRA sau de diversele organizații palestiniene. Mișcări anarhiste underground și facțiuni de extremă stângă începuseră deja să amplaseze bombe și să răpească politicieni și industriași în toată Europa. Brigăzile Roșii, Gruparea Baader-Meinhof, iar, în America de Sud, Tupamaros și zeci de altele la fel, în Statele Unite, Armata Simbioneză de Eliberare – toți acești nihiliști și narcisiști însetați de sânge erau conectați la nivel internațional și în curând aveau să reprezinte o amenințare internă și aici. Îi aveam deja pe cei din Angry Brigade[20], o să urmeze alții, mult mai răi. Și noi ce făceam – ne alocam mai toate resursele într-un joc de-a șoarecele și pisica cu fel de fel de oportuniști total irelevanți din delegațiile comerciale sovietice?

Mai toate resursele? Ce știa o simplă stagiară despre repartizarea misiunilor din cadrul Serviciului? Dar m-am străduit să par sigură pe mine. Sărutul acela mă stârnise, voiam să-l impresionez pe Max. Mă urmărea atent, tolerându-mă amuzat.

— Mă bucur că ești la curent cu toate facțiunile tale care bagă spaima-n populație. Dar, Serena, nu uita că anul trecut

am expulzat o sută cinci agenți sovietici. Ne invadaseră ca gândacii. Faptul că a reușit să instruiască Guvernul să acționeze a constituit un moment important pentru Serviciu. Se zvonea că a fost îngrozitor de dificil să-l capaciteze pe ministrul de Interne.

— A fost prietenul lui Tony până când …

— Totul a ieșit la iveală după dezertarea lui Oleg Lialin. El avea misiunea să organizeze sabotaje în Marea Britanie în cazul unei crize. A fost o declarație în Camera Comunelor. Probabil că ai citit atunci în presă.

— Da, mi-aduc aminte.

Bineînțeles că nu-mi aduceam aminte nimic. Expulzările nu se regăsiseră în rubrica mea din *?Quis?*. Pe vremea aceea nu-l aveam pe Tony prin preajmă să mă pună să citesc ziarele.

— Ce vreau să spun, a adăugat Max, e că poate „în comă“ nu-i chiar sintagma potrivită.

Încă mă mai privea într-un fel anume, ca și cum s-ar fi așteptat ca discuția noastră să ducă într-un punct semnificativ.

— Probabil că nu, am zis.

Nu mă prea simțeam în largul meu, cu atât mai mult cu cât am intuit că asta era și intenția lui. Prietenia noastră era atât de recentă și de spontană. Nu știam nimic despre el, iar acum îmi părea tot mai mult un străin, cu urechile lui supradimensionate ciulite în direcția mea ca niște farfurii de radar ca să-mi depisteze chiar și cea mai ușoară, mai puțin sinceră șoaptă, cu chipul lui slab extrem de concentrat și cu ochii fixându-mă intens. M-am temut că vrea ceva de la mine, ceva care, chiar dacă l-ar obține, eu n-aș ști să spun ce e.

— Mai vrei să te sărut?

A fost la fel de lung acest prim sărut al unui străin și, pentru că a izbutit să spulbere tensiunea dintre noi, cu atât mai plăcut. Am simțit că mă relaxez, chiar că mă *dizolv*, așa cum li se întâmplă oamenilor în romanele de dragoste. Am alungat gândul că se prefăcea.

S-a desprins și m-a întrebat încet:

— Canning ți-a pomenit vreodată de Lialin?

Înainte să apuc să-i răspund, m-a sărutat iarăși, de data asta doar o atingere scurtă a buzelor și a limbilor noastre. Am fost tentată să zic da pentru că asta voia să audă.

— Nu, nu mi-a pomenit. De ce mă întrebi?

— Eram curios, atâta tot. Ți-a făcut cunoștință cu Maudling[21]?

— Nu. De ce?

— M-ar fi interesat să aflu ce impresie ți-a lăsat, nimic altceva.

Ne-am sărutat iarăși. Ne-am întins pe iarbă. Mâna mi se odihnea pe coapsa lui și am lăsat-o să alunece înspre zona inghinală. Voiam să aflu dacă îl excitam sau nu. Nu voiam să fie doar un actor strălucit. Dar tocmai când vârfurile degetelor îmi ajunseseră la câțiva centimetri de dovada irefutabilă, s-a răsucit, s-a eliberat din îmbrățișare și s-a ridicat în picioare, după care s-a aplecat să-și scuture iarba uscată de pe pantaloni. Gesturile mi s-au părut un pic exagerate. Mi-a întins mâna ca să mă ajute să mă ridic.

— Trebuie să ajung la tren. Vine un prieten la cină și am de gătit.

— A, da?

Am luat-o la pas. Sesizase ostilitatea din vocea mea, așa că mă ținea timid de braț, vrând parcă să se scuze.

— Ai fost vreodată la Kumlinge, la mormântul lui? m-a întrebat.

— Nu.

— I-ai citit necrologul?

Din cauza „prietenului“ seara noastră n-avea nici o finalitate.

— Da.

— Oare a fost în *The Times* sau în *Telegraph*?

— Max, mă interoghezi sau ce?

— Nu te prosti. Sunt doar prea băgăreț. Te rog să mă ierți.

— Atunci nu mă mai bate la cap.

Am mers în tăcere. Nu știa ce să mai spună. Copil singur la părinți, școala de băieți – nu știa ce să-i spună unei femei când lucrurile o luau razna. Și nici eu n-am zis nimic. Eram supărată, dar nu voiam să-l îndepărtez. Mă mai calmasem când ne-am oprit să ne luăm la revedere pe trotuarul din fața parcului.

— Serena, îți dai seama că sunt din ce în ce mai atașat de tine.

M-am bucurat, m-am bucurat chiar foarte tare, dar n-am vrut s-o arăt, așa că n-am zis nimic, așteptându-l să continue. A părut pe punctul de-a mai adăuga ceva, apoi a schimbat subiectul.

— Apropo. Să nu te impacientezi din cauza serviciului. Știu că se-arată un proiect chiar interesant. Ceva pe felia ta. Sweet Tooth[22]. Am pus o vorbă bună pentru tine.

N-a așteptat răspunsul. Și-a țuguiat buzele, apoi a ridicat din umeri și a pornit-o pe Park Lane în direcția Marble Arch, în timp ce eu am rămas acolo uitându-mă după el și întrebându-mă dacă spunea adevărul.

5

Camera mea de pe St Augustine's Road era amplasată la nord față de stradă și dădea spre ramurile unui castan. Primăvara, pe măsură ce acesta înfrunzea, camera se făcea tot mai întunecoasă cu fiecare zi ce trecea. Patul meu, care ocupa cam jumătate din cameră, era șubred, avea o tăblie din lemn de nuc lăcuită și o saltea atât de moale, că parcă te scufundai într-o mlaștină. Odată cu patul a venit la pachet și o cuvertură galbenă și mucedă din bumbac. Am dus-o la spălătorie de câteva ori, dar tot n-am reușit să scap în totalitate de mirosul intim, jilav, poate de câine sau de om foarte nefericit. În încăpere nu mai exista decât o singură piesă de mobilier, o comodă cu o oglindă înclinată deasupra. În fața ei se găsea un cămin în miniatură, care în zilele mai calde exala un miros acru de funingine. Când era înnorat, din cauza copacului acoperit de frunze n-aveam suficientă lumină pentru citit, așa că mi-am cumpărat o lampă art deco de 30 penny de la un magazin de vechituri de pe Camden Road. A doua zi m-am întors la magazin și am dat 1,20 lire pe un fotoliu mic, pătrățos, ca să pot citi fără să mă mai afund în pat. Proprietarul mi-a cărat fotoliul în spate până acasă, adică aproape un kilometru, inclusiv două etaje pe scări, după ce ne înțeleseserăm că o să-i dau de o bere –13 penny. Dar i-am lăsat 15.

Mai toate casele de pe stradă erau subîmpărțite și complet nerenovate, deși nu țin minte ca pe atunci cineva să fi folosit termenii ăștia sau să se fi gândit la așa ceva. Încălzirea se făcea pe bază de electricitate, holurile și bucătăria aveau pe jos un linoleum maro străvechi, iar în restul casei podelele erau acoperite cu o mochetă cu motive florale, care ți se lipea de tălpi. Micile îmbunătățiri datau din anii '20 sau '30 – cablurile electrice fuseseră trase prin niște conducte prăfuite, prinse cu șuruburi direct pe perete, singurul telefon se afla în holul de la intrare, unde era un curent teribil, încălzitorul electric cu imersiune, alimentat de un contor flămând, dădea apă aproape fiartă într-o baie micuță și rece, fără duș, împărțită de patru femei. Casele nu se lepădaseră încă de mohorâta lor moștenire victoriană, dar n-am auzit pe nimeni să se plângă. Din câte îmi amintesc, chiar și în anii '70 oamenii simpli care trăiau în locuințele astea vechi abia dacă începeau să-și dea seama că ar fi putut să ducă un trai mai confortabil în suburbii dacă costul vieții în centru continua să crească. Clădirile de pe străduțele dosnice din Camden Town așteptau o nouă și energică generație care să se mute și să se pună pe treabă, să instaleze

calorifere și, din motive neelucidate, să dea jos de pe plinta și de pe podelele de pin, precum și de pe toate ușile din casă, orice urmă de vopsea sau de căptușire.

Aveam noroc cu celelalte chiriașe – Pauline, Bridget, Tricia – trei fete din familii de muncitori din Stoke-on-Trent, care se cunoșteau din copilărie, absolviseră deodată și reușiseră cumva să rămână împreună în timpul stagiaturii în Drept, aproape încheiată. Erau plicticoase, ambițioase, cumplit de ordonate. Aveau grijă de casă, bucătăria lucea de curățenie, micul frigider era întotdeauna plin. Dacă aveau iubiți, n-am văzut nici picior de ei pe-acolo. Nu tu beții, nu tu droguri, nu tu muzică dată tare. În zilele alea, în orice casă dădeai mai degrabă peste oameni de genul soră-mii. Tricia învăța pentru examenul de admitere în barou, Pauline se specializa în Drept comercial, iar Bridget – în Dreptul de proprietate. Fiecare mi-a spus în felul ei, dar cu același aer sfidător, că n-are de gând să se mai întoarcă acasă în veci. Și nu vorbeau de Stoke exclusiv sub raport geografic. Dar n-am stat să cer mai multe informații. Trebuia să mă adaptez noii mele slujbe, așa că nu mă prea interesau problemele lor de clasă sau ascensiunea lor socială. Ele mă considerau o funcționară anostă, eu le consideram niște stagiare anoste. Perfect. Aveam program de muncă diferit și rareori ne întâlneam la masă. Nimeni nu se prea ducea să stea în living – singurul spațiu comun mai confortabil. Chiar și televizorul era mai tot timpul închis. Seara ele studiau în camerele lor, iar eu citeam la mine sau ieșeam cu Shirley.

Continuam să citesc la fel ca pe vremuri, câte trei-patru cărți pe săptămână. În anul acela m-am ocupat mai ales de chestii contemporane, în ediții ieftine, pe care le luam de la donații în scopuri caritabile sau de la anticariatele de pe High Street sau, când credeam că-mi permit, de la librăria Compendium de lângă Camden Lock. Le parcurgeam în felul meu vorace, dar intervenea tot timpul și o oarecare plictiseală, pe care încercam fără succes s-o înăbuș. Dacă s-ar fi uitat cineva la mine, și-ar fi zis că mă uit după ceva într-un dicționar sau într-o enciclopedie, așa de repede dădeam paginile. Și cred că asta și făceam, neatentă, căutam ceva, o altă versiune a mea, o eroină în pielea căreia să intru așa cum îți vâri piciorul în vechii tăi pantofi preferați. Sau cum aluneci într-o bluză de mătase. Pentru că năzuiam la partea frumoasă a ființei mele, nu la fata cocoșată, seara, în fotoliul ei de la vechituri, peste o carte cu cotorul plesnit, ci la o tânără femeie sprintenă, care deschide portiera unei mașini sport, se apleacă să primească sărutul iubitului, apoi se îndreaptă în viteză spre un cuibuşor secret undeva, la țară. Nu voiam să recunosc că ar fi trebuit să

citesc literatură mai de joasă factură, un roman de dragoste pentru marele public. Asimilasem în fine un oarecare gust sau snobism de la Cambridge ori de la Tony. N-o mai preferam pe Jacqueline Susann lui Jane Austen. Uneori alter ego-ul meu licărea efemer, plutea spre mine ca un duh prietenos desprinzându-se din paginile cărților lui Doris Lessing, Margaret Drabble sau Iris Murdoch. Apoi se evapora – versiunile acelea erau prea instruite, prea inteligente sau nu îndeajuns de singure pe lume ca să se identifice cu mine. Cred că nu m-aș fi declarat satisfăcută până n-aș fi ținut în mâini un roman despre o fată care locuia într-o cameră închiriată din Camden, ocupa o poziție umilă în MI5 și n-avea bărbat.

Jinduiam la o formă de realism naiv. Dădeam o atenție specială, îmi întindeam gâtul de cititoare ori de câte ori erau menționate o stradă din Londra pe care o știam, un stil de rochie, o personalitate reală, până și o marcă de mașină. Apoi mi-am zis că am un soi de etalon, în sensul că evaluam calitatea scrierii în funcție de gradul în care corespundea propriilor mele impresii sau le optimiza. Norocul meu că majoritatea creațiilor literare englezești ale acelei perioade luau forma unui documentar social. Nu m-au impresionat scriitorii ăia (răspândiți din America de Sud în cea de Nord) care se infiltrau în propriile pagini, printre personaje, decișI să-i reamintească bietului cititor că toți eroii lor literari și chiar ei înșiși erau pură invenție, existând o diferență clară între ficțiune și viața reală. Sau, dimpotrivă, insistau că viața e oricum o ficțiune. Numai un scriitor, mi-am zis eu, poate fi în pericol să le confunde pe astea două. Eram o empiristă convinsă. Consideram că scriitorii erau plătiți să imagineze și, acolo unde credeau că e potrivit, să recurgă la lumea reală, cea pe care o împărțeam cu toții, pentru a conferi un caracter plauzibil născocirii lor. Așa că fără șmecherii, fără tocmeli când vine vorba de regulile artei, fără carențe de loialitate față de cititor prin încălcări repetate și disimulate ale frontierelor imaginarului. Nu era loc pentru agenți dubli în cărțile care îmi plăceau. În anul acela am încercat să citesc, apoi am renunțat, autori cu care prietenii mei sofisticați de la Cambridge îmi împuiaseră capul – Borges și Barth, Pynchon și Cortázar, Gaddis. Nici un englez printre ei, am remarcat imediat, și nici o femeie, de nici o culoare. Semănam mai degrabă cu cei din generația părinților mei, care nu doar că detestau gustul și mirosul de usturoi, dar îi mai și priveau cu suspiciune pe cei care-l consumau.

În vara dragostei noastre, Tony Canning mă certase adesea că las cărțile deschise, cu fața-n jos. Un obicei care deteriora cotorul, făcând cartea să se deschidă la o pagină

anume, ceea ce reprezenta o intruziune aleatorie și lipsită de relevanță printre intențiile scriitorului sau printre judecățile altui cititor. Așa că mi-a dăruit un semn de carte. Mă rog, nu era chiar un cadou. Probabil că-l pescuise de pe fundul unui sertar. Era o fâșie de piele verde, crenelată la capete, având ștanțat cu auriu numele unui castel sau al unei fortificații din Țara Galilor. Un kitsch achiziționat din magazinele de suvenire în vremurile când el și nevastă-sa erau fericiți sau îndeajuns de fericiți să meargă împreună în excursii. Îmi provoca o ușoară aversiune limba aia de piele care vorbea atât de insidios despre o altă viață, trăită altundeva, fără mine. Nu cred că l-am folosit vreodată. Memoram numărul paginii ca să nu mai stric cotoarele. La luni de zile după sfârșitul aventurii mele, am dat peste semnul de carte zăcând – lipicios și răsucit, împreună cu un ambalaj de ciocolată – pe fundul unui sac de voiaj.

Am spus deja că, după moartea lui Tony, nu-mi rămăsese nimic care să-mi amintească de el. Dar iată că aveam semnul acesta de carte. L-am curățat, l-am netezit și am început să-l prețuiesc și să-l folosesc. Se spune că scriitorii au fel de fel de superstiții și de mici ritualuri. Ei bine, și cititorii le au pe ale lor. Ale mele constau în a-mi încolăci semnul de carte printre degete și a-l mângâia cu degetul mare în timp ce citeam. Noaptea târziu, când venea timpul să las cartea deoparte, ritualul meu era să duc semnul la buze și să-l pun între paginile cărții înainte s-o închid și s-o așez podea, la picioarele fotoliului, ca să-mi fie la îndemână data viitoare. Tony m-ar fi privit aprobator.

Într-o seară de început de mai, la mai bine de-o săptămână de la primele noastre săruturi, am stat de vorbă cu Max până târziu în Berkeley Square. Era într-o dispoziție mai comunicativă decât de obicei, tot povestindu-mi despre un ceas din secolul al XVIII-lea – ar fi vrut să scrie despre el într-o bună zi. La ora la care am ajuns în St Augustine's Road, casa era cufundată în întuneric. Mi-am amintit că era cea de-a doua zi liberă a unei sărbători obscure. Pauline, Bridget și Tricia, cu toate dezavuările lor, se duseseră acasă, la Stoke, pentru un weekend prelungit. Am aprins lumina în hol și pe coridorul spre bucătărie. Am încuiat ușa de la intrare și am urcat în camera mea. Brusc, am simțit că-mi lipsesc trioul acela de fete cu picioarele pe pământ din nord și fâșia de lumină care se strecura de sub ușile lor și m-a cuprins o neliniște. Dar și eu eram o ființă cu picioarele pe pământ. Nu nutream spaime supranaturale și îmi băteam joc când cineva vorbea cu respect de cunoaștere intuitivă și de al șaselea simț. Am încercat să mă conving că pulsul mi se accelerase din cauza efortului de a urca scările. Dar, când am ajuns în fața camerei mele, m-am

oprit în prag înainte să aprind becul de deasupra ușii, cuprinsă de o infimă teamă de-a mă afla singură într-o casă veche și mare. Cu o lună înainte, în Camden Square, o persoană fusese înjunghiată, atacată fără motiv de un bărbat de treizeci de ani, suferind de schizofrenie. Eram convinsă că în casă nu se găsea nici un intrus, dar vestea despre un eveniment teribil precum acea agresiune te afectează instinctiv, în moduri de care nici nu ești conștient. Am rămas nemișcată, ascultând la ușă, și am auzit, dincolo de tăcerea care-mi țiuia în urechi, zumzetul orașului și, mai aproape, scârțâieli și pocnete pe măsură ce scheletul clădirii se contracta în aerul rece al nopții.

Am întins mâna, am tras în jos întrerupătorul de bachelită și mi-am dat seama instantaneu că încăperea era neatinsă. Sau cel puțin așa am crezut. Am intrat și am pus geanta jos. Cartea pe care o citisem cu o seară înainte – *Eating People is Wrong* de Malcolm Bradbury – era în poziția în care o lăsasem, pe podea, lângă fotoliu. Dar semnul de carte zăcea pe brațul acestuia. Și nimeni nu intrase în cameră de când plecasem eu azi-dimineață.

Normal, mai întâi am presupus că în seara de dinainte nu-mi îndeplinisem ritualul. Deloc imposibil când ești obosit. Poate m-am ridicat și am lăsat din mână semnul de carte când m-am dus la chiuvetă. Deși memoria mea îmi spunea cu totul altceva. Romanul era suficient de scurt încât să-l termin din două reprize. Dar ochii mi se închideau. N-ajunsesem încă la jumătate când am depus un sărut pe bucata de piele și am vârât-o între paginile nouăzeci și opt și nouăzeci și nouă. Ba chiar îmi aduc aminte ultima frază, deoarece mi-am aruncat privirea peste ea înainte să închid cartea. Era o replică dintr-un dialog. „Inteligențiile nu sunt deloc întotdeauna liberale în concepții.“

Am dat ocol camerei ca să mă uit dacă mai erau și alte lucruri deranjate de la locul lor. Cum nu aveam o bibliotecă, toate cărțile erau așezate în teancuri lângă perete, cele citite separat de cele necitite. Deasupra celor din urmă, deci așteptându-și rândul, trona *The Game* de A.S. Byatt. Totul era în ordine. Mi-am inspectat comoda, gentuța de toaletă, m-am uitat prin pat și sub pat – nimic nu fusese mutat de la locul lui sau sustras. Am revenit lângă fotoliu și l-am privit fix, îndelung, ca și cum așa aș fi putut rezolva misterul. Știam că ar trebui să mă duc la parter să caut semne de spargere, dar nu mă trăgea inima. Titlul romanului lui Bradbury se uita în sus, la mine, părând acum un protest ineficient la adresa unei etici dominante[23]. Am luat cartea de jos şi am dat paginile până când am găsit locul unde mă oprisem. M-am dus afară, pe

palier, m-am aplecat peste balustradă, însă n-am sesizat nimic neobișnuit – dar nici acum n-am îndrăznit să cobor.

Ușa mea n-avea nici zăvor, nici broască. Am tras comoda în dreptul ei și m-am băgat în pat cu lumina aprinsă. Aproape tot restul nopții mi l-am petrecut stând cu așternuturile trase până la bărbie şi cu urechile ciulite, măcinând la nesfârșit aceleași gânduri, așteptând să vină zorii, ca o mamă care te alină, și lucrurile să reintre în normal. Și, când zorii au venit, așa s-a și întâmplat. La prima rază de lumină mă încredințasem deja că oboseala îmi începoșase mintea, că încurcasem intenția cu fapta, că lăsasem cartea pe podea fără semnul de carte. Mă speriasem de propria umbră. Ivirea dimineții părea astfel manifestarea concretă a rațiunii. Aveam nevoie de puțin somn pentru că a doua zi trebuia să particip la o prelegere importantă. Se adunaseră destule ambiguități în jurul semnului de carte ca să mă lase să dorm cele două ore și jumătate cât mai aveam până să sune ceasul.

A doua zi am luat o bilă neagră de la MI5 sau, mai bine zis, am luat-o în contul lui Shirley Shilling. Eram genul de fată care uneori spunea ce gândea, însă mai puternic era impulsul de-a avansa și de-a obține asentimentul superiorilor mei. Shirley avea ceva combativ în ea, chiar imprudent, complet străin firii mele. Dar, în ultimă instanță, formam un duo, Stan și Bran, și poate că era inevitabil să intru în ambianța asta generală de impertinență și să sfârșesc în rolul de amic care trebuie să ia vina asupra sa.

Lucru care s-a și întâmplat în după-amiaza când am participat la conferința cu titlul „Anarhie economică, tulburări sociale“, desfășurată la Leconfield House. Participau persoane sus-puse. Printr-o regulă nescrisă, ori de câte ori ne vizita cineva important, ne așezam pe scaune potrivit funcției pe care-o ocupam. În față de tot se instalaseră diverse figuri auguste de la etajul cinci. Trei rânduri mai în spate stăteau Harry Tapp și, lângă el, Millie Trimingham. La două rânduri înapoia lor luase loc Max, vorbind cu un bărbat pe care nu-l mai văzusem niciodată. După aceea veneau șirurile înțesate de femei sub poziția de ofițer asistent de caz. Și, la urmă de tot, Shirley și cu mine, fetele obraznice, care aveau ultimul rând la dispoziția lor. Eu, cel puțin, țineam la îndemână un carnețel.

Directorul general a venit în fața sălii ca să-l prezinte pe vorbitor, un comandant de brigadă cu o îndelungată experiență în contrainsurgență, care acum avea rol de consultant pentru Serviciul nostru. Au răsunat aplauze răzlețe pentru militar. Vorbea în felul acela un pic tăios pe care acum îl asociem filmelor englezești vechi și emisiunilor de la radio din anii ’40.

Printre superiorii noștri se mai găseau câțiva care răspândeau acea severitate inflexibilă deprinsă din experiența unui lung război total.

Dar comandantul dovedea, când și când, și o predilecție pentru înfloriturile retorice. A afirmat că era conștient că în public se aflau și foști combatanți și își exprima speranța ca aceștia să-l ierte că va prezenta fapte care lor le erau bine cunoscute, dar nu și altora. Și primul dintre ele era acela că soldații noștri duceau în momentul de față un război, deși nici un politician nu avea curajul să-l numească astfel. Bărbați trimiși să țină deoparte una de alta facțiuni divizate de o străveche și obscură ură sectară se trezeau dintr-odată atacați de ambele tabere. Iar regulile care guvernau acel conflict nu le permiteau soldaților să riposteze așa cum știau mai bine. Și astfel, tineri soldați de nouăsprezece ani din Northumberland sau Surrey, care își închipuiseră probabil că misiunea lor era să apere minoritatea catolică de protestanții predominanți, zăceau însângerați în rigolele din Belfast sau Derry, irosindu-și viețile și viitorul în vreme ce o mână de copii catolici și de golani adolescenți își băteau joc de ei și urlau de bucurie. Bărbații aceștia erau doborâți de lunetiști postați adesea pe acoperișul blocurilor înalte și de membri înarmați ai IRA care acționau la adăpostul revoltelor orchestrate și al tulburărilor de stradă. Cât despre Duminica Însângerată de anul trecut, trupele de parașutiști britanice fuseseră supuse unei presiuni insuportabile în urma acelorași tactici bine exersate – huligani din Derry sprijiniți de lunetiști. Raportul Widgery din aprilie trecut, întocmit cu o lăudabilă celeritate, confirmase această stare de fapte. Or, fusese clar o eroare operațională să trimiți o echipă agresivă și foarte motivată ca trupele speciale de parașutiști să asigure ordinea la o demonstrație pentru apărarea drepturilor civile. Asta ar fi trebuit să cadă în sarcina Poliției Regale din Ulster. Până și infanteriștii din Royal Anglian Regiment ar fi creat o atmosferă mai calmă.

Dar răul a fost făcut, iar rezultatul uciderii a treisprezece civili în ziua aceea a fost că ambele aripi ale IRA au câștigat simpatia întregii lumi. Bani, arme și recruți au început să curgă în valuri. Americanii sentimentali și ignoranți, mulți de descendență protestantă, nu catolică, au încins focul cu dolarii lor donați prostește cauzei republicane prin *fundraiser*-i ca NORAID. Până nu s-au confruntat cu atacuri teroriste pe propriul teritoriu, Statele Unite n-au înțeles cum stă treaba. Ca să răzbune viețile pierdute în tragedia din Derry, Armata Republicană Irlandeză Oficială a masacrat cinci femei de serviciu, un grădinar și un preot catolic în Aldershot, în timp ce Armata Republicană Irlandeză Provizorie a omorât mame și

copii în restaurantul Abercorn din Belfast, deși unele victime erau de religie catolică. Iar în timpul grevelor naționale, băieții noștri au avut de înfruntat mulțimi de protestanți violente, asmuțite de Ulster Vanguard, cea mai mârșavă gașcă din câte există. A urmat armistițiul și, când acesta a eșuat, barbaria în stare pură a fost semănată printre cetățenii din Ulster de psihopați de ambe confesiuni, purtători de arme și bombe, de miile de jafuri armate și bombele cu cuie amplasate aleatoriu, împușcăturile în genunchi, bătăile, cinci mii de răniți grav, câteva sute omorâți de loialiști și de milițiile republicane, câțiva de armata britanică – deși, evident, nu intenționat. Așa arăta războjul pe 1972.

Comandantul a oftat teatral. Era un bărbat masiv, cu ochii prea mici pentru dimensiunea craniului său. Nici măcar o viață întreagă de curățenie lună, cazonă, nici măcar costumul negru, făcut pe comandă, și batista din buzunarul de la piept nu reușeau să-i ascundă alura de namilă păroasă și greoaie, mare de peste 1,90 m. Părea capabil să anihileze o bandă de douăzeci de psihopați cu mâinile goale. Acum, ne-a informat el, Armata Republicană Irlandeză Provizorie se organizase pe continent în celule, în cel mai clasic stil terorist. După optsprezece luni de atacuri letale, se zvonea că lucrurile se vor înrăutăți și mai mult. Pretextul că vizau doar obiective militare fusese de mult abandonat. Planul era teroarea. În Irlanda de Nord, copiii, cumpărătorii dintr-un magazin, oamenii obișnuiți aflați la muncă erau ținte potrivite. Atentatele cu bombă din magazine sau puburi ar fi avut un impact cu atât mai important în contextul colapsului social anticipat pe scară largă și provocat de declinul industrial, de șomaj, de inflația galopantă și de criza energetică.

Spre rușinea noastră colectivă, nu reușiserăm să demascăm celulele teroriste sau să întrerupem rețelele lor de aprovizionare. Și acesta avea să fie punctul central al expunerii sale – exista o explicație fundamentală pentru eșecul nostru, anume lipsa unui sistem coerent de informații. Prea multe agenții, prea mulți birocrați care-și apără pătrățica lor, prea multe zone de demarcație, un insuficient control la centru.

Nu s-a auzit altceva decât scârțâit de scaune și șoapte și am văzut în fața mea o mișcare reținută de capete ce se aplecau sau se întorceau aproape insesizabil, de umeri ce se înclinau ușor spre vecin. Comandantul menționase în treacăt o nemulțumire generală în Leconfield House. Până și eu aflasem de ea de la Max. Nici o informație nu trebuia să se scurgă peste granițele geloaselor imperii. Oare invitatul nostru avea să spună audienței ceea ce aceasta voia să audă, oare era de partea noastră? Ei bine, era. Ne-a spus că MI6 acționa acolo

unde nu avea dreptul, în Belfast și în Londonderry, adică în interiorul Marii Britanii. Cu atribuțiile sale de serviciu de informații externe, MI6 invoca un drept al său datând de dinainte de împărțirea Irlandei, care în situația actuală era irelevant. Asta era o problemă internă. Prin urmare, era de competența MI5. Serviciul de Informații al Armatei avea prea mulți angajați, era împotmolit în antecedente procedurale. Divizia Specială a Poliției din Ulster, care considera că totul se petrece în ograda ei, era nepriceputǎ, ducând lipsă de resurse, și, mai la obiect, era parte a problemei – o feudă a protestanților. Și cine, dacă nu ea, gestionase atât de dezastruos arestările și încarcerările fără proces din 1971?

MI5 făcuse bine să se țină deoparte de interogatoriile dubioase, mai pe șleau, torturile. Acum făcea tot ce putea, manevrând pe un teren aglomerat. Dar chiar și în cazul când fiecare agenție în parte ar număra printre angajați numai genii și ar constitui un exemplu de eficiență, patru instituții puse să colaboreze pentru rezolvarea aceleiași probleme n-ar putea în veci înfrânge unitatea de monolit a Armatei Republicane Irlandeze Provizorii, una dintre cele mai formidabile grupări teroriste pe care lumea le cunoscuse vreodată. Irlanda de Nord reprezenta o problemă vitală de domeniul securității interne. Serviciul trebuie să-și vină în fire și să-și susțină dreptul legitim pe coridoarele de la Whitehall, să-și impună voința în fața celorlalți jucători, să devină moștenitorul de drept al proprietății și să meargă direct la originea chestiunii.

Nu s-au auzit aplauze, asta și din cauză că discursul atinsese tonalitățile unei exortații, iar asemenea lucruri nu prea erau bine primite aici. În plus, toată lumea era conștientă că luarea cu asalt a coridoarelor de la Whitehall n-ar fi rezolvat mare lucru. N-am luat notițe în timpul discuției dintre comandant și directorul general. De la sesiunea de întrebări n-am reținut decât una sau două, care de fapt vizau unul și același lucru. Veneau din partea foștilor ofițeri din colonii – mi-l aduc aminte în special pe Jack MacGregor, un tip uscat, roșcat, care vorbea cu accent din Africa de Sud, înghițind vocalele, deși era originar din Surrey. El și câțiva colegi erau interesați mai ales să afle care ar fi fost modul optim de a reacționa la colapsul social. Ce rol ar trebui să joace aici Serviciul? Dar armata? Oare trebuia să stăm pe margine și să privim cum ordinea publică se duce de râpă în cazul când guvernul ar scăpa lucrurile din mână?

Directorul general a răspuns concis și excesiv de politicos. Serviciul răspundea în fața Comisiei pentru Activitatea de Informații din cadrul Cancelariei Primului-Ministru și în fața ministrului de Interne, iar armata – în fața

ministrului Apărării, și așa trebuia să rămână. Puterile sporite în caz de urgență erau suficiente pentru a contracara orice amenințare, constituind totodată ele însele o punere la încercare a democrației.

După câteva minute, întrebarea a fost reformulată în termeni mai precișI de un alt fost ofițer din colonii. Să presupunem că la viitoarele alegeri generale ar reveni la putere un guvern laburist. Și că aripa lui de stânga ar îmbrățișa cauza elementelor unioniste, iar cineva ar vedea în asta o amenințare directă la adresa democrației parlamentare. Cu siguranță că o formă sau alta de strategie pentru situații neprevăzute ar fi oportună.

Am notat cuvânt cu cuvânt răspunsul directorului general.

— Cred că mi-am exprimat destul de clar poziția. Reinstalarea democrației cu ajutorul armatei și al serviciilor de informații poate funcționează în Paraguay. Aici nu.

M-am gândit că directorul general era jenat să vadă cum unii pe care probabil că-i credea fermieri sau plantatori de ceai își dădeau arama pe față în prezenţa unui străin, care încuviința grav din cap.

La acest moment, Shirley a făcut publicul din încăpere să tresară anunțându-mă cu voce tare:

— Uiștii ăștia vor să pună de-o lovitură de stat!

S-a auzit un icnet colectiv și toate capetele s-au întors spre noi. Încălcase mai multe reguli dintr-o lovitură. Vorbise fără ca directorul general să-i dea cuvântul și folosise un cuvânt îndoielnic precum „uiști“, al cărui sens în argoul ritmat din Cockney probabil că unii îl cunoșteau[24]. Prin urmare, se dovedise indecentă și îi jignise pe doi ofițeri de caz, care-i erau superiori ierarhici. Se comportase necivilizat în fața unui invitat. Și ocupa un post umil, și mai era și femeie. Dar, cel mai rău, probabil că avea dreptate. Ceea ce n-ar fi contat dacă Shirley, sub ochii tuturor, n-ar fi continuat să se poarte ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, în timp ce eu am roșit și, cu cât roșeam mai tare, cu atât le devenea mai clar tuturor că eu fusesem cea care rostise cuvintele alea. Conștientă de ceea ce gândeau, am roșit încă și mai tare, până când am simțit că-mi ia foc și pielea de pe gât. Ochii celor din sală nu mai erau îndreptați asupra noastră, ci asupra mea. Îmi venea să mă bag sub scaun. Rușinea pentru necuviința pe care nu o comisesem a făcut să mi se pună un nod în gât. Am început să-mi fac de lucru cu carnețelul – și eu care credeam că luatul notițelor o să impună respect –, apoi mi-am coborât ochii și mi-am privit fix genunchii, demonstrând astfel și mai mult propria-mi vinovăție.

Directorul general a restabilit caracterul oficial al întrunirii mulțumindu-i comandantului. Publicul a aplaudat, comandantul și directorul general au părăsit sala, cei din sală s-au ridicat să plece, însă nu înainte de a se mai uita o dată la mine.

Brusc, Max s-a ivit în fața mea.

— Serena, să știi că n-a fost deloc o idee bună.

M-am întors să-i cer ajutorul lui Shirley, dar ea se afla deja în mulțimea care ieșea pe ușă. Nu știu cum de mi-am asumat un asemenea cod masochist al onoarei care m-a împiedicat să insist asupra faptului că nu eu fusesem cea care vorbise. Și asta deși eram convinsă că directorul general întreba deja de numele meu, iar cineva precum Harry Tapp probabil că i-l aducea la cunoștință.

Mai târziu, când am prins-o pe Shirley și am confruntat-o cu situația creată, mi-a replicat că toată chestia era banală și ilară. N-am de ce să-mi fac griji, mi-a zis. N-o să mă afecteze cu nimic dacă lumea descoperea că pot să gândesc cu capul meu. Dar știam că lucrurile stăteau exact invers. O să mă afecteze foarte tare. Cei cu pozițiile noastre nu trebuiau să aibă minți independente. A fost prima mea bilă neagră, nu și ultima.

6

Mă așteptam la o mustrare, în schimb a venit momentul la care sperasem atât – am fost trimisă pe teren într-o misiune secretă, Shirley urmând să mă însoțească. Am primit instrucțiunile într-o dimineață, de la un ofițer de caz pe nume Tim Le Prevost. Îl mai văzusem prin zonă, dar nu vorbise cu noi niciodată. Am fost convocate în biroul lui și invitate să ascultăm cu atenție. Era un băiat cu buze mici, haina încheiată la toți nasturii, umeri înguști și o alură țeapănă, mai mult ca sigur un fost militar. O dubă ne aștepta într-un garaj de pe o stradă din Mayfair, la vreun kilometru de-aici. Trebuia s-o luăm și să ne ducem până la o adresă din Fulham. Era o casă conspirativă, evident, și în plicul maroniu pe care ni l-a aruncat pe birou se aflau diverse chei. În partea din spate dubei aveam să găsim materiale de curățat, un aspirator și niște șorțuri de vinil pe care trebuia să ni le punem înainte să pornim. Lucram pentru o firmă care se chema Springklene, asta era acoperirea noastră.

La destinație trebuia să „curățăm ca lumea de tot“ locul, ceea ce includea schimbatul așternuturilor de pe toate paturile

și spălatul geamurilor. Lenjeria de pat curată fusese deja livrată. O saltea de pe un pat de o persoană trebuia întoarsă. Ar fi trebuit de mult schimbată. WC-urile și baia necesitau o atenție specială. Mâncarea stricată din frigider trebuia aruncată. Scrumierele golite. Le Prevost a enumerat toate detaliile astea banale pe un ton plin de dezgust. Până la lăsarea serii trebuia să ne ducem la un mic supermarket de pe Fulham Road și să cumpărăm cele necesare și mâncare pentru trei mese pe zi pentru două persoane, timp de trei zile. Un drum separat urma să fie făcut la un magazin de băuturi, de unde trebuia să cumpărăm patru sticle de Johnnie Walker Red Label. În nici un caz să nu luăm altceva. Uite încă un plic cu cincizeci de lire în bancnote de câte cinci. Voia bonurile și restul. Să nu uităm să închidem ușa de la intrare, când plecam, cu toate cele trei încuietori Banham. Și, mai presus de toate, să nu cumva să menționăm cuiva adresa respectivă, nici măcar colegilor din clădire.

— Sau, a zis Le Prevost cu o strâmbătură a gurii lui mici, e nevoie să spun *mai ales* lor?

Am fost lăsate să plecăm și, când am ieșit și am luat-o pe Curzon Street, nu eu, ci Shirley, s-a dovedit a fi cea ofensată.

— *Acoperirea* noastră, șoptea ea îndeajuns de tare încât s-o aud. Acoperirea mă-sii. Femei de serviciu care se dau drept *femei de serviciu*!

Era o jignire, desigur, deși în vremurile acelea părea mai puțin așa decât ar fi fost astăzi. Nu i-am mai spus ceea ce era de domeniul evidenței, anume că Serviciul nu putea să aducă oameni din afară ca să facă curat într-o casă conspirativă, cum nici nu putea apela la colegii noștri bărbați – nu numai că erau prea mândri pentru așa ceva, dar ar mai fi făcut și o varză. M-a surprins de cât stoicism dădeam dovadă. Cred că mă impregnasem de spiritul general de camaraderie și devotament voios față de cauză care le cuprinsese pe toate femeile. Semănam din ce în ce mai mult cu mama. Ea-l avea pe Episcop, eu aveam Serviciul. La fel ca ea, manifestam și eu o dârză tendință de supunere. Deși m-am întrebat, nu fără oarecare îngrijorare, dacă asta era însărcinarea despre care Max îmi spusese că e pe felia mea. Dacă așa era, n-aveam să mai vorbesc cu el în viața mea.

Am găsit garajul și ne-am pus șorțurile. Shirley, înghesuită în spațiul strâmt al șoferului, încă mai bombănea revoltată când am ieșit în Piccadilly. Duba era un model de dinainte de război – avea roți cu spițe și praguri exterioare – și probabil că era una dintre ultimele mașini de pe drum în care mai stăteai țeapăn la volan. Numele firmei era scris pe laturi cu caractere art deco. Litera „k“ din „Springklene“ întruchipa o

fată în casă care mânuia un pămătuf de praf. M-am gândit că băteam cam tare la ochi. Shirley conducea cu o siguranță uimitoare, făcând în viteză rondul de la Hyde Park Corner și demonstrând o tehnică spectaculoasă la schimbarea vitezei, cunoscută, așa cum mi-a spus, sub numele de dublă debreiere, necesară în cazul hârburilor ăstora.

Apartamentul ocupa tot parterul unei case cu o arhitectură tipică perioadei georgiene, situată pe o stradă liniștită, și era mai mare decât mă așteptam. Toate ferestrele aveau gratii. După ce am adus înăuntru toate mopurile, soluțiile de curățat și gălețile, am făcut un tur de recunoaștere. Mizeria era chiar mai descurajantă decât sugerase Le Prevost și clar lăsată în urmă de niște bărbați, mergând până la un chiștoc de trabuc stins în apă și uitat pe marginea căzii și un teanc înalt de treizeci de centimetri de numere din *The Times*, unele rupte grosolan în patru pentru a fi întrebuințate în chip de hârtie igienică. Sufrageria avea un aer abandonat de încăpere în care s-a stat până noaptea târziu – draperii trase, sticle goale de votcă și scotch, scrumiere pline ochi, patru pahare. Erau trei camere, dintre care cea mică avea un pat de o persoană. Pe salteaua în dungi am văzut o pată mare de sânge, cam în zona unde s-ar fi odihnit capul. Shirley și-a exprimat zgomotos repulsia, pe mine în schimb mă trecuseră fiorii. Cineva fusese interogat serios. Dosarele alea de la arhivă chiar reflectau un destin real.

Pe măsură ce inspectam casa, evaluând dezastrul, Shirley a continuat să se plângă și s-o țină numai în exclamații, și era limpede că își dorea să mă alătur. M-am străduit, dar fără tragere de inimă. Dacă rolul meu minor în războiul împotriva totalitarismului consta în aruncarea mâncării stricate și râcâirea jegului întărit de pe cadă, atunci eram pentru. N-avea să fie mult mai monoton decât dactilografiatul unui raport.

S-a dovedit că tot eu aveam o mai bună înțelegere a muncii care trebuia îndeplinită – lucru straniu, dacă luăm în calcul copilăria mea răsfățată, cu bonă și menajeră. Am sugerat să ne ocupăm mai întâi de lucrurile cele mai împuțite, closetele, baia, bucătăria, să aruncăm gunoiul, apoi să curățăm suprafețele, apoi podelele și, la urmă, să facem paturile. Dar înainte de orice, pentru binele lui Shirley, am întors salteaua cu fața-n jos. În sufragerie era un radio și am decis că s-ar potrivi cu acoperirea noastră să ascultăm niște muzică pop. Am muncit vreo două ore, apoi am luat una dintre bancnotele de cinci lire și am ieșit să cumpăr cele necesare pentru o pauză de ceai. La întoarcere am pus niște mărunțiș în parcometru. Când am intrat în casă, Shirley se cocoțase pe marginea unuia dintre paturile duble și scria ceva în carnețelul ei roz. Am stat în bucătărie, ne-am băut ceaiul și am mâncat biscuiți cu ciocolată.

Radioul cânta, prin ferestrele deschise pătrundeau aer curat și raze de soare, lui Shirley îi revenise buna dispoziție, așa că mi-a povestit ceva absolut surprinzător din viața ei în timp ce dădea gata biscuiții.

Profesorul ei de engleză de la gimnaziul din Ilford, care a impulsionat-o constant, așa cum numai profesorii știu s-o facă, era consilier local din partea laburiștilor, probabil fost membru al Partidului Comunist, și datorită lui s-a trezit, la vârsta de șaisprezece ani, implicată într-un program de schimb educațional cu elevi germani. Adică s-a dus în Germania de Est, într-un sat aflat la o oră de mers cu autobuzul de Leipzig.

— Credeam că o să fie de căcat. Toți ne spunea așa. Serena, era paradisul, în pizda mă-sii!

— Cine, RDG-ul?

A locuit la o familie, la marginea satului. Casa era un bungalow urât și înghesuit, cu trei camere, dar avea două mii de metri de livadă și un pârâu, și nu departe se afla o pădure îndeajuns de mare ca să te pierzi în ea. Tatăl era inginer radio-TV, mama – doctoriţă și mai erau și două fetițe sub cinci ani care se amorezaseră de noua locatară și se cățărau în patul ei la prima oră a dimineții. Soarele strălucea veșnic în Germania de Est – era luna aprilie și, din întâmplare, venise un val de căldură. Se organizau expediții în pădure în căutare de zbârciogi, vecinii se arătau prietenoși, toată lumea o ajuta la germană, cineva avea o chitară și știa niște cântece de-ale lui Dylan, exista și un băiat arătos, cu trei degete la o mână, care făcuse o pasiune pentru ea. Într-o după-amiază a luat-o la Leipzig să vadă un meci de fotbal important.

— Nimeni nu era înstărit. Dar aveau cât le trebuia. La sfârșitul celor zece zile mi-am zis: nu, stai așa, păi aici chiar e bine, mai bine decât la Ilford.

— Așa poate fi peste tot. Mai ales la țară. Păi, Shirley, ia gândește-te, poți să te simți foarte bine și dacă ieși puțin din Dorking.

— Pe bune, asta chiar era altceva. Oamenilor le păsa unii de alții.

Vorbele ei îmi erau familiare. Apăruseră articole în ziare și la televizor se difuzase un documentar ce relatau triumfătoare că Germania de Est depășise în sfârșit Marea Britanie în privința standardului de viață. După ani, când Zidul Berlinului s-a prăbușit și s-au deschis cărțile, toate s-au dovedit niște tâmpenii. RDG era un dezastru. Datele statistice pe care oamenii le luaseră de bune, și voiseră să le ia de bune, erau cele comunicate de partid. Dar în anii ’70 britanicilor le plăcea să se sfâșie interior, toți erau dispuși să creadă că orice

țară de pe glob, inclusiv Volta Superioară, o să ne lase mult în urmă.

— Și aici oamenilor le pasă unii de alții, am zis.

— Da, bine. Tuturor ne pasă unii de alții. Și atunci cu ce luptăm noi?

— Cu un stat paranoic în care nu există decât un singur partid, nu există presă liberă, nu există libertate de a călători. O țară care seamănă cu un lagăr de concentrare, cu asta luptăm.

Parcă-l auzeam pe Tony lângă umărul meu.

— *Ăsta* al nostru e un stat cu un partid unic. Presa noastră e o glumă. Iar săracii nu pot să călătorească nicăieri.

— Ei, haide, Shirley!

— Partidul nostru unic e Parlamentul. Heath și Wilson aparțin aceleiași elite.

— Ce prostie!

Nu mai făcuserăm niciodată politică până acum. Întotdeauna vorbiserăm doar despre muzică, familie, ce gusturi avea fiecare. Am presupus că toți colegii mei gândeam cam la fel, în mare. M-am uitat atentă la ea să văd dacă nu cumva mă tachina. Și-a ferit privirea și s-a întins peste masă ca să mai ia o țigară. Se enervase. N-aveam nici un chef să mă cert rău cu noua mea prietenă. Am spus pe un ton potolit:

— Păi, dacă astea-s convingerile tale, de ce te-ai mai înrolat în Serviciu?

— Habar n-am. Probabil ca să-i fac plăcere lui taică-meu. Adică i-am zis că intru în administrația publică. Nici n-am crezut că am șanse să intru. Și, când m-au acceptat, toată lumea a fost mândră de mine. Chiar şi eu. Am luat-o ca pe o victorie. Dar de fapt știi cum stau lucrurile – trebuie să angajeze și pe unul care n-a fost la Oxford sau la Cambridge. Așa că sunt proletarul tău simbolic. Deci. (S-a ridicat.) Mai bine să ne-ntoarcem la treaba noastră crucială.

M-am ridicat şi eu. Discuția devenise stânjenitoare și m-am bucurat că i-a pus capăt.

— Termin eu în sufragerie, m-a anunțat, apoi s-a oprit în pragul bucătăriei.

Arăta destul de trist, cu șorțul de plastic umflat peste pântece, cu părul încă umed de transpirație din cauza efortului făcut înainte de pauza de ceai și lipindu-i-se de frunte.

— Ei, hai, Serena, doar nu crezi că lucrurile sunt așa de simple. Că noi ne-am nimerit în tabăra îngerilor.

Am ridicat din umeri. De fapt, relativ vorbind, consideram că ne aflam în tabăra respectivă, însă tonul ei era așa de sarcastic, încât n-am vrut să recunosc.

— Dacă oamenii din Europa de Est ar putea să voteze liber, inclusiv în RDG-ul ăsta al tău, i-ar alunga pe ruși și

Partidul Comunist n-ar avea nici o șansă. Conduc doar prin forță. La asta mă opun.

— Și crezi că ăștia de-acilea nu le-ar da americanilor un șut în cur ca să se care din bazele lor? Oi fi observat și tu – pur și simplu n-avem de ales.

Eram pe punctul să-i răspund, când Shirley și-a înșfăcat cârpa de praf și un spray de lustruit cu miros de levănțică și, luând-o pe hol, mi-a strigat:

— Fată, văd că te-au îndoctrinat bine ăștia cu toată propaganda lor. Realitatea nu e chiar așa cum crede clasa de mijloc.

De data asta m-am enervat eu, m-am enervat așa de tare, că nici nu mai puteam vorbi. În ultimul minut sau așa ceva Shirley adoptase accentul ei Cockney, cel mai potrivit dacă voia să-mi dea o lecție despre onestitatea clasei muncitoare. Cum de avea tupeul să arboreze atitudinea asta condescendentă? Realitatea nu e chiar așa cum crede clasa de mijloc! Intolerabil. Rostise cuvântul „realitate“ pe un ton ridicol de gutural. Cum își permitea să ponegrească prietenia noastră spunând că era proletarul meu simbolic? Niciodată nu stătusem să mă gândesc la facultatea pe care-o absolvise, ba chiar îmi spusesem că m-aș fi simțit mai bine acolo decât la Cambridge. Cât despre opiniile ei politice – conformismul ponosit al *idioților*. Mi-a venit să alerg dincolo și să țip la ea. Prin cap îmi alergau replici devastatoare și aș fi vrut să le dau glas în bloc, imediat. Dar n-am făcut decât să rămân acolo tăcută, am dat ocol mesei din bucătărie de câteva ori, apoi am apucat aspiratorul, unul din ăla mare, profesional, și m-am îndreptat spre camera mică, aia cu salteaua pătată de sânge.

Din cauza asta am făcut curat așa de temeinic acolo. M-am apucat de treabă cu furie, derulând iar și iar conversația în minte, amestecând lucrurile pe care le spusesem cu cele pe care aș fi vrut să le spun. Chiar înainte de pauza de ceai umplusem o găleată ca să spăl lemnăria ferestrelor. M-am hotărât să spăl mai întâi plinta. Iar dacă urma să îngenunchez pe podea, trebuia să aspir covorul. Și, ca să pot face asta ca lumea, am cărat pe hol câteva mobile – un dulăpior și două scaune de lângă pat. Singura priză din încăpere era plasată undeva jos, sub pat, și fusese deja ocupată de ștecărul unei veioze. Ca să ajung la el, trebuia să mă lungesc pe podea, pe o parte, și să întind brațul la maximum. Nimeni nu făcuse curat acolo de multă vreme. Am văzut ghemotoace de praf, vreo două șervețele folosite și o șosetă albă, murdară. Ștecărul era bine înfipt și am făcut oarece efort să-l trag afară. Încă mă gândeam la Shirley și la ce aveam să-i să spun. Sunt o lașă când trebuie să mă confrunt serios cu cineva. Am avut o

bănuială că amândouă o să adoptăm soluția englezească și o să ne prefacem că discuția n-a avut loc niciodată. Asta m-a enervat și mai tare.

Apoi am simțit că încheietura mâinii mi se freacă de o bucată de hârtie ascunsă după piciorul patului. Era de forma unui triunghi, cu ipotenuza nu mai mare de zece centimetri, ruptă din colțul din dreapta sus al ziarului *The Times*. Pe față, cu tipul de literă specific publicației, scria: „Jocurile Olimpice. Programul complet în pagina 5“. Pe spate, sub una dintre muchiile drepte, am văzut ceva scris neclar cu creionul. M-am tras înapoi și m-am așezat pe marginea patului să mă uit mai bine. Am privit cu atenție, dar n-am înțeles nimic până mi-am dat seama că țineam hârtia cu susul în jos. La început am deslușit două litere mici: „tc“. Ruptura trecea fix prin cuvântul de dedesubt. Scrisul era foarte slab, de parcă creionul n-ar fi fost apăsat decât foarte puțin, dar literele se distingeau clar: „umlinge“. Chiar înainte de „u“ se vedea o liniuță care nu putea fi decât piciorul literei „k“. Am întors iarăși bucata de hârtie cu susul în jos, în speranța că literele o să formeze alt cuvânt, demonstrându-mi că totul nu era decât proiecția imaginației mele. Dar nu exista echivoc. Inițialele lui, insula lui. Nu însă și scrisul lui. În doar câteva secunde trecusem de la iritare la ceva mai complex – confuzie amestecată cu o neliniște fără un motiv precis.

Firește, prima dată m-am gândit la Max. Era singura persoană din câte cunoșteam care știa numele insulei. În necrolog nu fusese menționat, iar Jeremy Mott probabil că n-avea habar de ea. Însă Tony avea destui cunoscuți în cadrul Serviciului, deși foarte puțini mai erau activi. Poate doar vreo doi în poziții înalte. Dar cu siguranță ei n-aveau cum să știe de Kumlinge. Cât despre Max, am simțit că ar fi o idee proastă să-i cer explicații. Ar fi însemnat să dau cu piciorul la ceva care n-ar fi trebuit să-mi scape. Și oricum nu mi-ar spune adevărul dacă nu i-ar conveni. Iar dacă știa totuși ceva ce ar fi trebuit să-mi spună, atunci înseamnă că tocmai mă dezamăgise alegând să-l treacă sub tăcere. Mi-au revenit în cap conversația noastră din parc și întrebările lui insistente. M-am uitat iarăși la bucata de hârtie dintre degete. Era îngălbenită, părea veche. Dacă ascundea un mister important, aveam oricum prea puține informații ca să-l elucidez. Și în mijlocul tuturor acestor lacune s-a ivit un gând fără legătură. „K“-ul ăla de pe latura mașinii era litera lipsă, îmbrăcată ca o servitoare – exact ca mine. Da, chiar că acum totul se lega! Mă prosteam și eu, dar aproape că m-am simțit mai ușurată.

M-am ridicat. Mă tenta să întorc salteaua la loc doar ca să mă mai uit o dată la pata de sânge. Era chiar sub locul în care

ședeam. Să fi fost la fel de vechi ca bucata de hârtie? Nu știam cum arată sângele vechi. Dar în asta rezida totul, asta era formularea cea mai simplă a misterului și miezul neliniștilor mele: aveau cumva numele insulei și inițialele lui Tony vreo legătură cu sângele?

Am pus hârtiuța în buzunarul șorțului și am pornit pe culoar spre baie, sperând să nu dau nas în nas cu Shirley. Am încuiat ușa, am îngenuncheat lângă teancul de ziare și m-am apucat să-l sortez. Nu erau din fiecare zi – casa conspirativă stătuse probabil neocupată mult timp. Așa că numerele erau vechi de luni de zile. Jocurile de la München avuseseră loc în vara trecută, cu zece luni în urmă. Cum am putea să-i uităm pe cei unsprezece sportivi israelieni asasinați de gherilele palestiniene? Am dat de numărul cu colțul rupt la câțiva centimetri de fundul grămezii și l-am extras. Rămăsese prima jumătate din cuvântul „program“. 25 august 1972. „Șomajul a atins în august cel mai înalt nivel din 1939.“ Îmi aminteam vag despre ce era vorba, însă nu datorită titlului despre șomeri, ci grație unui articol despre vechiul meu erou, Soljenițîn, ce acoperea partea de sus a paginii. Tocmai ieșise la iveală discursul lui de acceptare a Premiului Nobel din 1970. Ataca Națiunile Unite pentru că nu impuseseră ca respectarea drepturilor omului să constituie o condiție pentru calitatea de membru în cadrul organizației. Mie mi s-a părut corect, dar Tony a zis că sunt naivă. Țin minte că m-au impresionat rândurile despre „umbrele celor căzuți“ și „viziunea artei ce țâșnește din durerea și singurătatea pustiului siberian“. Și că mi-a plăcut în special fraza „Vai de țara a cărei literatură e tulburată de ingerința puterii“.

Da, știu că discutaserăm câtva timp pe marginea discursului și ne contraziseserăm. Și îmi amintesc că nu fusese cu mult înaintea scenei noastre de despărțire din refugiul de pe autostradă. Oare venise aici după ce planurile sale de a se retrage pe insulă prinseseră deja contur? Dar de ce? Și al cui era sângele? Nu rezolvasem nimic, însă mă simțeam mai inteligentă doar pentru că înaintasem un pic. Și a te simți inteligentă, am considerat eu întotdeauna, e doar la un pas distanță de a te simți binedispusă. Am auzit pașii lui Shirley pe coridor, așa că am aranjat teancul de ziare la loc, am tras apa, m-am spălat pe mâini și am deschis ușa.

— Să nu uităm să punem și hârtie igienică pe listă.

Stătea destul de departe de ușă și nu cred că m-a auzit. Părea cuprinsă de regrete și brusc am simțit că mă învăluie un val de afecțiune pentru ea.

— Îmi pare rău de ce s-a întâmplat. Serena, nu știu ce m-a apucat. Sunt o tâmpită, dracu’ să mă ia. Tot timpul întrec

măsura doar de dragul de-a contrazice. Apoi a adăugat pe un ton glumeț, menit să îndulcească atmosfera: E doar din cauză că țin atât de mult la tine!

Am remarcat că rostise înadins toate cuvintele fără accent, ca o scuză mută.

— Nu-i nimic, stai liniștită, am zis și chiar credeam ce spuneam.

Disputa noastră era nimic pe lângă ce descoperisem. Luasem deja hotărârea să nu-i zic nimic. Și niciodată nu-i povestisem prea multe despre Tony. Ținusem totul pentru Max. Poate că procedam greșit, dar mi-am zis că n-aveam nimic de câștigat dacă mă apucam să mă destăinui. Îmi îndesasem bucățica de hârtie adânc în buzunar. Am mai stat puțin de vorbă ca două prietene, așa cum făceam de obicei, apoi ne-am întors la treabă. A fost o zi lungă și n-am terminat curățenia și cumpărăturile decât după șase. La plecare am luat numărul din *The Times* cu mine în caz că aș mai fi putut afla ceva din el. Seara, după ce am lăsat duba în Mayfair și ne-am despărțit, mi-am zis că Shirley și cu mine eram din nou cele mai bune prietene.

7

A doua zi de dimineață mi s-a spus să mă prezint la ora unsprezece în biroul lui Harry Tapp. Tot mă mai așteptam să fiu admonestată pentru grosolănia lui Shirley din timpul conferinței. La unsprezece fără zece m-am dus la toaletă să-mi verific înfăţişarea și, în timp ce mă pieptănam, m-am și văzut luând trenul înapoi spre casă după ce fusesem concediată și chinuindu-mă să inventez o întreagă poveste pentru mama. Oare Episcopul băgase de seamă că fusesem plecată? Am urcat două etaje până într-o parte a clădirii care era nouă pentru mine. Părea doar o idee mai puțin sordidă – mochetă pe culoare, pereții vopsiți în verde și crem nu se scorojeau. Am bătut timid la o ușă. A ieșit un bărbat – părea chiar mai tânăr decât mine – și mi-a spus pe un ton agitat, într-un fel care mi-a plăcut, să aștept. Mi-a făcut semn spre unul dintre scaunele de plastic de un portocaliu intens care pe-atunci începuseră să se răspândească prin toate birourile. A trecut un sfert de oră până să apară din nou și să-mi țină ușa ca să intru.

Într-un fel, aici a început toată povestea, adică în momentul când am intrat în birou și mi s-a explicat care avea să fie misiunea mea. Tapp, care stătea la birou, a dat din cap

impasibil în chip de salut. În cameră se mai aflau încă trei bărbați în afară de tipul care mă condusese înăuntru. Unul dintre ei, de departe cel mai în vârstă, cu părul argintiu dat pe spate, stătea tolănit într-un fotoliu cu pielea roasă, în timp ce ceilalți ședeau pe scaune tari de birou. Era acolo şi Max, care și-a țuguiat buzele în chip de salut. Nu m-a mirat să-l văd și i-am zâmbit pur și simplu. Într-un colț am văzut un seif masiv cu cifru. Aerul era plin de fum de țigară și jilav din cauza respirației. Probabil că întâlnirea dura de ceva timp. Nu s-au făcut prezentări.

Mi s-a indicat să iau loc tot pe un scaun tare – stăteam în semicerc, cu fața spre birou.

Tapp a vorbit primul:

— Așa, Serena. Ia spune, cum te-ai acomodat?

I-am răspuns că cred că mă acomodasem bine și că-mi plăcea ce facem. Eram conștientă că Max știa că lucrurile nu stăteau așa, dar nu-mi păsa. Apoi am adăugat:

— M-ați chemat ca să-mi spuneți că nu mă ridic la nivelul cerut?

— N-ar fi fost nevoie de cinci oameni dacă voiam să-ți spunem asta, a răspuns Tapp.

Toți au chicotit ușor, iar eu am avut grijă să-i imit. Nu mai folosisem niciodată până atunci expresia „la nivelul cerut“.

A urmat o sesiune de conversație banală. Cineva m-a întrebat unde locuiesc, altcineva cum mă descurc cu naveta. A început o discuție despre problemele de pe magistrala Nord a metroului. S-a râs un pic de mâncarea de la cantină. Cu cât toată chestia asta se lungea, cu atât deveneam mai tensionată. Bărbatul din fotoliu nu zicea nimic, dar mă urmărea peste mâinile pe care și le ținea în față, închipuind un fel de șa, cu degetele mari vârâte sub bărbie. M-am străduit să nu mă uit în direcția lui. Tapp a cârmit ușor discuția spre evenimentele curente. În mod inevitabil, am ajuns la conflictul dintre prim-ministru și mineri. Am spus că sindicatele sunt niște organisme importante. Dar ele trebuiau să se ocupe de nivelul salariului și de condițiile de muncă ale membrilor lor. Nu trebuiau implicate în politică și nu era treaba lor să dea jos guverne alese în mod democratic. Era răspunsul corect. Am fost îndemnată să vorbesc de recenta aderare a Marii Britanii la Piața Comună. M-am declarat în favoarea acesteia, am spus că va fi benefică pentru afaceri, că va dispersa insularitatea noastră, că ne va îmbunătăți alimentația. Nu prea știam ce să cred, dar mi-am zis că e mai bine să par hotărâtă. De data asta mi-am dat seama că făceam opinie separată față de ceilalți. Am trecut la Tunelul Canalului Mânecii. Fusese publicată o Carte Albă și Heath tocmai semnase un acord preliminar cu

Pompidou. Eram întru totul în favoarea lui – imaginați-vă cum ar fi să mergi cu trenul de la Paris la Londra! O răbufnire de entuziasm care m-a surprins și pe mine. Încă o dată păream singura care îl împărtășea. Bărbatul din fotoliu a făcut o grimasă și s-a uitat în altă parte. Am bănuit că în tinerețe fusese antrenat să-și dea viața pentru apărarea regatului împotriva elanurilor politice ale celor de pe continent. Un tunel echivala cu o amenințare la adresa securității.

Și tot așa. Eram supusă unui interviu, însă habar n-aveam în ce scop. Automat, m-am străduit să satisfac așteptările, parcă și mai tare din momentul când am simțit că nu-mi prea ieșea. Am bănuit că tot spectacolul ăsta era organizat pentru bărbatul cu păr cărunt. În afara acelei singure ocazii când s-a arătat nemulțumit, nu a rostit nici o vorbă. A rămas mai departe cu mâinile împreunate ca și cum s-ar fi rugat, cu vârfurile degetelor aproape atingându-i nasul. Trebuia să fac un efort conștient ca să nu mă uit la el. Începuse să mă deranjeze dorința mea de a-i obține asentimentul. Orice ar fi avut în cap pentru mine, exact asta îmi doream. Îmi doream să mă dorească. Nu mă uitam la el, dar în clipa în care mi-am mutat privirea pentru că altcineva mă întrebase ceva, i-am surprins chipul numai o clipă, fără să aflu ceva nou.

A survenit o pauză în conversație. Tapp a făcut semn spre o cutie lăcuită de pe birou și toată lumea s-a servit cu țigări. M-am așteptat să fiu rugată să aștept afară, ca mai înainte. Dar pesemne că domnul cărunt emisese vreun semnal secret, pentru că Tapp și-a dres glasul ca s-o ia de la capăt și mi-a zis:

— Păi, bine atunci, Serena. Am înțeles de la Max, aici de față, că – pe lângă matematică – ești la curent cu chestiile astea literare moderne, romane, din astea… că ești bine pusă la punct cu, asta, cum îi zice?

— Literatura contemporană, i-a furnizat Max sintagma.

— Așa, că ești foarte citită și cunoști al naibii de bine lumea literară.

Am șovăit o clipă, apoi am spus:

— Îmi place să citesc în timpul liber, domnule.

— Nu e nevoie să-mi spui „domnule“. Și ești la zi cu chestiile astea contemporane care apar acum.

— Citesc romane cel mai adesea în ediții ieftine, luate la mâna a doua și apărute la vreo doi ani după edițiile cartonate. Cele cartonate sunt cam peste bugetul meu.

Această diferențiere minuțioasă a părut să-l deruteze sau să-l irite pe Tapp. S-a lăsat pe spătarul scaunului și a închis ochii pentru câteva secunde, așteptând să i se împrăștie confuzia. Nu i-a deschis decât la jumătatea frazei următoare.

— Deci, dacă ți-aș spune niște nume cum ar fi Kingsley Amis, David Storey sau…, și-a aruncat ochii pe o hârtie de pe birou, William Golding, ai ști exact despre cine vorbesc.

— Sunt autori pe care i-am citit.

— Și știi ce să spui despre ei.

— Cred că da.

— Cum i-ai ierarhiza?

— Cum i-aș ierarhiza?

— Da, știi tu, de la cel mai bun la cel mai prost.

— Sunt scriitori foarte diferiți… Amis e un romancier comic, cu un strălucit simț al observației și un umor destul de necruțător. Storey este un cronicar al vieții clasei muncitoare, extraordinar în felul lui, iar, ăăă, Golding e mai greu de definit, probabil un geniu…

— Și-n cazul ăsta?

— Doar din punctul de vedere al plăcerii la lectură, l-aș pune pe Amis în frunte, apoi pe Golding, pentru că sunt sigură că e un scriitor profund, și pe locul al treilea, pe Storey.

Tapp și-a consultat notițele, apoi a ridicat ochii și a zâmbit înviorat.

— Exact așa îi am și eu aici.

Acuratețea verdictului a provocat un mormăit aprobator. Mie nu mi s-a părut cine știe ce realizare. La urma urmei, nu existau decât șase feluri de-a organiza o asemenea listă.

— Și îi cunoști personal pe vreunul dintre scriitorii ăștia?

— Nu.

— Dar cunoști vreun scriitor, vreun editor sau pe altcineva care să aibă legătură cu domeniul ăsta?

— Nu.

— Dar ai întâlnit vreodată un scriitor sau te-ai aflat în prezența lui?

— Nu, niciodată.

— Sau i-ai scris vreunuia, cum ar veni, o scrisoare de la o admiratoare?

— Nu.

— Ai avut prieteni la Cambridge care voiau să devină scriitori?

M-am gândit bine. La Newnham, în grupul de la Engleză, existaseră destule aspirații în sensul ăsta, dar fetele pe care le cunoșteam se mulțumiseră să facă diverse combinații ca să-și găsească o slujbă respectabilă, să se mărite, să rămână gravide, să o șteargă în străinătate sau să se refugieze printre vestigiile contraculturii, într-un nor de fum de marijuana.

— Nu.

Tapp și-a ridicat privirea cu un aer expectativ:

— Peter?

În sfârșit bărbatul din fotoliu și-a luat mâinile de la gură și a zis:

— Peter Nutting e numele meu, fiindcă a venit vorba. Domnișoară Frome, ai auzit vreodată de o revistă, *Encounter*?

Am descoperit că nasul lui Nutting era coroiat. Avea o ușoară voce de tenor – ceea ce m-a surprins întru câtva. Cred că auzisem de o fițuică intitulată așa, care conținea rubrici pentru nudiști, matrimoniale, anunțuri, newslettere, dar nu băgam mâna-n foc. Înainte să apuc să răspund, a continuat:

— În fine, nu contează dacă n-ai auzit. E o revistă lunară cu chestii din astea intelectuale, politică, literatură, subiecte culturale de ordin general. Destul de bună, respectată, cel puțin așa era, găzduind o diversitate de opinii apreciabilă. Să zicem de la centru-stânga la centru-dreapta, mai ales din astea din urmă. Dar există o diferență. Spre deosebire de majoritatea revistelor de idei, se arată sceptică, dacă nu chiar ostilă, când vine vorba de comunism, mai ales de cel sovietic. A tot susținut cauze care nu mai sunt la modă – libertatea cuvântului, democrație și așa mai departe. De fapt, încă le mai susține. În plus, nu se ia prea tare de politica externă a SUA. Îți sună cunoscut? Nu? Acum vreo cinci sau șase ani a apărut în presă, mai întâi într-o publicație obscură de peste Ocean, apoi cred că în *The New York Times*, informația că *Encounter* era finanțat de CIA. A ieșit nasol, multe acuze și proteste, diverși scriitori au făcut mare caz de libertatea de conștiință. Numele Melvin Lasky[25] îți spune ceva? Nici n-ar trebui. CIA şi-a subvenționat noțiunea elitistă de cultură încă de la finele anilor ’40. În general, lucrau prin intermediul diferitelor fundații. Ideea era să-i îndepărteze pe intelectualii europeni de stânga de vederile marxiste și să valideze intelectual discursul despre lumea liberă. Prietenii noștri au aruncat cu bani grei, pe mai multe fronturi. Ai auzit vreodată de Congresul pentru Libertatea Culturală? N-are importanță. Deci așa procedează americanii și în realitate, de la afacerea *Encounter* încoace, totul e un mare fâs. Ori de câte ori un domn X răsare dintr-o ditamai fundația de-asta și oferă o sumă cu șase cifre, toată lumea începe să țipe. Însă e și un război cultural, nu doar o chestiune politică și militară, iar efortul merită. Sovieticii știu foarte bine asta și bagă bani în programele de schimburi culturale, vizite, conferințe, reprezentații ale baletului de la Bolșoi. Asta pe lângă banii cu care finanțează Uniunea Națională a Minerilor, bani alocați fondului pentru plata greviștilor ca să…

— Peter, a murmurat Tapp, hai să n-o luăm iar cu minerii…

— Corect. Mulțumesc. Acum praful a început să se așeze, așa că am decis să continuăm noi, cu propria noastră strategie. Un buget modest, fără festivaluri internaționale, fără zboruri la clasa întâi, fără turnee de orchestră cu douăzeci de camioane pentru transportul instrumentelor, fără chiolhanuri. Nu ne putem permite și nici nu ne dorim. Ce avem noi de gând e ceva țintit, pe termen lung și ieftin. Și de aia ești dumneata aici. Ai întrebări până acum?

— Nu.

— Poate ai auzit de Departamentul pentru Studiul Informațiilor din cadrul Ministerului de Externe.

Nu auzisem, dar am dat din cap.

— Prin urmare știi că lucrurile astea au în spate o lungă istorie. DSI lucrează cu noi și cu MI6 de ani de zile, cultivând scriitori, ziare, editori. George Orwell, pe patul de moare, a înmânat DSI o listă cu treizeci și opt de tovarăși de drum comuniști. Iar DSI a contribuit la publicarea *Fermei Animalelor* în optsprezece limbi și a făcut o treabă grozavă și cu *O mie nouă sute optzeci și patru*. Și a ajutat la înființarea unor edituri extraordinare de-a lungul anilor. Ai auzit de Background Books? Era o firmă a DSI, finanțată prin Vot Secret. A publicat niște chestii superbe. Bertrand Russell, Guy Wint, Vic Feather. Dar în zilele astea…

A oftat și s-a uitat la ceilalți. Am sesizat o nemulțumire comună.

— DSI și-a pierdut busola. Prea multe idei proaste, prea legat de MI6 – de fapt, la conducere e unul care provine de-acolo. Află de la mine că acolo, în Carlton House Terrace, e plin de fete drăguțe și harnice ca tine, iar când se anunță o vizită a unora de la MI6, un bou aleargă prin toate birourile, strigând „Toată lumea cu fața la perete!“. Poți să-ți închipui așa ceva? Pun pariu că fetele alea trag cu ochiul printre degete, hă?

S-a uitat în jur, ca și cum ar fi așteptat ceva. Ceilalți au chicotit, amabili.

— Așa că noi ne dorim un nou început. Ideea noastră e să ne concentrăm mai ales pe tineri scriitori, universitari și jurnaliști corespunzători, oameni la început de carieră, când au nevoie de sprijin financiar. De obicei, toți vor să scrie o carte și trebuie să ia o pauză de la slujba care-i solicită prea mult. Și ne-am gândit că ar fi interesant să avem un romancier pe listă…

Harry Tapp a intervenit, cu un entuziasm neobișnuit.

— E mai puțin greoi și mai, cum să zic, mai simpatic, mai distractiv. Mai spumos. Cineva care să poată stârni interesul presei.

Nutting a continuat.

— Cum îți plac chestiile astea, ne-am gândit că ți-ai dori să participi. Nu ne interesează declinul Occidentului, jos progresul sau alte pesimisme de-astea la modă. Înțelegi ce vreau să zic?

Am dat din cap. Credeam că înțeleg.

— Partea ta va fi mai complicată. Știi la fel de bine ca mine că nu e simplu să deduci opiniile unui autor din romanele sale. De-aia am încercat să găsim un scriitor care face și jurnalism. Căutăm pe cineva dispus să-și dedice o clipă confraților lui din blocul estic supuși la tot felul de presiuni, să meargă acolo ca să ofere sprijin sau să le trimită cărți, să semneze petiții pentru scriitorii persecutați, să se lupte cu colegii săi marxiști mincinoși de-aici, să nu se teamă să vorbească în public despre scriitorii aflați în pușcăriile din Cuba lui Castro. În general, să înoate împotriva curentului. E nevoie de curaj pentru așa ceva, domnișoară Frome.

— Da, domnule. Adică, da.

— Mai ales când ești tânăr.

— Da.

— Libertatea de exprimare, libertatea de întrunire, drepturi prin lege, procesul democratic – lucruri pe care mulți intelectuali nu prea par să le aprecieze zilele astea.

— Nu.

— Trebuie să-i susținem pe oamenii de bine.

— Da.

În cameră s-a așternut liniștea. Tapp ne-a oferit țigări din cutia lui, mai întâi mie, apoi celorlalți. Am stat cu toții și am fumat, așteptându-l pe Nutting să continue. Mi-am dat seama că Max mă privea. Când ochii ni s-au întâlnit, mi-a făcut un semn din cap imperceptibil, ca și cum ar fi vrut să-mi zică „Ține-o tot așa“.

Cu o oarecare dificultate inițială, Nutting s-a ridicat din fotoliu, s-a dus la biroul lui Tapp și a luat notițele. A dat paginile până a găsit ce voia.

— Cei pe care-i căutăm sunt din generația ta. O să ne coste mai puțin, asta-i clar. Genul de stipendiu pe care-l vom oferi prin una dintre organizațiile ce ne vor servi drept fațadă îi va fi suficient unui individ ca să se-ntrețină fără să mai fie nevoit să-și ia o slujbă timp de un an-doi, poate chiar trei. Știm că nu trebuie să ne grăbim și că rezultatele n-o să apară într-o săptămână. Sperăm să avem zece subiecți, dar tu nu trebuie să te ocupi decât de ăsta. Și una dintre propuneri…

S-a uitat prin ochelarii în formă de semilună care-i spânzurau de un șnur la gât.

— Îl cheamă Thomas Haley sau T.H. Haley, cum se semnează. Licențiat în Engleză la University of Sussex, cu „Excelent“, e încă acolo, a absolvit un masterat în Relații internaționale cu Peter Calvocoressi, acum face un doctorat în literatură. Am aruncat un ochi peste fișa medicală a lui Haley. Nimic important de semnalat. A publicat câteva proze scurte și câteva articole. Își caută un editor. Dar mai trebuie să-și găsească și o slujbă după încheierea studiilor. Calvocoressi îl apreciază în mod deosebit, ceea ce ar trebui să fie suficient pentru oricine. Benjamin, aici de față, i-a întocmit un dosar și am vrea să ne spui opinia ta. În caz că-ți convine, am dori să te urci în tren și să te duci la Brighton pentru o evaluare. Dacă ne dai OK-ul, îl acceptăm. Dacă nu, căutăm în altă parte. Decizia îți aparține. Evident, înainte de vizită o să-i trimiți o scrisoare de prezentare.

Privirile tuturor erau ațintite asupra mea. Tapp, cu coatele pe birou, își făcuse acum și el o șa din degete, pe care-și sprijinea bărbia. Apoi, fără să-și dezlipească palmele, și-a lovit silenţios degetele unul de altul.

M-am simțit datoare să formulez și eu o obiecție inteligentă:

— Dar n-o să arăt ca domnul X al dumneavoastră dacă o să apar așa, cu un carnet de cecuri în mână? S-ar putea s-o ia la fugă la vederea mea.

— La vederea ta? Mă cam îndoiesc, draga mea.

S-au auzit din nou chicoteli discrete. M-am înroșit, deranjată. Am văzut că Nutting îmi zâmbea și m-am forțat să-i zâmbesc la rândul meu.

— Sumele o să fie atractive, mi-a zis. O să alocăm fondurile printr-un intermediar, o fundație deja existentă. Nu e o organizație mare sau foarte bine cunoscută, dar avem în interior contacte de încredere. Dacă Haley sau altul se-apucă să verifice, o să stea în picioare foarte frumos. O să-ți transmit numele ei imediat ce ne punem de acord. Evident, o să fii reprezentanta fundației. O să ne anunțe de fiecare dată când primești corespondența. Și o să-ți facem rost de niște hârtie cu antetul lor.

— Dar nu s-ar putea să se facă pur și simplu niște recomandări amicale, să spunem, ministerului care pune la dispoziție subvenții pentru artiști?

— Te referi la Arts Council[26]? (Nutting a emis un hohot de râs amar, teatral. Am văzut că și ceilalți rânjeau.) Draga mea, te invidiez pentru inocența de care dai dovadă. Dar ai dreptate. Ar fi trebuit să se poată! Secția de literatură e condusă de un romancier, Angus Wilson. Îl știi? Pe hârtie părea exact genul cu care am fi putut colabora. Membru al

Clubului Athenaeum, atașat naval în timpul războiului, s-a ocupat de chestii secrete în cadrul celebrei Hut Eight[27] care priveau… ăă… la… în fine, n-am voie să spun. L-am invitat la prânz, apoi – o săptămână mai târziu – m-am dus la el, la birou. Am început să-i explic ce voiam. Și nu-ți spun, domnișoară Frome, că mai că nu m-a aruncat pe fereastră de la etajul trei.

Mai spusese povestea asta și înainte și se vedea că e încântat s-o spună iarăși, cu înfloriturile de rigoare.

— Acum ședea frumos la birou – costum alb de in, papion de culoarea lavandei, umor fin – și în clipa următoare se făcuse vânăt la față, mă înșfăcase de revere și mă scotea pe ușă afară. Mi-a zis niște chestii pe care nu pot să le repet în prezența unei doamne. Și homosexual cât încape. Dumnezeu știe cum de l-au lăsat să se-apropie de codurile alea navale în patrujdoi.

— Corect, a zis Tapp. Nouă ne zic că facem propagandă jegoasă, dar când Corul Armatei Roșii cântă la Albert Hall, nu mai găsești un bilet.

— Max, aici de față, și-ar fi dorit ca Wilson chiar să mă arunce pe fereastră, a spus Nutting și, spre surprinderea mea, mi-a făcut cu ochiul. Zic bine, Max?

— Eu am spus ce-am avut de spus, a răspuns Max. Acum vă stau la dispoziție.

— Bine.

Nutting a făcut un semn din cap spre Benjamin, tânărul care mă condusese înăuntru. Acesta a deschis dosarul pe care îl ținea în poală.

— Știu sigur că aici e tot ce-a publicat. N-a fost ușor de depistat, cel puțin parte. Îți sugerez să te uiți mai întâi pe textele jurnalistice. Îți semnalez un articol pe care l-a scris pentru *The Listener* și unde deplânge modul în care ziarele îi idealizează pe răufăcători. E vorba în special de Marele jaf al trenului – are obiecții la cuvântul „mare“–, dar face și câteva referiri pertinente la Burgess și Maclean[28] și la numărul de morți de care au fost responsabili. O să vezi că e membru în Readers and Writers Educational Trust, organizație care îi sprijină pe disidenții din Europa de Est. Anul trecut a scris un text pentru revista ei. Poate te uiți și pe articolul mai lung pe care l-a scris pentru *History Today* despre revolta din Germania de Est din ’53. E și un text bunicel despre Zidul Berlinului în *Encounter*. În general, articolele lui sunt ca lumea. Dar tu o să-l abordezi pentru povestiri, astea-s genul lui. Sunt cinci de toate, cum a zis și Peter. Una în *Encounter*, celelalte în chestii de care n-ai auzit – *The Paris Review, New*

American Review, The Kenyon Review și *The Transatlantic Review*.

— Ce să zic, geniali la titluri creatorii ăștia, a zis Tapp.

— Merită remarcat faptul că ultimele patru au sediul în State, a continuat Benjamin. Un adept al pactului nord-atlantic până în adâncul sufletului. Am mai întrebat și noi în stânga și-n dreapta și oamenii îl descriu ca pe un tip promițător. Deși unul din branșă ne-a zis că asta e descrierea standard pentru orice tânăr scriitor. A fost deja respins de trei ori de la publicare de Penguin pentru una dintre seriile lor de proză scurtă. Și a mai primit refuzuri de la *The New Yorker, The London Magazine* și *Esquire*.

— Doar așa, de curiozitate, cum ai aflat toate astea? a întrebat Tapp.

— E o poveste lungă. Mai întâi m-am întâlnit cu un fost…

— Dă-i înainte, a spus Nutting. Trebuie să mă duc sus abia la unșpe jumate. Apropo, Calvocoressi i-a spus unui prieten că Haley e un tip plăcut, îmbrăcat șic. Așa că e un bun exemplu pentru cei tineri. Scuză-mă, Benjamin. Te rog să continui.

— O editură bine-cunoscută a spus că i-au plăcut povestirile, dar că n-o să-i publice un volum până nu scrie un roman. Povestirile nu se vând. Editurile scot volumele astea de proză scurtă doar ca o favoare pentru autorii lor consacrați. Trebuie să scrie ceva mai lung. Asta e important de știut pentru că un roman ia ceva timp și e greu să lucrezi la el când muncești cu normă întreagă. Iar el vrea să scrie un roman, zice că are o idee pentru unul, din câte se pare. Și încă ceva, n-are agent și-și caută unul.

— *Agent?*

— E altă mâncare de pește, Harry. Unul care vinde opera, se ocupă de contracte, își ia un procent.

Benjamin mi-a întins dosarul.

— Cam asta-i tot. Evident, nu-l lăsa la vedere.

Bărbatul care nu scosese până acum nici o vorbă, un tip sfrijit și zbârcit, cu un păr cărunt și unsuros, pieptănat cu cărare pe mijloc, a zis:

— Dar ne-așteptăm să avem o cât de mică influență asupra a ceea ce scriu oamenii ăștia?

— Așa n-ar funcționa în veci, a zis Nutting. Trebuie să avem încredere în opțiunile noastre și să sperăm că Haley și restul o să evolueze bine și o să devină, mă rog, importanți. Asta e o chestie cu ardere lentă. Vrem să le arătăm americanilor cum se face de fapt treaba. Ceea ce nu înseamnă că n-o să-i mai dăm un impuls pe parcurs. Știți dumneavoastră,

oameni care ne mai datorează și nouă câte o favoare. În cazul lui Haley, în fine, mai devreme sau mai târziu unul de-ai noştri o să prezideze comitetul de acordare a premiului ăstuia nou, Booker. Și am putea să ne mai ocupăm și de chestia asta cu agenții. Dar cu scrisul în sine, trebuie să se simtă liberi.

S-a ridicat din fotoliu, privindu-și ceasul. Apoi s-a uitat la mine.

— Pentru întrebări de fond, Benjamin e omul tău. La nivel operațional, îi raportezi lui Max. Numele de cod e Sweet Tooth. Suntem înțeleși? Am terminat.

Știam că risc, dar începusem să mă simt indispensabilă. Poate chiar un pic arogantă. Dar cine altcineva din birou, cu excepția mea, mai citea proză scurtă în timpul liber după ce ieşise din adolescenţă? Nu mă mai puteam abține. Eram nerăbdătoare, hămesită.

— E puțin incomod pentru mine și n-aș vrea ca Max să se supere, dar fiindcă o să lucrez direct cu el, mă întreb dacă n-ar fi util să existe și niște clarificări în privința poziției mele.

Peter Nutting s-a așezat la loc.

— Draga mea, ce vrei să spui?

Mi-am luat un aer umil, așa cum făceam și dinaintea tatei când mă înfățișam în biroul lui.

— E o provocare extrem de importantă și sunt încântată că mi se dă mie această însărcinare. Cazul Haley e fascinant și, în același timp, delicat. Îmi cereți, efectiv, să-l coordonez pe Haley ca pe un agent. Mă simt onorată. Dar coordonarea agenților… în cazul ăsta, aș dori să știu cam de pe ce poziție.

S-a așternut o tăcere jenată, cum doar o femeie mai poate provoca într-o cameră plină de bărbați. Apoi Nutting a murmurat:

— Aha, păi, da …

S-a întors în disperare către Tapp.

— Harry?

Tapp și-a vârât tabachera de aur în buzunarul interior al hainei și s-a ridicat.

— E simplu, Peter. După prânz noi doi o să ne ducem să vorbim la Personal. Nu văd să existe obiecții. Serena poate fi avansată ofițer asistent de caz. Era și timpul.

— Uite, s-a rezolvat, domnișoară Frome.

— Vă mulțumesc.

Ne-am ridicat cu toții. Max se uita la mine cu înnoit respect, așa mi s-a părut. În cap mi-a răsunat un sunet armonios, ca un cor pe mai multe voci. Lucram în cadrul Serviciului de numai nouă luni și, chiar dacă eram ultima promovată dintre cei admiși odată cu mine, avansasem deja până la poziția maximă la care putea aspira o femeie. Tony ar

fi fost așa de mândru de mine. M-ar fi scos la cină la clubul lui ca să sărbătorim. Oare nu era membru în același club ca Nutting? Dar măcar un lucru puteam să fac, mi-am zis în timp ce ieșeam unul câte unul din biroul lui Tapp: să o sun pe mama și să-i comunic ce bine îmi mergea la Ministerul Sănătății și Protecției Sociale.

8

M-am instalat în fotoliu, mi-am potrivit veioza cea nouă și mi-am luat semnul de carte-fetiș. Aveam și un creion la îndemână, de parcă mă pregăteam pentru un curs. Visul meu devenise în sfârșit realitate – studiam engleza, nu matematica. Mă eliberasem de ambițiile pe care le nutrea mama pentru mine. Dosarul mi se odihnea în poală, gălbui, cu marca HMSO[29], cu șnur legat cu fundă. Ce încălcare a tuturor regulilor și cât de privilegiată eram să pot lua acasă un dosar. Ne pisaseră cu asta de la începutul perioadei de pregătire – dosarele erau sfinte. Nu se scoate nimic dintr-un dosar, iar dosarul nu se scoate din clădire. Benjamin mă însoțise până la intrarea din față și a trebuit să-l deschidă ca să arate că nu e un Dosar de Personal de la Arhivă, chiar dacă avea aceeași culoare. După cum i-a explicat ofițerului de la Serviciul Protecție şi Pază, care era de gardă la ghișeu, conținea informații contextuale. Dar în seara aceea mi-a plăcut să mă gândesc la el ca la dosarul Haley.

Acele prime ore petrecute în compania literaturii lui Haley le socotesc printre cele mai fericite din toată perioada mea la MI5. Toate nevoile mele, cu excepția celor sexuale, se contopeau acum: citeam, făceam acest lucru pentru un scop mai important, care mă umplea de mândrie profesională, și în curând urma să-l întâlnesc pe autor. Aveam îndoieli sau scrupule în privința proiectului? Nu în etapa asta. Mă bucuram că fusesem aleasă. Credeam că aveam să-mi fac bine treaba. Mă gândeam că o să culeg laude de la nivelurile superioare – eram o fată căreia îi făcea plăcere să primească laude. Dacă mă întreba cineva, i-aș fi spus că nu eram altceva decât un Arts Council clandestin. Oportunitățile pe care le ofeream erau la fel de bune ca oricare altele.

Povestirea apăruse în *The Kenyon Review*, în iarna lui 1970, și în dosar se găsea tot numărul, inclusiv bonul de casă de la o librărie specializată din Longacre, Covent Garden. Era despre un personaj botezat cu formidabilul nume de Edmund Alfredus, un profesor universitar de istorie socială medievală care, pe la vreo patruzeci și ceva de ani, devine parlamentar din partea Partidului Laburist într-o circumscripție dură din estul Londrei, după ce fusese consilier local vreo doisprezece ani. Are o orientare profund de stânga în cadrul partidului, *un tip care crea probleme, un dandy intelectual, un soț adulter în*

serie și un orator strălucit, cu relații strânse printre membrii influenți din sindicatul conductorilor de metrou. Are un frate geamăn identic, Giles, un personaj mult mai blând, un vicar anglican care duce o existență patriarhală la țară, în West Sussex, de unde poți ajunge cu bicicleta la Petworth House, unde a pictat cândva Turner. Mica lui parohie, compusă mai ales din oameni în vârstă, se strânge laolaltă într-o biserică *datând de dinaintea cuceririi normande, ai cărei pereți neregulați și tencuiți dezvăluie palimpseste de fresce din vremea saxonilor, înfățișând patimile unui Cristos acoperit de o spirală ascendentă de îngeri, a căror grație stângace și simplitate îi evocau lui Giles mistere dincolo de puterea de înțelegere a unei epoci științifice, industriale*.

Ele sunt și dincolo de puterea de înțelegere a lui Edmund, un ateu inflexibil care, în particular, disprețuiește viața confortabilă a lui Giles și convingerile lui improbabile. În ceea ce-l privește, vicarul e jenat că Edmund nu și-a abandonat vederile bolșevice din adolescență. Dar frații sunt apropiați și de regulă reușesc să evite conflictele religioase sau politice. Mama lor a murit de cancer la sân când ei aveau opt ani, iar tatăl lor, un tip distant, i-a trimis să urmeze gimnaziul la o școală cu internat, unde s-au agățat unul de altul ca să-și găsească alinarea și astfel au rămas legați pe viață.

Ambii s-au căsătorit spre treizeci de ani și au avut copii. Dar la un an după ce Edmund își câștigă locul din Camera Comunelor, o nouă aventură se dovedește prea mult pentru soția lui, Molly, care – ajunsă la capătul răbdării – îl dă afară din casă. Încercând să se adăpostească de furtuna provocată de năruirea căsniciei și de declanșarea procedurilor de divorț, Edmund se îndreaptă spre parohia din Sussex ca să petreacă un weekend lung, și ăsta e de fapt momentul în care povestirea începe cu adevărat. Fratele Giles e necăjit. În duminica respectivă trebuie să-și țină predica în prezența Episcopului de Ch…, cunoscut ca un tip țâfnos și neîngăduitor. (După cum era de așteptat, în rolul acestuia l-am distribuit pe tata.) Înalt Preasfinția Sa nu va fi mulțumit când i se va pune că vicarul, a cărui prestație a venit s-o verifice, s-a îmbolnăvit de o gripă urâtă, complicată și de o laringită.

La sosire, soția vicarului, cumnata lui Edmund, îl îndrumă spre fosta cameră a copiilor de la ultimul etaj, unde Giles se află în carantină. În ciuda faptului că au peste patruzeci de ani și a lucrurilor care îi despart, gemenii Alfredus împărtășesc gustul pentru farse. În timp ce Giles transpiră și cârâie răgușit încercând să se facă înțeles, frații se sfătuiesc o jumătate de oră și iau o decizie. Pentru Edmund nu e decât o bine-venită distragere de la necazurile domestice să-și petreacă următoarea

zi, sâmbăta, învățând liturghia și etapele slujbei și gândindu-se la predică. Tema, anunțată dinainte episcopului, se regăsește în „Întâia epistolă a lui Pavel către Corinteni“, cap. 13, faimoasele versete din Biblia regelui Iacob, potrivit cărora dintre credință, nădejde și dragoste, „cea mai mare e dragostea“. Giles insistase ca, în conformitate cu învățătura modernă, Edmund să înlocuiască „dragostea“[30] cu „iubirea“. Nici un diferend. Ca medievalist, Edmund cunoaște *Biblia* și prețuiește versiunea autorizată a regelui Iacob. Și, da, e bucuros să vorbească despre iubire. Duminică dimineață își pune stiharul fratelui său și, după ce se piaptănă cu cărare într-o parte ca să semene cu Giles, se strecoară afară din casă și o taie prin cimitir ca să ajungă la biserică.

Veștile despre vizita episcopului *au sporit numărul celor adunați la aproape patruzeci*. Rugăciunile și imnurile se succed în ordinea obișnuită. Totul decurge lin. Un canonic foarte bătrân, *căruia osteoporoza i-a țintuit privirea în pământ*, îl asistă eficient la slujbă fără să bage de seamă că Giles e de fapt Edmund. La momentul just, Edmund se urcă în amvonul dăltuit în piatră. Din băncile lor, până și cei care participă în mod regulat la slujbe bagă de seamă că vicarul lor cu voce blândă pare deosebit de sigur pe sine, chiar prea direct, dornic fără îndoială să-l impresioneze pe distinsul vizitator. Edmund începe prin a repeta pasajele selectate din „Întâia epistolă a lui Pavel către Corinteni“, rostind versetele cu emfază actoricească – aducând mai degrabă, și-ar fi zis unii, dacă ar fi fost vreodată la teatru (asta adaugă Haley), cu o parodiere a lui Olivier. Cuvintele lui Edmund răsună în biserica aproape goală și vorbitorul își împinge limba între dinți ca să rostească „th“-ul final, vechea desinență de persoana a III-a singular a verbelor: *Love suffereth long, and is kind; love envieth not; love vaunteth not itself, is not puffed up, doth not behave itself unseemly, seeketh not her own, is not easily provoked, thinketh no evil; rejoiceth not in iniquity, but rejoiceth in the truth…*[31]

După care se lansează într-o lungă disertație pe marginea iubirii, animat în parte și de rușinea recentei sale trădări și de durerea de a-și fi părăsit soția și cei doi copii, dar și de amintirea dragă a femeilor frumoase pe care le-a cunoscut, precum și de plăcerea pură de a perora pe care o încearcă orice bun orator. Acustica generoasă și poziția lui mai înaltă din amvon contribuie la noi turnuri ale extravaganței sale retorice. Desfășurând aceleași abilități de argumentare care i-au convins pe conductorii de metrou să intre în trei greve succesive de o zi din tot atâtea săptămâni, Edmund afirmă că iubirea așa cum o știm și o celebrăm astăzi este o invenție creștină. În aspra Epocă a fierului din „Vechiul Testament“, morala era

necruțătoare, Dumnezeul său pizmaș era neîndurător, iar ceea ce prețuia El mai mult erau răzbunarea, stăpânirea, sclavia, genocidul și violul. Aici unii dintre enoriași l-au văzut pe episcop înghițind în sec.

Într-un asemenea context, spune Edmund în continuare, realizăm cât de radicală putea să apară noua religie care punea în centru iubirea. Lucru unic în istoria umanității, se propunea un principiu fundamental diferit de organizare a societății. De fapt, o nouă civilizație prindea rădăcini. Oricât de insuficiente se dovedeau aceste idealuri, se deschide o nouă direcție. Ideea lui Isus este irezistibilă și ireversibilă. Până și necredincioșii trebuiau să trăiască în sânul ei. Pentru că iubirea nu dăinuie de una singură, nici n-ar putea, ci în urma ei se prind, *ca într-o cometă arzând, alte lucruri strălucitoare – iertarea, bunătatea, toleranța, sinceritatea, întovărășirea și prietenia, toate unite de dragostea care stă în inima mesajului lui Isus*.

Nu se face să aplauzi o predică într-o biserică anglicană din West Sussex. Dar în clipa în care Edmund a încheiat, citând din memorie versuri de Shakespeare, Herrick, Christina Rossetti, Wilfred Owen și Auden parcă îi simți pe enoriașii așezați în rândurile de bănci gata să bată din palme. În tonuri descendente pline de rezonanță, care degajă deopotrivă înțelepciune și tristețe când se revarsă în nava bisericii, vicarul călăuzește adunarea în rugăciune. Când se îndreaptă, stacojiu la față de efortul de-a se apleca înainte, episcopul radiază și toți cei prezenți, coloneii pensionați și crescătorii de cai și fostul căpitan al echipei de polo și nevestele lor radiază la rându-le, și radiază și când ies unul câte unul în portic, unde dau mâna cu Edmund. Episcopul chiar i-o strânge viguros, îl laudă din belșug, apoi – slavă Domnului – spune că regretă, dar nu poate să rămână la cafea pentru că are altă întâlnire. Bătrânul canonic se îndepărtează și el în tăcere, târșâindu-și picioarele, și în curând toată lumea se îndreaptă spre prânzul de duminică, în vreme ce Edmund, căruia triumful i-a făcut pașii ușori ca fulgul, sare peste mormintele din cimitir, îndreptându-se spre casa parohială ca să-i povestească totul fratelui său.

Aici, la pagina optsprezece din cele treizeci și nouă, urma un spațiu gol între paragrafe, împodobit cu un singur asterisc. M-am uitat fix la el ca ochii să nu-mi fugă pe restul paginii, dezvăluindu-mi astfel următoarea mișcare a scriitorului. Sentimentală ca de obicei, am sperat că discursul său nestăvilit despre iubire îl va face pe Edmund să se întoarcă la soție și copii. Puține șanse să se-ntâmple așa ceva într-o narațiune modernă. Sau că ar putea să-și schimbe convingerile și să

îmbrățișeze creștinismul. Sau că Giles și-ar putea pierde credința când aude cum enoriașii lui se entuziasmează dinaintea retoricii ingenioase ce iese din gura unui ateu. Mă atrăgea și posibilitatea ca narațiunea să-l urmărească pe episcop, care în aceeași seară stă lungit în cadă și meditează printre aburi la ce auzise mai devreme. Asta pentru că nu-mi doream ca tatăl meu, Episcopul, să iasă din scenă așa de repede. De fapt, simbolurile ecleziastice mă fermecaseră – biserica pre-normandă, mirosul de soluție pentru curățat alama, de ceară de lustruit cu parfum de lavandă, de piatră veche și praf pe care îl evoca Haley, frânghiile negre, albe și roșii ale clopotelor din spatele baptisteriului, cu capacul său strâmb de stejar, crăpat la mijloc și prins cu nituri și scoabe de fier, și mai ales casa parohială, cu holul din spate, cel de după bucătărie, unde domnește dezordinea și unde Edmund își lasă geanta pe linoleumul cu pătrățele ca o tablă de șah, și camera copiilor de la ultimul etaj, exact ca a noastră. Mi s-a făcut vag dor de casă. Măcar dacă Haley ar fi pătruns sau l-ar fi făcut pe Edmund să intre în baie ca să vadă lambriurile îmbinate în limbă și uluc care-ți ajungeau până la talie, vopsite în albastru deschis, și cada uriașă, cu pete albastre-verzui de alge sub robinete, tronând pe patru picioare de leu ruginite. Și să mai intre și la closet, unde o rață de plastic albastră, decolorată, spânzura la capătul lanțului de la rezervor. Eram cititorul cel mai primitiv. Nu-mi doream decât să mi se restituie propria lume, cu mine cu tot în ea, într-un chip meșteșugit și într-o formă accesibilă.

Prin asociații similare, mă simțeam atrasă de Giles cel blând, însă de fapt Edmund era cel pe care îl doream. Îl doream? Alături într-o călătorie. Voiam ca Haley să examineze mintea lui Edmund pentru mine, să o deschidă ca s-o pot inspecta și să-mi explice tot ce se găsea înăuntru, așa, ca de la bărbat la femeie. Edmund îmi amintea de Max și de Jeremy. Și mai ales de Tony. Toți acești bărbați inteligenți, amorali, originali, distructivi, tenace, egoiști, distanți și atrăgători tocmai prin această răceală. Cred că îi preferam pe ei iubirii față de Isus. Erau atât de necesari, și nu doar pentru mine. Fără ei încă am fi trăit în bordeie de pământ, așteptând să se inventeze roata. Iar rotația de trei ani a culturilor nu s-ar fi întâmplat niciodată. Inadmisibile gânduri în zorii celui de-al doilea val al feminismului. M-am holbat la asteriscul ăla. Haley îmi intrase pe sub piele și m-am întrebat dacă și el era unul dintre acei bărbați necesari. Mă simțeam de parcă îmi încălcase intimitatea, mi-era dor de casă și curiozitatea mi se stârnise, toate deodată. Până aici nu făcusem un singur semn cu creionul. Nu era cinstit ca o javră cum era Edmund să țină, în cinismul său, un discurs atât de strălucit, dar era just, părea

credibil. Imaginea aia a lui țopăind de bucurie printre morminte și ducându-se să-i spună lui frate-su cât de bine își îndeplinise misiunea sugera comiterea hybris-ului. Haley prevestea astfel pedeapsa sau prăbușirea ce avea să urmeze. Nu-mi doream așa ceva. Tony fusese pedepsit și asta mi-ajungea. Scriitorii le datorau propriilor cititori un pic de grijă, un pic de milă. Asteriscul din *The Kenyon Review* începea să se rotească sub privirea mea fixă. Am clipit ca să se oprească și am citit mai departe.

Nu mă gândisem că, ajuns cu povestirea aproape de jumătate, Haley o să introducă încă un personaj esențial. Dar ea era deja acolo, asistase la slujbă, șezând spre capătul celui de-al treilea rând de bănci, chiar lângă perete și teancul de cărticele cu imnuri, fără însă ca Edmund s-o observe. O cheamă Jean Alise. Se dovedește repede că are treizeci și cinci de ani, locuiește în localitate, e văduvă și întru câtva bogată, o persoană credincioasă, chiar mai mult de la moartea soțului ei într-un accident de motocicletă, a suferit în trecut de o afecțiune psihiatrică și, bineînțeles, e o femeie frumoasă. Predica lui Edmund are un efect profund, aproape devastator asupra ei. I-a mers la inimă mesajul și i-a pătruns adevărul, i-a îndrăgit poezia și se simte puternic atrasă de bărbatul care i-a dat glas. Nu doarme toată noaptea, încercând să-și dea seama cum să procedeze. În ciuda voinței sale, simte că se îndrăgostește și e gata să se ducă la casa parohială ca să-și declare amorul. Nu se poate abține, e dispusă să-i strice vicarului căsnicia.

A doua zi dimineață, la nouă, sună la ușa casei parohiale și cel care îi deschide e Giles, în halat. Începe să se însănătoșească, dar tot mai e palid și nesigur pe picioare. Spre ușurarea mea, Jean își dă seama imediat că nu ăsta e omul ei. Realizează că mai există un frate și o ia pe urmele lui la Londra, la adresa pe care Giles i-a furnizat-o inocent. E un mic apartament mobilat din Chalk Farm, unde Edmund își instalează domiciliul temporar, pe durata divorțului.

E o perioadă stresantă și Edmund nu se simte în stare să reziste unei femei care pare disperată să-i ofere tot ce are nevoie. Ea rămâne acolo două săptămâni în șir și fac dragoste pasional – Haley descrie relațiile intime cu o ştiinţă a detaliului greu de digerat. Jean are un clitoris *monstruos, mare cât penisul unui băiat aflat în prepubertate*. Niciodată n-a cunoscut o amantă atât de generoasă. Nu trece mult și Jean decide că-i este sortită lui Edmund pentru tot restul vieții. Când aude că e ateu, își dă seama că are datoria de a-i revela lumina Domnului. Are înțelepciunea să nu-i pomenească de misiunea pe care și-a asumat-o, așteptând momentul. Nu-i ia

decât câteva zile să-i ierte blasfemia de-a se fi dat drept fratele lui.

Între timp, Edmund citește și recitește pe ascuns o scrisoare de la Molly care sună puternic a împăcare. Ea îl iubește și, dacă ar renunța măcar la escapadele lui amoroase, ar putea găsi o cale să fie din nou o familie. Copiii îi simt dureros lipsa. Îi va fi greu să se smulgă din situația actuală, dar știe ce are de făcut. Din fericire, Jean dispare din peisaj pentru că se duce la conacul ei cu șanțuri de apărare din Sussex ca să vadă de cai, de câini și să rezolve niște treburi. Edmund se înfățișează acasă la familia lui și petrece o oră cu soția. Copiii se întorc de la școală și iau ceaiul împreună. E ca în vremurile bune.

A doua zi, la un mic dejun englezesc copios, când îi spune lui Jean că are de gând să se întoarcă la nevastă-sa, provoacă un înspăimântător episod psihiatric. Până în acest punct nu și-a dat seama cât de fragilă era starea ei mintală. După ce îi sparge farfuria din care mânca, Jean țâșnește pe ușa cafenelei, țipând cât o ține gura. Edmund hotărăște să nu se ia după ea. În schimb, se duce în viteză la apartament, își împachetează lucrurile, îi lasă lui Jean ceea ce consideră a fi un bilet afectuos și se mută înapoi cu Molly. Fericirea reuniunii durează trei zile, adică până când Jean reintră în viața lui mai hotărâtă ca niciodată.

Coșmarul începe odată cu apariția ei acasă la Molly, unde face o scenă în fața acesteia și a copiilor. Le trimite scrisori deopotrivă lui Molly și lui Edmund, îi acostează pe copii în drum spre școală, telefonează de câteva ori pe zi, adesea în zori. Zi de zi se postează în fața casei, așteptând să-l abordeze pe orice membru al familiei care ar îndrăzni să iasă. Poliția nu vrea să facă nimic, afirmând că Jean nu încalcă nici o lege. O urmărește pe Molly la serviciu – e directoare la o școală primară – și mai trage una dintre scenele ei impresionante pe terenul de joacă.

Trec două luni. *Un hărțuitor poate să întărească unitatea unei familii la fel de ușor pe cât poate s-o distrugă.* Iar în căsnicia soților Alfredus, legăturile sunt prea firave, stricăciunile anilor trecuți nu s-au remediat încă. Asta-i nenorocirea pe care el a abătut-o asupra familiei, îi spune Molly în ultima lor discuție de la suflet la suflet. Ea trebuie să-și protejeze copiii, sănătatea și slujba. Îl roagă încă o dată să plece. El recunoaște că e o situație de nesuportat. Când iese din casă cu bagajele în mâini, Jean îl așteaptă pe trotuar. El face semn unui taxi. După o ceartă violentă, pe care Molly o urmărește de la fereastra dormitorului, Jean se înghesuie în mașină lângă bărbatul ei, căruia i-a zgâriat rău chipul. El

plânge după căsnicia lui tot drumul până la Chalk Farm, la apartamentul pe care ea l-a păstrat în tot acest timp ca pe un altar al dragostei lor. Nu pare să conștientizeze brațul cu care ea i-a înconjurat umerii și promisiunea că o să-l iubească și o să-i fie veșnic alături.

Acum, că sunt din nou împreună, ea e teafără la minte, realistă și iubitoare. Pentru o clipă îți vine greu să crezi că toate episoadele alea teribile s-au petrecut cu adevărat și, în suferința lui, Edmund găsește ușor calea de a se abandona grijii ei afectuoase și de a redeveni amantul de altădată. Dar când și când *ea se lasă purtată înspre norii întunecați unde se formează toate acele tornade emoționale*. Nici măcar confirmarea legală a divorțului n-a reușit s-o mulțumească. Lui Edmund îi e groază de izbucnirile ei și face orice ca să le evite. Dar ce anume le dezlănțuie? Când îl bănuiește că se gândește sau se uită la altă femeie, când întârzie la Camera Comunelor pentru o ședință care ține toată noaptea, când iese la băut cu prietenii lui de stânga, când tot amână momentul căsătoriei la starea civilă. *Ura conflictele și era leneș din fire, așa că răbufnirile ei de gelozie i-au înfrânt treptat voința.* S-a întâmplat încet-încet. Îi vine din ce în ce mai ușor să se țină deoparte de fostele iubite care i-au devenit între timp prietene sau de colegele lui în general, îi vine din ce în ce mai ușor să ignore clopotul care cheamă la vot, solicitările din partea liderului majorității sau a alegătorilor lui, îi vine de fapt din ce în ce mai ușor să se căsătorească decât să aibă de înfruntat consecințele – furtunile alea înspăimântătoare – amânării la nesfârșit a acelei zile.

La alegerile din 1970, care l-au adus pe Edward Heath la putere, Edmund își pierde locul din Parlament și e luat deoparte de conducătorul său de campanie și înștiințat că partidul lui nu-l va mai nominaliza altă dată. Cuplul proaspăt căsătorit se mută în casa ei minunată din Sussex. A devenit dependent financiar de Jean. Nu mai are nici o influență asupra conductorilor de metrou sau a altor prieteni stângiști. Ceea ce-i un lucru bun, pentru că mediul lui opulent l-ar cam stânjeni. Vizitele copiilor lui par să precipite izbucnirea scenelor neplăcute, așa că, încet-încet, *se alătură și el acelei jalnice mulțimi de bărbați pasivi care-și abandonează copiii ca să-și împace nevasta de-a doua*. La fel, îi e mai simplu să se ducă în fiecare săptămână la slujbă decât să aibă parte de încă o partidă de urlete. Pe măsură ce se apropie de șaizeci de ani, încep să-l intereseze trandafirii din grădina împrejmuită de ziduri și devine expert în creșterea crapilor din șanțurile cu apă care înconjoară conacul. Învață să călărească, deși nu izbutește să-și alunge senzația că arată ridicol pe cal. În schimb, relația cu

fratele lui n-a fost niciodată mai bună. Cât despre Jean, când îi aruncă pe furiș câte o privire printre pleoapele întredeschise în biserică și îl vede îngenuncheat alături de ea, primind binecuvântarea după predica părintelui Alfredus, știe că, *deși drumul a fost spinos și ea a suferit în străduințele ei, și-a adus soțul tot mai aproape de Isus, iar acest fapt, singura și cea mai importantă izbândă din viața ei, a fost posibil doar prin durabila și izbăvitoarea putere a iubirii*.

Cam asta a fost. Doar când am ajuns la sfârșit am realizat că îmi scăpase semnificația titlului. „Asta se cheamă iubire." Părea cam prea experimentat, prea atotștiutor acest individ de douăzeci și șapte de ani care urma să fie ținta mea inocentă. Aveam dinaintea ochilor un om care știa ce înseamnă să iubești o femeie distructivă, afectată de furtuni emoționale, un om care remarcase capacul de pe un baptisteriu străvechi, care știa că bogații își umplu șanțurile conacelor cu crapi, iar cei oropsiți își țin lucrurile în cărucioare de supermarket – atât supermarketurile, cât și cărucioarele erau apariții recente în existența cotidiană din Marea Britanie. Dacă organele genitale mutante ale lui Jean nu erau o invenție, ci o amintire, atunci mă simțeam deja subestimată sau surclasată. Oare eram un pic geloasă pe aventura lui?

Am strâns dosarul, prea obosită ca să mai fac față încă unei povestiri. Tocmai trăisem o formă stranie de sadism narativ voluntar. O fi meritat Alfredus să ajungă să-și trăiască viața într-un țarc, dar Haley cam exagerase. Mizantropia sau ura de sine – de fapt, unde se oprea una și începea cealaltă? – probabil că nu erau decât parte din deghizarea lui. Descopeream că experiența cititului e distorsionată când îl cunoști sau ești pe cale să-l cunoști pe autor. Mă aflasem în mintea unui străin. Vulgara curiozitate mă făcuse să mă întreb dacă fiecare propoziție confirma, infirma sau masca o intenție secretă. M-am simțit mai apropiată de Tom Haley decât dacă mi-ar fi fost coleg la Registratură în ultimele nouă luni. Dar, în ciuda acestui sentiment de intimitate, mi-era greu să spun exact ce anume știam. Aveam nevoie de un instrument, un dispozitiv de măsurat, echivalentul pentru narațiune al unui compas cu care să estimez distanța dintre Haley și Edmund Alfredus. Poate că autorul își ținea demonii la distanță. Poate că Alfredus – care nu era până la urmă un bărbat necesar – reprezenta tipul de persoană care Haley se temea că va deveni. Sau poate că l-a pedepsit pe Alfredus în spiritul acelei scorțoșenii morale în fața adulterului, vrând astfel să treacă drept un bărbat virtuos. S-ar putea ca Haley să fie un pedant, chiar un pedant credincios, sau s-ar putea să fie un om bântuit de multe angoase. Iar pedanteria și angoasa ar putea fi două

fațete identice ale unuia și aceluiași defect de caracter. În loc să-mi irosesc trei ani din viață ca să ies o matematiciană slabă de la Cambridge, mai bine făceam Engleza și învățam să citesc. Dar oare aș fi știut cum să-l citesc pe T.H. Haley?

9

A doua zi seara aveam întâlnire cu Shirley la Hope and Anchor, în Islington, unde urma să-i ascultăm pe cei de la Bees Make Honey. Am ajuns cu o jumătate de oră întârziere. Shirley stătea singură la bar și fuma, aplecată peste caietelul ei, mai avea câțiva centimetri de bere în paharul de jumătate de litru. Afară era cald, dar plouase la greu și localul mirosea a câine de la părul și jeanșii umezi. Beculețele de la amplificator licăreau într-un colț, unde tipul care se ocupa de echipamentele formației făcea pregătirile. Publicul, care probabil că îi includea pe membrii formației și pe amicii lor, nu depășea douăzeci și ceva de persoane. Pe vremea aia, cel puțin în lumea în care mă învârteam eu, nici măcar femeile nu se îmbrățișau când se întâlneau. M-am strecurat pe scaunul de bar de lângă Shirley și am comandat de băut. Pe-atunci era ceva ca două fete într-un pub să considere că au aceleași drepturi ca orice bărbat și să bea la bar, nu la mese. La Hope and Anchor și în alte câteva locuri din Londra nu conta. Venise revoluția, așa că n-aveai probleme. Chipurile, de parcă era de la sine înțeles că așa stăteau lucrurile, dar încă era palpitant să faci asta. În oricare alt colț al Marii Britanii ne-ar fi luat drept curve sau ne-ar fi tratat ca pe unele.

La serviciu mâncam de prânz împreună, dar între noi mai rămăsese o ușoară zgură a scurtei noastre dispute. Dacă părerile ei politice erau așa de infantile și de stupide, ce fel de prietenă mai putea să-mi fie? Alteori însă, îmi spuneam că asta o să se rezolve cu timpul și că, prin simpla contaminare de la muncă, convingerile ei politice o să se maturizeze. Uneori cel mai bun mod de a depăși o situație dificilă este să *nu* vorbești. Marota asta cu „adevărul“ absolut al fiecăruia și necesitatea de a-ți susține ideile sus și tare, înfruntându-i pe toți ceilalți, făcea mult rău în opinia mea și stricase multe prietenii și căsnicii.

Nu cu mult înainte de întâlnirea noastră din seara respectivă, Shirley lipsise de la birou aproape o zi întreagă și o parte din următoarea. Nu era bolnavă. Cineva o zărise urcându-se în lift și văzuse și butonul pe care apăsase. Umbla zvonul că fusese convocată la etajul cinci, înălțimile nebuloase

unde șefii noștri se îndeletniceau cu ocupațiile lor misterioase. Se mai bârfea și că, de vreme ce era mai deșteaptă decât noi, restul, urma să beneficieze de o formă specială de avansare. Dinspre majoritatea grupului debutantelor, asta a declanșat câteva snobisme binevoitoare, de genul „Oh, dacă aș fi provenit *și eu* din clasa muncitoare“. M-am întrebat ce simțeam eu. Oare aș fi geloasă dacă prietena mea cea mai bună m-ar lăsa de căruță? Mi-am zis că da.

Când a revenit printre noi, ne-a ignorat întrebările și nu ne-a spus nimic, nici măcar n-a încercat să ne mintă, ceea ce mai toate fetele au luat ca pe confirmarea unei avansări importante. Eu nu eram așa de sigură. Chipul ei plinuț nu lăsa să i se citească prea lesne expresia, grăsimea ei subcutanată fiind masca după care se ascundea. Lucru care ar fi însemnat că era foarte potrivită pentru meseria noastră, dacă femeile n-ar fi fost trimise pe teren doar pentru a face curat în case. Dar mi-am spus că o cunosc îndeajuns de bine. Nu vedeam nici o urmă de triumf acolo. Oare m-am simțit un picuț ușurată? Mi-am zis că da.

Era prima noastră ieșire în oraș după episodul acela. Mă hotărâsem să n-o întreb nimic de etajul cinci. Ar fi fost nedemn din partea mea. În plus, acum beneficiasem și eu de o avansare și mi se încredințase o misiune, chiar dacă asta se întâmplase cu două etaje mai jos. A trecut la gin cu suc de portocale și am comandat și eu acelaşi lucru. Vreun sfert de oră am bârfit cu voce joasă chestii de pe la birou. Cum nu mai eram nou-angajate, ne permiteam să ignorăm câteva reguli. Aveam un nou subiect, unul beton. Lisa, una dintre fetele care intraseră odată cu noi în Serviciu – liceul la Oxford High, facultatea la St Anne’s College, Oxford, frumoasă și deșteaptă – tocmai își anunțase logodna cu Andrew, un ofițer de caz – liceul la Eton, facultatea la King’s College London, tipul de intelectual cu un aer copilăros. Al patrulea cuplu care se forma la slujbă în ultimele nouă luni. Nici dacă Polonia ar fi intrat în NATO n-ar fi stârnit mai mare agitație decât aceste negocieri bilaterale. Curiozitatea era parțial întreținută de speculațiile despre cine urma la rând. „Cine? Pe cine?“, cum glumise cineva, citându-l pe Lenin. Cu ceva vreme în urmă fusesem zărită pe o bancă în Berkeley Square în compania lui Max. Simțeam un fior în stomac când auzeam numele noastre tocate la morișca zvonurilor, dar în ultima vreme ne lăsaseră baltă pentru alte perechi cu un viitor mai previzibil. Așa că am bârfit-o pe Lisa, căzând amândouă de acord că data nunții era mult prea îndepărtată, apoi am trecut la Wendy, evaluându-i șansele cu cineva poate mult prea important – iubitul ei, Oliver, era subșef de secție. Dar mi s-a părut că sesizez ceva searbăd în

conversația noastră, care tindea să devină banală. Am simțit că Shirley are ceva să-mi spună și tot amână momentul, ducând paharul la buze prea des, ca și cum ar fi vrut să-și dea curaj.

De parcă mi-ar fi confirmat bănuielile, Shirley a mai comandat un gin, a sorbit adânc, a șovăit o clipă, apoi a zis:

— Tre' să-ți spun ceva. Dar mai-nainte tre' să-mi faci un serviciu.

— Sigur.

— Fă-te că zâmbești.

— Ce anume?

— Fă cum îți spun. Suntem urmărite. Hai, zâmbește. Că doar avem o discuție veselă. OK?

Mi-am lățit buzele într-un soi de surâs.

— Hai, că poți mai mult. Nu te-ncorda așa.

Am mai încercat o dată, mai cu inimă, am dat din cap și am ridicat din umeri, străduindu-mă să par însuflețită.

— M-au dat afară, m-a anunțat Shirley.

— Imposibil!

— Începând de azi.

— Shirley!

— Nu te opri din zâmbit. Să nu spui la nimeni.

— OK, da' de ce?

— Nu pot să-ți zic chiar tot.

— N-aveau cum să te dea afară. E ilogic. Ești mai bună decât noi toate.

— Puteam să te anunț undeva mai între patru ochi. Dar camerele noastre nu sunt sigure. Și vreau să mă vadă că stau de vorbă cu tine.

Chitaristul își pusese deja chitara pe după gât. Împreună cu bateristul și cu tipul care avea grijă de scule, se aplecase asupra unui echipament de pe podea. Amplificarea a scos un țiuit, repede controlat. M-am uitat la publicul care se strânsese, grupulețe de oameni stând cu spatele la noi, majoritatea bărbaţi, cu paharele de bere în mână, așteptând să înceapă muzica. Să se fi aflat printre ei vreunii de la A4, Străjerii[32]? Mă-ndoiam profund.

— Chiar crezi că ne urmăresc? am zis.

— Nu, nu pe mine. *Pe tine.*

Am scos un hohot de râs neprefăcut.

— Asta-i chiar ridicol.

— Serios. Străjerii. Te urmăresc de când te-ai angajat. Probabil că ți-au făcut o vizită și acasă. Să planteze microfoane. Serena, zâmbește în continuare.

M-am întors spre public. Puțini bărbați purtau părul lung pe-atunci, iar teribilele mustăți și perciunii imenși nu erau încă la modă. Prin urmare, o mulțime de figuri ambigue, tot atâția

candidați. Mi s-a părut că detectez vreo cinci-șase suspecți. Apoi, brusc, toți cei din pub mi-au părut suspecți.

— Dar de ce, Shirley?

— Mă gândeam că o să-mi spui tu.

— N-am ce. Tu ai scos-o pe-asta.

— Uite care-i chestia, tre' să-ți spun ceva. Am făcut o prostie și mi-e îngrozitor de rușine. Nici nu știu cum să-ți spun. Voiam să-ți zic ieri, însă nu m-au ținut nervii. Dar tre' să fiu sinceră cu tine. Am dat-o-n bară.

A respirat adânc și a bâjbâit după o țigară. Îi tremurau mâinile. Ne-am uitat spre formația care se pregătea să înceapă. Bateristul se așeza și-și regla fus-cinelul, lovindu-l într-un fel anume cu periuțele.

În cele din urmă Shirley a zis:

— Înainte să ne ducem să curățăm casa aia, m-au convocat. Peter Nutting, Tapp, băiatu' ăla sinistru, Benjamin sau nu mai știu cum.

— Doamne ferește. De ce?

— Au început cu bărbile. Că fac treabă bună, că s-ar putea să mă avanseze, de-astea, ca să mă înmoaie. Apoi că știu că suntem prietene bune. Nutting m-a întrebat dacă ai zis vreodată ceva neobișnuit sau suspect. I-am spus că nu. M-au întrebat despre ce vorbim.

— Dumnezeule mare. Și ce le-ai zis?

— Trebuia să le spun să mă pupe-n cur. Dar n-am avut curajul. Cum n-aveam nimic de-ascuns, le-am zis-o p-aia dreaptă. Că discutăm despre muzică, prieteni, familie, amintiri, ceaca-paca, nimic special. (M-a privit cu un pic de reproș.) Și tu ai fi făcut la fel.

— Nu-s prea sigură.

— Dacă nu le-aș fi zis nimic, ar fi intrat și mai tare la bănuieli.

— Bine. Și dup-aia?

— Tapp m-a chestionat dacă facem politică și io i-am zis că nu. Mi-a replicat că-i vine greu să creadă așa ceva, da' i-am zis că asta e. Am mai frecat-o așa un pic. Apoi au zis: OK, ar vrea să mă roage ceva delicat. Dar era foarte important, mi-ar rămâne foarte recunoscători etc. dacă le-aș putea face un serviciu, bla-bla-bla, îi știi cum vorbesc așa, grețos.

— Cred că da.

— Voiau să aduc vorba de politică și să mă dau drept o stângistă înfocată, să te trag de limbă și să aflu de ce parte te situezi și…

— Și să-i anunți.

— Da, știu. Mi-e rușine. Da' acu nu te amărî. Încerc să fiu sinceră cu tine. Și nu uita să zâmbești mai departe.

M-am uitat fix la ea, la fața ei grăsuță și plină de pistrui. Mă străduiam s-o urăsc. Aproape că reușisem.

— Zâmbește *tu*. Că te pricepi mai bine la simulări.

— Îmi pare rău.

— Deci toată discuția aia… era o sarcină de serviciu.

— Uite care-i treaba, Serena, io am votat cu *Heath*. Așa că, da, era o sarcină de serviciu și mi-e scârbă de mine că am acceptat-o.

— Și paradisul ăla pentru clasa muncitoare de lângă Leipzig era tot o abureală?

— Nu, aia chiar a fost o excursie cu școala. O plictiseală, ceva de tot căcatu'. Și tot timpu' mi-era dor de casă, plângeam ca proasta. Da' să știi că tu ai fost ca lumea, ai spus exact ce trebuia.

— Iar tu ai dat raportu' imediat!

Mi-a aruncat o privire mâhnită, clătinând din cap.

— Tocmai că nu. M-am dus la ei chiar în seara când am terminat și i-am anunțat că nu pot să fac ce-mi ceruseră, că nu vreau să mă bag în chestia asta. Nici măcar nu le-am pomenit de discuția noastră. Le-am spus că n-aveam de gând să torn o prietenă.

Am întors ochii în altă parte. Prin minte îmi treceau gânduri confuze, chiar mi-aș fi dorit să le transmită ce afirmasem în cursul discuției. Dar nu puteam să-i spun așa ceva lui Shirley. Ne-am sorbit ginurile în tăcere și astfel s-au scurs vreo treizeci de secunde. Basistul își branșase chitara, dar chestia aia de pe podea, un soi de cutie de derivație, tot nu mergea bine. Am aruncat o privire în jur. Nimeni din pub nu se uita spre noi.

— Dacă știu că suntem prietene, probabil s-au gândit că o să-mi spui ce te puseseră să faci, am zis.

— Exact. Vor să-ți trimită un mesaj. Poate că te pun în gardă. Uite, io am fost sinceră cu tine. Acu e rându' tău. Ia spune, de ce-i interesează atât persoana ta?

Evident, n-aveam nici cea mai vagă idee. Dar eram supărată pe ea. Nu voiam să mă arăt complet neștiutoare – ba mai mult, voiam s-o fac să creadă că preferam să nu discut anumite chestiuni. Și nici nu credeam sută la sută în ce spunea.

Așa că i-am răspuns cu o întrebare:

— Deci te-au pus pe liber pentru că n-ai vrut să torni o colegă? Nu mi se pare deloc plauzibil.

Cu gesturi foarte lente, și-a scos țigările, mi-a oferit una, le-a aprins. Am mai comandat de băut. Nu mai aveam chef de încă un gin, dar nu-mi stătea capul să aleg altceva. Așa că am mai luat un rând. Aproape rămăsesem fără bani.

— În fine, a zis, nu mai vreau să vorbesc de chestia asta. Deci, cam așa stă treaba. Am terminat și cu cariera asta. Oricum, n-am crezut niciodată că o să țină prea mult. O să mă întorc acasă și o să am grijă de tata. E cam confuz în ultima vreme. O să-l ajut la magazin. Poate am să și scriu ceva. Da' uite, aș vrea să-mi spui care-i treaba cu tine.

Și-apoi, cu un gest brusc de afecțiune, parcă în amintirea vechii noastre prietenii, m-a apucat de reverele jachetei mele de bumbac și m-a zgâlțâit. Ca și cum ar fi vrut să mă facă să-mi vin în fire.

— Te-ai băgat tu în ceva. Ce nebunie, Serena. Poate c-or arăta ei ca niște figuranți din ăștia cu bățu-n cur, așa și *sunt*, da' să știi că pot să fie nasoi de tot. Se pricep la așa ceva. Sunt *nasoi*.

— O să mai vedem, am zis.

Eram îngrijorată și complet zăpăcită, dar voiam s-o chinuiesc, s-o văd cum se frământă din cauza mea. Aproape mă amăgisem singură că dețin un secret important.

— Serena. Mie poți să-mi spui.

— E prea complicat. Și ce rost are să-ți zic? Ce-ai putea tu să faci? Ești o amărâtă, ca și mine. Adică erai.

— Ești în contact cu partea cealaltă?

Întrebarea m-a șocat. Pilită cum eram, mi-am dorit, într-un moment de nesăbuință, să am un controlor sovietic și să duc o viață dublă, să las mesaje secrete în parcul Hampstead Heath sau, și mai bine, să fiu agent dublu, să strecor informații inutile și piste false cu potențial distructiv într-un sistem străin. Măcar îl aveam pe T.H. Haley. Și totuși de ce mi-l repartizaseră dacă mă suspectau?

— Shirley, *tu* ești partea cealaltă.

A zis ceva, dar cuvintele i s-au pierdut în acordurile de început de la „Knee Trembler", una dintre melodiile noastre preferate, numai că de data asta nu ne-a mai ars de ea. Conversația noastră se încheiase. Ajunseserăm într-un punct mort. Ea n-avea de gând să-mi spună de ce o dăduseră afară, eu nu voiam să-i divulg secretul pe care nu-l aveam. După un minut s-a dat jos de pe scaunul de la bar și a plecat fără să-mi spună la revedere sau măcar să schițeze un gest de rămas-bun. Nu că i-aș fi răspuns. Am mai rămas acolo o vreme, încercând să ascult ce cânta formația, să mă calmez și să gândesc limpede. Când mi-am terminat ginul, am dat pe gât ce mai rămăsese în paharul lui Shirley. Nu știu cine mă irita mai tare, buna mea prietenă sau angajatorii care mă spionau. Trădarea lui Shirley era impardonabilă, cea a angajatorilor – terifiantă. Faptul că mă suspectau se datora probabil unei erori administrative, dar asta nu-i făcea pe Nutting și compania mai

puțini terifianți. Și nici aflarea veștii că îi trimiseseră pe Străjeri să-mi facă o vizită – iar cineva, din incompetență, lăsase semnul de carte pe brațul fotoliului – n-avea darul de a mă liniști.

Fără să facă vreo pauză, formația a trecut la următorul cântec, „My Rockin' Days". Dacă se aflau într-adevăr acolo, disimulați printre clienți și berile lor, Străjerii erau mai aproape de boxe decât mine. M-am gândit că nu le plăcea muzica asta. Tipii ăia trași la indigo probabil că preferau melodiile mai cuminți. Zbânțuiala asta trebuie că-i scotea din minți. O ușoară consolare, dar cam singura, de altfel.

M-am hotărât să mă duc acasă și să mai citesc o povestire.

Nimeni nu știa cum făcuse Neil Carder bani sau de ce trăia singur într-o vilă cu nouă camere din Highgate[33]. Dacă-l întâlneau pe stradă, cei mai mulți dintre vecini nici nu știau cum îl cheamă. Era un tip obișnuit, spre patruzeci de ani, cu o față prelungă și palidă, foarte timid și cu gesturi stângace, lipsit până și de cea mai vagă pornire de-a lega o conversație banală prin care ar fi putut să înceapă să-și facă niște cunoștințe prin zonă. Dar era un om care nu crea probleme și avea grijă ca grădina și casa lui să arate bine. Dacă lumea îl mai bârfea când și când, asta se întâmpla mai ales pe seama imensului său Bentley 1959 de culoare albă, pe care îl ținea parcat în fața casei. Ce căuta un individ sfios ca ăsta cu o asemenea mașină de fițe? Alt motiv de speculații îl constituia prezența tinerei menajere nigeriene, mereu binedispusă și îmbrăcată în multe culori, care îl vizita șase zile din șapte. Abeje făcea cumpărăturile, spăla, gătea, arăta bine, iar gospodinelor din cartier, cărora nu le scăpa nimic, le plăcea de ea. Să fi fost ea oare și amanta domnului Carder? Părea așa de puțin probabil, încât lumea chiar înclina să creadă. Cu bărbații ăștia palizi și tăcuți, nu se știe niciodată… Pe de altă parte, nimeni nu-i văzuse vreodată împreună, ea nu se urca în mașina lui, pleca imediat după ora ceaiului și se ducea în capul străzii să aștepte autobuzul care avea s-o ducă înapoi în Willesden. Dacă Neil Carder avea vreo viață sexuală, atunci aceasta se desfășura între patru pereți și strict între nouă și cinci.

Un scurt mariaj, o moștenire consistentă, venită pe neașteptate, și o fire retrasă și prudentă, toate acestea laolaltă îi goliseră viața lui Carder. Făcuse o greșeală când cumpărase o casă atât de mare într-o zonă a Londrei care îi era nefamiliară, dar nu reușea să se motiveze să-și cumpere alta și să se mute. La ce bun? Subita și considerabila lui îmbogățire îi îndepărtase pe puținii prieteni și colegi de pe vremea când era

funcționar public. Poate erau invidioși. În orice caz, lumea nu se îngrămădea să-l ajute să-și cheltuiască banii. În afară de casă și de mașină, nu nutrea mari ambiții materiale, nu avea pasiuni care puteau fi în sfârșit împlinite, nu simțea impulsuri filantropice, iar călătoriile în străinătate nu-l atrăgeau. Abeje putea fi considerată un bonus, chiar avusese câteva fantezii cu ea, dar era măritată, mamă a doi copii mici. Soțul ei, nigerian și el, apărase poarta națională de fotbal a țării sale. O singură privire aruncată unei fotografii în care apărea acesta, și Carder își dăduse imediat seama că unul ca el nu era genul care să-i trezească interesul lui Abeje.

Neil Carder era un tip anost și viața pe care o ducea îl făcea și mai anost. Dormea până târziu și, când se trezea, își verifica situația investițiilor și a acțiunilor, vorbea cu agentul lui de bursă, citea ceva, se uita la televizor, se plimba prin parc și, câteodată, se ducea prin baruri sau cluburi, în speranța că o să cunoască pe cineva. Dar era prea timid să abordeze pe cineva, așa că de fiecare dată nu se întâmpla nimic. Avea senzația că trăiește cumva suspendat, că așteaptă să înceapă o nouă existență, dar se simțea incapabil să preia inițiativa. Iar când în sfârșit această nouă viață i s-a deschis dinainte, a făcut-o în modul cel mai banal cu putință. Mergea pe Oxford Street, aproape de capătul dinspre Marble Arch, întorcându-se de la dentistul său din Wigmore Street, când a trecut prin fața unui magazin universal. În vitrinele imense, mai multe manechine în varii posturi etalau ținute de seară. S-a oprit o clipă dinaintea lor, l-a cuprins sfiala, s-a îndepărtat, a șovăit, apoi s-a întors. Manechinele – un cuvânt pe care va ajunge să-l disprețuiască – erau aranjate ca pentru a sugera o societate selectă care participă la un cocteil. O femeie se apleca în față ca și cum ar fi destăinuit un secret, o alta ridicase un braț alb și țeapăn într-o atitudine de neîncredere amuzată, o treia, cuprinsă de o plictiseală languroasă, privea peste umăr către intrare, unde un tip cu trăsături dure, îmbrăcat în smoching se înclina ținând între degete o țigară neaprinsă.

Dar pe Neil nu-l interesa nimic din toate astea. Se uita la o femeie tânără care se îndepărtase de grup. Studia o gravură – o priveliște a Veneției – atârnată pe perete. Studia și nu prea. Pentru că, dintr-o greșeală de poziționare făcută de decoratorul vitrinei sau ca și cum el însuși se lăsase brusc purtat de imaginație, *în atitudinea femeii se citea o urmă de îndărătnicie, iar privirea i se fixase la câțiva centimetri de tablou, într-un colț. Urmărea un gând, o idee, și nu-i păsa cum arăta.* Nu voia să se afle acolo. Purta o rochie portocalie de mătase, cu pliuri simple și, spre deosebire de toți ceilalți, era desculță. Pantofii ei – căci ai ei trebuie să fi fost – zăceau pe-o

rână lângă ușă, ca și cum îi aruncase din picioare imediat ce intrase. O persoană care iubea libertatea. Într-o mână *ținea o mică poșetă portocaliu cu negru, decorată cu mărgele, în timp ce cealaltă îi atârna pe lângă corp, cu încheietura întoarsă în afară, ca și cum s-ar fi abandonat ideii care îi venise în minte. Ori poate unei amintiri. Capul său, uşor plecat, dezvăluia linia desăvârşită a gâtului. Își ținea buzele uşor întredeschise, ca și cum ar fi vrut să rostească un gând, un cuvânt, un nume… Neil.*

S-a scuturat ca să se trezească din reverie. Știa că era absurd și a luat-o la pas cu un scop precis, uitându-se la ceas ca să se convingă că avea într-adevăr un scop. Dar de fapt nu avea. Nu-l aștepta decât casa lui goală din Highgate. Abeje va fi plecată deja când o să ajungă el acasă. Nici măcar nu va avea parte de ultimele noutăți despre unul dintre cei doi copilași, care începuse să meargă. Făcu un efort să nu-și curme pașii, conștient că îl pândea o formă de nebunie, pentru că o idee prindea contur, devenind tot mai stăruitoare. Dădu totuși dovadă de ceva tărie de caracter, pentru că ajunsese până la Oxford Circus când hotărî să se întoarcă. Dar nu prea multă, de vreme ce a ținut-o numai într-o fugă până la magazin. De data asta nu l-a mai încercat nici un sentiment de jenă stând acolo și uitându-se lung la aceste momente de intimitate în care ea fusese surprinsă. Ce vedea acum era faţa ei. Atât de gânditoare, de tristă, de frumoasă. Era așa de izolată de toate, așa de singură. Conversațiile din jur erau superficiale, le știa deja, asta nu era lumea ei, mediul ei. Ce să facă să scape de-aici? Era o fantezie drăguță, agreabilă și în acest stadiu Carder n-avea nici o problemă să accepte că *era* o fantezie. Această dovadă de rațiune l-a făcut să se lase și mai tare legănat de iluzii în timp ce mulțimea se scurgea pe lângă el pe trotuar.

Mai târziu n-ar fi știut să spună dacă a mai stat să cumpănească situația sau dacă a luat decizia pe loc. Când conștiința unui destin ce trebuia împlinit prinsese deja contur în mintea lui, a intrat în magazin, a vorbit cu cineva, a fost trimis la altcineva, cu o funcție mai importantă, apoi la o a treia persoană, superioară ierarhic, care a refuzat categoric. E ceva complet deplasat. A fost menționată o sumă, s-au ridicat sprâncene, a fost convocat un manager, suma a fost dublată și s-a căzut de acord. La sfârșitul săptămânii? Nu, totul trebuia să se-ntâmple imediat, rochia urma să vină și ea la pachet, și mai dorea să achiziționeze și altele de măsura potrivită. *Vânzătorii şi managerii s-au adunat în jurul lui ca să-i stea la dispoziție. Le căzuse în mâini, nu pentru prima dată, un excentric. Un bărbat îndrăgostit. Toți cei prezenți au știut că se pregătea o vânzare serioasă.* Pentru că rochiile astea numai ieftine nu

erau, cum nu erau nici cele câteva perechi de pantofi asortate și lenjeria de mătase în ape. Apoi – cât de calm și de hotărât era tipul ăsta – bijuteriile. La sfârșit, era să uite, parfumul. Totul a fost gata în două ore și jumătate. S-a dat dispoziție să fie găsită urgent o dubiță, adresa din Highgate a fost notată, s-a făcut plata.

În seara aceea, nimeni n-a zărit-o când a sosit, *cărată în brațe de șofer.*

Ajunsă aici, m-am ridicat din fotoliu și m-am dus jos să-mi fac un ceai. Încă mai eram puțin amețită de la băutură şi tulburată de discuția cu Shirley. Mi-am zis că nu sunt în toate mințile dacă mă apuc să-mi răscolesc camera ca să dau de vreun microfon plantat de Străjeri. Totodată, faptul că Neil Carder pierdea contactul cu realitatea mă vulnerabilizase. Amenința să pericliteze propria mea legătură cu lumea reală. Oare avea să se dovedească și el un alt personaj strivit sub călcâiul narativ al lui Haley pentru că o dăduse-n bară? Cu o oarecare strângere de inimă, am dus ceaiul sus, la mine, și m-am așezat pe marginea patului, gata să trec la următoarea pagină din Haley. Evident, cititorul nu trebuia să fie scutit de nebunia milionarului, n-avea nici o șansă să rămână în afara ei și să-i urmărească evoluția de la distanță. Nu se întrevedea nici o posibilitate ca această povestire neliniștitoare să se încheie cu bine.

În final m-am reinstalat în fotoliu și am aflat că numele manechinului era Hermione, care se întâmpla să fie și numele fostei soții a lui Carder. Îl părăsise într-o dimineață, după mai puțin de un an de căsnicie. În seara aceea, în timp ce Hermione stătea întinsă în pat, goală, Neil a eliberat un șifonier din dressing pentru ea, i-a pus hainele pe umerașe și i-a depozitat cutiile de pantofi. A făcut un duș, apoi amândoi s-au îmbrăcat pentru cină. A coborât în bucătărie ca să aranjeze pe două farfurii mâncarea pe care i-o pregătise Abeje. Nu trebuia decât s-o încălzească. Apoi s-a întors în dormitor ca s-o aducă în splendida sufragerie a vilei. Au mâncat în tăcere. De fapt, ea nici nu s-a atins de mâncare și și-a ferit ochii de-ai lui. El a înțeles foarte bine de ce. Tensiunea dintre ei era aproape insuportabilă – unul dintre motivele pentru care el a dat gata două sticle de vin. *Era atât de beat, încât a trebuit s-o ducă în brațe sus, pe scări.*

Și ce noapte! Se număra printre bărbații *pentru care o femeie cu cât era mai pasivă, cu atât îl stârnea mai tare*. Nici în culmea extazului n-a putut să nu observe lehamitea din ochii ei, ceea ce l-a dus pe noi culmi ale plăcerii. În fine, nu mult înainte de ivirea zorilor, s-au desprins unul de altul, cu dorințele ostoite, complet epuizați, incapabili până și de cea

mai neînsemnată mișcare. După câteva ore, trezit de razele de soare care pătrundeau prin fereastră, a reușit să se întoarcă pe-o parte. L-a emoționat profund să descopere că ea dormise toată noaptea pe spate. *S-a desfătat cu nemișcarea ei. Interiorizarea ei era atât de intensă, încât se întorcea asupra ei înseși pentru a se transforma în ceva opus, într-o forță care-l copleșea și-l mistuia, alimentându-i dragostea și canalizând-o într-o permanentă obsesie senzuală*. Ceea ce debutase ca o fantezie molatică dinaintea vitrinei unui magazin se preschimbase acum într-un întreg univers lăuntric, o realitate amețitoare pe care o apăra cu fervoarea unui fanatic religios. Nu-și putea îngădui s-o considere un trup neînsuflețit pentru că plăcerea pe care o afla în dragoste depindea de conștientizarea masochistă a faptului că ea *îl ignora, îl disprețuia, nu-l considera demn să se bucure de sărutările ei, de mângâierile ei, nici măcar de conversația ei.*

Când Abeje a intrat în dormitor să facă curat, a rămas surprinsă s-o găsească pe Hermione într-un colț, uitându-se pe fereastră, într-o rochie de mătase sfâșiată toată. Dar menajera s-a bucurat când a descoperit într-un șifonier mai multe rochii elegante. Era o femeie inteligentă și cu experiență, conștientă și întru câtva copleșită de privirile languroase și zadarnice pe care i le arunca angajatorul ei în timp ce ea își îndeplinea atribuțiile domestice. Acum acesta avea în sfârșit o iubită. Ce ușurare. Și ce dacă femeia asta își adusese un manechin ca să-și atârne hainele pe el? După cum sugerau așternuturile amarnic răvășite și cum avea ea să-l informeze în dialectul ei nativ Yoruba, în aceeași seară, pe soțul cel plin de mușchi, ca pentru a-i da avânt: *Ăia doi cântă, nu glumă*.

Chiar și în cazul iubirilor ce dezleagă limbile și se împărtășesc necondiționat, e practic imposibil ca starea inițială de extaz să dăinuie mai mult de câteva săptămâni. De-a lungul timpului, prea puține au reușit să reziste câteva luni. *Dar când teritoriul sexului e vegheat de o singură minte, o siluetă singuratică ce ară la hotarul sălbăticiei, declinul va surveni nu mai târziu de câteva zile.* Exact ceea ce întreținea iubirea lui Carder – tăcerea lui Hermione – era sortit s-o distrugă. Trăiau împreună de mai puțin de-o săptămână când a remarcat o ușoară schimbare de atitudine, o recalibrare aproape imperceptibilă a tăcerii ei, în care se simțea acum o notă vagă, aproape neauzită, de nemulțumire. Cu această îndoială țiuindu-i în urechi, s-a străduit și mai abitir să o satisfacă. În noaptea aceea, pe când se aflau sus, în dormitor, o bănuială i-a fulgerat prin minte și l-a scuturat un fior – și încă unul zdravăn – de groază. *Se gândea la altcineva*. Avea pe chip aceeași expresie ca în ziua în care o privise acolo, în vitrină, când se

îndepărtase de invitați și își fixase privirea într-un colț. Își dorea să fie altundeva. Când făcuseră dragoste, chinul pe care i-l provoca această revelație se îngemăna cu plăcerea, tăios ca bisturiul unui chirurg, părând să-i secționeze inima în două. Dar, la urma urmei, nu era decât o bănuială, și-a zis el când s-a tras pe partea lui de pat. În noaptea aceea a dormit adânc.

Însă a doua zi de dimineață îndoielile i s-au redeșteptat brusc în momentul când a detectat o modificare similară în atitudinea lui Abeje, care îi servea micul dejun (Hermione stătea întotdeauna în pat până la prânz). Tonul menajerei i s-a părut deopotrivă răstit și evaziv. Își ferea permanent privirea. Cafeaua era călâie și slabă și, când i-a făcut observație, i s-a părut că s-a îmbufnat. Când i-a adus o nouă cafetieră, fierbinte și tare, după cum i-a spus când i-a așezat-o dinainte pe masă, a înțeles într-o clipă. Era atât de simplu. Adevărul e întotdeauna simplu. Se iubeau, Hermione și Abeje. Pe ascuns și în fugă. De fiecare dată când el nu era acasă. Păi pe cine altcineva mai văzuse Hermione la față de când venise? De aici expresia aia nostalgică, distrată. De aici comportamentul ei tăios de dimineață. De aici toate cele. Era un fraier, un fraier candid.

Rezolvarea a survenit rapid. În noaptea aceea bisturiul chirurgului a fost și mai ascuțit, tăietura mai profundă, mai specială. Și a știut că Hermione știa. A văzut în teroarea întipărită pe chipul ei imobil. *Crima ei era nesăbuința lui de a-i fi conferit atâta putere. A sfâșiat-o cu toată sălbăticia de care era capabil un iubit dezamăgit și degetele i s-au încleștat în jurul gâtului ei când ea a juisat, când amândoi au juisat. Și când a terminat, brațele și picioarele ei fuseseră despărțite de trunchi, iar trunchiul izbit de peretele dormitorului. Ea zăcea risipită în toate colțurile camerei, o femeie distrusă.* De data asta n-a mai urmat somnul consolator. Dimineață i-a dosit toate părțile corpului într-un sac de plastic și a dus-o cu toate catrafusele ei cu tot la gunoi. Năuc, i-a scris un bilet lui Abeje (nu se simțea în stare pentru încă o confruntare), în care o anunța că e concediată „începând din acest moment“, și i-a lăsat pe masa din bucătărie banii pe care i-i mai datora până la sfârșitul lunii. Apoi, ca să se limpezească, s-a dus să facă o lungă plimbare prin parc. În aceeași seară, Abeje a desfăcut sacii de plastic pe care îi recuperase de la gunoi și a probat totul dinaintea soțului ei ca un manechin – bijuteriile, pantofii și furourile de mătase. L-a înștiințat, poticnindu-se, în Kanuri, dialectul lui nativ (nu se căsătoriseră, conform tradiției, cu membrii aceluiași trib), că: *Ea îl părăsise și el era distrus.*

După care Carder a trăit singur și s-a „descurcat“ așa, ducându-și anii vârstei mijlocii cu minimă demnitate. N-a rămas cu nimic din toată povestea. Nu a tras nici o învățătură,

nu a tras nici o linie, *pentru că, deşi el – un tip obişnuit – descoperise formidabila forță a imaginației, s-a silit să nu se gândească la cele întâmplate. A hotărât să-şi alunge din minte toată afacerea şi într-atât de eficient s-a dovedit în compartimentarea gândirii, încât a şi reuşit. A uitat-o cu desăvârşire. Şi n-avea să mai trăiască atât de intens niciodată*.

10

Max îmi spusese că noul lui birou era mai mic decât o debara pentru mături, dar în realitate era uşor mai mare. Zece mături şi mai bine puteau fi depozitate în picioare în spațiul dintre birou şi uşă şi ar mai fi încăput încă vreo câteva între scaunul lui şi perete. Cu toate acestea, nu mai fusese loc şi pentru o fereastră. Camera avea forma unui triunghi îngust, în care Max stătea înghesuit la vârf, în vreme ce eu şedeam cu spatele la baza figurii. Uşa nu se închidea cum trebuie, aşa că nu prea aveam parte de intimitate. Şi, cum se deschidea spre interior, ar fi trebuit să mă ridic şi să-mi împing scaunul sub birou dacă cineva ar fi dorit să intre. Pe masă se afla un teanc de hârtii cu antetul Freedom International Foundation, care conținea adresa din Upper Regent Street şi un porumbel în genul celui desenat de Picasso, avântându-se în zbor şi ținând în cioc o carte deschisă. Dinaintea noastră se găsea câte un exemplar din broşura Fundației, purtând pe copertă un singur cuvânt, „Freedom“, scris în diagonală, cu litere roşii neuniforme, sugerând o ştampilă. Freedom International, o fundație umanitară legal înființată, încuraja „excelența şi libertatea de expresie în domeniul artelor din întreaga lume“. Nu era uşor de ignorat. Fundația sprijinise prin traducere ori prin alte mijloace scriitori din Iugoslavia, Brazilia, Chile, Cuba, Siria, România şi Ungaria, o trupă de dans din Paraguay, jurnalişti din Spania lui Franco şi din Portugalia lui Salazar, precum şi poeți din Uniunea Sovietică. Finanțase un grup de actori din Harlem, o orchestră barocă din Alabama şi militase cu succes pentru anularea autorității Lordului Şambelan asupra teatrului britanic.

— E o organizație decentă, mi-a zis Max. Sper că eşti de acord cu mine. Iau atitudine peste tot. Nimeni n-o să-i confunde cu aparatcicii ăia de la DSI. Sunt mult mai rafinați.

Purta un costum albastru închis. Cu totul altceva decât sacoul de culoarea muştarului pe care-l îmbrăcase aproape zi

de zi. Și, cum își lăsase părul să-i crească, urechile îi păreau mai puțin clăpăuge. Singura sursă de lumină din cameră, un bec cu un abajur de tinichea spânzurând de tavan, îi scotea în evidență pometii și buzele frumos desenate. Era șic, arătos și complet nelalocul lui în cămăruța aia strâmtă, ca un animal captiv într-o cușcă prea mică.

— Auzi, de ce au dat-o afară pe Shirley Shilling? l-am întrebat.

Nici n-a clipit când am schimbat subiectul.

— Speram că știi tu.

— A avut ceva legătură cu mine?

— Uite care-i chestia, când muncești în locuri cum e ăsta al nostru… ai colegi din ăștia, tipi ca lumea, plăcuți, de condiție bună etc. Dar până când nu lucrezi cot la cot cu ei la o operațiune, nu știi dacă sunt sau nu capabili, care e treaba lor și dacă se pricep vreun pic la ea. Nu știi dacă ai de-a face cu niște idioți binedispuși sau cu niște genii amabile. Dintr-odată te trezești că sunt promovați sau dați afară și habar n-ai de ce. Așa merg lucrurile.

Nu prea-mi venea să cred că nu știa nimic. Am abandonat pentru moment subiectul și s-au scurs câteva clipe de tăcere. De când îmi spusese că se simte tot mai atașat de mine, la intrarea în Hyde Park, petrecuserăm foarte puțin timp împreună. Am simțit că urca tot mai sus în ierarhie, că-mi devenea inaccesibil.

— La întâlnirea noastră de acum câteva zile am avut impresia că nu știi prea multe despre DSI. Departamentul pentru Studiul Informațiilor. Oficial, nici nu există. A fost înființat în ’48, în cadrul Ministerului de Externe, având sediul undeva, în clădirile din Carlton Terrace, ideea fiind să alimenteze spațiul public cu informații despre Uniunea Sovietică prin intermediul unor jurnaliști favorabili şi al agențiilor de presă, să dea publicității informații, să furnizeze dovezi care să combată propaganda oficială, să încurajeze anumite publicații. Gen – lagăre de muncă, absența statului de drept, standard de viață mizer, reprimarea disidenților, chestiile obișnuite. În genere, să sprijine stânga necomunistă și pe oricine altcineva pentru a mai dezumfla mitul despre cum se trăiește în Est. Dar DSI și-a cam pierdut busola. Anul trecut se chinuia să convingă stânga că trebuie să intrăm în Europa. Ceva ridicol. Și slavă Domnului că nu-l lăsăm să acționeze în Irlanda de Nord. A făcut treabă bună în zilele lui de glorie. Acum acționează exagerat și grosolan. Și cu rezultate mai degrabă nesemnificative. Umblă zvonul că o să fie închis în curând. Dar aici, la noi, important e că DSI a devenit o dihanie a MI6, că s-a lăsat angrenat în manevre de propagandă sinistră,

în practici de manipulare care nu manipulează pe nimeni. Rapoartele sale se bazează pe surse îndoielnice. DSI și așa-numitul Centru de Comandă țin în priză MI6 ca și cum am fi încă în război. Prostii din astea de zici că-s la cercetași. De-aia toți din MI5 se dau în vânt după povești din alea gen „cu fața la perete“ de care ne-a zis Peter Nutting.

— Și chiar așa e? am întrebat.

— Mă-ndoiesc. Dar îi face pe cei de la MI6 să pară niște cretini infatuați, așa că dă bine pe-aici. Oricum, ideea cu Sweet Tooth e să începem noi să acționăm pe cont de propriu, independent de cei de la MI6 sau de americani. Asta cu cooptarea unui romancier a venit ulterior, un moft de-al lui Peter. În ce mă privește, consider că-i o greșeală – ne aruncă în imprevizibil. Dar acum așa trebuie să acționăm. Nu-i nevoie ca scriitorul ăsta să fie un fanatic al Războiului Rece. Doar să manifeste un pic de scepticism față de utopiile din Est și de catastrofa care pândește Occidentul – știi și tu chestiile astea.

— Și ce-o să se-ntâmple când scriitorul o să-și dea seama că noi îi plătim chiria? O să-l apuce toate furiile.

Max s-a uitat în altă parte. M-am gândit că pusesem o întrebare tâmpită. Dar, după o clipă de tăcere, a zis:

— Legătura dintre noi și Freedom International presupune mai multe niveluri. Chiar dacă ai știi exact unde să cauți, te-ai împotmoli pe parcurs. Ne-am făcut calculele în așa fel încât, dacă transpiră ceva, scriitorii vor evita să intre în situații jenante. O să-și țină gura. Iar dacă nu, o să le explicăm că avem mijloace de-a demonstra că au știut de la bun început de unde vin banii. Iar banii o să continue să curgă. Cine se obișnuiește cu un anumit standard de viață s-ar putea să nu fie dispus să renunțe la el.

— Deci un fel de șantaj.

A ridicat din umeri.

— Uite care-i chestia, când era pe cai mari, DSI nu le-a zis niciodată lui Orwell sau lui Koestler ce să scrie în cărțile lor. Dar a făcut tot ce i-a stat în putință ca să se asigure că ideile lor beneficiau de o largă circulație în toată lumea. Avem de-a face cu niște spirite libere. Nu le spunem noi ce să gândească. Noi îi ajutăm să-și facă treaba. Dincolo spiritele libere erau trimise în gulag. Psihiatria din URSS a devenit acum noul instrument al terorii de stat. Cine se ridică împotriva sistemului e declarat psihopat periculos. Și când colo, la noi în țară, membri ai Partidului Laburist și sindicaliști și profesori universitari și studenți și așa-ziși intelectuali vin și-ți spun că americanii nu sunt mai breji…

— Când bombardează Vietnamul.

— Da, bine. Dar peste tot în Lumea a Treia, națiuni întregi își închipuie că Uniunea Sovietică le poate preda lecția libertății. Lupta nu s-a încheiat nici pe departe. Noi nu ne dorim decât să încurajăm binele și dreptatea. În opinia lui Peter, dragă Serena, tu iubești literatura, îţi iubești țara. Crede că ți se potrivește mănușă.

— Dar tu nu crezi.

— Eu cred că ar trebui să rămânem la non-ficțiune.

Nu reușeam să-l citesc. Atitudinea lui avea ceva impersonal. Nu-i plăcea operațiunea Sweet Tooth, cel puțin rolul meu în ea, dar se arăta calm, ba chiar indiferent. Era ca un vânzător plictisit, încurajându-mă să cumpăr o rochie care știa că nu mi se potrivește. Aș fi vrut să-l fac cumva să-și piardă aplombul, să-mi spună ce gândește. S-a apucat să mă pună la curent cu toate detaliile. Aveam să-mi folosesc propriul nume, nu unul fals. Urma să mă duc în Upper Regent Street și să-i cunosc pe angajații de la Fundație. Personalul trebuia să știe că lucram pentru o organizație numită Word Unpenned[34], care dona fonduri în beneficiul Freedom International pentru ca aceasta să le distribuie scriitorilor recomandați. În fine, când aveam să mă duc la Brighton, nu trebuia să am nimic la mine care să indice vreo legătură cu Leconfield House.

M-am întrebat dacă Max mă credea tâmpită. L-am întrerupt:

— Și ce fac dacă-mi place de Haley?

— E perfect. Îl cooptăm.

— Vreau să zic dacă chiar îmi place de el.

Și-a ridicat brusc ochii din hârtii.

— Dacă crezi că-i mai bine să nu-ți asumi misiunea asta…

Tonul îi era distant și m-am bucurat.

— Max, a fost o glumă.

— Bine, hai să vorbim despre scrisoarea ta de intenție. Aș vrea să văd o ciornă.

Așa că am început să discutăm despre asta și despre alte aranjamente, iar eu mi-am dat seama că, din punctul lui de vedere, nu mai eram prieteni intimi. Nu mai puteam să-l rog să mă sărute. Dar nu eram dispusă să accept așa ceva. Mi-am luat geanta de pe podea, am deschis-o și am scos un pachet de șervețele. De-abia anul trecut renunțasem să mai folosesc batiste de bumbac brodate pe margini și cu inițialele mele în chip de monogramă, cusute cu roz într-un colț – cadou de Crăciun de la mama. Șervețelele de hârtie se găseau acum peste tot, la fel și cărucioarele de supermarket. Lumea începea să devină de unică folosință. Mi-am tamponat colțul ochiului, încercând să iau o decizie. În geantă zăcea îndoită bucățica

triunghiulară ruptă din ziar, cu însemnările alea în creion. M-am răzgândit. Era exact ceea ce trebuia să fac – să i-o arăt lui Max. Sau era exact ce nu trebuia să fac. Cale de mijloc nu exista.

— Ești bine?

— O ușoară alergie.

În cele din urmă mi-am zis ceea ce-mi zisesem de multe ori, că era mai bine, ori cel puțin mai interesant, să mă aleg cu o minciună din partea lui Max decât să nu aflu nimic. Am scos bucățica de hârtie tipărită, am pus-o pe birou și am împins-o spre el. S-a uitat la ea, a întors-o pe partea cealaltă, apoi a întors-o la loc, a lăsat-o jos și s-a uitat fix la mine.

— Deci?

— Canning și insula aia al cărei nume l-ai ghicit așa de repede, am zis.

— Unde-ai găsit asta?

— Dacă-ți zic, ai să fii sincer cu mine?

A rămas tăcut, așa că i-am spus oricum, i-am povestit despre casa conspirativă din Fulham, despre patul de o singură persoană și despre salteaua de pe el.

— Cine mai era cu tine?

I-am zis, la care el a șoptit un „Ah“, cu palmele împreunate în dreptul gurii. După care a adăugat:

— Deci au dat-o afară…

— Adică?

Și-a desfăcut mâinile într-un gest de neputință. Nu eram autorizată să aflu.

— Pot s-o păstrez?

— Evident că nu.

Am înhățat hârtia de pe birou înainte să apuce să-și miște mâna și am îndesat-o în poșetă.

Și-a dres încet glasul.

— Atunci să trecem la punctul următor. Povestirile. Ce-o să-i spui despre ele?

— Foarte entuziasmată, un nou talent cu totul strălucit, anvergură deosebită, o minunată proză plină de sinuozități, dovedind o profundă sensibilitate, mai ales în privința personajelor feminine, pare că le cunoaște și le înțelege nemijlocit, spre deosebire de majoritatea bărbaților, îmi doresc cu înfocare să-l cunosc mai bine și să…

— Gata, Serena, termină!

— Și, bineînțeles, va avea un mare viitor, unul din care Fundația își dorește să fie parte. Mai ales dacă se gândește să scrie un roman. E pregătită să-i ofere – cât?

— Două mii pe an.

— Pentru câți…

— Doi ani. Cu posibilitatea reînnoirii.

— O, Doamne. Păi cum să refuze așa ceva?

— Uite-așa. Pentru că o persoană complet străină i s-a urcat în poală și-l linge pe față. Fii mai reținută. Lasă-l să vină el la tine. Fundația e interesată, îl are în vedere, dar sunt mulți candidați, care ar fi planurile lui pe mai departe etc.?

— Perfect. O să mă las greu. Apoi o să-i ofer totul pe tavă.

Max s-a lăsat pe spate, și-a încrucișat brațele la piept, a ridicat ochii în tavan și a zis:

— Serena, îmi pare rău că ești supărată. Sincer nu știu de ce au dat-o afară pe Shilling, nu știu care-i chestia cu bucata aia de ziar. Asta e, n-am ce face. Dar, uite, cred că e corect să-ți zic ceva despre mine.

Era pe cale să-mi spună ce bănuiam deja, că era homosexual. Mi se făcuse rușine. Nu voiam să-l forțez să-mi dezvăluie o chestiune intimă.

— Îți spun doar pentru că suntem prieteni.

— Sigur.

— Dar nu trebuie să se afle în afară.

— În nici un caz!

— Sunt logodit și urmează să mă-nsor.

Am simțit că în acea fracțiune de secundă cât mi-a trebuit să-mi recompun expresia de pe chip a intuit motivul tulburării mele.

— Ah, dar asta-i o veste fantastică. Cine…

— Nu lucrează în MI5. Ruth e doctor la Guy's Hospital. Familiile noastre se cunosc de mult.

Mi-a scăpat înainte să mă pot controla.

— O căsătorie aranjată!

Max a râs sfios și mi s-a părut că detectez o urmă de roșeață în obraji, dar era greu de spus în lumina gălbuie. Așa că poate aveam dreptate, părinții care deciseseră în locul lui ce studii să urmeze, care nu-l lăsaseră să practice o meserie manuală, îi aleseseră și nevasta. Când mi-am amintit acea vulnerabilitate a lui, m-a săgetat pentru prima oară tristețea. Dădusem rateu. Și mă mai și văicăream. Oamenii îmi spuneau că sunt frumoasă și eu îi credeam. Ar fi trebuit să plutesc lin prin viață grație acelui privilegiu pe care ți-l conferă frumusețea, schimbând bărbații unul după altul. Dar uite că ei erau cei care mă părăseau sau mureau și mă lăsau singură. Sau se însurau.

— M-am gândit că e bine să-ți zic, a spus Max.

— Da. Mulțumesc.

— N-o să anunțăm nunta decât peste vreo două luni.

— Bineînțeles că nu.

Cu gesturi repezi, Max și-a aranjat hârtiile de pe birou. Chestiunea aceea dezagreabilă fusese rezolvată, puteam trece mai departe.

— Acum, sincer, cum ți s-au părut povestirile lui? m-a întrebat. Aia cu frații gemeni.

— Mi s-a părut foarte bună.

— Mie mi s-a părut îngrozitor de proastă. Puțin plauzibil ca un ateu să cunoască *Biblia*. Sau să-și pună haine preoțești și să predice din amvon.

— Iubire de frate.

— Tocmai că el nu-i capabil de nici un fel de iubire. E un nemernic, un tip slab. Nu văd de ce-ar trebui să ne pese de el sau de ce i se întâmplă.

Mi-a făcut impresia că vorbeam de Haley, nu de Edmund Alfredus. Tonul lui Max trăda o anumită încordare. Mi-a trecut prin cap că reușisem în cele din urmă să-l fac gelos.

— Mie mi s-a părut extrem de atrăgător, am replicat. Inteligent, un orator strălucit, un pic malițios, dispus să-și asume riscuri, ceea ce-l face cu atât mai interesant. Total nepotrivit pentru aia… cum o cheamă?… Jean.

— Alt personaj deloc credibil. Femeile astea devoratoare de bărbați, care-i distrug, nu sunt decât fantezia unui anumit tip de bărbați.

— Ce tip de bărbați?

— A, nu știu. Masochiști. Stăpâniți de sentimentul vinovăției. Sau al urii de sine. Poate o să mă lămurești tu când te întorci.

S-a ridicat, dându-mi de înțeles că întâlnirea se terminase. Nu-mi dădeam seama dacă era furios sau nu. M-am întrebat dacă nu cumva, într-un chip pervers, mă considera vinovată că se însura. Sau poate că era supărat pe sine însuși. Sau poate că îl jignise remarca mea despre căsătoria aranjată.

— Chiar crezi că Haley nu e ce ne trebuie?

— Treaba lui Nutting, el e șeful. Ciudat e că a decis să te trimită la Brighton. De regulă nu-l implicăm pe unul de-ai noştri. Normal ar fi să-i punem pe cei de la Fundație să trimită pe cineva, să se rezolve totul la nivelul ăla. În plus, cred că toată treaba e, în fine, nu e genul, ăăă…

Se înclinase în față, sprijinindu-se în degetele pe care și le răsfirase pe birou, și mi s-a părut că-mi indică ușa dinapoia mea cu un semn ușor din cap. Mă concedia cu minimum de efort. Dar uite că eu n-aveam chef să pun capăt discuției.

— Mai e ceva, Max. Tu ești singurul căruia pot să-i spun ceva. Cred că sunt urmărită.

— Zău? Asta ar fi ceva dacă mă gândesc la poziția ta ierarhică.

Am ignorat mișțoul.

— Nu mă refer de KGB. Vorbesc de Străjeri. Cineva mi-a cotrobăit prin cameră.

De la discuția mea cu Shirley, mă uitam cu atenție în jur când mă duceam acasă, dar nu remarcasem nimic suspect. Pe de altă parte, nici nu știam bine cum se procedează. La pregătire nu ne învățaseră așa ceva. Aveam câteva noțiuni vagi din filme, așa că m-am întors pe propriile urme de câteva ori și am studiat sutele de chipuri care mă însoțeau în orele de vârf. Am încercat să mă urc în metrou și apoi să cobor imediat, dar n-am făcut altceva decât să-mi lungesc drumul spre casă.

Însă cel puțin îmi atinsesem scopul, de vreme ce Max se așezase la loc și conversația se reluase. Chipul i se înăsprise, arăta dintr-odată mai bătrân.

— De unde știi?

— A, păi mi-au deranjat lucrurile prin cameră. Cred că Străjerii ăștia sunt cam incompetenți.

M-a privit ferm. Începeam să mă simt cam prost.

— Serena, ai grijă. Dacă pretinzi că știi mai multe decât știi, că ai câștigat suficientă expertiză după câteva luni la Registratură, o să faci o impresie greșită. După ce s-a întâmplat cu Cei trei de la Cambridge și cu George Blake, lumea e agitată și un pic demoralizată. Și poate trage concluzii una-două. Așa că încetează să te comporți ca și cum ai ști mai multe decât știi. O să ajungi să fii urmărită. De fapt, cred că din cauza asta ai probleme.

— E o bănuială sau știi ceva sigur?

— E un avertisment prietenesc.

— Deci chiar sunt urmărită.

— Poziția mea aici e una relativ modestă. Aș fi ultimul care să știe ceva. Lumea ne-a văzut împreună…

— Nu mai e cazul, Max. Poate că prietenia noastră îți dăuna în carieră.

Normal că asta era o prostie. Dar nu voiam să accept cât mă răvășise vestea că se logodise. Și tot autocontrolul ăsta al lui mă scotea din sărite. Aveam chef să-l provoc, să-l pedepsesc și uite că dorința mi se împlinise – sărise în picioare, tremurând destul de tare.

— Femeile chiar nu sunt în stare să nu amestece viața profesională cu cea personală? Serena, încerc să te ajut. Nu vrei să mă asculți. Hai să-ți explic altfel. În meseria asta, granița dintre ce-și imaginează oamenii și ce se-ntâmplă cu adevărat poate să devină foarte ambiguă. De fapt, granița asta e un teritoriu vast și cenușiu, îndeajuns de vast cât să te pierzi în el. Îți imaginezi niște lucruri și până la urmă ele devin reale. Fantomele prind viață. Înțelegi ce vreau să-ți spun?

Nu credeam că înțeleg. Mă ridicasem deja în picioare și eram gata să-i livrez o replică plină de miez, dar se cam săturase de fițele mele. Înainte s-apuc să deschid gura, mi-a zis încet:

— E mai bine să pleci. Fă-ți treaba și cu asta, basta. Încearcă să nu complici lucrurile.

Intenționam să-mi fac o ieșire violentă. Dar am fost nevoită să-mi vâr scaunul sub birou și să mă strecor pe lângă el ca să ies și, când am ajuns afară, pe coridor, n-am izbutit să trântesc ușa pentru că stătea strâmbă în balamale.

11

Lucram într-un sistem birocratic, așa că lucrurile s-au tergiversat asemenea unor legi care își așteaptă adoptarea normelor metodologice. Textul scrisorii mele către Haley i-a fost înaintat lui Max, care a făcut modificări, apoi a făcut modificări pe o a doua variantă și când, în fine, o a treia formă le-a fost supusă spre aprobare lui Peter Nutting și lui Benjamin Trescott, am așteptat trei săptămâni observațiile lor. După ce le-am inclus în text, Max a mai adăugat câteva tușe finale și am pus la poștă cea de-a cincea și ultimă variantă la cinci săptămâni după cea dintâi. O lună a trecut fără să primim vreo veste. S-au întreprins câteva cercetări pentru noi și, în cele din urmă, am aflat că Haley era plecat în străinătate, într-o călătorie de documentare. Abia spre sfârșitul lui septembrie am primit un răspuns din partea lui, mâzgălit în diagonală pe o foaie dictando ruptă dintr-un blocnotes. Trăda o neglijență intenționată. Scria că era interesat să afle mai multe. Se descurca predând cursuri la masterat și la doctorat, ceea ce însemna că avea un birou în campus. E mai bine să ne întâlnim acolo, mă anunța el, având în vedere că apartamentul lui era cam înghesuit.

Am avut un ultim briefing cu Max.

— Dar ce zici de povestirea din *The Paris Review*, aia cu manechinul din vitrină? m-a întrebat.

— Mi s-a părut interesantă.

— Ei, hai, Serena! Era complet neplauzibilă. Orice om capabil să se autoiluzioneze în halul ăsta ar fi internat în aripa de maximă siguranță a unui spital psihiatric.

— Și de unde știi că nu e?

— Păi atunci Haley ar fi trebuit să-i spună cititorului.

Pe când ieșeam din birou, m-a înștiințat că alți trei scriitori care fuseseră vizați în Operațiunea Sweet Tooth acceptaseră să primească stipendii de la Freedom International. Spera că n-o să-l dezamăgesc și că n-o să mă dezamăgesc pe mine însămi eșuând în încercarea de a-l agăța pe al patrulea.

— Parcă trebuia să joc tare și să mă las greu.

— Ne-au luat-o toți înainte, am rămas de căruță. Peter începe să-și cam piardă răbdarea. Chiar dacă nu e bun de nimic, înrolează-l și gata.

Călătoria până la Brighton, într-o dimineață neobișnuit de caldă pentru mijlocul lui octombrie, a fost o pauză agreabilă de la rutina zilnică. Am străbătut gara cavernoasă, m-a izbit în nări aerul sărat și în urechi mi-au reverberat țipetele în diminuendo ale pescărușilor. Mi-am amintit cuvântul de la o montare a piesei *Othello* de Shakespeare pe pajiștea de la King's College, într-o vară. Un fraier[35]. Era oare un fraier cel pe care-l căutam? Cu siguranță că nu. Am luat cursa de Lewes, cu cele trei vagoane delabrate ale ei, am coborât în halta Falmer și am mers pe jos până când, după vreo jumătate de kilometru, am dat de niște clădiri din cărămidă roșie care se numeau University of Sussex sau, cum începuse recent să i se spună în presă, Balliol-by-the-Sea[36]. Purtam o fustă mini roșie și o jachetă neagră cu guler înalt, pantofi negri cu toc și o geantă albă, de lac, cu baretă scurtă. Încercând să ignor faptul că mă dureau picioarele, am defilat țanțoșă pe dalele care duceau spre intrarea principală, printre grupurile de studenți; i-am tratat cu dispreț pe băieții – așa îi consideram, niște băieți – șleampeți, îmbrăcați în haine de la magazinele de surplusuri militare, și mai ales pe fetele cu părul lung și cărarea pe mijloc, nemachiate și purtând fuste lungi de pânză topită. Unii studenți erau desculți, din simpatie, mi-am zis eu, cu țăranii din țările nedezvoltate. Însuși cuvântul „campus" mi s-a părut un import frivol din SUA. În timp ce mă îndreptam timidă spre clădirea Colegiului Sussex Downs, proiectată de sir Basil Spence, am desconsiderat ideea de universitate nouă. Pentru prima dată în viață eram mândră că studiasem la Cambridge și Newnham. Cum putea o universitate serioasă să fie *nouă*? Și cum ar fi putut să reziste cineva în fața combinației mele de roșu, alb și negru, mă gândeam eu în timp ce țăcăneam pe tocuri, croindu-mi intransigentă drum spre ghișeul portarului ca să cer informații?

Am intrat în ceea ce se voia probabil o referință arhitectonică la o curte interioară de formă pătrată. Flancată de oglinzi de apă, niște helești puțin adânci, cu pietre de râu netede pe margini. Dar apa secase pentru a face loc dozelor de bere și ambalajelor de sendvișuri. Dinspre clădirea de

cărămidă, piatră și sticlă de dinaintea mea răzbăteau tobele și vaietele muzicii rock. Am recunoscut ondulațiile flautului hârșâit al celor de la Jethro Tull. Prin ferestrele imense de la primul etaj zăream siluetele celor care, jucători și spectatori laolaltă, stăteau cocoșați peste mesele de fotbal. Birourile sindicatului studenților, fără îndoială. Locurile astea arătau la fel ca peste tot, rezervate uzului unor flăcăi imbecili, cei mai mulți de la Matematică sau de la Chimie. Fetele și esteții n-aveau ce căuta aici. O avanscenă care făcea impresie proastă pentru o universitate. Mi-am iuțit pașii, displăcându-mi faptul că pășeam în ritmul tobelor. Aveam senzația că mă apropii de o tabără de vacanță.

Aleea pavată trecea pe sub birourile sindicatului studenților, apoi am cotit și acolo, după niște uși de sticlă, se deschidea zona unde era recepția. Cel puțin portarii în uniformă mi se păreau familiari – soiul acela de bărbați, cu aerul lor îngăduitor-obosit, afișând convingerea acră că sunt mai înțelepți decât va fi vreodată vreun student. Le-am urmat indicațiile, lăsând în urmă muzica răsunând tot mai slab pe măsură ce mă îndepărtam, am străbătut un vast spațiu deschis, am trecut pe sub stâlpii gigantici, de beton, ai unei porți de rugby pentru a intra în Arts Block A și a ieși pe partea cealaltă, luând-o spre Arts Block B. Nu puteau să le dea și ei un nume de artist sau de filosof? În clădire am apucat-o pe un coridor, atentă la lucrurile de pe ușile profesorilor. O carte poștală prinsă în piuneze pe care scria: „Lumea este tot ceea ce se întâmplă“[37], un poster al Panterelor Negre, un citat în germană din Hegel, unul în franceză din Merleau-Ponty. Fandoseli. Chiar la capătul unui al doilea coridor se afla biroul lui Haley. Am șovăit câteva clipe înainte să ciocănesc la ușă.

Mă găseam în locul unde coridorul se termina printr-o fereastră îngustă, care dădea spre un pătrat de pajiște. Lumina cădea în așa fel încât mă oglindeam vag în geam. Am scos un pieptene din geantă și mi l-am trecut repede prin păr, apoi mi-am îndreptat gulerul. Eram ușor agitată pentru că în decursul ultimelor săptămâni ajunsesem la o cunoaștere intimă a propriei mele versiuni asupra lui Haley, îi citisem gândurile despre sex și amăgire, despre mândrie și eșec. Între noi se stabilise deja o relație strânsă și știam că aceasta avea să sufere foarte curând schimbări drastice sau chiar să fie distrusă. Persoana lui reală va constitui o surpriză și probabil o dezamăgire. Imediat ce ne vom fi strâns mâinile, intimitatea noastră probabil că va înregistra un recul. Pe drumul spre Brighton îi recitisem toate articolele. Spre deosebire de creațiile lui literare, textele jurnalistice erau raționale, sceptice, aproape didactice în ton, ca și cum și-ar fi imaginat că scrie

pentru niște ideologi fanatici. Articolul despre revoltele din Germania de Est din 1953 începea cu fraza „Să nu-și închipuie cineva că statul clasei muncitoare își iubește muncitorii. Dimpotrivă, îi urăște“, apoi trata cu dispreț poemul lui Brecht despre guvernul care își dizolvă poporul pentru a alege un altul. Primul impuls al lui Brecht, susținea Haley, fusese unul de slugărnicie față de statul german, de vreme ce se exprimase public în favoarea înăbușirii brutale a grevelor de către sovietici. Soldații ruși deschiseseră focul împotriva manifestanților, trăgând în plin. Fără să știu multe despre el, îl considerasem întotdeauna pe Brecht de partea bună a lucrurilor. Nu știam dacă Haley avea dreptate sau nu, nu știam cum să împac stilul lui jurnalistic direct cu intimitatea absconsă a ficțiunii și am bănuit că voi ști și mai puține după ce ne vom fi întâlnit.

Un articol și mai apăsat îi desființa pe romancierii din Berlinul de Vest, calificându-i drept niște lași lipsiți de caracter pentru că ignorau să abordeze în literatura lor chestiunea Zidului Berlinului. Sigur că îi dezavuau existența, dar se temeau că afirmarea acestui lucru va echivala cu o aliniere la politica externă americană. Asta deși era un subiect excelent și necesar, în care se îngemănau tragedia geopolitică și cea personală. Orice scriitor britanic ar avea categoric ceva de spus dacă s-ar înălța un Zid al Londrei. Sau unul ca Norman Mailer ar ignora un zid care ar împărți Washingtonul în două? Oare Philip Roth s-ar fi făcut că nu vede casele din Newark tăiate în două? Oare personajele lui John Updike n-ar profita de oportunitatea unei căsnicii într-un New England divizat? Această cultură literară cocoloșită, supra-subvenționată, pe care *pax americana* o apăra de represiunea sovietică, prefera să urască mâna care îi păzea libertatea. Scriitorii vest-germani se prefăceau că Zidul nu exista, pierzându-și astfel întreaga autoritate morală. Titlul eseului publicat în *Index on Censorship* era „La Trahison des Clercs“.

Cu o unghie roz perlat, am ciocănit ușor la ușă și, la auzul a ceea ce mi-a părut a fi un murmur nedeslușit sau un geamăt, am deschis-o. Avusesem dreptate să mă pregătesc pentru o dezamăgire. De la birou s-a ridicat un bărbat slab, ușor adus de umeri, deși a făcut efortul de a-și îndrepta spatele când s-a sculat de pe scaun. Era subțire ca o fată, cu încheieturi fine, și, când i-am strâns mâna, mi s-a părut mai mică și mai gingașă decât a mea. Avea pielea foarte albă, ochii verde închis, părul șaten închis, lung și aproape tuns bob, ca femeile. În acele prime secunde m-am întrebat dacă nu-mi scăpase un element transsexual în povestirile lui. Dar iată-l, în fine, stând dinaintea mea, fratele geamăn, vicarul infatuat, sclipitorul parlamentar

laburist în ascensiune, milionarul singuratic îndrăgostit de un obiect neînsufleţit. Purta o cămaşă din flanelă fără guler, albă cu picăţele, jeanşi strâmţi, curea lată şi ghete de piele scâlciate. Eram nedumerită. Vocea care ieşea însă dintr-un asemenea corp delicat era profundă, lipsită de orice accent regional, limpede şi fără să trădeze apartenenţa la o clasă socială.

— Imediat, să vă fac loc.

A luat nişte cărţi de pe un fotoliu fără braţe. Mi-am zis, uşor iritată, că voia astfel să-mi arate că nu se pregătise în mod special pentru venirea mea.

— Aţi călătorit bine? Doriţi puţină cafea?

Călătoria a fost agreabilă, l-am înştiinţat, şi nu, nu voiam cafea.

S-a aşezat la birou, şi-a răsucit scaunul ca să stea cu faţa la mine, şi-a pus un picior peste altul – glezna unuia odihnindu-i-se pe genunchiul celuilalt – şi, cu un zâmbet uşor, şi-a desfăcut palmele într-o postură interogativă.

— Aşa, deci, domnişoară Frome…

— Rimează cu *plume*. Dar vă rog să-mi spuneţi Serena.

A înclinat capul într-o parte şi mi-a repetat numele. Apoi şi-a lăsat privirea asupra mea şi a aşteptat. Am observat că avea gene lungi. Mă pregătisem îndelung pentru acest moment, aşa că mi-a fost destul de uşor să-i expun întreaga situaţie. În mod fidel. Activitatea Freedom International, competenţele sale extinse, acţiunea sa la nivel global, lipsa de prejudecăţi şi absenţa oricărei influenţe ideologice. M-a ascultat cu capul înclinat într-o parte, cu un aer sceptic-amuzat; buzele îi fremătau uşor, ca şi cum în orice clipă ar fi fost gata să intervină sau să acapareze el discuţia, preluându-mi vorbele şi făcându-le să sune mai bine. Avea expresia unui om care ascultă o glumă lungă, aşteptând poanta cu o plăcere abia reţinută, ce lasă să-i scape de pe buzele cuprinse de neastâmpăr mici pufăituri de încântare. Când am menţionat numele scriitorilor şi artiştilor pe care Fundaţia îi sprijinise, mi-am imaginat cum ar fi ca el să-şi fi dat seama ce hram purtam, neavând însă nici cea mai mică intenţie să mă anunţe acest lucru. Mă obliga să-mi fac numărul ca să poată studia o mincinoasă îndeaproape. Ceva care să poată fi folosit pentru o viitoare bucată literară. Îngrozită, am alungat ideea din minte, străduindu-mă s-o uit cât mai repede. Trebuia să mă concentrez. Am abordat subiectul resurselor de care dispunea Fundaţia. Max considera că Haley trebuie să afle cât de bogată era Freedom International. Fondurile proveneau din donaţia văduvei iubitoare de artă a unui om de afaceri bulgar care emigrase în Statele Unite şi făcuse avere în anii ’20-’30 din cumpărarea şi valorificarea unor patente. După moartea

acestuia, soția lui a achiziționat tablouri ale pictorilor impresioniști dintr-o Europă ruinată la prețuri de dinainte de război. În ultimii ani ai vieții, îi căzuse cu tronc un politician cu afinități culturale care punea bazele Fundației. Așa că i-a lăsat averea ei și pe cea a soțului ei pentru acest proiect.

Tot ce spusesem până acum erau lucruri adevărate, lesne verificabile. După care am schițat primul pas pe terenul minciunii.

— O să fiu sinceră cu dumneavoastră, i-am zis. Câteodată am senzația că Freedom International are prea puține proiecte pe care să-și arunce banii.

— A, cât de flatant, a făcut Haley. Pesemne că m-a văzut roșind, pentru că a adăugat imediat: N-am vrut să fiu nepoliticos.

— M-ați înțeles greșit, domnule Haley.

— Tom.

— Tom. Îmi cer scuze. M-am exprimat greșit. Altceva voiam să spun. Sunt o mulțime de artiști închiși sau persecutați de tot felul de guverne detestabile. Facem tot ce ne stă în puteri ca să-i ajutăm pe oamenii ăștia și să le facem cunoscută creația. Dar, evident, doar pentru că e cenzurat nu înseamnă automat că un scriitor sau un sculptor ar fi și valoros. De exemplu, ne-am trezit că îl susținem pe un dramaturg execrabil din Polonia din simplul motiv că opera lui e interzisă. Și uite că o să-l susținem în continuare. Apoi am cumpărat o groază de porcării ale unui pictor maghiar aflat în închisoare, care practică un impresionism abstract. Drept consecință, comitetul director a decis să adauge o nouă dimensiune activității Fundației. Ne dorim să încurajăm excelența oriunde se manifestă, fie ea supusă la persecuții sau nu. Ne interesează în special oameni tineri, aflați la începutul carierei…

— Dar tu câți ani ai, Serena?

Tom Haley se aplecase în față îngrijorat, ca și cum m-ar fi întrebat de o boală gravă.

I-am spus. Îmi dădea astfel de înțeles că nu dorește să fie tratat de sus. Avea dreptate, din cauza nervozității adoptasem un ton distant, oficial. Trebuia să mă relaxez, să mă comport mai puțin afectat, să-i spun Tom. Mi-am dat seama că nu prea mă descurcam la nici una din astea. M-a întrebat dacă eram absolventă de universitate. I-am spus că da, apoi am menţionat numele colegiului.

— Ce specialitate?

Am ezitat, m-am poticnit. Nu mă așteptasem la o asemenea întrebare, brusc Matematica mi s-a părut că sună suspect și, fără să-mi dau prea bine seama ce fac, am zis:

— Engleză.

Un zâmbet plăcut i-a luminat chipul, a părut bucuros că descoperă preocupări comune.

— Ai absolvit cu un strălucit calificativ maxim, presupun.

— De fapt, cu „Foarte bine“.

Iarăși vorbeam aiurea. Mi s-a părut că m-aș face de rușine dacă aș fi spus „Bine“, în timp ce „Excelent“ m-ar fi plasat pe un teren nesigur. Spusesem două minciuni inutile. Complet greșit. Probabil că un telefon la Newnham ar fi dovedit că nu existase nici o Serena Frome absolventă de Engleză. Nu anticipasem că voi fi chestionată în sensul ăsta. Ținea de o pregătire elementară pe care, iată, o trecusem cu vederea. Și Max de ce oare nu se gândise să mă ajute să-mi pun la punct o prezentare personală impecabilă? M-a cuprins agitația și m-au trecut toate apele, m-am și văzut țâșnind în picioare fără o vorbă, înșfăcându-mi geanta și ștergând-o scurt de-acolo.

Tom se uita la mine la fel ca mai devreme, deopotrivă binevoitor și ironic.

— Aș zice că te așteptai la un „Excelent“. Dar să știi că un „Foarte bine“ nu-i deloc de lepădat.

— Am fost foarte dezamăgită, am zis revenindu-mi puțin. A fost toată, ăăă, asta…

— Presiunea așteptărilor?

Ochii ni s-au întâlnit pentru două-trei secunde, apoi mi-am ferit privirea. Pentru că îi citisem textele și-i cunoșteam astfel prea bine unul dintre cotloanele minții, mi-a venit greu să-l privesc în ochi îndelung. Am coborât privirea undeva sub bărbia lui și am remarcat un lănțișor fin de argint la gât.

— Așa, spuneai scriitori aflați la începutul carierei…

Juca intenționat rolul profesorului amabil care încearcă s-o liniștească pe o candidată emoționată la admitere. Știam că trebuie să-mi recâștig aplombul și să preiau conducerea.

— Uitați cum stau lucrurile, domnule Haley…, am început eu.

— Tom.

— Nu vreau să-ți răpesc prea mult timp. Noi avem consilieri foarte buni, specialiști în domeniu. Au făcut o evaluare temeinică. Apreciază articolele tale și le plac povestirile. Chiar le plac, să știi. Sperăm ca…

— Dar ție? Ai apucat să le citești?

— Evident.

— Și ce crezi despre ele?

— Eu sunt doar un mesager. Nu contează ce cred eu sau nu.

— Pentru mine contează. Cum ți s-au părut?

În cameră parcă s-a făcut mai întuneric. Am privit dincolo de el, spre fereastră. Se vedeau o fâșie de iarbă și colțul unei

alte clădiri. Puteam să urmăresc ce se întâmpla într-o încăpere exact ca a noastră, unde se desfășura un seminar. O fată nu cu mult mai tânără decât mine își citea eseul cu voce tare. Lângă ea, un băiat într-o geacă de aviator își sprijinea bărbia acoperită de barbă în pumn, dând din cap cu un aer înțelept. Profesoara stătea cu spatele la mine. Am întors privirea, întrebându-mă dacă nu exageram cu această pauză plină de înțeles. Ochii ni s-au întâlnit iarăși și m-am străduit să nu mi-i feresc. Ce stranie nuanță de verde închis, ce gene ca de copil și ce sprâncene groase și negre. Dar ceva șovăia în privirea lui, era gata-gata să se uite în altă parte și am știut că acum eu dețineam controlul.

Apoi am zis aproape șoptit:

— Cred că sunt pur și simplu minunate.

S-a tras brusc înapoi, ca și cum cineva i-ar fi dat un ghiont în piept, în inimă, și a scos un icnet care se voia un hohot de râs. A dat să spună ceva, dar cuvintele i s-au înțepenit în gât. S-a holbat la mine, în așteptare, ca și cum și-ar fi dorit să continui, să-i spun mai multe despre el și despre talentul său, însă m-am abținut. Mi-am zis că vorbele mele vor avea mai multă forță dacă nu le diluam. Și nici nu aveam încredere că aș fi fost în stare să-i spun ceva profund. Faptul că renunțaserăm să ne formalizăm scosese în schimb la lumină un secret penibil. Îl făcusem să-și dea pe față setea de afirmare, de elogii, de tot ce i-aș fi putut oferi. Mi-am zis că nimic nu valorează mai mult pe lume pentru el. Povestirile publicate în varii reviste trecuseră probabil nebăgate în seamă, cu excepția unei mulțumiri banale și a unei mângâieri pe creștet din partea vreunui redactor-șef de la publicațiile respective. Ca și cum nimeni, cel puțin nu un străin, nu-i zisese vreodată că scrie o proză minunată. Acum auzea în sfârșit rostit cu voce tare acest lucru și își dădea seama că dintotdeauna avusese această bănuială. Îi dădusem o veste fantastică. De unde să știe că era bun de ceva dacă nimeni nu-i confirmase asta? Iar acum știa în sfârșit că era adevărat și sufletul i se umpluse de recunoștință.

Când a deschis gura și a vorbit, momentul acela miraculos s-a risipit și atmosfera din încăpere a revenit la tonalitatea normală.

— Ți-a plăcut vreuna în mod special?

Era o scuză atât de stupidă și de timidă, încât vulnerabilitatea lui mi-a încălzit inima.

— Toate sunt remarcabile, i-am zis. Dar cea despre frații ăia gemeni, „Asta se cheamă iubire“, e cea mai ambițioasă. Mi s-a părut că are anvergura unui roman. Un roman despre credință și emoție. Și ce personaj extraordinar e Jean, atât de nesigură, de distructivă, de seducătoare. E o realizare superbă.

Te-ai gândit vreodată s-o dezvolți într-un roman, știi tu, s-o mai amplifici?

M-a privit plin de curiozitate.

— Nu, nu m-am gândit niciodată s-o mai amplific.

Repetarea seacă a vorbelor mele m-a pus în stare de alarmă.

— Îmi cer scuze, a fost o tâmpenie să…

— Asta-i lungimea pe care am vrut s-o aibă. Aproximativ cincisprezece mii de cuvinte. Dar mă bucur că ți-a plăcut.

Mă tachina, sardonic. Mi-a zâmbit și am fost iertată, dar avantajul meu se diminuase. Nu auzisem până atunci ca literatura să fie cuantificată în termeni atât de tehnici. Îmi simțeam ignoranța atârnându-mi ca o bucată de plumb pe limbă.

— Și „Îndrăgostiți“, am adăugat, cea cu bărbatul și cu manechinul din vitrină, atât de stranie și întru totul convingătoare, i-a dat pe spate pe toți. (În sfârșit eram liberă să mint pe față.) Avem doi profesori și doi bine-cunoscuți cronicari literari în boardul nostru. Evident, le cad sub ochi o mulțime de texte aparținând tinerilor autori. Dar ar fi trebuit să-i vezi la ultima întrunire. Sincer, Tom, vorbeau numai și numai despre povestirile tale. Pentru prima dată votul a fost exprimat în unanimitate.

Zâmbetul de pe față i-a pălit. Avea o privire sticloasă, de parcă îl hipnotizasem. Îl atinsesem la temelie.

— Ei, da, a spus el scuturând din cap ca să iasă din transă. Mă bucur foarte mult s-aud. Ce pot să mai zic? După care a adăugat: Cine sunt cei doi critici?

— Mi-e teamă că avem obligația să le respectăm anonimitatea.

— Înțeleg.

A întors capul într-o parte și a rămas așa câteva clipe. Părea pierdut în niște gânduri tainice. Apoi a zis:

— Prin urmare, ce îmi propui concret și ce trebuie să fac eu în schimb?

— Îmi dai voie să-ți răspund printr-o întrebare? Ce intenționezi să faci după ce-ți termini doctoratul?

— Îmi depun dosarul în mai multe locuri pentru un post de profesor, inclusiv aici.

— Cu normă întreagă?

— Da.

— Am vrea să facem în așa fel încât să nu fii nevoit să-ți iei o slujbă. În schimb, poți să te concentrezi pe scris, inclusiv articole, dacă vrei.

M-a întrebat câți bani i se ofereau și i-am spus. M-a întrebat cât timp, iar eu am răspuns:

— Să zicem doi sau trei ani.

— Și dacă nu produc nimic?

— O să ne declarăm dezamăgiți și o să trecem mai departe. N-o să-ți cerem banii înapoi.

A băgat la cap, apoi m-a întrebat:

— Și nu vreți să vă cedez drepturile de autor?

— Nu. Și nici să ne arăți ce scrii. Nici măcar nu trebuie să ne menționezi sprijinul. Fundația consideră că ești un talent unic, cu totul ieșit din comun. Dacă literatura și articolele tale sunt scrise, publicate și citite, ne considerăm mulțumiți. Iar odată ce te lansezi și te poți întreține singur, o să ne evaporăm din viața ta. Va însemna că ne-am atins obiectivele.

S-a ridicat, a ocolit biroul și s-a postat la fereastră, cu spatele la mine. Și-a trecut mâna prin păr și a murmurat ceva nedeslușit, dar din care am distins niște consoane sibilante, poate să fi fost „O prostie“ sau „Destul, mi-a ajuns“. Se uita spre aceeași încăpere de dincolo de pajiște. Acum băiatul cu barbă își citea eseul, în vreme ce colega lui de seminar se uita drept în față, cu o privire lipsită de expresie. În mod straniu, profesoara vorbea la telefon.

Tom s-a așezat la loc pe scaun și și-a încrucișat brațele la piept. Ochii i se fixaseră undeva, spre umărul meu, și își ținea buzele strânse. Am presimțit că era gata să formuleze o obiecție serioasă.

— Gândește-te o zi-două, vorbește cu un prieten. Ia în calcul toate aspectele, l-am încurajat eu.

— Chestia e că…, a început el, după care vorbele i-au rămas în aer. A coborât privirea, apoi a continuat: Că lucrurile stau așa. Nu e zi să nu mă râcâie. Nu mă pot gândi la nimic altceva. Nici nu pot să dorm noaptea. Mă lovesc mereu de aceleași patru probleme. Unu, vreau să scriu un roman. Doi, sunt lefter. Trei, trebuie să-mi iau o slujbă. Patru, slujba o să-mi omoare scrisul. Altă cale nu văd. Și nici nu există una. După care o tânără drăguță îmi bate la ușă și-mi oferă o rentă babană ca să nu fac nimic. E prea frumos ca să fie adevărat. Mă bagă la bănuieli.

— Tom, faci să sune totul ca și cum ar fi mai simplu decât în realitate. Tu nu joci un rol pasiv în treaba asta. De fapt, tu ai făcut prima mișcare. Tu ai scris povestirile alea geniale. În Londra începe să se vorbească despre tine. Cum crezi că te-am găsit? Ți-ai făcut norocul cu mâna ta, cu talentul pe care-l ai și cu muncă multă.

Zâmbetul ironic, capul înclinat – făceam iarăși progrese.

— Îmi place când zici că sunt geniale.

— Bravo. Geniale, geniale, geniale. (M-am aplecat, am scotocit în geanta de pe podea și am scos broșura Fundației.) Din asta poți să afli cu ce ne ocupăm. Poți să ne faci o vizită în Upper Regent Street să stai de vorbă cu oamenii de-acolo. Ai să vezi că o să-ți placă de ei.

— O să fii și tu acolo?

— Angajatorul meu direct e Word Unpenned. Colaborăm strâns cu cei de la Freedom International și alocăm fondurile conform propunerilor lor. Ei ne ajută să-i identificăm pe artiști. Călătoresc mult sau lucrez de acasă. Dar poți să-mi lași mesaj la Fundație, o să-l primesc.

S-a uitat la ceas și s-a sculat în picioare, așa că l-am imitat. Eram o femeie conștiincioasă, hotărâtă să fac tot ce-mi stătea în putință ca să mă ridic la înălțimea așteptărilor. Voiam ca Haley să accepte acum, până-n prânz, să-l păstorim. După-masă i-aș fi telefonat lui Max ca să-l anunț și mâine-dimineață speram să găsesc pe birou un mesaj de felicitare de la Peter Nutting, ceva fără pretenţii şi neînsemnat, dactilografiat de altcineva, dar care pentru mine conta.

— Nu-ți cer să te angajezi la nimic pe loc, am zis sperând ca tonul meu să nu sune prea stăruitor. Nu trebuie să semnezi nimic. Doar dă-mi OK-ul ca să pregătesc plata lunară. N-am nevoie decât de coordonatele tale bancare.

Dă-mi OK-ul? Nu mai folosisem expresia asta în viața mea. A clipit în semn de încuviințare, dar nu când am pomenit de bani, ci la afirmațiile mele în general. Stăteam la mai puțin de doi metri unul de altul. Era foarte îngust în talie și, cum cămașa îi stătea puțin câș, am văzut prin fanta de sub un nasture un petic de piele și părul ca un puf de deasupra buricului.

— Mersi, mi-a zis. O să mă gândesc bine. Trebuie să fiu la Londra vineri. Aș putea să trec pe la tine pe la birou.

— Păi, bine atunci, am spus și i-am întins mâna.

A luat-o, dar nu se poate spune că mi-a strâns-o. Mi-a cuprins degetele în palmă și le-a mângâiat cu degetul mare, doar o dată, ca o atingere. Da, chiar așa, o atingere în timp ce mă privea fără să șovăie. Când mi-am retras mâna, mi-am trecut la rândul meu degetul mare de-a lungul arătătorului său. Cred că am fi devenit și mai intimi dacă în aceeași clipă cineva nu ar fi ciocănit în ușă energic, chiar ridicol de puternic. A făcut un pas în spate strigând: „Intră!“. Ușa s-a deschis și am văzut în pragul ei două fete cu păr blond, pieptănate cu cărare pe mijloc, cu o piele de pe care bronzul începuse să se ducă, cu sandale și cu unghiile de la picioare date cu ojă, cu brațele goale, stând și așteptând cu un zâmbet dulce întipărit pe chip,

insuportabil de frumoase. Cărțile și foile de la hârtie pe care le țineau la subraț nu mi se păreau deloc verosimile.

— Aha, a făcut Tom. Seminarul nostru despre *Faerie Queene*[38].

M-am strecurat pe lângă el, îndreptându-mă spre ușă.

— Pe ăsta nu l-am citit, am zis.

A izbucnit în râs și cele două fete i s-au alăturat, de parcă tocmai făcusem o glumă tare de tot. Probabil că nu mă credeau.

12

Era după-amiază devreme și în vagonul trenului care mă ducea înapoi la Londra nu se mai aflau alți călători. După ce am lăsat South Downs în urmă și goneam peste Sussex Weald, am încercat să scap de agitația care mă cuprinsese plimbându-mă în sus și-n jos pe culoar. Mă așezam două minute, apoi săream iarăși în picioare. Mă învinovățeam că nu dădusem dovadă de suficientă insistență. Ar fi trebuit să aștept afară până se încheia ora de seminar, să-l forțez să mâncăm împreună de prânz, s-o iau de la capăt și să-i obțin consimțământul. Mai mult. Plecasem fără să-i cer adresa de acasă. Și încă. Nu știu dacă se stabilise sau nu o legătură între noi, dar ceva se petrecuse – chiar dacă părea cu totul insignifiant. Ar fi fost bine să rămân și să încep să construiesc ceva pornind de la puținul acela, să plec cu ceva mai mult, o punte către viitoarea noastră întâlnire. Un lung sărut pe gura aceea care voise să vorbească în locul meu. Mă tulbura amintirea pielii sale întrezărite printre nasturii de la cămașă, a vârtejului de păr blond care-i tivea buricul, a trupului zvelt și delicat, ca de copil. M-am apucat să citesc altă povestire de-a lui, dar atenția mi-a fugit după câteva clipe. Mi-a trecut prin minte să mă dau jos la Haywards Heath și să mă întorc. Oare aș fi așa de tulburată dacă nu mi-ar fi mângâiat degetele? Probabil că da. Din greșeală să mă fi atins? Imposibil. O făcuse intenționat, voia să-mi spună ceva. *Rămâi.* Dar când trenul s-a oprit, nu m-am clintit, n-aveam încredere în instinctele mele. Uite ce se-ntâmplase, mi-am zis, când mă aruncasem de gâtul lui Max.

Sebastian Morel e profesor de franceză la un mare liceu de stat de lângă Tufnell Park, în nordul Londrei. Are o soție, Monica, și doi copii, o fată și un băiat în vârstă de șapte,

respectiv patru ani, și stau cu chirie în una dintre casele acelea înșiruite din apropiere de Finsbury Park. Slujba lui Sebastian e *dură, lipsită de noimă și prost plătită*, elevii sunt obraznici și indisciplinați. Sunt zile în care nu face altceva decât să încerce să păstreze disciplina la ore și să împartă pedepse în care nu crede. E uimit de cât de puțin importantă li se pare acestor puști deprinderea unor rudimente de franceză. *Ar fi vrut să-i îndrăgească, dar l-au dezgustat ignoranța și agresivitatea lor, precum și felul în care își băteau joc și îi intimidau pe aceia dintre ei care îndrăzneau să se arate interesați să învețe. Și astfel se complăceau în ignoranță.* Aproape toți o să abandoneze școala cât de repede și o să se-apuce de munci necalificate sau o să rămână gravide și o să trăiască din ajutorul de șomaj. Nu-și dorește decât să-i ajute. Uneori i se face milă de ei, alteori încearcă să-și reprime disprețul pe care i-l inspiră.

Are treizeci și ceva de ani, e *un bărbat vânos, înzestrat cu o forță extraordinară*. Pe când era student la Manchester, se dovedise un alpinist avid și condusese expediții în Norvegia, Chile și Austria. Dar acum nu mai escaladează înălțimile deoarece viața lui e plină de constrângeri, niciodată nu-i ajung banii sau timpul ori îi lipsește dispoziția. *Echipamentul de cățărare zace vârât în saci de pânză într-o debara de sub scară, dosit după aspirator, mopuri și găleți.* Problema banilor îi macină necontenit. Monica are pregătire de învățătoare. Pentru moment stă acasă să aibă grijă de copii și de gospodărie. Face treabă bună, e o mamă iubitoare, copiii sunt adorabili, dar are și ea izbucniri de nervozitate și frustrare, stări care îl stăpânesc deopotrivă și pe Sebastian. Chiria e scandalos de mare pentru o locuință atât de mică, situată pe o stradă mizerabilă, iar căsnicia lor de nouă ani e ternă, banalizată de griji și de muncă istovitoare, afectată de certuri ocazionale – în special din cauza banilor.

Într-o după-amiază târzie din decembrie, cu trei zile înainte de încheierea trimestrului, Sebastian e tâlhărit pe stradă. Monica îl rugase să se ducă la prânz la bancă și să scoată șaptezeci de lire din contul lor comun ca să cumpere cadouri și bunătăți pentru Crăciun. Sunt cam toate economiile lor. La întoarcere, când o ia pe strada lui, strâmtă și prost luminată, și mai are o sută de metri până la ușa casei, aude niște pași în urmă și simte cum îl bate cineva pe umăr. Se întoarce și *se trezește față-n față cu un băiat de culoare din Caraibi, de vreo șaișpe ani, care ține-n mână ditamai cuțitul de bucătărie, unul din acelea cu lamă zimțată. Câteva secunde stau așa, la nici un metru distanță, uitându-se unul la altul în tăcere*. Ce-l neliniștește pe Sebastian e agitația de care pare

cuprins băiatul, felul cum îi tremură cuțitul în mână, teroarea care i se oglindește pe față. Lucrurile pot scăpa lesne de sub control. Cu o voce slabă și nesigură, băiatul îi cere portofelul. Sebastian își duce încet mâna la buzunarul interior al hainei. E pe cale să-și lase copiii fără Crăciun. Știe că e mai puternic decât puștiul de dinaintea lui și se gândește ca, în clipa în care îi va întinde portofelul, să-l lovească în figură și să-i smulgă cuțitul.

Însă nu doar agitația băiatului îl împiedică pe Sebastian să acționeze. *În cancelarie domnea opinia potrivit căreia criminalitatea, în special spargerile și jafurile, avea drept cauză inechitatea socială.* Hoții sunt oameni nevoiași, defavorizaţi, ce cu greu pot fi învinuiţi că-și însușesc bunuri care nu le aparțin. Sebastian împărtășește la rândul său acest punct de vedere, deși nu a reflectat niciodată prea serios la chestiunea respectivă. De fapt, nici nu se poate spune că e o opinie, mai degrabă o atmosferă generală de toleranță în care se scaldă reprezentanții clasei de mijloc. Cei care se plâng de infracționalitate probabil că sunt aceiași care se plâng de graffiti și de mizeria de pe străzi și care nutresc o serie întreagă de concepții dezagreabile cu privire la fenomenul imigrației și la revendicările sindicatelor, la impozite, război și pedeapsa capitală. *Prin urmare, era important, pentru demnitatea personală a individului, să nu laşi să te afecteze prea mult faptul că eşti jefuit.*

Așa că îi întinde portofelul și hoțul dispare. În loc să meargă direct acasă, Sebastian face cale-ntoarsă către High Street și se duce la secția de poliție să anunțe incidentul. Pe măsură ce îi relatează faptele polițistului de serviciu, începe să se simtă ca un ticălos sau ca un turnător, de vreme ce polițiștii sunt în mod evident reprezentanți ai sistemului care îi obligă pe oameni să fure. Starea lui de disconfort sporește cu atât mai mult cu cât polițistul se arată extrem de preocupat, pune întrebări amănunțite despre cuțit, despre lungimea lamei, dacă Sebastian a reușit să zărească mânerul. Bineînțeles, jaful armat constituie o infracțiune foarte gravă. Băiatul ar putea să stea ani buni după gratii. Nici măcar în clipa când polițistul îl informează că numai luna trecută o doamnă în vârstă care nu voise să dea drumul genţii fusese înjunghiată mortal, sentimentul de jenă nu-l părăsește. N-ar fi trebuit să pomenească de cuțit. Pe drumul de întoarcere regretă că a reacționat mânat de primul impuls și a raportat evenimentul la poliție. Se apropie de vârsta mijlocie, se transformă tot mai mult într-un burghez. Ar fi trebuit să-și asume răspunderea și să rezolve singur problema. Nu mai seamănă deloc cu tânărul

acela care își risca viața și escalada pereți verticali de granit bazându-se doar pe propria agilitate, pe forță și îndemânare.

Deoarece simte că i s-au înmuiat picioarele și că au început să-i tremure, intră într-un pub și, cu mărunțișul care i-a mai rămas în buzunare, reușește să-și ia un scotch dublu. Îl dă peste cap, apoi se duce acasă.

Jaful acela marchează începutul declinului căsniciei sale. Deși Monica nu i-o spune cu voce tare, e limpede că nu l-a crezut nici o clipă. Vechea poveste. Vine acasă mirosind a băutură, susținând că cineva a fugit cu banii pentru sărbători. De Crăciun se alege praful. Se văd nevoiți să împrumute niște bani de la fratele ei, un arogant. Suspiciunea ei îi stârnește un val de resentimente, se poartă distant unul cu celălalt, în ziua de Crăciun afișează o falsă bună dispoziție de dragul copiilor, ceea ce are darul de-a amplifica supărarea care îi face să se închidă în propriile tăceri. *Gândul că ea l-a considerat mincinos îi otrăvește inima.* Muncește din greu, e devotat și fidel și nu are nici un secret față de ea. Cum de-și permite să se îndoiască de el! Într-o seară, după ce Naomi și Jake se culcă, el o somează să-i spună că îl crede în legătură cu jaful. Ea se enervează imediat și nu vrea să-i spună nici da, nici nu. În loc de asta, schimbă subiectul, un subterfugiu, își spune el cu amărăciune, la care ea e neîntrecută și pe care ar trebui să-l deprindă și el. S-a săturat de viața ei, îl anunță ea, s-a săturat să depindă financiar de el, să stea închisă-n casă toată ziua în timp ce el își vede de cariera lui. De ce n-au luat niciodată în calcul posibilitatea să aibă el grijă de gospodărie și de copii, iar ea să-și reia serviciul?

Chiar în momentul în care ea spune toate astea, Sebastian se gândește la cât de atractivă e această perspectivă. Ar putea în sfârșit să le spună adio afurisiților ălora de copii, care niciodată nu fac liniște și nu stau la pupitrele lor în timpul orei. Ar putea în fine să nu mai pretindă că îi pasă dacă vorbesc vreo boabă de franceză. În plus, îi place să stea cu copiii lui. I-ar duce la școală și la grădiniță, apoi i-ar rămâne câteva ore numai pentru el, poate să-și îndeplinească o mai veche ambiție, aceea de a scrie, după care l-ar lua pe Jake și i-ar pregăti masa de prânz. Iar după-amiaza ar vedea de copii și ar mai strânge puțin prin casă. O fericire. Ia să muncească ea ca sclava și să aducă bani în casă. Dar acum sunt în toiul unei certe și n-are nici un chef să facă propuneri conciliante. Pe un ton agresiv, o obligă pe Monica să revină la subiectul jafului. O provoacă să-i spună în față că e mincinos, îi spune să se ducă la poliție și să citească declarația pe care a dat-o. În replică, ea iese din cameră, trântind cu putere ușa în urma ei.

Se instalează o pace amară, vacanța se termină și el se întoarce la muncă. La școală e la fel de rău. Copiii preiau din cultură, în mare vorbind, un spirit obraznic de rebeliune. *Haşiş, alcool şi ţigări circulă nestingherite pe terenul de joacă*, iar profesorii, inclusiv directorul, asistă perplecși, pe de-o parte zicându-și că toată această atmosferă de insurecție este o mărturie a înseși libertății și creativității pe care ei, chipurile, ar trebui să le-o insufle, iar pe de alta fiind conștienți că nu se predă și nu se mai învață nimic, iar școala se duce de râpă. Anii ’60, așa cum or fi fost ei, lăsaseră locul unui deceniu care afișa un nou chip, unul sinistru. *Drogurile despre care s-a spus că aduseseră pacea şi îi iluminaseră pe studenţii provenind din clasa de mijloc le îngustau acum viitorul defavorizaţilor din mediul urban.* Adolescenți de cincisprezece ani veneau la orele lui Sebastian drogați sau beți sau și una, și alta. Alții, mai mici decât ei, luau LSD pe terenul de joacă și trebuiau trimiși acasă. Foști elevi vindeau droguri la poarta școlii, etalându-și marfa în văzul tuturor, printre mămici și cărucioare. Directorul ezită să intervină, toată lumea ezită să intervină.

La sfârșitul zilei Sebastian e adeseori răgușit de cât trebuie să ridice vocea. Mersul pe jos către casă, agale, era singura lui alinare, momentul când putea să fie singur cu gândurile lui, făcând tranziția de la un peisaj deprimant la celălalt. Ce ușurare că Monica e în oraș. Seara, de patru ori pe săptămână, merge la cursuri – de yoga, de germană, de angelologie. În rest, când sunt împreună acasă, se evită reciproc, discuțiile dintre ei rezumându-se exclusiv la treburile gospodărești. El doarme în camera liberă, justificându-se în fața copiilor că sforăitul lui o deranjează pe mami. E dispus să renunțe la slujbă pentru ca ea să se întoarcă la a ei. Dar nu poate uita că ea îl consideră genul de om care e-n stare să bea banii pentru cadourile de Crăciun ale copiilor. Și apoi să mintă că n-a făcut-o. În mod clar, se confruntă cu o problemă mult mai gravă. Încrederea lor reciprocă s-a evaporat și căsnicia lor e în criză. O schimbare a rolurilor nu ar însemna altceva decât cosmetizarea situației. Ideea divorțului îl umple de groază. *Câte certuri şi câte prostii va declanşa! Cum să le provoace atâta durere şi atâta mâhnire lui Naomi şi lui Jake?* E responsabilitatea lui și a Monicăi să-și rezolve problemele. Dar nu știe de unde să-nceapă. Ori de câte ori îi revin în minte imaginea băiatului ăluia și a cuțitului din mâna lui, vechea furie i se reaprinde. Refuzul Monicăi de a-l crede, de a crede în el a retezat o legătură vitală dintre ei și îl vede ca pe o trădare monstruoasă.

Apoi mai e și chestiunea banilor: niciodată nu se ajung cu banii. În ianuarie, mașina lor veche de doisprezece ani are

nevoie de un ambreiaj nou. Ceea ce îi întârzie să-și achite datoriile către fratele Monicăi – împrumutul nu va fi returnat decât abia la începutul lui martie. O săptămână mai târziu, Sebastian se află în cancelarie la ora prânzului când secretara școlii se apropie de el. Soția lui e la telefon și vrea să-i vorbească urgent. *Se îndreaptă în grabă spre secretariat, simțind cum îl ia cu rău de la stomac de frică. Nu l-a sunat niciodată la serviciu și presimte că nu pot fi decât vești proaste, poate ceva legat de Naomi sau Jake.* Așa că e întru câtva ușurat când o aude cum îi spune că locuința le-a fost spartă în cursul dimineții. După ce a lăsat copiii la școală și la grădiniță, s-a dus la doctor, unde avea programare, apoi la cumpărături. Când s-a întors acasă, a găsit ușa întredeschisă. Hoțul intrase prin grădină, spărsese o fereastră din spatele casei, ridicase ivărul, pătrunsese înăuntru, luase lucrurile și ieșise pe ușa din față. Ce lucruri? *I le-a înșirat pe un ton lipsit de expresie.* Prețiosul lui aparat de fotografiat Rolleiflex din anii ’30, cumpărat cu ani în urmă din premiul pe care îl câștigase la un concurs de franceză organizat la Manchester. Apoi radioul lor cu tranzistori, binoclul lui Leica și uscătorul ei de păr. Face o pauză, apoi îl anunță, cu aceeași voce plată, că și echipamentul lui de cățărare dispăruse.

În acest moment simte nevoia să se așeze. Secretara, care zăbovise înăuntru, dă dovadă de tact și iese din cameră, închizând ușa. *Bunătate de lucruri adunate cu grijă de-a lungul anilor, multe cu o puternică valoare sentimentală, inclusiv o coardă cu ajutorul căreia îi salvase viața unui prieten în timpul unei coborâri în Anzi, când fuseseră surprinși de furtună.* Chiar dacă asigurarea ar acoperi toate bunurile sustrase, ceea ce Sebastian se îndoiește, știe că n-o să înlocuiască niciodată echipamentul lui de alpinism. Era prea de tot, tot timpul apăreau alte priorități. Tinerețea îi fusese furată. *Simte cum toleranța și cumsecădenia îl părăsesc și își imaginează că mâinile i se încleștează de gâtul hoțului, strivindu-i traheea*. Scutură din cap ca să-și alunge această fantezie. Monica îi spune că poliția fusese deja la locul faptei. Erau urme de sânge pe geamul spart. Dar se pare că hoțul purtase mănuși, deoarece nu s-a găsit nici o amprentă. El spune că ar fi trebuit să fie cel puțin doi spărgători care să poată scoate tot echipamentul ăla din debara și să-l care rapid afară din casă. *Da, încuviințează ea cu glasul ei nepăsător, trebuie să fi fost doi.*

În seara aceea nu rezistă impulsului de a-și răsuci cuțitul în rană, așa că deschide debaraua de sub scară și stă și se uită la locul unde se afla până deunăzi echipamentul lui. *A ridicat gălețile, mopurile și măturile în picioare, apoi s-a dus sus să*

se uite în sertarul cu șosete, unde-și ținea aparatul de fotografiat. Hoții au știut ce să ia, deși uscătorul de păr contează mai puțin, pentru că mai au unul. Această ultimă lovitură, această violare a intimității lor domestice nu are darul de a-i apropia pe Sebastian și pe Monica. După o scurtă discuție, convin să nu le spună copiilor despre spargere, iar ea pleacă la cursurile ei. În zilele care urmează, e atât de deprimat, încât abia se hotărăște să facă cererea de despăgubire. Broșura în culori se laudă cu „protecție totală", însă textul tipărit cu corp mic din anexă se dovedește meschin și sever. Doar o mică parte din valoarea camerei e acoperită, iar echipamentul de cățărare nici atât, pentru că a uitat să-l menţioneze.

Cei doi reintră în monotonia traiului lor în comun. La o lună după spargere, aceeași secretară îl caută pe Sebastian în pauză ca să-l anunțe că îl așteaptă un domn la secretariat. De fapt, după cum se va vedea, îl așteaptă pe coridor, cu pardesiul pe braț. Se prezintă drept inspectorul Barnes și îi spune că dorește să discute ceva cu el. Ar putea domnul Morel să treacă pe la secție după școală?

Câteva ore mai târziu, se găsește în faţa aceluiași ghișeu la care a raportat jaful de dinainte de Crăciun. Se vede nevoit să aștepte jumătate de oră până ce Barnes se eliberează. Inspectorul se scuză în timp ce îl conduce pe scările de beton, spre o cămăruță întunecoasă aflată la etajul trei. *Pe un perete fusese desfăşurat un ecran și în centrul încăperii, pe ceea ce pare a fi un scaun de bar, era aşezat un aparat de proiecție. Barnes i-a indicat lui Sebastian un scaun și a început să-i relateze povestea unei țepe de mare succes.* Cu vreun an în urmă, poliția a închiriat un magazin prăpădit pe o stradă lăturalnică și a postat polițiști în civil în chip de vânzători. Magazinul cumpăra bunuri la mâna a doua, ideea fiind să-i filmeze pe hoții care veneau să valorifice bunuri furate. După ce mai mulți indivizi fuseseră puși sub acuzare, acoperirea fusese deconspirată, iar magazinul închis. Dar au mai rămas unul sau două cazuri nerezolvate. Apoi face lumina mică.

O cameră ascunsă e plasată în spatele „vânzătorului" și oferă o perspectivă asupra ușii și străzii, în timp ce în prim-plan se vede tejgheaua. Sebastian a intuit deja că dintr-o clipă în alta o să-l zărească intrând în magazin pe tânărul care l-a jefuit. Dacă îl va identifica, va fi acuzat de jaf armat, ceea ce va fi perfect. Dar intuiția lui se dovedește complet greșită. Persoana care intră cu o geantă de voiaj în mână și înșiră pe tejghea un radio, un aparat de fotografiat și un uscător de păr e soția lui. Da, iat-o acolo, în haina pe care i-a cumpărat-o de ziua ei acum câțiva ani. Din întâmplare se întoarce și se uită

spre camera de filmat, ca și cum l-ar vedea pe Sebastian și i-ar spune: Fii atent la asta! Are loc un schimb de cuvinte inaudibil cu vânzătorul și amândoi ies din magazin, apoi revin după câteva clipe târând niște saci grei de pânză. Probabil că mașina e parcată chiar în față. Vânzătorul se uită în fiecare sac, apoi se duce din nou după tejghea și examinează celelalte obiecte. Urmează ceea ce pare a fi negocierea unui preț. *Chipul Monicăi era luminat de un neon. Părea însuflețită, chiar exaltată, o exaltare nervoasă. Zâmbea tot timpul și la un moment dat chiar izbucnește în râs la o glumă de-a polițistului în civil.* Se cade de acord asupra unui preț, se numără bancnotele, apoi Monica se întoarce să plece. *La ușă se oprește ca să spună ceva la despărțire, ceva mai elaborat decât un la revedere, apoi dispare și ecranul se întunecă.*

Inspectorul oprește proiectorul și aprinde luminile. Se poartă ca și cum ar vrea să-și ceară scuze. Ar fi putut s-o pună sub urmărire penală, îi spune. A făcut poliţia să piardă vremea, a denaturat cursul justiției, chestii din astea. Dar în mod evident e o chestiune conjugală delicată și Sebastian va trebui să decidă singur ce e de făcut mai departe. Cei doi bărbați coboară scările și ies în stradă. Când îi strânge mâna, inspectorul îi spune că-i pare extrem de rău, înțelege că este o situație foarte dificilă și îi dorește din toată inima să găsească o rezolvare. Apoi, înainte să intre în secție, mai spune că, *în opinia echipei de polițiști sub acoperire care înregistraseră discuția purtată în magazin, „doamna Morel probabil că are nevoie de ajutor“.*

Pe drumul spre casă – oare a mers vreodată mai încet de-atât? – s-ar fi oprit în pubul cunoscut ca să bea un întăritor, dar n-are în buzunar nici măcar bani de-o jumătate de pahar. Însă poate că e mai bine așa. Trebuie să fie cu mintea limpede și cu respirația curată. Îi ia o oră să parcurgă drumul de un kilometru și jumătate până acasă.

Când intră, o găsește gătind în bucătărie, cu copiii în jurul ei. *Ezită câteva clipe în pragul bucătăriei, privindu-și mica familie cum se agită în jurul unui tort. Îl cuprinde o tristețe devastatoare când vede cum căpșoarele lor scumpe zvâcnesc pline de ardoare la fiecare indicație pe care le-o șoptește mama lor*. Se duce la etaj și se întinde pe patul din camera liberă, cu ochii în tavan. Se simte greoi și sleit de puteri, se întrebă dacă nu cumva suferă de pe urma șocului. Și totuși, în ciuda teribilului adevăr pe care l-a aflat, altceva îl tulbură acum, ceva nou și deopotrivă de terifiant. Terifiant? Ăsta să fie cuvântul?

Cu doar câteva clipe mai înainte, când era jos și se uita la Monica și la copii, a existat un moment în care ea i-a aruncat o

privire peste umăr. Ochii li s-au întâlnit. O cunoaște îndeajuns de bine, a mai văzut privirea aia de nenumărate ori și de fiecare dată a întâmpinat-o cu bucurie. E una care promite multe. E o sugestie tacită că, atunci când va sosi momentul potrivit, când copiii vor adormi, ar trebui să profite de șansă și să-și alunge din minte toate frământările casnice. În noile circumstanțe, în lumina a ceea ce a aflat, s-ar zice că ar fi normal să-i provoace un sentiment de aversiune. În schimb, privirea l-a excitat pentru că vine de la o străină, de la o femeie despre care nu știe nimic altceva în afara gustului ei evident pentru a distruge totul. *A urmărit-o într-un film mut și și-a dat seama că n-a înțeles-o niciodată.* Că s-a înșelat total asupra ei. Încetase să mai constituie pentru el o prezență cunoscută. În bucătărie *a văzut-o cu alți ochi și a avut revelația, ca și cum atunci ar fi zărit-o pentru prima oară, cât era de frumoasă. Frumoasă și nebună. O femeie pe care abia o întâlnise, să spunem la o petrecere, care i-a sărit în ochi într-o cameră plină de lume, genul de femeie care, cu o singură privire lipsită de echivoc, transmite o invitație periculoasă și palpitantă.*

În toată căsnicia lor, se încăpățânase să nu calce niciodată pe-alături. Fidelitatea pe care o demonstrase îi părea acum încă o ipostază a senzației generale de sufocare și a eșecului ce-i marcaseră existența. Se terminase cu căsnicia lui, nu mai exista cale de-ntoarcere, căci cum era să mai trăiască lângă ea acum? Cum să mai aibă încredere într-o femeie care-l furase și-l mințise? Dar iată că i se ivește șansa unei aventuri. O aventură cu nebunia. Dacă soția lui are nevoie de ajutor, atunci asta e ceea ce poate să-i ofere.

Seara se joacă cu copiii, curăță împreună cușca hamsterului, îi bagă în pijamale și le citește povești de trei ori, o dată amândurora, apoi numai lui Jake, apoi lui Naomi. În clipe ca astea își zice că viața lui are sens. Cât de liniștitoare i se par parfumul așternuturilor curate, respirațiile mirosind a pastă de dinți mentolată, dorința copiilor de-a asculta aventurile unor ființe imaginare și cât de emoționant e să vadă cum li se îngreunează pleoapele pe măsură ce se agață de acele ultime minute neprețuite ale zilei, pentru ca într-un final să se dea bătuți. În tot acest timp o aude pe Monica la parter, aude zăngănitul aparte al ușii de la cuptor închizându-se de câteva ori și se simte iarăși stârnit de o logică simplă, care-i abate gândurile: dacă se pregătește mâncare, dacă o să ia masa împreună, atunci o să urmeze o partidă de sex.

Când coboară, vede că în mica lor sufragerie s-a făcut curat, toate lucrurile care zac de obicei pe masă au dispărut, au fost aprinse lumânări, la sistemul audio se aude Art Blakey, pe

masă tronează o sticlă de vin și un pui în vas de lut. *Când și-a amintit filmul care-i fusese arătat la secția de poliție – gândul îi zboară permanent la el –, a simțit cum îl cuprinde ura. Iar când a văzut-o venind din bucătărie, în bluza și fusta curate în care se schimbase, ducând în mână două pahare de vin, și-a zis că o dorește.* Ce lipsește e dragostea, ori amintirea ei vinovată, ori nevoia de ea, iar asta echivalează cu o eliberare. S-a transformat într-o altă femeie, prefăcută, duplicitară, lipsită de bunăvoință, crudă chiar, iar el e gata să facă dragoste cu ea.

La masă evită să aducă în discuție ostilitatea care le înăbușă căsnicia de luni de zile. Nici măcar nu vorbesc de copii, așa cum fac mai tot timpul. În schimb, evocă vacanțe reușite din trecut și vacanțe în care o să meargă împreună cu copiii când Jake o să mai crească puțin. E o minciună, nimic din toate astea n-o să se mai întâmple vreodată. *Apoi au făcut politică, au discutat de greve și de starea de urgență și de faptul că totul se duce de râpă în Parlament, în orașe, în conștiința întregii națiuni – au vorbit de năruirea tuturor lucrurilor din jur, mai puțin de cea a căsniciei lor.* El o privește atent când vorbește și știe că fiecare cuvânt care-i iese din gură e o minciună. Oare ei nu i se pare extraordinar, așa cum i se pare lui, ca după îndelunga tăcere dintre ei să se comporte ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat? Se bazează pe sex ca să îndrepte totul. O dorește cu atât mai tare. Și iarăși mai tare când pomenește de cererea de despăgubire, arătându-se îngrijorată. *Uluitor. Ce actriță. De parcă era undeva, singură, și el o urmărea prin gaura cheii.* N-are nici cea mai mică intenție să-i spună că știe adevărul. Dacă ar face-o, cu siguranță că ar începe să se certe, pentru că ea ar nega totul. Sau i-ar spune că dependența ei financiară de el a împins-o la măsuri disperate. Și se va vedea nevoit să-i atragă atenția asupra faptului că toate conturile lor sunt comune, prin urmare el are la fel de puțini bani ca și ea. Numai că așa, dacă va trece totul sub tăcere, vor face dragoste și el cel puțin știe că va fi pentru ultima oară. *Va face dragoste cu o mincinoasă și cu o hoață, cu o femeie pe care n-o va cunoaşte niciodată. Iar ea, la rândul ei, se va convinge că face dragoste cu un mincinos și cu un hoț. Și că face asta dintr-un spirit de iertare.*

În opinia mea, Tom Haley a zăbovit prea mult asupra acestei cine de despărțire, cu puiul ei cu tot, și la o a doua lectură mi s-a părut și mai lungită. Nu era deloc necesar să menționeze garnitura de legume sau să ne aducă la cunoștință că vinul era de Burgundia. Trenul se apropia de stația Clapham Junction, iar eu am dat paginile, căutând finalul. Am fost tentată chiar să nu-l mai citesc deloc. N-aveam pretenții de rafinament – eram o umilă cititoare, înclinată din fire să-l

consider pe Sebastian drept un alter ego al lui Tom, deținătorul abilităților sexuale ale acestuia, receptaculul angoaselor lui sexuale. Mă cuprindea o oarecare stânjeneală ori de câte ori unul dintre personajele lui masculine avea relații intime cu o femeie, cu o *altă* femeie. În același timp eram curioasă, trebuia să mă uit. Dacă Monica era și țicnită, nu doar necinstită (și atunci cum rămânea cu toate cursurile alea de angelologie?), atunci Sebastian avea ceva obtuz, ceva ascuns. Decizia de a nu-și pune soția în fața propriei minciuni putea fi considerată fie o nemiloasă exercitare a puterii în scopuri sexuale, fie o simplă chestiune de lașitate, care deriva din preferința pur englezească de a evita o scenă. Ceea ce nu-l punea pe Tom într-o lumină prea favorabilă.

De-a lungul anilor, îndelunga practică de bărbat credincios nevestei a eficientizat procesul, așa că *se dezbracă rapid și se întind îmbrățișați în pat*. Sunt căsătoriți de îndeajuns de mult timp ca să cunoască în amănunt nevoile celuilalt, așa că lungile săptămâni de răceală și abstinență cărora li se pune capăt acum contribuie și ele în mod evident, totuși nu pot explica pasiunea care pune stăpânire pe ei în clipa asta. *Ritmurile comune și agreabile pe care le adoptau de obicei au fost violent abandonate.* Sunt nesătui, sălbatici, extravaganți și zgomotoși. *La un moment dat, micuța Naomi din camera alăturată a țipat în somn, un vaiet pur și cristalin care se întețește în beznă și pe care inițial l-au confundat cu miorlăitul unei pisici.* Cei doi încremenesc și așteaptă ca fetița să se liniștească.

Și apoi ultimele rânduri din „Pawnography“[39], în care cuplul e suspendat într-o postură incomodă pe culmea extazului. Dezastrul pândea dincolo de textul care se sfârșea. Cititorul era scutit de ce-i mai rău.

> *Sunetul era așa de înfiorător și de deprimant, încât și-a imaginat că fiica lui a întrezărit în vis viitorul ineluctabil, toată durerea și tot haosul care aveau să vină, și trupul i s-a zgârcit de groază. Dar clipa a trecut și curând Sebastian și Monica s-au adâncit iarăși ori s-au înălțat, căci se părea că orice dimensiune fusese abolită din spațiul în care ei înotau sau prin care se rostogoleau și nu mai exista decât senzația, plăcerea aceea atât de concentrată, atât de acută, încât părea o reminiscență a durerii.*

13

Max își luase o săptămână de concediu și plecase cu logodnica la Taormina, așa că n-am putut să-i raportez imediat ce m-am întors la birou. Trăiam cumva suspendată. A venit și ziua de vineri și nici o veste de la Tom Haley. Mi-am zis că, dacă trecuse într-adevăr pe la birourile din Upper Regent Street, probabil luase decizia fermă de-a nu veni să mă vadă. Luni am ridicat o scrisoare de la o căsuță poștală din Park Lane. O secretară de la Freedom International mă înștiința că domnul Haley sosise la sediu vineri, dimineața târziu, stătuse vreo oră și pusese o mulțime de întrebări, părând impresionat de activitatea Fundației. Informație pe care ar fi trebuit s-o consider încurajatoare, și probabil că întru câtva așa am și făcut. Dar cel mai tare simțeam că mi se dăduseră papucii. Chestia aia cu degetul mai mult ca sigur că era un gest reflex pe care Haley îl făcea cu toate femeile cu care credea că are o șansă. Îmbufnată, m-am gândit cum ar fi dacă, atunci când îmi va spune într-un final că a catadicsit să accepte banii Fundației, i-aș spulbera orice șansă anunțându-l pe Max că ne-a refuzat și că trebuie să ne orientăm spre altcineva.

La serviciu, singurul subiect de discuție era războiul din Orientul Mijlociu. Până și cele mai frivole secretare, cărora nu le stătea mintea decât la mondenități, urmăreau desfășurarea evenimentelor. Cu americanii susținându-i pe israelieni, iar sovieticii sprijinind Egiptul, Siria și cauza palestiniană, lumea spunea că există potențialul izbucnirii unui război prin interpuși care ne-ar aduce foarte aproape de un conflict nuclear. O nouă criză a rachetelor cubaneze! Pe un perete de pe coridor a fost desfășurată o hartă cu jetoane adezive simbolizând diviziile care se înfruntau și săgeți ce indicau mișcările recente ale acestora. Israelienii, năuciți de atacul de Yom Kippur, începuseră să-și strângă forțele, egiptenii și sirienii comiseseră câteva greșeli tactice, Statele Unite le trimiteau aliaților armament pe calea aerului, Moscova emitea avertismente. Toate astea ar fi trebuit să mă preocupe mult mai serios, existența cotidiană ar fi trebuit să mi se pară mult mai intensă. Întreaga civilizație era amenințată de un război nuclear, iar pe mine mă rodea gândul la un străin care mă mângâiase pe mână cu degetul mare. Monstruos solipsism.

Dar nu mă gândeam doar la Tom. Îmi făceam griji și în privința lui Shirley. Trecuseră șase săptămâni de când ne despărțiserăm în seara aceea, la concertul celor de la Bees Make Honey. Dispăruse de la biroul ei din Registratură într-o vineri, fără să-și ia rămas-bun de la nimeni. Trei zile mai târziu

o nou-angajată îi luase locul. Câteva fete care preziseseră mai deunăzi, pe un ton sumbru, că Shirley fusese avansată se plângeau acum că o obligaseră să plece pentru că nu era *de-a noastră*. Fusesem prea supărată pe vechea mea prietenă ca să mă apuc s-o caut. Inițial m-am simțit ușurată că se furișase afară fără mare agitație. Dar pe măsură ce săptămânile se scurgeau, sentimentul trădării se estompa. Am început să-mi zic că, în locul ei, aș fi procedat la fel. Poate chiar mai de bunăvoie, dată fiind dorința mea arzătoare de-a obține asentimentul tuturor. Bănuiam că se înșelase – nu mă urmărea nimeni. Dar mi-era dor de ea, de râsul ei zgomotos, de mâna ei grea care mi se așeza pe încheietură când îmi făcea o confidență, de gustul ei senin pentru rock-and-roll. Prin comparație cu ea, noi eram timide și încuiate chiar și atunci când bârfeam sau ne tachinam.

Serile îmi deveniseră pustii. După slujbă mă duceam acasă, îmi luam alimentele din partea „mea“ de frigider, îmi pregăteam cina, stăteam de vorbă cu avocatele dacă erau prin zonă, apoi citeam la mine-n cameră, cuibărită în micul meu fotoliu pătrățos până se făcea unsprezece, ora mea de culcare. În acel octombrie mă absorbiseră povestirile lui William Trevor. Viețile pline de constrângeri ale personajelor lui mă făceau să mă întreb cum ar fi arătat propria mea existență ieșită din mâinile sale. O fată singură în camera ei închiriată, spălându-se pe cap în chiuvetă, pierdută în reverii despre un bărbat din Brighton care nu a căutat-o, despre prietena cea mai bună care dispăruse din viața ei, despre un alt bărbat de care se îndrăgostise și cu care urma să se întâlnească a doua zi ca să-l audă povestindu-i planurile sale de nuntă. Ce viață searbădă și tristă.

La o săptămână după întâlnirea mea cu Haley, m-am dus de la mine din Camden în Holloway Road înarmată cu tot felul de speranțe absurde și pregătită să-mi cer scuze. Dar Shirley renunțase la camera închiriată și nu lăsase nici o adresă unde să-i fie trimisă corespondența care ar mai fi venit. Nu aveam nici adresa părinților ei din Ilford și la serviciu n-au vrut să mi-o dea. Am căutat magazinul Bedworld în Pagini Aurii și m-am conversat cu un vânzător care nu s-a dovedit deloc de ajutor. Domnul Shilling nu putea să vină la telefon, fiica lui nu lucra acolo și poate era, poate nu era plecată. O scrisoare expediată în atenția ei la Bedworld s-ar putea să-i parvină, s-ar putea să nu. I-am trimis o carte poștală, nefiresc de veselă, prefăcându-mă că nu se întâmplase nimic între noi. O rugam să restabilim legătura. Nu mă așteptam la vreun răspuns.

Trebuia să mă întâlnesc cu Max chiar în ziua în care se întorcea la birou. În dimineața respectivă a fost un coșmar să

ajung la serviciu. Pentru toată lumea, nu doar pentru mine. Era frig și ploua neîntrerupt, fără milă, așa cum numai în orașe poate să plouă, lăsând impresia că o s-o țină așa o lună de zile. Pe magistrala Victoria era o amenințare cu bombă. Armata Republicană Irlandeză Provizorie telefonase la redacția unui ziar și dăduse un cod special. Așa că am parcurs ultimul kilometru până la birou pe jos, trecând pe lângă cozile care se formaseră în stațiile de autobuz, mult prea lungi ca să mai aibă vreun rost să mă așez la ele. O parte din pânza umbrelei se desprinsese de spițe, făcându-mă să arăt ca vagabondul lui Chaplin. Escarpenii mei aveau pielea crăpată, absorbind și mai tare umezeala. La chioșcuri, toate ziarele etalau pe prima pagină „prețul-șoc al petrolului“ în urma embargoului impus de OPEC. Occidentul era pedepsit cu o creștere masivă a prețului pentru că sprijinea Israelul. Exporturile către Statele Unite fuseseră sistate. Liderii de sindicat din minerit organizau o întrunire specială ca să vadă cum puteau să profite mai bine de situație. Eram osândiți. Cerul se întunecase și mai tare deasupra Conduit Street, oamenii lipăiau prin ploaie, cu capul între umeri, înfășurați în pelerinele lor, ferindu-și umbrelele ca să nu le scoată ochii celorlalți trecători. Abia era luna octombrie și afară termometrele nu arătau decât 4 grade peste zero – ca să ne dea o idee despre lunga iarnă care ne aștepta. Complet deprimată, m-am gândit la prelegerea la care asistasem împreună cu Shirley și la felul în care toate prevestirile sumbre se adeveriseră. Mi-au revenit în memorie capetele întoarse spre noi, privirile acuzatoare, bila neagră și vechea supărare mi s-a redeșteptat, accentuându-mi indispoziția. Prietenia pe care mi-o arătase nu fusese decât o amăgire, eram o fraieră, n-aveam ce căuta în branșa asta. Ce n-aș fi dat să fiu acasă, în patul meu moale, cu perna peste cap.

Eram deja în întârziere, dar mi-am verificat întâi căsuța poștală și abia apoi am alergat spre intrarea în Leconfield House. Am stat un sfert de oră în toaleta femeilor, încercând să-mi usuc părul cu ruloul de prosop și să-mi șterg petele de apă de pe ciorapi. Max era o cauză pierdută, dar aveam și eu demnitatea mea. Întârziasem cu zece minute față de ora stabilită când m-am strecurat în biroul triunghiular, simțindu-mi picioarele cumplit de ude și de reci. M-am uitat la el cum stătea de partea cealaltă a biroului, aferându-se cu niște dosare. Arăta altfel după o săptămână de făcut dragoste cu dr. Ruth la Taormina? Se tunsese înainte să vină la serviciu și urechile îi ieșeau iarăși în afară ca toartele unui urcior. N-am văzut să-i sclipească o nouă luminiță în ochi și nici n-avea cearcăne vinete sub ei. În afară de o cămașă albă, nouă, o cravată de un albastru mai închis și un costum nou de culoare închisă, n-am

văzut altă transformare. Oare își luaseră camere separate ca să se păstreze neprihăniți pentru nuntă? Din câte știam, nu prea era genul medicilor, cu lungile și turbulentele lor stagii de pregătire. Chiar dacă Max, tentat să asculte de unele indicații puțin probabile de la mămica, ar fi dat să bată în retragere, cu inima îndoită, dr. Ruth l-ar fi mâncat cu fulgi cu tot. Trupul, cu toate slăbiciunile sale, era meseria ei. Ce să zic, încă îl mai doream pe Max, dar în același timp îl doream și pe Tom Haley, ceea ce-mi oferea o oarecare protecție, dacă făceam abstracție de faptul că el nu era interesat de persoana mea.

— Așa, a zis în cele din urmă. Și-a ridicat ochii din dosarul Sweet Tooth și a așteptat să încep.

— Cum a fost la Taormina?

— Ca să vezi, a plouat în fiecare zi cât am stat acolo.

Cu alte cuvinte, își petrecuseră tot timpul în pat. Ca și cum și-ar fi dat seama de implicațiile afirmației sale, s-a grăbit să adauge:

— Așa că am vizitat o mulțime de biserici, muzee, chestii de-astea.

— Sună mișto, am zis pe un ton lipsit de expresie.

S-a uitat scurt la mine ca să detecteze vreo urmă de ironie pe chipul meu, dar nu cred să fi zărit vreuna.

— Vreo veste de la Haley? m-a întrebat.

— Încă nu. Întâlnirea a decurs bine. Clar are nevoie de bani. Nu-i prea vine să creadă ce noroc a dat peste el. Săptămâna trecută a venit în oraș să vadă cum e cu Fundația. Cred că întoarce problema pe toate părțile.

Ciudat cum, pe măsură ce îi explicam situația în termenii ăștia, simțeam că mă mai înseninez. Mda, mi-am zis. Ar trebui să fiu mai practică.

— Cum e?

— Foarte binevoitor.

— Nu, vreau să zic, cum ți se pare ție?

— Nu e prost deloc. Foarte cult, foarte dedicat scrisului, normal. Studenții îl adoră. Arată bine, într-un sens mai straniu.

— I-am văzut fotografia, a spus Max.

Mi-a trecut prin minte că s-ar putea să-și regrete greșeala. Ar fi putut să facă dragoste cu mine și abia *apoi* să mă anunțe că se logodise. Mi-am zis că e o chestiune de respect față de mine însămi să flirtez cu Max, să-l fac să-i pară rău că mă neglijase.

— Am sperat să-mi trimiți o vedere, ceva.

— Iartă-mă, Serena. Nu trimit niciodată – pur și simplu nu-mi stă-n fire.

— V-ați simțit fericiți unul cu altul?

Francheța întrebării l-a luat pe nepregătite. Mi-a făcut plăcere când l-am văzut cum se tulbură.

— Da, da, ne-am simțit. Chiar foarte fericiți. Dar…

— Dar?

— Dar mai e și altceva…

— Da?

— Putem să vorbim de vacanță și toate alea mai târziu. Dar înainte să-ți zic, ca să terminăm cu Haley, mai lasă-l o săptămână, apoi scrie-i și spune-i că trebuie să ne anunțe fără întârziere ce a hotărât, altfel oferta nu mai e valabilă.

— Bine.

A închis dosarul.

— Uite care-i chestia. Îți aduci aminte de Oleg Lialin?

— Mi-ai pomenit de el.

— Sunt lucruri pe care n-ar trebui să le știu. Tu nici atât. Dar umblă vorba. Sau poate știi deja. Am dat o mare lovitură cu el. A vrut să treacă în tabăra noastră în ’71, dar se pare că noi l-am mai ținut pe poziția pe care o ocupa aici, în Londra, câteva luni. MI5 era gata să-i aranjeze dezertarea, când a fost arestat de poliția din Westminster pentru conducere sub influența alcoolului. Am ajuns la el înaintea rușilor, care mai mult ca sigur l-ar fi omorât. A venit la noi cu tot cu secretara lui, care-i era și amantă. Era ofițer KGB, cu atribuții pe partea de sabotaj. Un tip cu o poziție minoră, care părea un fel de mardeiaș, dar care avea să se dovedească inestimabil. Ne-a confirmat cel mai negru coșmar, acela că zeci de ofițeri de informații sovietici activau aici la adăpostul oferit de imunitatea diplomatică. Ei, când am expulzat o sută cinci dintre ei – și, apropo, Heath s-a comportat super atunci, indiferent ce se spune acum despre el –, KGB-ul a fost luat ca din oală. Nici măcar americanilor nu le-am spus, ceea ce a creat un scandal care încă nu s-a potolit. Dar important e că am aflat că nu mai aveam nici o cârtiță la vreunul dintre nivelurile esențiale. Nici una de la George Blake încoace. A fost o imensă ușurare pentru toți.

O să continuăm să discutăm cu Lialin cât o trăi. Întotdeauna mai sunt mici probleme nerezolvate, evenimente din trecut, întâmplări vechi ce pot fi abordate dintr-o nouă perspectivă, chestii de procedură, structuri, planuri de luptă. Rămăsese mai ales un mic mister în jurul unui criptonim pe care nimeni nu reușise să-l identifice pentru că informațiile deținute erau prea vagi. Era vorba de un englez cu numele de cod „Volt“, activ în ultima parte a anilor ’50 până spre sfârșitul anilor ’60, care lucra pentru noi, nu pentru MI6. Subiectul era bomba cu hidrogen. Nu tocmai specialitatea noastră. Nimic spectaculos gen Fuchs[40], adică nimic la nivel de planuri

tehnice și așa mai departe. Nici măcar strategii pe termen lung sau informații privind logistica. Lialin văzuse datele transmise de Volt pe când se afla la Moscova, înainte să fie trimis în misiune. N-avea prea multe indicii, dar și-a dat seama că sursa e din MI5. Ce văzuse el erau mai mult speculații, gen „ce s-ar întâmpla dacă“, ceea ce americanii numesc scenarii. Sau șuete, cum le zicem noi. Ca să ne dăm mari. Ce s-ar întâmpla în cazul în care chinezii ar avea bomba atomică, cât ar costa un bombardament preventiv, care e rezerva optimă în cazul când nu ai un buget de austeritate și tot așa.

În acest moment mi-am dat seama ce avea să urmeze. Sau, mai bine zis, corpul meu a știut. Inima a început să-mi bată mai tare.

— Oamenii noștri s-au ocupat de caz luni de zile, dar aveam prea puține informații despre Volt cărora să le corespundă vreunul dintre angajați ori biografia cuiva. Apoi, anul trecut, cineva a dezertat la americani via Buenos Aires. Nu știu ce-au aflat prietenii noștri. Ce știu e că ne furnizau informaţiile cu țârâita, încă supărați din cauza chestiei cu expulzarea, bănuiesc. Dar ce ne-au dat a fost suficient.

A făcut o pauză.

— Îți dai seama unde duce asta, nu?

Am vrut să răspund „Da“, însă limba nu mi s-a mișcat la timp. N-am reușit să scot decât un mormăit.

— Deci despre asta se vorbește. Acum douăzeci de ani și mai bine, Canning furniza documente unei legături. A ținut-o așa cincisprezece luni. Dacă ne-a adus și alte prejudicii mai serioase, nu știm. Și nu știm nici de ce s-a oprit. Poate că ambele părți au fost dezamăgite.

Pe vremea când eu mă lăfăiam în căruciorul meu pântecos de culoare azurie, cu spițe argintii, când sora mea nu se născuse, iar pe mine mă plimbau cu scufia pe cap, în toată splendoarea mea, de la casa parohială la magazinele din sat, Tony făcea afaceri cu legătura lui, exersând câteva expresii în rusește, dându-se mare cum făcea de obicei. Parcă-l vedeam într-un local din ăla ieftin de lângă stațiile de autobuz, scoțând un plic maro, îndoit, din buzunarul interior al unui costum al două rânduri. Poate cu un surâs de scuză și cu o mică înălțare din umeri pentru că materialele nu erau de prima mână, iar lui îi plăcea întotdeauna să fie cel mai bun. Dar nu reușeam să-i recompun chipul. În ultimele luni, oricât m-aș fi străduit, imaginea se dezintegra dinaintea ochiului minții. Poate că de asta nici nu mai sufeream așa tare. Sau, invers, poate durerea care se estompa îmi ștergea din minte trăsăturile lui.

Dar nu și vocea. Urechea lăuntrică e un organ mai fin. Vocea lui Tony îmi răsuna în minte la fel de limpede ca o voce

pe care o auzi când dai drumul la radio. Felul în care glasul nu căpăta o intonație ascendentă decât la capătul unui enunț interogativ, felul în care se auzea un ușor „u“ când îl pronunța pe „r“ și anumite sintagme pe care le folosea când voia să exprime politicos o obiecție: „Dacă zici“, „N-aș spune asta“, „Mă rog, până la un punct“ sau „Stai puțin“, precum și afectarea lui, fițele alea cu vinul de Bordeaux, atitudinea lui de om convins că nu va spune niciodată ceva ridicol sau deplasat. Opinii chibzuite, bine cumpănite. De asta îmi și venea așa de ușor să-mi evoc explicația lui de la micul nostru dejun din căsuța de la țară, când razele soarelui de început de vară se revărsau prin ușa aceea cu nenumăratele și curioasele ei nituri, acum deschisă, măturau dalele de pe jos, luminând șipcile și tencuiala de var ale peretelui din capătul celălalt al sufrageriei, acolo unde era agățată acuarela lui Churchill. Iar pe masa dintre noi, cafeaua cu zaț făcută în oală de lut, cu un vârf de sare, și feliile de pâine foarte puțin prăjită, încât părea râncedă, stivuite pe farfuria pe care smalțul verde pal crăpase ca o pânză de păianjen, și bucata groasă de marmeladă cu gust amărui, făcută de sora menajerei.

Așa că am auzit limpede justificarea lui Tony, pe un ton care sugera că numai un prost ar obiecta la spusele lui. Draga mea fetiță. Sper că-ți mai aduci aminte prima noastră lecție. Armele astea noi și înspăimântătoare nu pot fi ținute sub control decât prin existența unui echilibru de forțe, printr-o teamă reciprocă, printr-un respect reciproc. Chiar dacă asta presupune să livrezi secrete unui regim tiranic, tot e mai bine decât să asiști la dominația disproporționată a fanfaronilor ălora de americani. Fii bună și adu-ți aminte vocile care veneau dinspre dreapta americană după 1945, ce îndemnau la exterminarea nucleară a Uniunii Sovietice cât mai e lipsită de mijloace de ripostă. Cum să ignori o asemenea logică? Dacă Japonia ar fi deținut bomba nucleară, nu s-ar mai fi întâmplat grozăviile de la Hiroshima. Doar echilibrul de forțe poate contribui la menținerea păcii. N-am făcut decât ceea ce trebuia să fac. Intraserăm în plin Război Rece. Lumea se grupase în tabere ostile. Nu eram singurul care gândea așa. Oricât de grotești ar fi abuzurile pe care le comitea, Uniunea Sovietică trebuia să fie înarmată în mod egal. Cei mărginiți la minte n-au decât să mă acuze de trădare, de acte nepatriotice. Orice om rațional nu poate decât să acționeze în spiritul păcii mondiale și al perpetuării civilizației umane.

— Ei, a făcut Max. Nu spui nimic?

Din tonul lui s-ar fi zis că eram complice sau întru câtva responsabilă de toate astea. Am lăsat să se scurgă câteva clipe de tăcere menite să-i neutralizeze întrebarea.

— Au apucat să-l chestioneze înainte să moară?

— Nu știu. Tot ce-am aflat nu sunt decât bârfe care se mai preling de la etajul cinci. Timp ar fi avut cu siguranță – în jur de șase luni.

Mi-am adus aminte de cei doi bărbați în costum care veniseră cu mașina, când fusesem trimisă la plimbare în pădure. Și de întoarcerea noastră intempestivă la Cambridge. În primele cinci minute după dezvăluirea lui Max, n-am simțit mare lucru. Eram conștientă de importanța ei, știam că emoțiile pândesc acolo, în străfunduri, dar trebuia să fiu singură ca să dau piept cu ele. Pentru moment mă simțeam apărată de o ostilitate nejustificată față de Max, izvorâtă din impulsul de a da vina pe cel care aduce vestea. Când venea vorba de Tom Haley, nu rata ocazia să-l trateze de sus, iar acum îl demola și pe fostul meu iubit, încercând parcă să-i suprime pe toți bărbații din viața mea. Ar fi putut să țină pentru el povestea cu Canning. La urma urmei, nu era decât un zvon și, chiar de-ar fi fost adevărat, nu exista nici un motiv efectiv ca să mă informeze. Era un caz rar de gelozie retrospectivă și prospectivă funcționând concomitent. Dacă nu putea să mă aibă, atunci nimeni nu trebuia să mă aibă, nici măcar cineva din trecut.

— Tony nu era comunist, am zis.

— M-aștept să fi cochetat și el cu ideea în anii ’30, ca toată lumea.

— Era membru al Partidului Laburist. Detesta procesele-spectacol. În dezbaterea aia organizată de Oxford Union, a susținut tot timpul că ar vota pentru rege și țară.

Max a ridicat din umeri.

— Îmi dau seama că ți-e greu.

Nu, nu-și dădea seama, și nici eu nu-mi dădeam deocamdată.

După ce am ieșit de la Max, m-am dus direct în biroul meu, hotărâtă să-mi ocup mintea cu îndatoririle curente. Era prea curând ca să pot gândi. Sau, mai degrabă, nu îndrăzneam să mă gândesc. Eram în stare de șoc și m-am apucat de treabă ca un robot. Lucram cu un ofițer de caz pe nume Chas Mount, un tip drăguț, fost militar, fost vânzător de computere, care era dispus să-mi dea sarcini corespunzătoare. Cel puțin avansasem și mă ocupam de Irlanda. Aveam doi agenți infiltrați în rândurile Armatei Republicane Irlandeze Provizorii – or mai fi fost și alții, dar eu nu știam de ei. Iar cei doi nu știau unul de existența celuilalt. Erau în conservare, urma să așteptăm câțiva ani să mai avanseze în ierarhie, însă aproape imediat de la unul dintre ei am început să primim un șuvoi de informații referitoare la rețelele de aprovizionare cu armament. Ne

văzuserăm nevoiți să extindem dosarele și să le organizăm pe subgrupuri, apoi să deschidem dosare noi pentru furnizori și intermediari, cu trimiteri și materiale în duplicat pentru ca orice căutare să ducă la locul corect. Nu știam nimic despre agenții noștri – noi îi cunoșteam doar ca „Helium“ și „Spade“[41], dar eu mă gândeam de multe ori la ei, la pericolele cărora se expuneau și la cât de ferită eram eu în biroul meu prăfuit, de care mă plângeam așa des. Cu siguranță că erau irlandezi catolici, probabil că se strângeau cu toții în sufrageriile minuscule din Bogside[42] sau în saloanele puburilor, conștienți că cea mai mică greșeală, cea mai mică inconsecvență i-ar putea costa un glonț în ceafă. Și cadavrul aruncat în stradă ca să vadă toată lumea ce soartă îi așteaptă pe turnători. Trebuiau să se identifice până la ultima consecință cu rolul pe care-l jucau ca să fie credibili. Deja, ca să-și protejeze acoperirea, Spade rănise grav doi soldați britanici într-o ambuscadă și fusese implicat în moartea câtorva membri ai Poliției din Ulster și în torturarea și asasinarea unui informator al poliției.

Spade, Helium și acum Volt. După vreo două ore în care m-am străduit să nu mă gândesc la Tony, m-am dus la toaleta femeilor și m-am încuiat într-o cabină, încercând să diger vestea. Aș fi vrut să plâng, dar din cauza agitației rezervele de furie și dezamăgire îmi secaseră. Totul se întâmplase cu așa de mult timp în urmă, el era mort și-ngropat, însă scena îmi era atât de proaspătă în minte, de parcă se întâmplase ieri. Mi-am zis că îi cunosc argumentele, dar nu puteam să le accept. Ți-ai dezamăgit colegii și prietenii, m-am auzit spunându-i la același mic dejun însorit. Echivalează cu o dezonoare și, când o să se afle, ceea ce e clar că o să se-ntâmple, n-o să rămâi în conștiința tuturor decât prin asta. Tot restul faptelor tale n-o să mai valoreze nimic. O să rămâi cunoscut doar prin chestia asta, deoarece, în ultimă instanță, realitatea e determinată social, suntem obligați să trăim printre ceilalți și judecata lor contează. Chiar și atunci sau mai ales atunci când murim. Întreaga ta existență o să se reducă în mințile celor care ți-au supraviețuit la ceva sordid și neonest. Și nimeni nu va avea nici cea mai mică îndoială că intenționai să faci și mai mult rău decât ai făcut, că ai fi transmis planuri detaliate dacă ai fi putut să pui mâna pe ele. Dacă ai considerat că faptele tale erau atât de nobile și de rezonabile, de ce nu le-ai făcut publice, de ce nu ți-ai susținut deschis cauza și nu ai înfruntat consecințele? Dacă Stalin a fost în stare să omoare și să condamne la înfometare douăzeci de milioane de concetățeni de-ai lui pentru cauza revoluției, de unde știi că n-ar fi fost dispus să sacrifice și mai mulți pentru exact aceeași cauză într-un

conflict nuclear? Dacă pentru un dictator viața valorează atât de puțin față de cât valorează pentru un președinte american, atunci unde e echilibrul de forțe pe care-l tot invoci?

Să te cerți cu un mort într-un closet e o experiență claustrofobă. Am ieșit din cabină, mi-am dat cu apă rece pe față, m-am uscat, apoi m-am întors la muncă. La prânz simțeam că mă cuprinde disperarea dacă nu ies puțin la aer. Ploaia se oprise și trotuarul proaspăt spălat lucea în soarele neașteptat. Dar bătea un vânt tăios și era imposibil să te plimbi agale prin parc. Am pornit-o brusc pe Curzon Street, sub imperiul unor gânduri absurde. Eram furioasă pe Max că-mi dăduse vestea, eram furioasă pe Tony pentru că murise, pentru că mă abandonase, obligându-mă să trăiesc cu povara greșelilor sale. Și, de vreme ce el fusese cel care mă îndrumase în carieră – acum n-o mai consideram o simplă slujbă –, aveam senzația că lipsa lui de loialitate mă contaminase. Își adăugase numele pe o listă a rușinii – Nunn May[43], soții Rosenberg[44], Fuchs –, numai că, spre deosebire de aceștia, nu furnizase nici o informație relevantă. Era o notă de subsol în istoria spionajului nuclear, iar eu eram o notă de subsol la trădarea lui. Fusesem pusă într-o situație și mai proastă. Era clar că Max așa gândea. Încă un motiv să fiu furioasă pe *el*. Și mai eram furioasă pe mine însămi pentru că mă îndrăgostisem ca proasta de el, pentru că îmi imaginasem că idiotul ăsta clăpăug și înțepat m-ar fi putut face vreodată fericită. Noroc că logodna lui ridicolă mă imunizase.

Am traversat Berkeley Square, acolo unde ne amintiserăm cântecul privighetorii, și am făcut dreapta pe Berkeley Street spre Piccadilly. La stația Green Park am văzut titlurile ediției de prânz a ziarelor de seară. Raționalizarea benzinei, criza energiei, Heath urma să se adreseze națiunii. Nici că-mi păsa. M-am îndreptat spre Hyde Park Corner. Eram prea supărată ca să-mi mai stea gândul la masa de prânz. În mod curios, simțeam cum mă ard tălpile. Îmi venea s-o rup la fugă sau să ard niște șuturi ca lumea în ceva. Aveam chef de o partidă de tenis cu un adversar crâncen, unul pe care să-l bat. Aveam poftă să țip la cineva – gata, asta era, voiam să-i fac un scandal monstru lui Tony și apoi să-l părăsesc înainte să apuce el să mă părăsească. Vântul se întețise, îmi sufla drept în față când am cotit-o pe Park Lane. Nori de ploaie se adunau peste Marble Arch, pregătindu-se să mă ude iarăși până la piele. Am iuțit pasul.

Treceam pe lângă oficiul unde aveam cutia poștală, așa că am intrat și ca să mă mai încălzesc puțin. Îmi verificasem cutia cu doar câteva ore în urmă, deci nu mă așteptam să găsesc o scrisoare, dar iat-o brusc în mâna mea, purtând o ștampilă de

Brighton și data de ieri. Cu degete febrile, am sfâșiat plicul așa cum face un copil cu cadourile de Crăciun. Dă, Doamne, să am parte măcar de un lucru bun pe ziua de azi, mi-am zis apropiindu-mă de ușa de sticlă ca să văd să citesc. *Dragă Serena.* Și chiar *era* un lucru bun. Mai mult decât bun. Își cerea scuze că avusese nevoie de atâta timp. Ar fi dorit să ne întâlnim, reflectase îndelung la propunerea mea. Accepta banii cu toată recunoștința, era o oportunitate extraordinară. După care venea un paragraf nou. Am adus scrisoarea mai aproape de ochi. Scrisese cu stiloul, tăiase un cuvânt, făcuse o pată. Dorea să pună o condiție.

> Dacă nu te deranjează, aș vrea să rămânem în legătură, și asta din două motive. În primul rând, aș prefera ca această Fundație atât de generoasă să aibă un chip uman, în așa fel încât banii care îmi parvin în fiecare lună să nu reprezinte doar o chestiune impersonală, birocratică. În al doilea rând, remarcile tale favorabile au însemnat foarte mult pentru mine, mai mult decât aș putea-o spune într-un mesaj ca ăsta. Aș dori să am prilejul de a-ți arăta din când în când rezultatul muncii mele. Promit că n-o să aștept permanent laude și încurajări. Mi-ar plăcea să aud critici sincere. Bineînțeles, o să-mi iau libertatea de a ignora orice observații care nu mi se par potrivite. Dar lucrul cel mai important e că, beneficiind de contribuția ta ocazională, n-o să scriu în gol, ceea ce contează mult dacă o să mă apuc de un roman. În ce privește această mână de ajutor pe care ar urma să mi-o dai, nu va fi nici o corvoadă. Doar să bem o cafea din când în când. Mă neliniștește gândul că trebuie să scriu ceva mai lung, cu atât mai mult cu cât acum s-au creat niște așteptări. Vreau să mă arăt vrednic de această investiție pe care o faceți în mine. Mi-aș dori tare mult ca oamenii de la Fundație care m-au ales să rămână cu impresia că au luat o decizie de care pot fi mândri.
>
> Sosesc la Londra sâmbătă dimineață. Ne-am putea întâlni la National Portrait Gallery la ora zece, la portretul lui Keats făcut de Severn. Te rog să nu-ți faci griji, dacă n-o să primesc nici o veste de la tine și nici n-o să te găsesc acolo, te asigur că n-o să mă grăbesc să trag concluzii.
>
> Toate cele bune, Tom Haley

14

Până la cinci, în după-amiaza aceea de sâmbătă, deveniserăm amanți. Nu se întâmplase de la sine, nu trăiserăm explozia de ușurare și desfătare care se declanșează în momentul reuniunii trupurilor și a sufletelor. Nu ne lăsaserăm cuprinși de extaz, precum Sebastian și Monica, soția hoață. Cel puțin nu la început. Întâlnirea a fost marcată de timiditate și de jenă, având un aer teatral, ca și cum am fi fost conștienți de așteptările unui public nevăzut. Iar publicul chiar era real. Când am deschis ușa imobilului de la nr. 70 și l-am poftit pe Tom să intre, am dat peste cele trei colege avocate strânse la baza scării, cu cănile de ceai în mâini, amânând în mod clar momentul întoarcerii în camerele lor pentru o nouă după-amiază de toceală la Drept. Am trântit ușa în urma mea. Femeile din nord s-au zgâit cu un interes nedisimulat la noul meu prieten, care se oprise pe preșul de la intrare. Cam fără tragere de inimă, am făcut prezentările, întâmpinate cu multe foieli și rânjete pline de înțeles. Cinci minute dacă întârziam, nu ne-am mai fi întâlnit cu nimeni. Păcat.

Simțeam în spate privirile lor și ghionturile pe care și le dădeau, așa că, în loc să-l conduc pe Tom în camera mea, ne-am dus în bucătărie și le-am așteptat să se împrăștie. Dar ele nu dădeau semne că s-ar grăbi. În timp ce puneam de ceai, le-am auzit murmurând în hol. Am încercat să le ignor și să leg o conversație, dar parcă îmi fugise tot din minte. Sesizându-mi stânjeneala, Tom a rupt tăcerea începând să-mi povestească despre cum apărea Camden Town în *Dombey și fiul* de Dickens, construcția liniei ferate care pornea de la Euston, lucrările colosale la terasament, făcute de săpătorii irlandezi, până când șinele de tren și-au croit drum prin mahalalele cele mai sărace. Știa chiar unul sau două rânduri pe dinafară, iar cuvintele pe care le-a rostit descriau parcă propria-mi confuzie. „Se vedeau sute de mii de lucruri și forme neisprăvite, clintite din loc și sălbatic învălmășite, cu susul în jos, îngropate în pământ, unele în parte ieșite la suprafață, ca și când ar fi căutat aer, altele scufundate în apă, toate la un loc părând a fi un vis de neînțeles, cum e orișice vis.“[45]

În final, colocatarele mele s-au întors la mesele lor de lucru, așa că, după câteva minute, cu cănile de ceai în mână, am urcat scara ale cărei trepte scârțâiau sub pașii noștri. Înapoia ușilor domnea o tăcere care mi s-a părut plină de vigilență. Mă străduiam să-mi amintesc dacă și patul meu scârțâia și dacă pereții erau îndeajuns de groși – gânduri prea puțin senzuale. Odată ce îl instalasem pe Tom în fotoliul meu

de lectură, iar eu mă așezasem pe pat, am considerat că ar fi o idee bună să ne continuăm conversația.

Măcar la asta eram experți. Stătuserăm o oră întreagă la muzeu, arătându-ne reciproc lucrările preferate. A mea era desenul făcut de Cassandra Austen surorii sale[46]; a lui, portretul lui Hardy pictat de William Strang. Să privești tablouri împreună cu un străin reprezintă o formă discretă de explorare reciprocă și de seducție suavă. Am trecut firesc de la estetică la biografie – a subiectului tabloului, dar și a pictorului, din puținul pe care-l știam. Iar Tom știa mult mai multe decât mine. De fapt, mai degrabă am bârfit. Puțin ne dădeam mari – asta-mi place mie, așa sunt eu. Nu însemna mare lucru dacă spuneam că Branwell Brontë își zugrăvise surorile într-o manieră prea puțin măgulitoare sau că Hardy declara adesea că lumea îl ia drept ofițer de poliție. Cum-necum, tot plimbându-ne printre tablouri, ne-am luat de braț. Nu mi-e clar cui i-a aparținut inițiativa. „Uite că deja am început să-ți dau o mână de ajutor“, iar el a izbucnit în râs. Probabil că în momentul acela în care degetele ni s-au înlănțuit am bănuit că o să ne încheiem ziua în camera mea.

Era o companie foarte plăcută. Spre deosebire de felul în care se comportă majoritatea bărbaților la o întâlnire (între timp devenise o întâlnire), nu simțea dorința nestăpânită de a vrea să te facă să râzi la orice mișcare sau să-ți arate una ori alta și să ți le explice cu un aer sever, ori să te supună unui tir politicos de întrebări. Se arăta curios, asculta cu atenție, oferea o poveste, accepta alta în schimb. Se mișca relaxat în du-te-vino-ul discuției. Eram ca niște jucători de tenis care se încălzesc stând pe linia de fund și trimițând mingi rapide, dar simple spre centrul terenului, pe forehandul adversarului, mândri de precizia noastră binevoitoare. Da, la tenis mă gândeam. Nu mai jucasem de aproape un an.

Ne-am dus la cafeteria muzeului să mâncăm un sendviș și acolo a fost cât pe-aici să se-aleagă praful de toate. Conversația trecuse de la tablouri – repertoriul meu era extrem de limitat – la poezie. Ghinionul meu. Îi spusesem că absolvisem cu notă destul de mare Engleza, iar acum nici nu-mi mai aduceam bine aminte când citisem ultima dată o poezie. Nimeni dintre cunoscuții mei nu citea poezie. Până și la școală mă ferisem de ea. N-am „făcut“ niciodată poezie. Romane, da, și vreo două piese de Shakespeare. Am dat din cap în semn de încurajare când mi-a mărturisit ce se apucase să recitească acum. Știam ce avea să urmeze și încercam să-mi pregătesc un răspuns, așa că nu mai eram atentă la ce spunea. Dacă mă întreba, oare puteam să zic Shakespeare? În clipa aia nu știam nici măcar titlul unui singur poem de-al său. Sigur,

mai existau și Keats, Byron, Shelley, dar care dintre poeziile lor îmi plăceau? Erau poeți care țineau de istoria modernă, normal că le știam numele, dar din cauza emoției mi se așezase o ceață pe creier. Neliniștea mă răscolea tot mai tare. Puteam să susțin că povestirile sunt tot un fel de poeme? Chiar dacă aș fi enunțat numele unui poet, tot trebuia să menționez un titlu. Asta era situația. Nu știam să indic nici măcar o poezie din toată lumea asta. Cel puțin nu în momentul ăsta. Mă întrebase ceva și acum se uita la mine și aștepta. *The boy stood on the burning deck.*[47] Apoi a repetat întrebarea.

— Ce părere ai de el?

— Nu prea e genul meu de… (După aceea m-am oprit. N-aveam decât două variante: să fiu demascată ca impostoare sau să-mi recunosc minciuna.) Uite ce e, trebuie să-ți mărturisesc ceva. Tot voiam să-ți spun la un moment dat. E la fel de bine dacă îți spun acum. Te-am mințit. Nu mi-am luat licența în Engleză.

— Ai început să muncești imediat cum ai ieșit din liceu?

A rostit întrebarea pe un ton încurajator și m-a privit așa cum mi-am adus aminte că făcuse și la întrevederea noastră, amabil și în același timp cu tachinărie.

— Sunt licențiată în Matematică.

— La Cambridge? O, Doamne. Păi și de ce-ai ascuns așa ceva?

— Mi-am închipuit că n-o să mai dai doi bani pe opiniile mele despre ce scrii. Știu, a fost o prostie. Mă dădeam drept persoana care voiam odată să fiu.

— Și care ar fi asta?

Așa că i-am spus toată povestea cu felul meu compulsiv de a citi romane în mare viteză, cu mama care nu m-a lăsat să studiez Engleza, cu studența mea nefericită la Cambridge. Cum am continuat să citesc și încă mai fac lucrul ăsta. Cum speram că mă va ierta. Și cum îmi plăcea cu adevărat ceea ce scria.

— Ascultă, e mult mai greu să obții o licență în Matematică. Ai toată viața să citești poezie. Putem să începem chiar cu poetul de care îți spuneam.

— Deja am uitat cum îl cheamă.

— Edward Thomas. Iar poemul era unul suav, de modă veche. Nu din alea care să zguduie totul din temelii. Dar e frumos, unul dintre cele mai bine-cunoscute și mai iubite poeme ale limbii engleze. Incredibil că nu-l știi. Ai multe de învățat!

Achitaserăm deja nota. S-a ridicat brusc în picioare, m-a apucat de braț și, aproape împingându-mă de la spate, am ieșit din clădire și am luat-o pe Charing Cross Road. Ceea ce ar fi

putut să se transforme într-un dezastru ne apropia acum și mai mult, chiar dacă asta presupunea ca bărbatul cu care îmi dădusem întâlnire să se-apuce să mă dăscălească în stilul cunoscut. M-am trezit în subsolul unui anticariat din St Martin's Court, înghesuită într-un colț și cu un vechi exemplar cartonat din *Poeziile complete* ale lui Thomas, pe care Tom mi-l deschisese la pagina potrivită.

Docilă, am citit poezia, apoi am ridicat ochii.

— Foarte frumos.

— Doar nu l-ai terminat de citit în trei secunde. Ia-o-ncet.

Nu prea aveam ce să iau. Patru strofe de câte patru versuri scurte. Un tren face o oprire neprevăzută într-o gară obscură, nimeni nu coboară, cineva tușește, o pasăre cântă, e cald, pe geam se văd flori și copaci, fânul uscându-se în soare, alte și alte păsări. Și cu asta, basta.

Am închis volumul și am spus:

— Minunat.

Înclinase capul într-o parte și îmi zâmbea răbdător.

— N-ai înțeles nimic.

— Ba sigur c-am înțeles.

— Atunci povestește-mi-l.

— Cum adică?

— Adică spune-mi tot ce-ți amintești din el.

Așa că i-am zis tot ce știam, i l-am povestit aproape vers cu vers, mi-am amintit chiar și căpițele de fân, norișorii, sălciile și crețuștele, Oxfordshire-ul și Gloucestershire-ul. A părut impresionat și m-a privit ciudat, ca și cum tocmai făcuse o descoperire.

— Văd că stai bine cu memoria, mi-a zis. Acum încearcă să-ți amintești senzațiile descrise.

În subsolul anticariatului nu se mai aflau alți clienți în afara noastră și nu existau ferestre, doar două becuri chioare, fără abajur. Se simțea un miros plăcut de praf, adormitor, ca și cum cărțile furaseră tot aerul.

— Sunt sigură că nu se pomenește de nici o senzație, am spus.

— Cu ce cuvânt începe poemul?

— Da.

— Bun.

— Sună așa: „Da, îmi amintesc de Adlestrop".

S-a tras mai aproape de mine.

— Amintirea unui nume și a nimic altceva mai mult, liniștea, frumusețea, caracterul arbitrar al opririi, cântecul păsărilor răspândindu-se pe cuprinsul a două comitate, sentimentul de existență pură, de suspendare în spațiu și timp, un timp de dinaintea unui război catastrofal.

Mi-am înclinat capul și buzele lui le-au atins ușor pe ale mele. Am spus aproape în șoaptă:

— Poemul nu pomenește de nici un război.

Mi-a luat cartea din mâini când m-a sărutat, iar eu mi-am amintit că în clipa în care Neil Carder sărută manechinul pentru întâia oară, buzele ei *erau țepene și reci după o viață de neîncredere în nimeni*.

Mi-am destins buzele.

Mai târziu ne-am întors pe propriile urme, am traversat Trafalgar Square, îndreptându-ne spre St James's Park. Acolo am rătăcit printre copilași care abia învățaseră să meargă, împleticindu-se în pașii lor nesiguri, cu pumnișorii plini de pâine pentru rațe, și am vorbit despre surorile noastre. Laura, sora lui, pe vremuri o mare frumusețe, era cu șapte ani mai mare decât Tom, studiase Dreptul, avusese un viitor strălucit, apoi încet-încet, de la un caz dificil la altul și de la un soț dificil la altul, devenise alcoolică și pierduse totul. Prăbușirea ei era complicată de perioade de dezintoxicare aproape încununate de succes, de reveniri eroice la bară, până când băutura o dobora iarăși. Se succedaseră diverse drame care epuizaseră și ultimul strop de răbdare al familiei. Totul culminase cu un accident de mașină în care cel mai mic dintre copii, o fetiță de cinci ani, își pierduse un picior. Avea trei copii din două căsnicii. Laura căzuse prin toate plasele de siguranță pe care statul liberal modern le imaginase. Acum locuia într-un cămin din Bristol, dar conducerea era pe cale s-o dea afară și de-acolo. Copiilor le purtau de grijă tații lor și mamele vitrege. Exista și o soră mai mică, Joan, căsătorită cu un preot anglican, care se îngrijea și ea cât putea de ei, iar de două sau de trei ori pe an Tom își lua nepoțelele și nepotul în vacanță.

Și părinții lui se ocupau admirabil de nepoți. Dar domnul și doamna Haley fuseseră nevoiți să îndure douăzeci de ani de șoc, speranțe false, umilințe și situații de urgență în plină noapte. Așteptau cu groază un telefon de ea și trăiau într-o stare de permanentă mâhnire și vinovăție. Oricât de mult o iubeau pe Laura, oricât de mult se străduiau să păstreze vie pe polița căminului esența a ceea ce fusese ea odată, imortalizată în fotografiile cu ramă de argint de la aniversarea de zece ani, de la ceremonia de absolvire și de la prima cununie, nici măcar ei nu mai puteau nega că devenise o persoană îngrozitoare, îngrozitoare la privit, la auzit, la mirosit. Îngrozitoare când îți aminteai calmul inteligent de altădată, pentru ca apoi imediat să auzi șuvoiul de autocompătimire, de minciuni și de promisiuni îmbibate de alcool. Familia încercase toate variantele: o luaseră întâi cu vorba bună, apoi avuseseră

discuții față-n față, după care trecuseră la reproșuri directe, pentru ca, în ultimă instanță, să apeleze la clinici de dezalcoolizare, tratamente și noi medicamente promițătoare. Soții Haley își consumaseră aproape toate resursele în materie de lacrimi, timp și bani, iar acum nu le mai rămânea nimic altceva decât să-și concentreze afecțiunea și forțele pe creșterea nepoților, așteptând ca mama lor să fie internată permanent într-un spital și în cele din urmă să moară.

În cursa spre autodistrugere, sora mea, Lucy, nu putea concura cu Laura. Renunțase la Facultatea de Medicină și se întorsese în orașul unde trăiau părinții mei, chiar dacă descoperise înlăuntrul ei, în cursul terapiei pe care-o urmase, rezerve amare de furie împotriva mamei mele pentru că o pusese să facă avort. În fiecare oraș o să dai peste cineva care refuză sau nu reușește, uneori chiar de bunăvoie, să facă pasul următor, să avanseze la un nou nivel. Lucy descoperise o comunitate agreabilă de vechi prieteni din liceu care se întorseseră prea devreme din incursiunile pe cărările vieții de hipioți sau de studenți și se stabiliseră în simpaticul orașul natal ca să ducă un trai în marginea societății. În ciuda crizei și a stării de urgență, erau ani buni dacă n-aveai chef să-ți iei o slujbă. Fără să pună prea multe întrebări nepoliticoase, statul le plătea chiria și le acorda o pensie artiștilor, actorilor șomeri, muzicienilor, misticilor, terapeuților și unei rețele întregi de cetățeni pentru care fumatul de canabis și discuțiile pe această temă reprezentau o profesie care îi absorbea cu totul, chiar o vocație. Își apărau cu înverșunare pomana lunară ca pe un drept cu greu câștigat, deși cu toții, până și Lucy, erau conștienți, în adâncul sufletului, că nu fusese destinată să țină clasa de mijloc în huzur.

De când devenisem și eu plătitoare de taxe cu un venit mic, mi se înrădăcinase un profund scepticism în privința lui Lucy. Era deșteaptă, în liceu excelase la biologie și la chimie și, în plus, avea un suflet bun, nu-i lipsea acea dimensiune umanitară. Îmi doream tare mult să se facă doctoriță. Îmi doream să-și dorească și ea ceea ce-și dorise odată. Stătea fără să plătească chirie, împreună cu o altă femeie, instructoare de circ, într-o locuință înșiruită datând din epoca victoriană, renovată de consiliul local. Se înscrisese la șomaj, fuma canabis și trei ore pe săptămână, sâmbăta dimineața, vindea lumânări în culorile curcubeului la o tarabă din piața centrală. La ultima vizită pe care o făcusem acasă, se apucase să vorbească de lumea „civilizată“, măcinată de nevroze și ambiții, pe care o părăsise. Când i-am replicat că asta era lumea care-i asigura traiul fără muncă, a izbucnit în râs și mi-a zis: „Serena, ești așa de dreapta!“.

Pe când îi povesteam toate astea lui Tom, îmi dădeam foarte bine seama că și el era pe cale să se transforme într-un asistat social, și încă unul de lux, finanțat prin Vot Secret, adică din acele fonduri pe care guvernul le putea cheltui fără a fi supuse verificării Parlamentului. Numai că T.H. Haley avea să muncească din greu și să creeze romane celebre, nu lumânări în culorile curcubeului și tricouri vopsite manual. În vreme ce dădeam ture prin parc, mă simțeam prost că trebuia să-i ascund informații, dar m-am mai liniștit la gândul că se dusese să vadă cu ochii lui Fundația, intermediarul nostru, și că acceptase propunerea în cunoștință de cauză. Nimeni nu-i va spune ce să scrie, ce să gândească sau cum să se comporte. Îi conferisem unui artist libertatea de care avea nevoie. Poate că faimoșii protectori ai artelor din Renaștere se simțiseră și ei cum mă simțeam eu acum. Generoși, deasupra chestiunilor mundane. Dacă vi se pare cam exagerat, amintiți-vă că eram puțin amețită și surescitată de senzația pe care mi-o lăsase sărutul nostru prelung din subsolul anticariatului. Amândoi eram. Faptul că vorbiserăm despre surorile noastre mai puțin favorizate de soartă nu fusese altceva decât un alt mod neintenționat de-a ne manifesta propria fericire, rămânând totuși cu picioarele pe pământ. Altfel ne-am fi luat zborul în vreme ce sub noi se schimba garda la Buckingham Palace, am fi plutit spre Whitehall și peste fluviu, mai ales după ce ne-am oprit la umbra unui stejar care nu-și scuturase încă frunzele ruginii, veștede, iar Tom m-a împins ușor spre trunchiul copacului și ne-am sărutat iarăși.

De data asta l-am cuprins în brațe și i-am simțit sub cureaua care-i încingea strâns jeanșii talia zveltă, vânoasă și, mai jos, mușchii tari ai feselor. Simțeam că mi se moleșesc picioarele și că mi se face rău de la stomac, gâtul mi se uscase și m-am întrebat dacă nu cumva luasem o gripă. Voiam să mă întind undeva și să mă uit la chipul lui. Ne-am hotărât să mergem la mine, dar nu ne venea să dăm piept cu transportul în comun și nici nu ne permiteam un taxi. Așa că am pornit-o la pas. Tom îmi ducea cărțile, volumul de Edward Thomas și încă o carte pe care mi-o cumpărase, *Antologia Oxford a poeziei engleze*. Am luat-o pe lângă Buckingham Palace spre Hyde Park Corner, pe Park Lane, am lăsat în urmă strada unde era serviciul meu – lucru pe care l-am trecut sub tăcere –, apoi o bucată lungă de drum pe Edgware Road, pe lângă noile restaurante arăbești, la dreapta în fine pe St John's Wood Road, pe lângă Lord's Cricket Ground, pe marginea Regent's Park până am ajuns în Camden Town. Sunt și drumuri mai scurte, dar n-am băgat de seamă sau nu ne-a păsat. Nu știam decât

destinația noastră. De regulă, dacă nu mă gândeam la ea, mersul mi se părea mai plăcut.

Ca niște tineri îndrăgostiți, am vorbit despre familiile noastre, punându-ne fiecare în locul celuilalt și ajungând la concluzia că ne puteam considera relativ norocoși. La un moment dat, Tom s-a întrebat cum de putusem trăi fără poezie.

— Ei, păi atunci povestește-mi tu cum e să nu poți trăi fără poezie.

Chiar în clipa când vorbele mi-au ieșit pe gură, m-am străduit să nu uit că s-ar fi putut să fie o șansă unică și că trebuia să fiu pregătită.

Cunoșteam în mare istoria familiei sale din informațiile pe care mi le dăduse Max. Nu se poate spune că soarta îl defavorizase prea tare, dacă facem abstracție de Laura și de agorafobia de care suferea mama lui. Amândoi avuseserăm parte de viața ocrotită și înfloritoare de care se bucuraseră copiii după război. Tatăl său era arhitect și lucra în departamentul de urbanism al Consiliului Districtual Kent, urmând să se pensioneze în scurt timp. Ca și mine, Tom era produsul unui liceu particular de calitate. Sevenoaks. Alesese Universitatea din Sussex în detrimentul celei din Oxford ori din Cambridge pentru că îi plăcuse cum arătau cursurile (care promiteau „abordări tematice, nu perspective“) și, în plus, ajunsese la o etapă în viață când i se părea mai interesant să răstoarne așteptările. Nu prea mi-a venit să-l cred când a insistat să-mi spună că nu regreta absolut deloc alegerea făcută. Mama lui fusese profesoară de pian și dădea meditații peste tot până când frica ei de-a ieși în lumea exterioară o obligase să se limiteze la lecțiile predate acasă. Numai dacă dădea cu ochii de o bucată de cer sau de un colț de nor, și ajungea în pragul unui atac de panică. Nimeni nu știa ce îi declanșase agorafobia. Alcoolismul Laurei a survenit ulterior. Înainte să se mărite cu vicarul, Joan, sora lui Tom, fusese, creatoare de rochii – deci iată ce îi inspirase povestea cu manechinul și pe cea cu reverendul Alfredus, m-am gândit, dar n-am zis-o cu voce tare.

Absolvise masteratul în Relații internaționale cu o disertație despre actul de justiție în cadrul proceselor de la Nürnberg și tema lui de doctorat era *Faerie Queene*. Îi plăcea la nebunie poezia lui Spenser, deși nu era sigur că aș fi fost pregătită deocamdată pentru așa ceva. O luasem pe Prince Albert Road, la o aruncătură de băț de Grădina Zoologică. Peste vară își încheiase teza și o dăduse la legat, iar pe coperte titlul fusese imprimat în relief cu litere aurii. Erau în ea mulțumiri, un rezumat, note de subsol, bibliografie, indice și patru sute de pagini de analiză detaliată. Acum simțea o

ușurare când se gândea la relativa libertate a ficțiunii. I-am vorbit de parcursul meu educațional, apoi – de-a lungul Parkway-ului și când am intrat pe Camden Road – am căzut într-o tăcere plină de intimitate, lucru straniu dacă stai să te gândești că eram aproape doi străini.

Mă întrebam dacă patul meu șubred avea să ne țină pe amândoi. Dar de fapt nici nu-mi păsa prea tare. N-avea decât să se prăbușească prin podea fix pe biroul Triciei, important era să fiu în el cu Tom. Mă găseam într-o stare de spirit ciudată. Una în care dorința intensă se îngemăna cu tristețea și cu o senzație vagă de triumf. Tristețe pentru că trecerea pe lângă locul meu de muncă mă făcuse să mă gândesc la Tony. Toată săptămâna mă bântuise iarăși amintirea morții lui, dar într-un chip diferit. Oare fusese singur, hrănindu-se cu aceleași autojustificări și bravând până în clipa sfârșitului? Aflase ce le spusese Lialin celor care îl interogaseră? Poate cineva de la etajul cinci se dusese până în Kumlinge promițându-i că va fi iertat dacă va spune tot ce știe. Sau poate cineva din cealaltă parte sosise pe neașteptate ca să-i prindă la reverele vechiului său hanorac Ordinul lui Lenin? Încercasem să alung sarcasmul, dar nu prea reușisem. Mă simțeam de două ori trădată. Ar fi putut totuși să-mi spună ce era cu cei doi bărbați care veniseră în mașina aia neagră cu șofer, ar fi putut să-mi spună că era bolnav. Aș fi putut să-l ajut, aș fi făcut tot ce mi-ar fi cerut. L-aș fi însoțit chiar și pe o insulă din Marea Baltică.

Avusesem însă parte și de un mic triumf, în persoana lui Tom. Primisem chiar și ceea ce râvnisem – un mesaj de numai un rând, bătut la mașină, prin care Peter Nutting, de la înălțimea biroului său, îmi mulțumea pentru „cel de-al patrulea om“. O glumă de-a lui. I-l furnizasem pe cel de-al patrulea scriitor din Operațiunea Sweet Tooth. I-am aruncat o privire pe furiș. Cu trupul lui subțirel, mergând cu pași mari pe lângă mine, cu mâinile vârâte adânc în buzunarele jeanșilor, cu privirea în altă parte, poate urmărind o idee. Deja mă simțeam mândră de el și un pic mândră de mine însămi. Nu trebuia să-și mai bată niciodată capul cu Edmund Spenser dacă nu avea chef. Crăiasa zânelor se întruchipase în Sweet Tooth ca să-l izbăvească de chinurile universitare.

Și iată-ne în sfârșit ajunși acasă, în camera mea de treisprezece metri pătrați, Tom în fotoliul meu de la vechituri, eu cocoțată pe marginea patului. Mai bine mai stăteam un pic de vorbă. Așa colocatarele mele o să ne audă zumzetul vocilor și curând o să-și piardă interesul. Și aveam subiecte din plin, de vreme ce, împrăștiate prin toată camera, rânduite în teancuri pe podea și pe dulap, ne îmbiau două sute cincizeci de romane

în ediții ieftine. Putea să vadă și el în sfârșit că eram o cititoare serioasă, nu doar o fătucă pe care o durea undeva de poezie. Ca să ne relaxăm înainte să ne băgăm în patul ăsta pe care ședeam eu acum, am început să discutăm despre cărți într-o manieră lejeră, fără să insistăm prea mult atunci când nu ne puneam de acord, ceea ce se întâmpla de fiecare dată. Nu le-a dat nici o atenție autoarelor mele preferate – mâinile lui au trecut fără să se oprească peste A.S. Byatt și peste sora ei, Margaret Drabble, peste Monica Dickens și Elizabeth Bowen, în romanele cărora mă simțeam ca acasă. A dat peste *Scaunul șoferului* de Muriel Spark și a lăudat-o. I-am spus că mi se păruse prea schematică și că preferam *Domnișoara Brodie în floarea vârstei*. A dat din cap, dar nu ca și cum ar fi fost de acord, ci mai degrabă ca un terapeut care a înțeles în fine ce problemă am. Fără să se scoale din fotoliu, s-a întins și a luat *Magicianul* lui Fowles, declarându-se entuziasmat de anumite părți din roman, ca și de *Colecționarul* și de *Iubita locotenentului francez*, de data asta în întregime. I-am spus că nu-mi plăceau artificiile, preferam să văd viața așa cum o știam recreată în paginile cărții. A zis că nu poți recrea viața în paginile unei cărți fără să recurgi la artificii. S-a ridicat, s-a îndreptat spre măsuța de toaletă și a luat *Albert Angelo* de B.S. Johnson, aia cu pagini decupate. A zis că și asta l-a entuziasmat. Eu i-am zis că n-am putut s-o sufăr. A părut uimit să vadă un exemplar din *Celebrations* de Alan Burns – de departe cel mai bun scriitor experimentalist din țară a sunat verdictul. I-am spus că nu mă apucasem încă de ea. A văzut că aveam câteva cărți publicate de editura John Calder. Scoate cele mai bune cărți, așa a zis. M-am ridicat și m-am apropiat de el. I-am zis că n-am reușit să trec de pagina douăzeci din nici una. Și sunt așa de infect tipărite! Dar de J.G. Ballard – a văzut că aveam trei titluri. N-am rezistat, i-am zis, sunt prea apocaliptice. Lui îi plăcea la nebunie tot ce scrisese Ballard. Un spirit temerar, strălucit. Am izbucnit amândoi în râs. Tom mi-a promis că o să-mi citească odată un poem de Kingsley Amis, „Bucolică într-o librărie“, despre diferențele dintre bărbați și femei în materie de gusturi. Devenea un pic sentimentală spre final, mi-a zis, dar era amuzantă și autentică. Atunci i-am spus și eu că probabil n-o să-mi placă nici un pic, cu excepția finalului. M-a sărutat și cu asta discuția noastră pe teme literare s-a încheiat. Ne-am îndreptat spre pat.

Situația era un pic cam stânjenitoare. Stătuserăm de vorbă ore întregi, prefăcându-ne că mintea nu ne stătuse de fapt decât la momentul ăsta. Eram ca niște prieteni prin corespondență, care schimbă scrisori la început amicale, apoi intime, ajungând la un limbaj comun, după care, când se întâlnesc pentru prima

oară şi își dau seama că trebuie s-o ia de la capăt. Stilul lui era cu totul nou pentru mine. După ce m-a sărutat doar o dată și fără alte mângâieri, a început să mă dezbrace, și trebuie să spun că o făcea cu gesturi eficiente, de rutină, ca şi cum ar fi pregătit un copil de culcare. Nu m-ar fi mirat să-l aud îngânând un cântecel. În alte condiții, dacă am fi fost mai apropiați, poate aș fi gustat ideea că juca acest rol pentru a-mi oferi un moment de tandrețe. Numai că o făcea în tăcere. Nu știam ce semnificație să-i atribui și mă simțeam stingheră. Când s-a întins peste umărul meu ca să-mi desfacă sutienul, aș fi putut să-l ating, și eram gata s-o fac, dar am renunțat. Cu o mână sprijinindu-mi capul, m-a împins cu blândețe ca să mă culce pe pat și mi-a scos chiloții. Nimic din toate gesturile astea nu pot să spun că mă excitau. În aer era prea multă încordare. Trebuia să intervin.

Am sărit în picioare și i-am zis:

— Acum e rândul meu.

Ascultător, s-a așezat pe pat, acolo unde stătusem eu mai înainte. Am rămas în picioare dinaintea lui, în așa fel încât sânii mei să-i vină la nivelul feței, şi am început să-i deschei cămașa. Am văzut că i se sculase.

— E timpul ca băieții mari să se bage-n pat.

Când mi-a luat sfârcul între buze, m-am gândit că suntem pe drumul cel bun. Aproape că uitasem senzația, fierbinte și electrizantă, intensă, răspândindu-se de la baza gâtului până la perineu. Dar când am tras așternuturile și ne-am întins în pat, am băgat de seamă că se înmuiase și m-am gândit că n-am făcut eu ceva cum trebuie. M-a surprins și când i-am zărit o clipă părul pubian – era așa de rar, încât aveam impresia că lipsește cu desăvârșire, iar atât cât era părea drept și mătăsos ca părul de pe cap. Ne-am sărutat iarăși – la asta se pricepea –, dar când i-am luat pula în mână, era tot flască. L-am tras între sânii mei, dacă tot funcționase mai devreme. Altul la rând. Parcă învățam un nou joc de cărți. Dar el a coborât mai mult, și-a lăsat capul între picioarele mele și m-a stimulat superb cu limba. În mai puțin de un minut am juisat cu un strigăt pe care l-am mascat într-o tuse ca să nu mă audă avocatele de jos. Când mi-am revenit, am observat ușurată cât de excitat era. Așa că l-am tras spre mine și am început.

N-a fost o experiență extraordinară pentru nici unul din noi, dar ne-am descurcat, am ieșit cu fața curată. Pe de o parte, pe mine mă reținea, cum am mai spus, gândul la cele trei fete care nu păreau să aibă o viață amoroasă și care poate ciuleau urechile să distingă și un sunet scos de noi dincolo de scârțâitul patului. Și pe de altă parte, faptul că Tom era așa de tăcut. N-a scos nici măcar un cuvânt care să trădeze vreo urmă de

simpatie, de afecțiune sau de apreciere. Nici măcar ritmul respirației nu i s-a schimbat. Nu puteam alunga deloc gândul că înregistra în tăcere sexul nostru pentru a-l folosi ulterior, își nota una-alta în minte, elaborând și retușând fraze după placul său, căutând detaliul care ieșea din comun. M-am gândit iarăși la povestirea cu falsul vicar și la Jean, cu clitorisul ei „monstruos“, cât penisul unui băiețel. Oare ce părere își făcuse Tom despre al meu cât stătuse acolo jos și-l luase la măsurat cu limba? Prea mediu ca să merite să-l ții minte? După ce Edmund și Jean sunt iarăși împreună în apartamentul din Chalk Farm și fac dragoste, Jean ajunge la orgasm și scoate o serie de *zbierete ascuțite, clare și cu pauze egale între ele, ca semnalele care anunță ora exactă la BBC*. Și atunci ce-o să zică de țipătul pe care mi-l înăbușisem așa de politicos? Din întrebări ca acestea s-au născut alte gânduri nesănătoase. Neil Carder se desfăta cu „liniștea“ manechinului, se înfiora de plăcere la ideea că ea îl disprețuia și-l ignora. Asta să fie ce-și dorea Tom de la o femeie, o pasivitate absolută, o interiorizare ce *se întorcea asupra ei înseși pentru a se transforma în ceva opus, într-o forță care-l copleșea și-l mistuia?* Oare să rămân și eu întinsă acolo, complet nemișcată, cu buzele întredeschise și cu privirea fixată în tavan? Nu voiam să cred așa ceva și nu-mi plăceau asemenea speculații.

Ca să-mi răsucesc cuțitul în rană, mi-am imaginat cum ar fi ca, imediat ce terminam, să se ducă și să-și scoată din sacou un carnețel și un creion? Evident că l-aș fi dat afară pe loc! Numai că toate aceste închipuiri prin care-mi făceam rău singură nu erau decât niște vise urâte. El rămăsese întins în pat, tolănit pe spate, eu odihnindu-mi capul pe brațul lui. Nu era frig, dar am tras cearșaful și pătura peste noi. Am moțăit câteva minute. M-am trezit când am auzit ușa de la intrare trântindu-se și apoi vocile celor trei colocatare ale mele pierzându-se pe stradă. Eram singuri în toată casa. Deși nu-i vedeam chipul, l-am simțit pe Tom dezmeticindu-se din somn. A tăcut câteva clipe, după care mi-a propus să mă scoată la un restaurant bun. Banii de la Fundație nu-i sosiseră încă, dar era sigur că n-o să întârzie mult. Am confirmat în sinea mea. Max aprobase plata cu două zile în urmă.

Ne-am dus la White Tower, pe Charlotte Street, în capătul dinspre sud, și am mâncat *kleftiko* de miel cu cartofi la cuptor cu trei sticle de *retsina*. Ne permiteam. Ce exotic să mănânci pe spezele Votului Secret și să nu poți s-o spui. M-am simțit ca un om în toată firea. Tom mi-a povestit că în timpul războiului acest restaurant faimos servea conservă din carne de porc *à la grecque.* Am comentat în glumă că nu mai e mult până când o să ne-ntoarcem iar la zilele alea. M-a pus la curent cu

legăturile pe care restaurantul le avea cu lumea literară, în vreme ce eu zâmbeam cam prostește, atentă la el doar pe jumătate deoarece iarăși o muzică îmi răsuna în minte, de data asta o simfonie, o mișcare lentă, maiestuoasă, dintr-o amplă simfonie de Mahler. Chiar aici, în încăperea asta, spunea Tom, Ezra Pound și Wyndham Lewis puseseră bazele revistei lor vorticiste, *Blast*. Numele nu-mi spuneau absolut nimic. Ne-am întors tot pe jos din Fitzrovia până în Camden Town, braț la braț, beți, vorbind numai prostii. A doua zi de dimineață, când ne-am trezit în camera mea, noul joc de cărți a fost simplu de-acum. De fapt, a fost o desfătare.

15

Sfârșitul lui octombrie a adus cu el ritualul anual al ceasurilor date înapoi cu o oră, trăgând și mai mult capacul întunericului peste după-amiezile noastre și înnegurând mai tare starea de spirit a națiunii. Luna noiembrie a debutat tot cu un val de frig și a plouat aproape în fiecare zi. Toată lumea nu vorbea decât de „criză“. Imprimeriile statului tipăreau tichete pentru rațiile de benzină. Nu se mai văzuse așa ceva de la sfârșitul războiului. Domnea senzația generală că ne îndreptăm spre ceva nasol, dar greu de anticipat și imposibil de evitat. Plutea suspiciunea că „țesutul social“ era pe cale să se destrame, deși nimeni nu știa ce va atrage asta după sine. Dar eu eram fericită și-mi vedeam de treburi, aveam în sfârșit un iubit și încercam să nu mă deprim gândindu-mă la Tony. Furiei care mă măcina îi luase locul – sau cel puțin se infiltrase în ea – un sentiment de vinovăţie pentru că îl condamnasem așa de aspru. Ar fi fost o greșeală să dau uitării acea bucolică îndepărtată, vara noastră de sorginte edwardiană[48] petrecută în Suffolk. Acum, când îl aveam alături pe Tom, mă simțeam protejată, îmi îngăduiam să mă gândesc cu nostalgie mai degrabă decât cu tristețe la timpul pe care îl petrecuserăm împreună. Poate că Tony își trădase patria, dar mie îmi dăduse startul în viață.

Mi-am reluat vechiul obicei al cititului ziarelor. Mă interesau paginile de opinie, nemulțumirile și lamentațiile, cunoscute în breaslă, după cum aveam să aflu, sub numele de articole cu „de ce oare“. Ca în „de ce oare se bucură intelectualii din universități în fața măcelului provocat de Armata Republicană Irlandeză Provizorie și tind să confere o aură romantică unor grupări precum Angry Brigade sau Facțiunea Armata Roșie?“. „Moștenirea imperiului nostru și victoria în cel de-al Doilea Război Mondial ne obsedează și ne arată cu degetul, dar de ce oare trebuie să lâncezim pe ruinele măreției noastre apuse?“ Rata infracționalității creștea, oamenii deveneau din ce în ce mai puțin amabili în relațiile de zi cu zi, străzile erau pline de gunoaie, economia și morala – la pământ, nivelul nostru de trai era sub cel din Germania de Est, eram dezbinați, agresivi și preocupați de lucruri neînsemnate. Scandalagii insurgenți ne demolau tradițiile democratice, televiziunea era de o prostie isterică, televizoarele color costau prea mult și toată lumea căzuse de acord că nu mai exista nici

o speranță, că țara s-a dus de râpă, că pierduserăm trenul istoriei. De ce oare, de ce?

Urmăream însă și articolele de actualitate, tot mai întristătoare. Pe la jumătatea lunii importurile de țiței atinseseră limita de jos, Societatea Minelor le oferise minerilor o creștere a salariilor cu 16,5%, dar aceștia, sesizând oportunitatea oferită de OPEC, nu acceptau mai puțin de 35% și începuseră să refuze să lucreze peste program. Școlile s-au văzut nevoite să-și trimită elevii acasă pentru că nu mai aveau căldură, iluminatul stradal a fost oprit pentru a se face economie la energie, erau discuții furtunoase pe tema săptămânii de lucru de trei zile ca urmare a penuriei de electricitate. Guvernul decretase cea de-a cincea stare de urgență. Unii spuneau dați-le minerilor banii ceruți, alții spuneau jos cu zurbagiii și cu șantajiștii. Mă puneam la curent cu toate astea, descoperindu-mi o înclinație pentru chestiunile economice. Le aveam cu cifrele și înțelegeam mecanismul crizei. Dar nu-mi băteam capul cu asta. Mă concentram pe Spade și Helium, încercam să-l uit pe Volt și inima mea îi aparținea Operaţiunii Sweet Tooth, în ipostaza ei intimă. Asta însemna automat că în weekenduri mă duceam la Brighton, unde Tom avea un apartament cu două camere la mansarda unei case înguste și albe de lângă gară. Clifton Street mi se părea un șir de prăjituri cu glazură albă, aerul era curat, aveam parte de intimitate, aveam un pat modern de pin, salteaua era fermă și silențioasă. După câteva săptămâni mă simțeam acolo ca la mine acasă.

Dormitorul era un pic mai mare decât patul. N-aveai loc să deschizi ușa de la șifonier mai mult de douăzeci de centimetri. Trebuia să-ți vâri brațul înăuntru și să-ți dibui hainele. Uneori mă trezeam dimineața în țăcănitul mașinii de scris a lui Tom, ce răzbătea prin perete. Camera în care lucra servea deopotrivă de bucătărie și sufragerie și părea mai spațioasă. Proprietarul casei, un constructor ambițios, scosese tavanul, astfel încât încăperea se deschidea până la căpriori. Zgomotul neregulat al clapelor și țipetele pescărușilor – astea erau sunetele în care mă trezeam și, ținând ochii închiși, savuram modul cum mi se transformase existența. Cât de singură mă simțisem la Camden, în special după ce plecase Shirley. Ce plăcut era să ajung vinerea la ora șapte, după o săptămână grea, și să urc cele câteva sute de metri sub lumina felinarelor, mirosul mării umplându-mi nările, cu senzația că Brighton era tot atât de departe de Londra precum Nisa sau Napoli și știind că Tom mă așteaptă cu o sticlă de vin alb în minifrigider și cu paharele pregătite pe masa de bucătărie. Weekendurile noastre erau simple. Făceam dragoste, citeam,

ne plimbam pe faleză și uneori pe dealuri și mâncam la restaurant – de obicei în cartierul vechi. Iar Tom lucra.

Scria la o mașină Olivetti portabilă, pusă pe o măsuță pliantă, cu blatul din postav verde, înghesuită într-un colț. Se trezea noaptea sau în zori și lucra până pe la 9, când se întorcea în pat să facă dragoste cu mine, apoi dormea până la prânz, timp în care eu mă duceam să beau o cafea și să mănânc un croasant lângă piață. Pe vremea aia, croasanții erau o noutate în Anglia, ceea ce făcea colțișorul meu din Brighton să pară și mai exotic. Citeam ziarul de la cap la coadă, mai puțin rubrica de sport, apoi mă duceam să cumpăr ouă, șuncă și cârnați pentru brunch-ul nostru.

Banii de la Fundație începuseră să curgă – altfel cum ne-am fi permis să mâncăm la Wheeler's și să ne umplem frigiderul cu Chablis? În lunile alea, noiembrie și decembrie, își încheia ultimele cursuri la universitate și lucra la două povestiri. Îl cunoscuse pe un editor din Londra, Ian Hamilton, care lansa o nouă revistă literară, *New Review*, și care îl rugase să-i trimită o bucată de proză pentru unul dintre primele numere. Citise tot ce publicase Tom și îi spusese, la o băută în Soho, că era „destul de bun" sau că nu era „deloc rău", ceea ce, în grupul respectiv, echivala, pare-se, cu un adevărat elogiu.

Așa cum toți cei proaspăt îndrăgostiți se cred foarte importanți, și noi deprinseserăm obiceiul de a ne da mari și inventaserăm o serie întreagă de expresii și fetișuri, iar programul de sâmbătă seara era bătut în cuie. Adesea făceam dragoste seara devreme – „masa principală a zilei", cum îi ziceam. „Cocoleala" de dimineața nu se punea. În starea aceea de euforie și limpezime postcoitală, ne găteam ca să ne petrecem seara în oraș și, înainte să ieșim, dădeam gata aproape o sticlă de Chablis. Acasă nu beam decât așa ceva, deși nu ne pricepeam neam la vinuri. Aleseserăm Chablis-ul din joacă, pentru că, din câte se pare, îi plăcea lui James Bond. Tom punea muzică la noul său sistem audio hi-fi, în general *bebop*[49], care pentru mine nu era altceva decât o înșiruire aritmică de note aleatorii, în schimb suna sofisticat și plin de *glamour* urban. După care ieșeam în bătaia brizei reci ca gheața, coboram agale dealul până în centrul vechi și ne duceam de regulă la Wheeler's, restaurantul de pește. Pentru că pe Tom îl cam luase valul și, pe jumătate amețit, le lăsase adesea chelnerilor bacșișuri ultrageneroase, aceștia ne recunoșteau și ne conduceau un pic demonstrativ spre masa „noastră", bine poziționată într-o latură, de unde puteam să-i observăm și să facem mișto de ceilalți clienți. Îmi imaginez că eram niște nesuferiți. Ne făcuserăm o regulă din a-i spune

chelnerului să ne aducă la aperitiv „ca de obicei“ – două pahare de șampanie și o duzină de stridii. Nu sunt sigură dacă ne plăceau cu adevărat, cert e că ne plăcea ideea de stridii, acele forme străvechi aranjate într-un platou oval, cu pătrunjel și lămâi tăiate în jumătate și, scânteind opulent în lumina lumânărilor, patul de gheață de dedesubt, tacâmurile de argint, bolurile lucioase cu sos de chilli.

Când nu vorbeam despre noi, tocam toată politica – criza internă, situația din Orientul Mijlociu, conflictul din Vietnam. Logic ar fi fost să luăm în considerare toate aspectele unui război care încerca să stopeze avansarea comunismului, însă adoptaserăm viziunea unanimă a generației noastre. Era un război criminal și, evident, se dovedise un eșec. Urmăream și acea telenovelă în care se amestecau dorința de putere nemăsurată și nebunia, mă refer la scandalul Watergate, deși Tom, ca majoritatea bărbaților pe care-i cunoșteam, știa așa de bine personajele, datele, toate momentele de cotitură ale istoriei, până și cele mai mici implicații constituționale, că avea în mine un interlocutor inutil pentru a-l ajuta să-și exprime indignarea. Apoi luaserăm la rând și literatura. Mi-a arătat poeziile lui preferate și cu asta n-am avut nici o problemă – și mie-mi plăceau. Dar nu reușea să-mi trezească interesul pentru romanele lui John Hawkes, Barry Hannah sau William Gaddis, iar eu nu-l impresionam cu favoritele mele, Margaret Drabble, Fay Weldon și, noua mea pasiune, Jennifer Johnston. Eu îi consideram pe cei din tabăra lui prea seci, el pe-ale mele prea leșinate, deși era dispus s-o scoată pe Elizabeth Bowen din categoria asta. N-am reușit să ne punem de acord decât asupra unui scurt roman pe care îl avea sub forma unui exemplar de semnal – *Swimmer in the Secret Sea* de William Kotzwinkle. Lui Tom i se părea excelent construit, eu îl găseam inteligent și trist.

Pentru că nu-i plăcea să discute despre scrierile sale înainte să fie publicate, mi-am zis că ar fi înțelept și de datoria mea să-mi arunc un ochi pe ele, ceea ce am și făcut într-o sâmbătă după-amiază, când se dusese la bibliotecă pentru documentare. Am lăsat ușa deschisă ca să-l aud când o să urce pe scară. Una dintre povestiri, încheiată într-o primă redactare la sfârșitul lui noiembrie, era narată de o maimuță vorbitoare, un mascul, ce reflectează plin de neliniște la iubita lui, o scriitoare care se luptă să scrie un al doilea roman. Primul a fost întâmpinat cu elogii. Este oare capabilă să producă unul la fel de bun? Începe să se îndoiască. Maimuța se foiește pe la spatele ei, ofensată că scriitoarea o neglijează în favoarea lucrului la carte. Abia la ultima pagină aveam să descopăr că

povestirea pe care o citeam era de fapt cea pe care o scria femeia. Maimuța nu există, e un spectru, o plăsmuire a imaginației sale zbuciumate. *Nu.* Și iarăși nu. Așa nu. Dincolo de problema forțată și ridicolă a sexului între specii, asemenea artificii literare îmi trezeau instinctiv suspiciunea. Aveam nevoie să simt teren ferm sub picioare. În opinia mea, scriitorul trebuie să respecte un pact nescris cu cititorul. Nici un element al lumii ficționale și nici unul dintre personajele acesteia nu trebuie să se dezintegreze după bunul-plac al autorului. Imaginarul trebuia să fie la fel de solid și de consecvent precum realul. Era un contract bazat pe încredere reciprocă.

Dacă prima proză mă dezamăgise, a doua mă uluise chiar înainte să m-apuc s-o citesc. Avea peste o sută patruzeci de pagini, cu data de săptămâna trecută scrisă de mână dedesubtul ultimei fraze. Prima versiune a unui microroman, și îl ținuse ascuns de mine. Tocmai mă pregăteam să mă pun pe citit, când am tresărit auzind ușa de la intrare cum se trânteşte din cauza curentului care intra pe ferestrele ce nu se închideau etanș. Am tresărit. M-am ridicat și am proptit-o cu un colac unsuros de frânghie, de care Tom se ajutase cândva să care de unul singur șifonierul pe scări. Apoi am aprins lampa atârnată de căpriori și m-am întors la cititul meu vinovat și rapid.

Pe șesurile Somersetului descria călătoria pe care o face un bărbat împreună cu fiica lui de nouă ani printr-un peisaj devastat, în care se succed sate și orășele pârjolite de foc, unde șobolanii, holera și ciuma bubonică reprezintă un pericol constant, unde apa e infestată și vecinii se luptă pe viață și pe moarte pentru o doză veche de suc, unde localnicii se consideră norocoși când primesc o invitație la masă cu ocazia unei aniversări în cursul căreia se frig la grătar un câine și o pereche de pisici costelive. Pustiirea e și mai mare când tatăl și fiica ajung la Londra. Printre ruinele zgârie-norilor și carcasele ruginite ale mașinilor, pe străzile cu șiruri de case acum de nelocuit, unde mișună șobolanii și câinii sălbăticiți, liderii diferitelor grupări războinice și acoliții lor, cu fețele vopsite în culori primare, terorizează populația sărăcită. Electricitatea e o amintire îndepărtată. Singurul lucru care mai funcționează, și acesta abia-abia, e guvernul însuși. Blocul-turn al unui minister se înalță peste o vastă întindere de ciment prin crăpăturile căruia se ițesc buruieni. Când se îndreaptă spre o clădire oficială ca să se așeze la coadă, tatăl și fiica străbat întinderea de ciment în zori, *printre legume putrezite şi călcate în picioare, cutii de carton aplatizate şi transformate în paturi, urme de foc şi hoiturile câinilor şi pisicilor care fuseseră puşi la frigare, conserve ruginite, vomă, cauciucuri uzate, bălţi*

verzi de chimicale, excremente de oameni şi animale. Vechea plăsmuire de linii orizontale unindu-se pe structura verticală de oţel şi sticlă ce irumpea în aer era acum iremediabil distrusă.

Această esplanadă, unde se desfășoară majoritatea secțiunii de mijloc a romanului, alcătuiește giganticul microcosm al unei jalnice lumi noi. În centru tronează o fântână arteziană scoasă din uz, deasupra ei plutește *un nor cenuşiu de muşte. Bărbaţi şi băieţi veneau aici în fiecare zi, se ghemuiau acolo, pe bordura lată de ciment, şi defecau*. Pe marginile fântânii oamenii *stăteau cocoțați ca nişte păsări pleşuve.* Mai târziu locul forfotește ca un furnicar, aerul se umple de fum, zgomotul e asurzitor, oamenii își răsfiră lucrurile lor amărâte pe pături colorate, tatăl se târguiește pentru o bucată străveche de săpun, începută, deși va fi greu de găsit apă curată. Tot ce se găsește la vânzare a fost fabricat demult, în urma unor procese pe care astăzi nu le mai înțelege nimeni. Ulterior, bărbatul (enervant e faptul că nu aflăm niciodată cum îl cheamă) se întâlnește cu o prietenă care se poate considera norocoasă pentru că încă mai are o cameră unde să poată locui. E colecționară. Pe masă tronează un telefon, *cu firul retezat la vreo zece centimetri, iar mai încolo, proptit de perete, era un tub catodic. Carcasa de lemn, ecranul de sticlă şi panoul cu butoane fuseseră de mult smulse şi mănunchiuri de fire colorate se încolăceau în jurul metalului opac.* Ea ține la obiectele astea, pentru că, după cum îi mărturisește, *sunt produsul inventivităţii umane şi al designului. Şi, dacă nu-ţi mai pasă de obiecte, mai ai puţin până când n-o să-ţi mai pese de oameni.* Dar el consideră că pornirile ei de custode sunt lipsite de noimă. *Când nu există sistemul de telefonie, poţi să arunci telefoanele la gunoi.*

Civilizația industrială și toate sistemele ei componente, toată cultura ei se șterg din memorie. Omenirea involuează până la un trecut în care lupta pentru resursele insuficiente lasă prea puțin loc pentru bunăvoință sau invenție. Vremurile de altădată nu se vor mai întoarce în veci. *Toate s-au schimbat aşa de tare, încât nici nu-mi vine să cred că am fost vreodată acolo,* îi spune femeia referindu-se la un eveniment din trecutul lor comun. *Spre asta ne îndreptam de la bun început*, îi spune cu un aer filosofic un personaj care nu mai are încălțări în picioare. Altundeva se afirmă că declinul lumii civilizate a început odată cu nedreptățile, conflictele și contradicțiile secolului XX.

Cititorul nu află locul spre care se îndreptau bărbatul și fetița decât în ultimele pagini. Porniseră în căutarea soției sale, mama fetiței. Nu există sisteme de comunicaţii sau birocraţi

care să-i ajute. Singura fotografie pe care o mai au e una în care era copil. Se bizuie pe informațiile transmise prin viu grai și, după ce încearcă mai multe piste care se dovedesc false, devine clar că nu vor izbândi, mai ales când se îmbolnăvesc de ciumă bubonică. Tată și fiică mor unul în brațele celuilalt, în subsolul fetid al sediului unei bănci celebre, acum în ruine.

Îmi luase o oră și un sfert să citesc toată nuvela. Am pus la loc paginile lângă mașina de scris, în aceeași neorânduială în care le găsisem, am luat colacul de frânghie din ușă și am închis-o. M-am așezat la masa din bucătărie, încercând să alung confuzia ce pusese stăpânire pe mine. Nu-mi era greu deloc să recit obiecțiile formulate de Peter Nutting și de colegii lui. Regăseam aici distopia rău prevestitoare, aerul apocaliptic în vogă, care incrimina și dădea deoparte tot ce inventaserăm sau construiserăm sau iubiserăm vreodată, care savura prăbușirea întregii lumi în țărână. Regăseam aici luxul și privilegiile celui îmbuibat, care ia în derâdere speranțele de mai bine ale celorlalți. T.H. Haley nu părea deloc îndatorat unei lumi care îl crescuse plină de bunăvoință, care îi asigurase cu generozitate o educație gratuită în spiritul valorilor liberale, nu-l trimisese să lupte în nici un război, îi garantase intrarea în viața adultă fără ritualuri înspăimântătoare, fără să trăiască sub spectrul foametei ori al spaimei dinaintea unor zei răzbunători, îl protejase oferindu-i o pensie frumușică la vârsta de douăzeci și ceva de ani și nu ridicase nici o stavilă în calea libertății lui de expresie. Or, el profesa un nihilism facil, declarând fără drept de apel că toate lucrurile de care ne bucuram erau putrede, nu-și bătea capul să ofere alternative, nu afla nici o speranță în prietenie, în dragoste, în sistemul pieței libere, în industrie, în tehnologie, în comerț, în sfera artelor și științelor.

Povestirea lui (spunea mai departe Nutting în imaginația mea) moștenea de la Samuel Beckett libertatea de a considera condiția umană ca pe un individ singur, fără speranță, care stă și suge o pietricică. Un om care nu are habar de dificultățile pe care le întâmpină administrația într-o democrație pentru a asigura buna guvernare a milioanelor de indivizi care emit pretenții, care au drepturi, care gândesc liber, un om căruia nu-i pasă nici cât negru sub unghie de cât de departe am ajuns în numai cinci sute de ani, desprinzându-ne de un trecut marcat de barbarie și mizerie.

În schimb… care era partea ei bună? Avea să-i irite, mai ales pe Max, și doar pentru asta mi se părea genială. O să-l irite chiar dacă va confirma justețea opiniei sale potrivit căreia racolarea unui romancier constituia o greșeală. În mod paradoxal, va consolida operațiunea Sweet Tooth, demonstrând cât de independent era acest scriitor față de cei care îl plăteau.

Pe şesurile Somersetului întrupa duhul acela care pândea dindărătul titlurilor din ziare, echivala cu o privire aruncată peste marginea prăpastiei, dramatizarea scenariului celui mai sumbru – Londra să devină un nou Herat, Delhi, São Paulo. Dar mie ce impresie îmi lăsase? Mă deprimase, era atât de întunecată, de lipsită de orice speranță. Ar fi trebuit măcar să cruțe copilul, dând astfel cititorului o minimă speranță în viitor. M-am gândit că imaginarul meu Nutting avea dreptate – pesimismul ăsta era ceva la modă, mai degrabă o mască sau o atitudine estetică, literară. Nu îl reprezenta pe Tom, sau reprezenta doar o parte infimă din el, și de aceea nu era sinceră. Nu-mi plăcea sub nici o formă. Unde mai pui că T.H. Haley va fi considerat opțiunea mea și deci eu voi fi cea trasă la răspundere. Altă bilă neagră.

Am aruncat o privire în colțul celălalt al camerei, la mașina de scris și la cana de cafea de lângă ea, și am cumpănit situația. Oare bărbatul cu care aveam o legătură se va dovedi incapabil să confirme promisiunea începuturilor, precum femeia aceea cu maimuța? Dacă textele lui cele mai bune fuseseră deja scrise înseamnă că făcusem o eroare de judecată absolut jenantă. Așa avea să sune acuzația, dar în realitate ei mi-l livraseră pe tavă, într-un dosar. Pusesem botul atât în privința povestirilor, cât și a omului care le scrisese. Era o căsătorie aranjată, o căsătorie plănuită la etajul cinci, iar acum era prea târziu, eram mireasa care nu mai poate să fugă din fața altarului. Oricât de dezamăgită aș fi, o să mă țin de el, o să-i rămân loială, și nu doar ca să-mi urmez propriul interes. Pentru că, *evident*, încă mai credeam în el. Una-două povestiri mai slabe n-aveau să-mi zdruncine convingerea că era o voce originală, o minte strălucită – și iubitul meu minunat. Era proiectul meu, cazul meu, misiunea mea. Creația lui, munca mea și idila noastră erau una și aceeași. Dacă el dădea greș, dădeam greș și eu. Așa că era simplu – vom cunoaște succesul împreună.

Se făcuse aproape șase. Tom nu se întorsese încă, paginile romanului său zăceau împrăștiate convingător în jurul mașinii de scris și ne aștepta încă o seară plăcută. Mi-am pregătit o baie puternic aromată. Baia avea 2,7 metri pătrați (o măsuraserăm) și, din lipsă de spațiu, era dotată cu o cădiță în care te lăsai pe vine sau te așezai pe o ieșitură în poziția *Gânditorului* lui Michelangelo. Așa că m-am ghemuit acolo, am stat la abur și am cugetat mai departe. O posibilitate mai benignă era ca editorul ăsta al lui, Hamilton, dacă tot era el așa de deștept pe cât îl socotea Tom, să-i respingă ambele bucăți și să-i explice motivele. Caz în care eu n-o să comentez nimic și

o să mă mulțumesc să aștept. Asta era și ideea, să-i asigur independența financiară, apoi să mă dau la o parte și să sper să iasă bine. Și totuși… și totuși mă consideram o cititoare avizată. Eram convinsă că făcea o greșeală, că pesimismul ăsta monoton nu-i slujea talentului său, nu-i îngăduia atât de abilele răsturnări de situație din povestirea cu falsul vicar sau ambiguitățile în care se zbate un bărbat când face dragoste cu soția lui ştiind că e o escroacă. Mi-am zis că Tom ținea îndeajuns de mult la mine ca să-i pese de părerile mele. Dar încă o dată instrucțiunile mele erau clare. Trebuia să-mi înfrânez pornirile de a mă amesteca în munca lui.

După douăzeci de minute ieșisem din cadă și mă uscam, fără să ajung la vreo concluzie, deși gândurile mi se învârteau în continuare în cap, când am auzit niște pași pe scară. A ciocănit la ușă, a intrat în budoarul meu plin de abur și ne-am îmbrățișat pe tăcute. Am simțit aerul rece de afară, care se strecurase în faldurile pardesiului său. Perfectă sincronizare. Eram goală, frumos mirositoare și îl așteptam. M-a dus în dormitor, totul era minunat, toate dilemele obsedante se evaporaseră. După o oră sau așa ceva, îmbrăcați de ieșit în oraș, ne beam Chablis-ul și ascultam „My Funny Valentine“ de Chet Baker, un tip care avea o voce cu inflexiuni feminine. *Bebop*-ul solourilor lui de trompetă era lin și delicat. M-am gândit că până la urmă o s-ajung să-mi placă jazzul. Am ciocnit și ne-am sărutat, apoi, cu paharul în mână, Tom s-a îndreptat spre măsuța pliantă, uitându-se la foile scrise. A luat o pagină, apoi alta, a răscolit teancul în căutarea unui pasaj anume, l-a găsit, a apucat un creion și a făcut o însemnare. Încruntat, a rotit încet carul, făcând mecanismul să scoată niște clicuri ce mi s-au părut pline de înțeles, și a citit pagina care era în mașină. Când a ridicat ochii și m-a privit, mă cuprinsese deja neliniștea.

— Tre’ să-ți zic ceva, m-a anunțat.

— E ceva de bine?

— Îți zic la masă.

A venit lângă mine și ne-am sărutat iarăși. Mai avea să-și pună sacoul; purta una dintre cele trei cămăși pe care și le făcuse pe comandă într-un magazin de lux din Jermyn Street. Erau identice, din bumbac egiptean fin, croite mai larg la umeri și la brațe, ceea ce îi conferea o vagă alură de pirat. Îmi spusese că orice bărbat trebuie să aibă o „colecție“ de cămăși albe. Nu eram prea convinsă de croială, dar îmi plăcea să-i simt trupul sub atingerea bumbacului și mai îmi plăcea și cum se adaptase la noul lui standard financiar. Sistem audio hi-fi, mese la restaurant, valize Globetrotter, o mașină de scris electrică la orizont – spunea adio vieții de student și o făcea cu

stil, fără nici un sentiment de vinovăţie. În lunile acelea de până în Crăciun mai primea bani și din activitatea didactică. Era generos, gata să te facă să te simți bine. Îmi cumpărase cadouri – un taior de mătase, un parfum, o servietă din piele moale pentru serviciu, poeziile Sylviei Plath, romanele lui Ford Madox Ford, toate cartonate. Îmi plătea totodată și drumul cu trenul înapoi la Londra, care costa o liră și mai bine. În weekenduri dădeam uitării modestul meu trai londonez, mâncarea mea amărâtă dintr-un colț al frigiderului, banii mărunți pe care-i drămuiam dimineața ca să-mi ajungă de metrou și de masa de prânz.

Am terminat sticla și am luat-o la vale pe Queen's Road, pe lângă Turnul cu Ceas, până în centrul vechi, oprindu-ne doar cât să dea Tom niște informații unui cuplu de indieni care aveau un copil cu buză de iepure. Străduțele înguste degajau un aer extrasezonier, erau umede și pustii, cu pavajul înșelător de alunecos. Binedispus, Tom mă tachina punându-mi întrebări despre ceilalți scriitori „ai mei“ pe care îi sprijinea Fundația. Nu era prima dată, chiar devenise un joc al nostru. Se complăcea în gelozii sau concurențe literare și sexuale.

— Spune-mi doar atât. Majoritatea sunt tineri?

— Majoritatea sunt nemuritori.

— Hai, te rog. Mie poți să-mi zici. Sunt dintr-ăștia bătrâiori și celebri? Anthony Burgess? John Braine? E și vreo femeie?

— Păi ce să fac eu cu femeile?

— Iau mai mulți bani decât mine? Măcar asta poți să-mi spui.

— Cu toții iau cel puțin dublu față de tine.

— Serena!

— OK. Toți iau la fel.

— Ca mine.

— Ca tine.

— Sunt singurul nepublicat?

— Mai multe nu zic.

— Te-ai futut cu vreunul din ei?

— Chiar cu mai mulți.

— Și îi iei și pe ceilalți de pe listă la rând?

— Știi foarte bine că da.

A râs și m-a împins în ușa unei magazin de bijuterii ca să mă sărute. Era unul dintre bărbații pe care-i excită uneori ideea că iubita lor face dragoste cu alt bărbat. Când era în anumite stări, îl stârnea să se imagineze un amant înșelat, deși – dacă s-ar fi întâmplat în realitate – așa ceva l-ar fi scârbit, l-ar fi rănit sau l-ar fi înfuriat. Iată de unde proveneau năzăririle lui Carder despre manechinul său. Nu puteam să înțeleg, dar acceptam să

intru în joc. Uneori, când făceam dragoste, mă îndemna pe șoptite, iar eu mă conformam și îi povesteam despre bărbatul cu care mă întâlneam și ce îi făceam. Tom prefera ca acesta să fie scriitor și, cu cât era mai puțin plauzibil, cu cât avea un statut mai prestigios, cu atât suferea mai tare. Saul Bellow, Norman Mailer, Günter Grass cu pipa lui cu tot – mă duceam cu cei mai buni. Cei mai buni după cum îi considera el. Aveam să-mi dau imediat seama că o fantezie comună, deliberată îmi atenua propriile neadevăruri necesare. Nu-mi era ușor să vorbesc despre munca la Fundație cu un om de care eram atât de apropiată. Invocarea confidențialității era una dintre tehnicile prin care mă eschivam, fanteziile astea erotice vag amuzante, alta. Dar nici una nu părea suficientă. Era singură pată pe chipul fericirii mele.

Știam foarte bine motivul primirii călduroase de care ne bucuram la Wheeler's, al întrebărilor slugarnice dacă domnişoara Serena avusese o săptămână frumoasă, dacă domnul Tom stătea bine cu sănătatea, dacă ne era foame, al scaunelor trase prompt și al șervetelor așternute în poală; dar în același timp ne umplea de fericire și aproape ne lăsam convinși că eram admirați și respectați, în mult mai mare măsură decât restul lumii aceleia serbede și îmbătrânite. Pe vremea aceea, cu excepția câtorva staruri pop, tinerii nu puseseră încă mâna pe bani. Așa că privirile încruntate care ne însoțeau când ne îndreptam spre masă nu făceau decât să ne încânte și mai tare. Ne simțeam atât de speciali. De-ar fi știut că tocmai ei ne plătesc masa din impozitele lor. Măcar Tom de-ar fi știut. Într-un minut, spre deosebire de cei care ajunseseră înaintea noastră și nu fuseseră încă serviți, la masa noastră a sosit șampania, urmată la scurt timp de platoul de argint cu încărcătura sa de gheață și mormanul de viscere de apă sărată, despre care nu încetam să pretindem că ne plac. Șpilul era să le dai pe gât fără să le guști. Am dat pe gât și paharele de șampanie, făcând semn să ni le umple la loc. La fel ca în ocaziile anterioare, ne-am spus să ținem minte ca data viitoare să comandăm de la bun început o sticlă. Am fi economisit o groază de bani.

În căldura jilavă a restaurantului, Tom își scosese sacoul. A întins mâna și și-a lăsat-o peste a mea. Reflexele lumânărilor îi făceau verdele ochilor să pară și mai intens, împrumutând totodată palorii chipului său un colorit sănătos, roz-maroniu. Capul ușor înclinat într-o parte, ca de obicei, buzele întredeschise și încordate, nu atât ca să vorbească, cât să-mi anticipeze cuvintele sau să le rostească odată cu mine. În clipa aceea, cum băutura mă luase deja de cap, mi-am zis că nu văzusem bărbat mai frumos în viața mea. L-am iertat pentru

cămașa lui de pirat făcută pe comandă. Iubirea nu crește într-un ritm constant, ci se manifestă în valuri, în străfulgerări, în salturi violente, și asta se întâmpla acum. Prima dată trăisem așa ceva la White Tower. De data asta senzația era mult mai puternică. Asemenea lui Sebastian Morel din „Pawnography“, mă prăbușeam într-un spațiu din care orice dimensiune fusese suprimată, chiar dacă în aparență stăteam și zâmbeam sfios într-un restaurant de pește din Brighton. Dar mereu, la extremitatea oricărui gând, rămânea pata aceea. În general mă străduiam s-o ignor și eram așa de fericită, că uneori chiar reușeam. Apoi, ca o femeie care alunecă peste muchia unei pante și se apucă de un smoc de iarbă ce n-o să-i poată suporta greutatea în veci, mi-am adus iarăși aminte că Tom nu știa cine sunt și cu ce mă ocup de fapt și că ar trebui să-i spun imediat. *Ultima șansă! Haide, spune-i acum.* Dar era prea târziu. Adevărul atârna prea greu în balanță, ne va distruge. Avea să mă urască până la moarte. Mă aflam deja dincolo de muchia pantei și nu mă mai puteam redresa. Sigur că aș fi putut să invoc avantajele pe care i le adusesem, libertatea de creație pe care o câștigase la pachet cu mine, dar realitatea era că, dacă voiam să mă văd cu el în continuare, trebuia să-i mărturisesc neîntârziat aceste minciuni neutre.

Mâna i s-a mișcat, m-a apucat de încheietură și mi-a strâns-o. Chelnerul s-a apropiat să ne umple paharele.

— Ăsta-i momentul potrivit să-ți spun, mi-a zis Tom. (Și-a ridicat paharul, iar eu l-am imitat docilă.) Ți-am zis că scriam povestirile alea pentru revista lui Ian Hamilton. Una dintre ele se tot dezvolta și mi-am dat seama că se transforma încet-încet în romanul ăla scurt pe care-l aveam în minte de ani de zile. Eram așa de exaltat, voiam să ți-l arăt. Dar n-am îndrăznit, gândindu-mă că poate n-o să iasă. Am terminat o primă versiune săptămâna trecută, am făcut copii după o bucată din el și i le-am trimis editorului ăstuia de care-mi vorbește toată lumea. Tom Mischler. Nu, Maschler. Azi-dimineață am primit o scrisoare de la el. Nu mă așteptam să răspundă așa de repede. N-am deschis-o până după-amiază, când eram plecat. Serena, vrea să-l publice! Urgent. Vrea să-i trimit versiunea finală până la Crăciun.

Începuse să mă doară brațul în care țineam paharul.

— Tom, asta-i o veste fantastică! Felicitări! La mai mare!

Am luat o înghițitură sănătoasă.

— E cam sumbru. Se petrece într-un viitor apropiat, o lume în ruine. Seamănă un pic cu Ballard. Dar cred că o să-ți placă.

— Cum se termină? Se-ndreaptă lucrurile până la urmă?

Mi-a zâmbit cu îngăduință.

— Evident că nu.

— Minunat.

Chelnerii ne-au adus meniurile și am comandat calcan și un vin roșu în detrimentul unuia alb, un Rioja robust, ca să demonstrăm că suntem niște spirite libere. Tom mi-a spus mai multe despre romanul său și despre noul său editor, care-i publicase pe Heller, Roth, Márquez. Mă întrebam cum o să-i dau vestea lui Max. O distopie anticapitalistă. Asta în timp ce ceilalți scriitori din Operațiunea Sweet Tooth se prezentau cu versiuni non-ficționale ale *Fermei Animalelor*. Cel puțin omul meu era un spirit creator care își vedea de drumul lui. Cum o să-mi văd și eu după ce o să mă dea afară.

Absurd. Deocamdată trebuia să sărbătorim, pentru că oricum nu puteam să fac nimic în privința povestirii lui Tom, pe care acum o numeam „roman“. Așa că am băut și am mâncat și am stat de vorbă și am închinat ca să iasă bine diverse lucruri. Spre sfârșitul serii, când în restaurant nu mai rămăseseră decât cinci-șase clienți, iar chelnerii căscau și își tot făceau de lucru pe lângă noi, Tom mi-a reproșat în glumă:

— Eu îți tot zic de poeme și romane, dar tu nu-mi spui niciodată cum a fost cu matematica. Și ar cam fi timpul.

— Nu prea mă descurcam, am zis. I-am pus de mult cruce.

— Nu-i suficient. Vreau să-mi povestești ceva… ceva interesant, nu, ceva contraintuitiv, paradoxal. Îmi ești datoare cu o poveste mișto despre matematică.

Nimic nu mi se păruse contraintuitiv în matematică. Ori înțelegeai problema, ori nu, iar din momentul Cambridge încolo, mă confruntasem mai ales cu a doua variantă. Dar îmi plăceau provocările.

— Lasă-mă câteva minute să mă gândesc.

Așa că Tom a început să vorbească despre noua lui mașină de scris electrică și despre cât de repede o să poată lucra acum. Atunci mi-am amintit.

— Era o chestie de care tot vorbeau matematicienii la Cambridge când studiam eu acolo. Nu cred să se fi scris vreodată ceva pe subiectul ăsta până acum. E o problemă care ține de calculul probabilităților, exprimată sub forma unei întrebări. Are la bază o emisiune-concurs de la televiziunea americană, intitulată „Hai să facem un târg“. Acum câțiva ani prezentator era un tip pe nume Monty Hall. Să zicem că participi la emisiunea lui Monty în calitate de concurent. În fața ta se află trei cutii închise, numerotate cu 1, 2 și 3, iar în una dintre ele, nu știi în care, e un premiu extraordinar – să zicem…

— O fată frumoasă care îți oferă o pensie babană.

— Exact. Monty știe în care dintre cutii e pensia ta, dar tu nu știi. Alegi o cutie. Să spunem că ai ales cutia nr. 1, însă deocamdată n-o vom deschide. Apoi Monty, care știe în ce cutie e pensia, deschide una despre care știe că e goală. Să zicem cutia nr. 3. Așa că acum știi că pensia ta babană pe viață e ori în cutia nr. 1, cea pe care ai ales-o, ori în cutia nr. 2. Și acum Monty îți oferă șansa de a te răzgândi și a alege cutia nr. 2 sau de a-ți menține opțiunea inițială. Unde e mai probabil să se afle pensia ta? Să-ți schimbi opțiunea sau să rămâi la ce ai ales inițial?

Chelnerul ne-a adus nota de plată pe o tăviță de argint. Tom și-a dus mâna la portofel, apoi s-a răzgândit. Cu tot vinul și șampania băute, părea să aibă capul limpede. Amândoi păream. Voiam să ne demonstrăm reciproc că țineam la băutură.

— Păi, lucrurile sunt clare. Când am ales cutia nr. 1, plecam cu o șansă de unu la trei. Când s-a deschis cutia nr. 3, șansele mele s-au micşorat la unu la doi. Ceea ce e valabil și pentru cutia nr. 2. Există șanse egale ca pensia mea babană să se afle în oricare dintre cele două cutii. N-are nici o importanță dacă îmi schimb alegerea sau nu. Serena, ești insuportabil de frumoasă.

— Mulțumesc. N-ai fi singurul care procedează așa. Numai că ai greși. Dacă alegi cealaltă cutie, îți dublezi șansele de a nu mai fi nevoit să muncești în viața ta.

— Prostii.

M-am uitat la el cum își scoate portofelul să plătească nota. Făcea aproape treizeci de lire. A încheiat cu un bacșiș de douăzeci de lire, iar lejeritatea cu care a făcut-o dovedea cât de beat era în realitate. Suma reprezenta mai mult decât câștigam eu într-o săptămână. Crease un precedent și acum nu mai putea ieși din el.

— Șansa de-a alege cutia în care e pensia a rămas tot de unu la trei, i-am zis. Dar suma probabilităților va crește. Așa că șansa ca pensia să se găsească în cele două cutii trebuie să fie de-acum de doi la trei. Cutia nr. 3 a fost deschisă și s-a dovedit goală, prin urmare ai două șanse din trei să fie în cutia nr. 2.

Se uita la mine compătimitor, de parcă eram adepta fanatică a unei secte ultrareligioase.

— Deschizând cutia, Monty mi-a dat un plus de informație. Șansele mele erau de unu la trei. Acum sunt de unu la doi.

— Asta ar fi adevărat doar dacă ai fi intrat în cameră după ce el a deschis cutia și abia *atunci* ți s-ar fi cerut să optezi între cele două cutii. Numai în cazul ăla șansele tale ar fi de unu la doi.

— Serena. Mă mir că nu te prinzi.

Încet-încet mă cuprindea o senzație de plăcere stranie, aparte, un sentiment de eliberare. Într-o zonă a spațiului mental, poate chiar una extinsă, mă dovedeam mai inteligentă decât Tom. Mi s-a părut foarte straniu. Ceva ce pentru mine era la mintea cocoșului părea peste puterile lui de înțelegere.

— Hai să privim altfel lucrurile, am zis. Să treci de la cutia nr. 1 la cutia nr. 2 e o idee proastă numai dacă ai luat decizia corectă de la bun început și pensia ta se află în cutia nr. 1. Iar șansele în cazul ăsta sunt de unu la trei. Prin urmare, o treime din timp e o idee proastă să te răzgândești, ceea ce înseamnă că în două treimi din timp e o idee bună.

Se încruntase, sforțându-se să priceapă. Pentru o fracțiune de secundă întrezărise adevărul, apoi a clipit și totul s-a risipit.

— Știu că am dreptate, a zis. Numai că nu reușesc să explic ca lumea. Monty ăsta a ales aleatoriu cutia în care mi-a pus pensia. Nu există decât două cutii în care poate fi, așa că trebuie să existe șanse egale să fie în una sau în cealaltă. (A dat să se ridice, apoi s-a prăbușit la loc în scaun.) Mă ia cu amețeală dacă mă gândesc mult la chestia asta.

— Hai s-o abordăm și altfel, am spus. Să zicem că avem un milion de cutii. Regulile sunt aceleași. Să zicem că alegi cutia nr. 700.000. Monty se duce la șirul de cutii și le deschide una după alta, toate goale. Evită constant să deschidă cutia în care e premiul tău. Se oprește doar când n-au mai rămas decât două cutii, a ta și, să zicem, nr. 95. Ia zi, care sunt șansele tale acum?

— Egale, a zis el cu o voce slabă. Cincizeci la sută pentru fiecare cutie.

M-am străduit să nu pară că mă adresez unui copil.

— Tom, sunt șanse de unu la un milion să fie în cutia ta, aproape sigur că e-n cealaltă.

În ochi i-a sclipit iarăși acea intuiție, apoi s-a stins.

— Păi, nu, nu cred că e bine, adică… De fapt, cred că o să mi se facă rău.

A sărit în picioare și s-a repezit spre ieșire, trecând pe lângă chelneri fără să-și ia la revedere. Când m-am dus după el afară, se proptise de o mașină, privindu-și țintă pantofii. Aerul rece îl înviorase, nu-i mai fusese rău până la urmă. Am luat-o spre casă braț la braț.

Când mi-am zis că-și revenise, i-am spus:

— Dacă te-ajută, putem să facem un experiment folosind niște cărți de joc. Putem să…

— Serena, iubire, gata. Dacă mă gândesc iar la asta, chiar că o să borăsc.

— Păi, n-ai vrut tu ceva contraintuitiv?

— Ba da. Îmi pare rău. N-o să te mai rog. Să rămânem la chestii prointuitive.

Așa că am vorbit de altele și, imediat ce am intrat în casă, ne-am băgat în pat și am dormit adânc. Dar duminică dimineață, devreme, Tom m-a trezit din niște vise confuze. Era surescitat.

— M-am prins! Serena, am înțeles cum funcționează treaba asta cu calculul probabilităților. Am priceput tot ce spuneai, e simplu ca bună ziua. Mi-a picat fisa, e ca în desenul cu cubul ăla, cum îi zice…

— Necker.

— Și chiar o s-o *folosesc* undeva, să știi…

— Mda, de ce nu…

Am adormit în răpăiala clapelor mașinii de scris care răzbătea din camera cealaltă și nu m-am trezit decât după trei ore. Abia dacă am adus vorba de Monty Hall în orele care mai rămăseseră din duminica aceea. Am pregătit niște friptură la cuptor pentru prânz cât el a mai lucrat. Nu știu dacă de vină era mahmureala, dar mă deprima mai tare decât de obicei gândul că trebuie să mă întorc în camera pustie din St Augustine's Road, să dau drumul la radiatorul meu cu o singură rezistență, să mă spăl pe cap în chiuvetă și să-mi calc o bluză pentru a doua zi.

În lumina sumbră a după-amiezii, Tom m-a condus la gară. Aproape că-mi dăduseră lacrimile când ne-am îmbrățișat pe peron, dar m-am abținut să mă dau de ceasul morții, iar el nici nu cred că a băgat de seamă.

16

După trei zile povestirea mi-a sosit prin poștă. De prima pagină era prinsă o vedere cu West Pier, pe spatele căreia scria: „Ia vezi, m-am prins?".

Am citit „Un adulter probabil" în bucătăria înghețată, cu o cană de ceai în față, înainte să plec la muncă. Terry Mole e un arhitect londonez însurat, fără copii, a cărui căsnicie se năruie invariabil din cauza aventurilor în serie ale soției lui, Sally. Ea nu lucrează și, cum nu are copii, dar beneficiază de o menajeră care se ocupă de toate treburile casnice, *se poate deda în mod constant și orbește la infidelități*. De asemenea, fumează zilnic marijuana și preferă un whisky dublu sau chiar două înainte de prânz. Timp în care Terry se spetește șaptezeci de ore pe săptămână proiectând blocuri-turn cu apartamente

ieftine, construite de primărie, care probabil că în cincisprezece ani vor fi demolate. Sally își dă rendez-vous-uri cu bărbați pe care abia dacă-i cunoaște. *Minciunile și scuzele pe care le inventa erau jignitor de transparente, însă el nu le-a demontat niciodată. N-a avut timpul necesar.* Dar într-o zi mai multe ședințe programate să aibă loc pe șantier sunt anulate, așa că arhitectul se hotărăște să-și petreacă orele libere urmărindu-și soția. *Ros de tristețe și de gelozie, simțea nevoia s-o vadă împreună cu alt bărbat ca să-și alimenteze suferința și să-și întărească hotărârea de-a o părăsi.* L-a anunțat că o să-și petreacă ziua la mătușa ei din St Albans. În schimb, se îndreaptă spre Victoria Station, cu Terry pe urmele ei.

Ia un tren de Brighton și el o imită, urcându-se două vagoane mai în spate. Se ține după ea prin oraș, traversează bulevardul Steine și străbate aleile din Kemp Town până când ea ajunge la un mic hotel din Upper Rock Gardens. O vede din stradă cum se întâlnește în hol cu un bărbat, din fericire un tip mai plăpând, își zice Terry. Se uită cum recepționerul le întinde o cheie, după care perechea începe să urce scara îngustă. Terry intră în hotel și, neobservat sau ignorat de recepționer, o ia la rândul său în sus pe scări. Aude clar zgomotul pașilor deasupra sa. Se ține în spate până când ei ajung la etajul patru. Aude o ușă care se deschide, apoi se închide. Pășește pe palier. În fața lui se află doar trei camere, 401, 402 și 403. Planul lui e să aștepte până când cei doi sunt în pat, apoi o să dea ușa de perete cu un șut, o să-și facă nevasta de rușine și o să-i tragă un pumn prăpăditului ăluia.

Numai că nu știe în ce cameră sunt.

Stă nemișcat pe palier, în speranța că o să audă un sunet. *Jinduia să-l audă, un geamăt, un strigăt, scârțâitul arcurilor, s-ar fi mulțumit cu orice. Dar nu se aude nimic.* Minutele se scurg și trebuie să ia o decizie. Alege camera 401, pentru că e cea mai apropiată. Ușile par destul de fragile și știe că un șut ca lumea o să fie suficient. Se dă un pas înapoi ca să-și ia avânt, când ușa camerei 403 se deschide și se ivește un cuplu de indieni împreună cu copilul lor, care are o buză de iepure. Îi zâmbesc sfios când trec pe lângă el, apoi o iau în jos pe scări.

După ce dispar din vedere, Terry șovăie. În acest punct povestirea capătă suspans în derularea ei spre punctul culminant. Ca arhitect și matematician amator, se pricepe bine la cifre. Face un calcul rapid. A avut de la bun început o șansă de unu la trei ca soția lui să fie în camera 401. Ceea ce înseamnă că până acum câteva minute a existat o șansă de doi la trei ca ea să se afle ori în 402, ori în 403. Iar acum, când 403 se dovedește a fi goală, sunt șanse de doi la trei ca ea să fie în 402. *Numai un prost și-ar menține prima opțiune, de vreme ce*

legile de fier ale probabilității sunt inflexibil de adevărate. Își ia avânt, face un salt, ușa camerei 402 se izbește de perete și iată-i pe cei doi în pat, goi, gata de acțiune. *Îi trage tipului o palmă sănătoasă peste fălci, îi aruncă soției sale o privire rece şi disprețuitoare*, apoi pleacă la Londra, unde va demara procedurile de divorț și va începe o viață nouă.

Toată miercurea aia am stat să sortez și să îndosariez documente referitoare la un anume Joe Cahill din cadrul Armatei Republicane Irlandeze Provizorii, la legăturile sale cu colonelul Gaddafi și la un transport de arme din Libia, urmărit de MI6 și interceptat de marina militară irlandeză în largul coastei Waterfordului la sfârșitul lui martie. Cahill se afla la bord și n-a vrut să recunoască nimic până n-a simțit țeava armei în ceafă. Din câte am putut să-mi dau seama văzând anexele prinse cu agrafe, ai noștri fuseseră lăsați pe dinafară și erau extrem de iritați. „Această greșeală“, suna un memorandum furios, „nu trebuie să se repete“. Era destul de interesant, până la un punct. Dar știam foarte bine ce mă ardea mai tare – mândra navă Claudia, cu încărcătura ei, sau dedesubturile minții iubitului meu. Ba chiar eram îngrijorată, supărată. Ori de câte ori aveam o clipă liberă, mintea îmi fugea la ușile de la etajul patru al unui hotel din Brighton.

Era o povestire bună, chiar dacă nu cea mai bună din câte scrisese. Era clar că își intrase iarăși în formă, în forma care trebuia, vreau să zic. Dar în dimineața aia când o citisem, mi-am dat seama din prima că era greșită, că fusese clădită pe ipoteze înșelătoare, pe echivalențe inaplicabile, pe o matematică imposibilă. Nu mă înțelesese sau nu înțelesese problema absolut deloc. Se lăsase dus de entuziasmul lui, de revelația aceea similară celei avute dinaintea cubului Necker. Când îmi aminteam cum se înflăcărase ca un copil și cum eu adormisem la loc, apoi nu mai apucaserăm să reluăm discuția, mi s-a făcut rușine. Perspectiva de a transla în ficțiune acel paradox al alegerii influențate de calculul probabilităților îl făcuse să freamăte. Ambiția lui era magnifică – să dramatizeze și să confere dimensiune etică unei reguli matematice. Mesajul de pe cartea poștală suna clar. Se bazase pe mine în tentativa lui eroică de-a arunca o punte peste prăpastia dintre artă și logică, iar eu îl lăsasem să se repeadă în direcția greșită. Povestirea lui nu stătea în picioare, n-avea nici o noimă și mă impresiona faptul că el așa crezuse. Dar cum puteam oare să-i spun că povestirea lui nu făcea doi bani când eu însămi eram parțial responsabilă de acest eșec?

Și asta din simplul motiv – unul evident pentru mine, dar din câte se pare abscons pentru el – că perechea de indieni care

ieșise din camera 403 n-ar fi putut sub nici o formă înclina sorții în favoarea camerei 402. N-ar fi putut nici un moment să joace rolul lui Monty Hall din concursul de la TV. Apariția sa este pur întâmplătoare, în vreme ce opțiunile pe care le face Monty sunt condiționate, determinate de concurenți. Monty nu poate fi înlocuit printr-un selector aleatoriu. Odată ce Terry alesese camera 403, cuplul de indieni și copilul lor nu se puteau transfera ca prin farmec într-o altă cameră pentru a ieși pe o altă ușă. Soția lui Terry putea foarte bine să se afle în camera 402, ca și în 401. Iar el ar fi putut la fel de bine să spargă ușa la care se oprise inițial.

Apoi, în timp ce mă îndreptam spre un cărucior ca să-mi iau un ceai, am înțeles brusc care era sursa erorii lui Tom. Eu însămi! M-am oprit în loc și chiar mi-aș fi dus o mână la gură, dacă n-aș fi observat venind spre mine un bărbat care ducea o ceașcă și o farfurioară. L-am văzut limpede, dar eram prea preocupată, prea șocată de revelația mea ca să mă uit bine la el. Un tip arătos, cu urechi clăpăuge, care își încetinise pașii și acum îmi bloca drumul. Era Max, bineînțeles, șeful meu, confidentul meu de altădată.

— Serena. Ești bine?

— Da. Scuze. Eram cu mintea aiurea…

Mă fixa cu o privire pătrunzătoare și își ținea umerii încovoiați într-un mod dizgrațios în sacoul lui de tweed mult prea larg. Ceașca îi zăngănea pe farfurioară, până când și-a dus mâna liberă la ea și a oprit-o.

— Trebuie să stăm de vorbă, mi-a spus.

— Zi-mi când și vin eu la tine în birou.

— Nu, vreau să zic, nu aici. Poate bem ceva după serviciu sau luăm masa, ceva.

Am dat să mă strecor pe lângă el.

— Da, ar fi bine.

— Vineri.

— Nu, vineri nu pot.

— Atunci luni.

— Da, OK.

După ce am reușit să trec de el, m-am întors pe jumătate și i-am făcut un semn ușor cu mâna în chip de rămas-bun, apoi m-am îndepărtat și am uitat cu totul de el în clipa următoare. Asta pentru că mi-au venit limpede în minte cuvintele pe care le rostisem weekendul trecut la restaurant. Îi spusesem lui Tom că Monty alege o cutie goală *în mod aleatoriu*. Și, evident, în două treimi din timp așa ceva nu poate fi adevărat. Pe parcursul desfășurării concursului, Monty poate deschide doar o cutie goală care nu a fost aleasă. În două din trei ocazii, concurentul va alege așa ceva – o cutie goală. Caz în care

Monty nu mai are la dispoziție decât o singură cutie. Doar în situația când concurentul ghicește din prima cutia cu premiul, cu pensia, lui Monty îi rămân două cutii din care poate face o alegere în mod aleatoriu. Firește că știam acest lucru, numai că nu-l explicasem cum trebuie. Rezultatul era o povestire ratată, iar vina îmi aparținea în totalitate. Căci de la mine preluase Tom ideea că soarta poate juca rolul gazdei unui concurs TV.

Simțindu-mă de două ori vinovată, mi-am dat seama că nu pot să-i spun pur și simplu lui Tom că povestirea lui nu mergea. Aveam obligația de a veni cu o soluție. În loc să ies din clădire, așa cum făceam de obicei la prânz, am rămas în fața mașinii de scris și am scos povestirea lui Tom din geantă. Când am băgat o foaie curată de hârtie în mașină, m-a cuprins o stare de bună dispoziție care apoi, odată ce am început să scriu, s-a transformat chiar într-un soi de entuziasm. Aveam o idee, știam cum ar putea Tom să rescrie finalul povestirii, lăsându-l pe Terry să spargă ușa care îi dublează șansele de-a o prinde pe soția lui în pat cu alt bărbat. Mai întâi de toate trebuia să scap de cuplul de indieni și de copilul lor cu buză de iepure. Oricât de drăguți or fi fost, nu puteau să joace nici un rol în drama noastră. Apoi, în momentul când Terry se dă câțiva pași în spate ca să poată izbi ca lumea ușa camerei 401, aude două cameriste vorbind pe palierul de dedesubt. Le distinge clar vocile. Una dintre ele spune: „Mă reped până sus să fac curat într-una din camerele alea libere“. La care cealaltă îi zice: „Ai grijă, perechea aia e-n camera ei obișnuită“. Apoi amândouă râd cu subînțeles.

Terry o aude pe cameristă urcând scările. E un bun matematician amator și realizează că i s-a ivit o oportunitate fantastică. Trebuie să calculeze rapid. Dacă o să se posteze în fața uneia dintre cele trei uși, și 401 e foarte bună, o va obliga astfel pe cameristă să intre în una din celelalte două camere. Ea știe unde se află cuplul. Va presupune fie că e un oaspete nou care se pregătește să intre în camera lui, fie un prieten al celor doi, care așteaptă afară. Orice cameră va alege ea, Terry va trece la cele rămase, dublându-și astfel șansele. Și exact așa se și întâmplă. Camerista, care are o buză de iepure moștenită din versiunea inițială, îi aruncă o privire lui Terry, dă din cap în chip de salut și intră în camera 403. Terry își schimbă opțiunea în mod decisiv, își ia avânt, izbește ușa camerei 402 și iată-i acolo, în fața lui, pe Sally și pe bărbatul ei, *in flagrante*.

De vreme ce tot eram în plin avânt, mi-am zis că n-ar strica să-i sugerez să rezolve și alte mărunțișuri. De ce nu sparge Terry toate ușile, mai ales când știe că acum două camere sunt goale? Pentru că perechea o să-l audă și vrea să păstreze elementul de surpriză. De ce nu așteaptă până când

camerista se va duce să facă curățenie și în a doua cameră, moment în care va ști sigur unde se află soția lui? Pentru că s-a spus deja în text că are o ședință importantă pe șantier la sfârșitul zilei și trebuie să se întoarcă la Londra.

Băteam la mașină de vreo patruzeci de minute și aveam deja trei pagini de note să-i trimit. Am mâzgălit o scrisoare lămuritoare, explicându-i în termenii cei mai simpli de ce cuplul de indieni nu funcționa, am găsit un plic gol cu însemnele Imprimeriilor Majestății Sale, am cotrobăit în geantă până am dat de un timbru și abia dacă am avut timp să mă reped până la cutia poștală din Park Lane și înapoi ca să mă apuc de treburile mele. Cât de anost mi se părea, după povestirea lui Tom, să mă întorc la încărcătura ilegală de pe Claudia, cinci tone de materiale explozive, arme și muniție, un transport mai degrabă dezamăgitor. Un memorandum sugera că Gaddafi n-avea încredere în Armata Republicană Irlandeză Provizorie, altul reitera faptul că „MI6 depășise măsura“. Nici că-mi păsa.

În seara aceea, în camera mea din Camden, m-am culcat mai fericită decât fusesem toată săptămâna. Pe podea se afla valijoara mea, așteptând seara de mâine, când va fi pregătită pentru călătoria de vineri la Brighton. Nu mai trebuia să suport decât două zile de muncă. În momentul când o să ne întâlnim, Tom va fi citit deja scrisoarea mea. O să-l asigur încă o dată cât de bună era povestirea lui, o să-i explic încă o dată teoria probabilităților, și de data asta o să mă descurc mai bine. O să fim iarăși împreună, o să ne regăsim rutina și ritualurile noastre.

În ultimă instanță, calculul probabilităților era mai mult o chestiune de detaliu. În altceva rezida forța povestirii. Întinsă în pat, în întuneric, începeam să pricep câte ceva din felul în care funcționează mecanismul creației. În calitatea mea de cititoare, de cititoare rapidă, îl luasem de bun, fără să-mi bat vreodată capul cu el. Iei o carte de pe raft și descoperi o lume inventată, plină cu fel de fel de oameni, la fel de acurată precum cea în care trăiai. Dar acum, la fel cum i se întâmplase lui Tom când își bătuse capul cu Monty Hall în seara aia la restaurant, mi s-a părut că intuiam dimensiunea artificiului, sau că aproape o intuiam. E ca la gătit, mi-am zis, gata să mă ia somnul. Nu e vorba doar de ingredientele care se transformă sub efectul căldurii, ci mai degrabă de creație, de sclipire, de elementul tainic. Ceea ce rezulta era mult mai mult decât suma componentelor. Am încercat să le trec în revistă: Tom îi atribuise lui Terry capacitatea mea de calcul al probabilităților, încredințându-i totodată propria înclinație secretă de a se excita la ideea că e încornorat. Dar nu înainte de a o

transforma în ceva mai acceptabil – furie provocată de gelozie. Ceva din viața dezordonată a surorii sale se regăsise în apucăturile lui Sally. Ca să nu mai vorbim de călătoria de-acum familiară la Brighton, de hotelurile alea imposibil de mici. Cuplul de indieni și copilul lor cu buză de iepure fuseseră și ei distribuiți într-un rol în camera 403. Simpatici și vulnerabili, erau meniți să contrasteze cu perechea aflată în rut din camera vecină. Tom preluase un subiect („Numai un prost și-ar menține prima opțiune“!) pe care îl înțelegea vag și încerca să și-l aroge. Iar dacă va îngloba sugestiile mele, atunci chiar va reuși. Printr-o manevră abilă, îl făcuse pe Terry să fie mult mai bun la matematică decât creatorul său. Pe de-o parte, era destul de evident că toate aceste elemente distincte fuseseră puse cap la cap și desfășurate în narațiune. Rămânea însă misterul cum erau combinate în ceva coerent și plauzibil, cum erau gătite toate aceste ingrediente pentru a rezulta ceva atât de delicios. Gândurile mi se destrămau și, pe măsură ce mă cufundam în uitare, mi-am zis că aproape îl intuisem.

Ceva mai târziu, când am auzit în vis soneria de la intrare, mi-am zis că nu face altceva decât să semnaleze punctul culminant al unei secvențe elaborate de coincidențe. Dar, pe măsură ce visul se evapora, a sunat iarăși. Nu m-am clintit, speram că una dintre colocatarele mele o să se ducă să deschidă. La urma urmei, erau mai aproape de ușă decât mine. Când a sunat a treia oară, am aprins lumina și m-am uitat la ceasul deșteptător. Douăsprezece fără zece. Dormeam de o oră. Soneria s-a auzit din nou, mai insistent. Mi-am pus halatul și papucii și am luat-o în jos pe scări, prea adormită ca să mă mai întreb de ce mă repezisem așa. Bănuiam că una dintre fete își uitase cheile. Se mai întâmplase și altă dată. În hol am simțit răceala linoleumului prin tălpile papucilor. Înainte să deschid ușa, am pus lanțul de siguranță. Chiorându-mă printr-o deschizătură nu mai mare de șapte centimetri, am văzut că pe trepte stătea un bărbat, dar n-am putut să-i disting chipul. Purta o pălărie cu borul lăsat, care-l făcea să arate ca un gangster, și un pardesiu strâns cu cordon în talie. Picăturile de ploaie de pe umeri scânteiau în lumina felinarelor din spatele lui. Speriată, am închis ușa la loc. O voce familiară a zis încet:

— Îmi cer scuze că vă deranjez. Aș dori să vorbesc cu Serena Frome.

Am scos lanțul și am deschis ușa.

— Max! Ce cauți aici?

Băuse. Se clătina ușor și trăsăturile lui de obicei atât de ferme păreau acum că atârnă. Când a vorbit, am simțit miros de whisky.

— Știi de ce-am venit, mi-a spus.

— Nu, nu știu.

— Trebuie să stăm de vorbă.

— Mâine, Max, te rog.

— E urgent.

Mă trezisem complet și știam că, dacă n-o să-l primesc înăuntru, n-o să mai reușesc să adorm la loc, așa că i-am dat drumul în casă și l-am condus în bucătărie. Am aprins vreo două ochiuri de la plită. Era singura sursă de căldură. S-a așezat la masă și și-a scos pălăria. Era stropit de noroi pe pantaloni până la genunchi. Cred că venise pe jos până aici. Fața îi era ușor răvășită, gura lăsată în jos, iar sub ochi avea cearcăne vinete. M-am gândit să-i fac un ceai fierbinte sau ceva, dar până la urmă am ales să nu. Am simțit o ușoară ostilitate la gândul că abuza de poziția lui, că-și imagina că avea dreptul să mă trezească pentru că eram subalterna sa. M-am așezat în fața lui și m-am uitat cum își ștergea grijuliu apa de pe pălărie cu dosul mâinii. Părea preocupat să nu arate că era băut. Mă cuprinsese agitația, mă treceau frisoane, și nu doar de la frig. Presimțeam că Max venise să-mi dea alte vești proaste despre Tony. Dar ce putea fi mai rău decât că era un trădător, și unul mort pe deasupra?

— Nu pot să cred că nu știi de ce am venit, mi-a zis.

Am clătinat din cap. A zâmbit, luând-o drept o minciună scuzabilă.

— Azi, când ne-am întâlnit pe culoar, am știut că te gândești la acelaşi lucru ca mine.

— Zău?

— Ei, hai, Serena. O știm amândoi la fel de bine.

Mă privea sincer, stăruitor și în clipa aceea mi-am zis că știam ce avea să urmeze, iar asta m-a pleoștit brusc și m-a apucat o sfârșeală la ideea că va trebui s-o aud, că va trebui să neg, că va trebui să clarific toată povestea. Și să mă împac cumva cu ea în viitor.

În ciuda acestui lucru, am spus:

— Nu înțeleg.

— Am fost nevoit să rup logodna.

— Ai fost nevoit?

— Mi-ai arătat limpede ce simți când te-am anunțat.

— Așa, și?

— Am văzut imediat că ești dezamăgită. Mi-a părut rău, dar a trebuit să trec peste asta. Nu puteam să las sentimentele să ne afecteze munca.

— Nici eu nu-mi doresc asta, Max.

— Dar de fiecare dată când ne întâlnim, îmi dau seama că și eu, și tu ne gândim la cum ar fi fost să fie.

— Uite…

— Cât despre, în fine…

Și-a scos iarăși pălăria și a examinat-o cu atenție.

— …pregătirile de nuntă. Familiile noastre s-au ocupat de tot. Dar eu nu mă gândeam decât la tine… Am crezut că înnebunesc. Azi-dimineață, când te-am văzut, am fost amândoi ca șocați. Arătai de parcă erai gata-gata să leșini. Sunt sigur că şi eu arătam la fel. Serena, draga mea, toată prefăcătoria asta… toată nebunia asta de a nu spune ce simți. Astă-seară am vorbit cu Ruth și i-am zis adevărul. E foarte supărată. Dar e clar că trebuia să ni se-ntâmple, era inevitabil. Nu putem s-o ignorăm în continuare!

N-am putut să-l privesc în ochi. Mă irita felul în care confunda pornirile lui schimbătoare cu un destin impersonal. Asta îmi doresc, prin urmare… e scris în stele! Ce-o fi cu bărbații ăștia de nu pricep o logică elementară? M-am uitat în lungul umărului, spre ochiurile de gaz care fâsâiau. Bucătăria începea în sfârșit să se încălzească, aşa că mi-am desfăcut halatul la gât. Am dat la o parte părul răvășit care-mi atârna în față ca să pot gândi limpede. Aștepta să-i fac mărturisirea care trebuia, să-mi pun dorințele în rând cu ale sale, să-l susțin în solipsismul lui și să-l împărtășesc. Dar poate îl judecam eu prea dur. Era o simplă neînțelegere. Cel puțin așa intenționam s-o consider.

— E adevărat că logodna ta m-a luat ca din oală. Nu-mi pomenișeși nimic de Ruth până atunci și asta m-a deranjat un pic. Dar am depășit momentul, Max. Speram să primesc o invitație la nuntă.

— Acum s-a terminat. Putem s-o luăm de la capăt.

— Ba nu, nu putem.

Și-a ridicat brusc ochii.

— Adică ce vrei să spui?

— Adică nu mai putem s-o luăm de la capăt.

— De ce?

Am dat din umeri.

— Ai pe altcineva.

— Da.

Efectul a fost înspăimântător. A țâșnit în picioare, răsturnând scaunul de bucătărie. M-am gândit că zgomotul pe care l-a scos când s-a izbit de podea o să trezească sigur pe toată lumea. A rămas în picioare dinaintea mea, clătinându-se, chipul lui palid ca moartea părând verzui în lumina singurului bec care atârna din tavan, cu buzele umede lucind. Așteptam să aud pentru a doua oră într-o săptămână cum un bărbat îmi spune că o să i se facă rău.

Însă a rămas neclintit, mă rog, bâțâindu-se un pic, și a zis:

— Dar mi-ai lăsat impresia că… că voiai, ăăă, că voiai să fim împreună.

— Așa am făcut?

— De fiecare dată când veneai la mine-n birou. Flirtai cu mine.

Ceva dreptate avea. M-am gândit o clipă, apoi i-am zis:

— Dar nu de când am început să mă văd cu Tom.

— Tom? Sper că nu Haley?

Am dat din cap.

— O, Doamne. Deci vorbeai serios. Ce tâmpenie! (A ridicat scaunul de jos și s-a așezat greoi.) Ai vrut să te răzbuni pe mine?

— Îmi place de el pur și simplu.

— Ce neprofesionist!

— Ei, asta-i! Știm cu toții cum merge treaba.

De fapt, nu știam nimic. Nu auzisem decât bârfe, care puteau foarte bine să fie doar niște invenții, despre ofițeri care se încurcau cu agente. La urma urmei, lucrând atât de îndeaproape și cu tot stresul ăla, cine i-ar putea acuza?

— O să afle cine ești. E inevitabil.

— Ba n-o să afle.

S-a aplecat în față, cu capul sprijinit în mâini. A răsuflat cu zgomot, umflându-și obrajii. Nu-mi dădeam seama cât de beat era în realitate.

— De ce nu mi-ai spus?

— Parcă nu trebuia să lăsăm sentimentele să ne afecteze munca.

— Serena! Vorbim de Operațiunea Sweet Tooth. Haley e al nostru. Și tu la fel.

Începeam să mă întreb dacă nu cumva procedasem greșit și din acest motiv am trecut la atac.

— Tu m-ai încurajat să devenim prieteni, Max. Timp în care tu te pregăteai să-ți anunți logodna. Așa că de ce să-ți cer aprobarea ca să mă văd cu cine vreau eu?

Nu era atent la ce-i spuneam. A gemut și s-a lovit cu podul palmei în frunte.

— Doamne Dumnezeule, a murmurat ca pentru sine. Ce-am făcut?

Am așteptat. Ca o umbră neagră, informă, sentimentul de vinovăție creștea în mintea mea, amenințând să mă absoarbă cu totul. Flirtasem cu el, îl întărâtasem, îl făcusem să-i dea papucii logodnicei lui, îi distrusesem viața. A trebuit să fac un efort să mă țin tare.

— Ai ceva de băut? m-a întrebat brusc.

— Nu.

În spatele prăjitorului de pâine era vârâtă o sticluță de *sherry*. Dar i-ar fi făcut rău și nu voiam decât să plece.

— Spune-mi un lucru. Ce s-a întâmplat azi-dimineață pe culoar?

— Nu știu. Nimic.

— Te jucai, Serena, nu-i așa? Numai asta-ți place să faci.

Nu merita să-i răspund. M-am mulțumit să mă uit fix la el. Un firicel de salivă îi atârna la colțul buzelor. Mi-a surprins privirea și s-a șters la gură cu dosul mâinii.

— O să distrugi Operațiunea Sweet Tooth.

— Să nu-mi spui c-o să mă iei cu reproșuri de-astea. De la bun început ți-a puțit toată chestia.

Spre surprinderea mea, a zis:

— Normal că mi-a puțit, în mă-sa. (Era genul ăla de sinceritate fără menajamente pe care o scoate băutura din om și acum voia să mă lovească.) Auzi, femeile alea din secția ta, Belinda, Anne, Hilary, Wendy și restul. Le-ai întrebat vreodată cu ce calificativ au absolvit?

— Nu.

— Păcat. Numai cu „Excelent“ și așa mai departe. În Limbi clasice, Istorie, Engleză.

— Bravo lor.

— Chiar și prietena ta, Shirley, a obținut unul.

— Chiar și?

— Ți-ai pus vreodată problema de ce te-au admis cu un „Bine“? În *Matematică*?

A așteptat o clipă, dar nu i-am răspuns.

— Canning te-a recrutat. Așa că ce s-au gândit, mai bine să te știe înăuntru, să vadă dacă îi raportai cuiva. Nu se știe niciodată. Te-au urmărit un pic, ți-au percheziționat camera. Chestiile obișnuite. Ți-au dat pe mână Operațiunea Sweet Tooth pentru că e de minimă importanță și inofensivă. Te-au plasat în subordinea lui Chas Mount pentru că e un neisprăvit. Dar te-ai dovedit o dezamăgire, Serena. Nu erai agenta nimănui. Doar o fată oarecare, cu o inteligență medie, bucuroasă să aibă o slujbă. Canning probabil că a vrut să-ți facă o favoare. Teoria mea e că voia să se revanșeze față de tine.

— Cred că mă iubea, am zis.

— E, păi vezi. Nu voia decât să-ți facă o bucurie.

— Max, pe tine te-a iubit vreodată cineva?

— Putoare ce ești.

Înjurătura a făcut totul mai ușor. Era timpul să plece. În bucătărie se făcuse suportabil, dar căldura de la ochiurile de gaz era lipicioasă. M-am ridicat, mi-am strâns halatul pe mine cu gesturi ferme și le-am închis.

— Păi vezi, și-atunci de ce să-ți părăsești logodnica pentru mine?

Dar nu se terminase, pentru că dispoziția i se schimbase iarăși. Acum începuse să plângă. Sau cel puțin îi dăduseră lacrimile. Buzele i se lățiseră într-un zâmbet hidos.

— O, Doamne, a cârâit el cu o voce ascuțită și gâtuită, te rog să mă ierți, te rog să mă ierți. Nu ești deloc așa ceva. N-am vrut să zic asta, fă-te că n-ai auzit. Serena, te rog să mă ierți.

— E-n regulă, am zis. Am uitat. Dar cred că ar trebui să pleci.

S-a ridicat și a bâjbâit după batistă în buzunarul de la pantaloni. Și-a suflat nasul, însă am văzut că nu se oprise din plâns.

— Am stricat totul. Sunt cel mai mare imbecil, în pizda mă-sii.

L-am condus înapoi prin hol către ușa de la intrare și am deschis-o.

Pe trepte, am avut un ultim schimb de cuvinte.

— Promite-mi un singur lucru, Serena.

Încerca să mă apuce de mâini. Mi-era milă de el, dar m-am tras înapoi. Nu era momentul să ne ținem de mână.

— Promite-mi măcar că o să te gândești. Te rog. Doar atât. Dacă eu m-am răzgândit, și tu poți.

— Sunt îngrozitor de obosită, Max.

Părea că încearcă să se controleze. A tras adânc aer în piept.

— Uite care-i chestia. S-ar putea să faci o greșeală foarte serioasă cu Tom Haley.

— Mergi în direcția asta și o să găsești un taxi când dai în Camden Road.

Rămăsese pe o treaptă de jos, privindu-mă deopotrivă implorator și acuzator, iar eu am închis ușa. Am șovăit o clipă în spatele ei, apoi – deși îi auzeam pașii îndepărtându-se – am pus lanțul de siguranță înainte să mă întorc în pat.

17

Într-un weekend din decembrie la Brighton, Tom m-a rugat să citesc *Pe șesurile Somersetului*. M-am dus în dormitor și am parcurs atent textul. Am remarcat câteva modificări minore, dar – când am terminat – nu-mi schimbasem părerea. Mi-era groază de conversația pe care el o aștepta deoarece știam că n-o să fiu în stare să mă prefac. După-amiază ne-am

dus să ne plimbăm pe dealuri. I-am vorbit de indiferența cu care romanul trata destinul tatălui și al fetiței sale, de depravarea pe care o exhibau personajele secundare, dezolarea în care se zbătea populația urbană zdrobită de lipsuri, mizeria cruntă a celor din zona rurală, atmosfera de deznădejde generală, tonul sumbru și implacabil al narațiunii, efectul deprimant pe care îl producea asupra cititorului.

Ochii lui Tom străluceau. N-aș fi putut să-i fac un compliment mai frumos.

— Exact! spunea întruna. Asta e. Corect. Ai înțeles perfect!

I-am semnalat câteva greșeli de literă și repetiții, pentru care s-a arătat exagerat de recunoscător. În următoarea săptămână sau cam așa a finalizat încă o versiune, făcând mici revizuiri, și gata. M-a întrebat dacă nu vreau să-l însoțesc când o să-i înmâneze manuscrisul editorului și i-am zis că aș fi onorată. A venit la Londra în dimineața de Ajun, care marca începutul vacanței mele de trei zile. Ne-am întâlnit la stația de metrou Tottenham Court Road și am mers împreună până în Bedford Square. Mi-a dat să duc eu pachetul ca să-i poarte noroc. O sută treizeci și șase de pagini, m-a anunțat el mândru, dactilografiate la două rânduri, pe foi din acelea de modă veche, mai mari decât cele obișnuite. În timp ce mergeam așa, unul lângă altul, mă tot gândeam la ultima scenă a romanului, în care fetița murea în chinuri pe pardoseala udă a unui subsol distrus de foc. Dacă aș fi vrut să-mi fac datoria, ar fi trebuit să arunc foile alea, cu tot cu plicul în care se aflau, în cea mai apropiată rigolă. Dar eram fericită pentru el și strângeam protector la piept relatarea aceea întunecată de parcă ar fi fost copilul meu – copilul nostru.

Intenționasem să-mi petrec Crăciunul cu Tom, cuibăriți în apartamentul din Brighton, dar fusesem convocată la ai mei și urma să iau trenul chiar în după-amiaza aceea. Nu mai dădusesem pe-acasă de luni de zile. Mama se arătase fermă la telefon și chiar și Episcopul se exprimase în acest sens. Nu eram îndeajuns de rebelă să refuz, cu toate că mi s-a cam făcut rușine când i-am explicat lui Tom cum stau lucrurile. Deși aveam douăzeci și ceva de ani, nu rupsesem încă ultimele fire care mă mai legau de copilărie. În schimb, el, un adult liber de aproape treizeci de ani, s-a arătat plin de înțelegere față de poziția alor a mei. Normal că voiau să mă vadă, normal că trebuia să mă duc. Era datoria mea de adult să-mi petrec Crăciunul cu ei. Și el o să se ducă la Sevenoaks să fie împreună cu familia pe 25 și era hotărât să-și extragă sora din căminul ăla din Bristol, să-i reunească pe toţi în jurul mesei de Crăciun și să n-o lase să se apropie de băutură.

Așa că iată-mă cărându-i în brațe manuscrisul în vreme ce ne îndreptam spre Bloomsbury, conștientă că nu ne mai rămâneau decât câteva ore de stat împreună, după care n-o să ne mai vedem o săptămână și mai bine, pentru că pe 27 eu aveam să mă duc direct la serviciu. Pe drum m-a pus la curent cu ultimele noutăți. Tocmai îi răspunsese Ian Hamilton de la *New Review.* Tom refăcuse finalul de la „Un adulter probabil“ așa cum îi sugerasem și o trimisese revistei împreună cu povestea despre maimuța vorbitoare. Hamilton îi scrisese anunțându-l că „Un adulter probabil“ nu era genul lui, n-avea răbdare să stea să urmărească meandrele „chestiilor ălora de logică“ și se îndoia că ar mai fi stat cineva „în afara șefului de promoție de la Cambridge“. Pe de altă parte, maimuța tare-n gură „nu era rea“. Tom nu era sigur dacă asta echivala cu un accept. Urma să se întâlnească cu Hamilton de Anul Nou și atunci avea să afle.

Am fost conduși în biroul impunător al lui Tom Maschler, adăpostind totodată și biblioteca și aflat la primul etaj al unei clădiri somptuoase, în stil georgian, care dădea înspre scuar. Când editorul a intrat aproape în fugă, eu am fost cea care i-a înmânat romanul. L-a aruncat pe biroul din spatele lui, m-a sărutat umed pe ambii obraji, i-a scuturat viguros mâna lui Tom, felicitându-l în același timp, i-a indicat un fotoliu și a început să-l interogheze, abia având răbdare să aștepte răspunsul la o întrebare înainte să o lanseze pe următoarea. Din ce își câștiga existența, când urma să ne căsătorim, dacă îl citise pe Russell Hoban, dacă își putea imagina că stătea în același fotoliu în care șezuse cu o zi în urmă atât de discretul Thomas Pynchon, dacă îl cunoștea pe Martin, fiul lui Kingsley Amis, dacă ar vrea s-o cunoască pe Madhur Jaffrey? Maschler îmi amintea de un antrenor de tenis, un italian care venise o dată la noi la școală și într-o după-amiază, cu ajutorul unor indicații emise pe un ton jovial și impacient, îmi reconstruise de la zero reverul. Editorul era uscățiv și negricios, avid de informații, cuprins de o agitație plăcută, ca și cum ar fi fost mereu gata să spună o poantă sau de parcă îl fulgerase o idee revoluționară, provocată de o remarcă întâmplătoare.

Eram recunoscătoare că nu mă băga nimeni în seamă, așa că m-am dus în capătul celălalt al camerei și m-am uitat pe fereastră la copacii hibernali din Bedford Square. L-am auzit pe Tom, pe Tom al meu, declarând că trăia din cursurile de la facultate, că nu citise *Un veac de singurătate* sau cartea lui Jonathan Miller despre McLuhan, dar că avea de gând, și nu, nu știa clar cum va arăta următorul lui roman. A trecut peste întrebarea despre căsătorie, a consimțit că Philip Roth era un geniu și *Complexul lui Portnoy* – o capodoperă, că traducerea

engleză a sonetelor lui Neruda era excepțională. Tom, la fel ca mine, nu știa boabă de spaniolă, așa că nu era în măsură să aprecieze. Nici unul dintre noi nu citise pe atunci romanul lui Roth. Răspunsurile lui erau prudente, chiar prozaice, iar eu m-am înduioșat – eram verii inocenți de la țară, copleșiți de anvergura și de viteza referințelor lui Maschler, și mi s-a părut normal ca după zece minute să fim lăsați să plecăm. Eram prea neinteresanți. Ne-a însoțit până în capul scării. Luându-și rămas-bun, a spus că ar fi putut să ne scoată la prânz la restaurantul lui grecesc preferat din Charlotte Street, dar că el, unul, nu credea în prânz. Ne-am trezit pe trotuar, un pic năuci, și am luat-o la pas, discutând îndelung dacă întâlnirea „decursese bine“. Tom considera, una peste alta, că da, iar eu am încuviințat, deși înclinam mai degrabă către nu.

Dar nu mai conta, pentru că romanul, romanul cel sinistru, fusese predat, în scurt timp aveam să ne despărțim, era Crăciunul și trebuia să sărbătorim. Am luat-o spre sud, am ajuns în Trafalgar Square, după ce pe drum trecuserăm prin fața National Portrait Gallery și, asemenea unui cuplu căsătorit de treizeci de ani, ne-am amintit prima noastră întâlnire – amândoi ne așteptaserăm să fie o aventură de-o noapte, cine ar fi crezut ce avea să urmeze? Apoi ne-am întors pe același traseu, ne-am dus la Sheekey’s și am reușit să găsim o masă fără rezervare. Am avut grijă cu băutura. Trebuia să mă duc acasă să-mi fac bagajele, să ajung până în Liverpool Street ca să prind trenul de 5 și să mă pregătesc să-mi abandonez rolul de agent secret în slujba statului pentru a redeveni fiica ascultătoare, care avansa lin în ierarhie la Ministerul Sănătății și Protecției Sociale.

Dar mult înainte de calcan a fost adusă la masă o frapieră plină cu gheață, urmată de o sticlă de șampanie, și nu știu când am dat-o pe gât, iar până să vină cealaltă, Tom mi-a luat mâna într-a lui și m-a anunțat că trebuie să-mi spună un secret, și, cu toate că nu voia să mă necăjesc chiar înainte să ne despărțim, n-o să poată dormi dacă nu-mi face această mărturisire. Care suna așa. N-avea nici o idee, nici cea mai mică idee, pentru alt roman și se îndoia c-o să mai aibă vreodată. *Pe șesurile Somersetului* – între noi îi spuneam „Șesurile“ – fusese un noroc, dăduse peste el din greșeală, când scria o povestire despre cu totul altceva. Iar deunăzi, când trecuse pe lângă pavilionul din Brighton, un vers obscur din Spenser îi venise în minte – *„Durate-n marmură și în porfir se-arată“* –, Spenser în Roma, reflectând asupra trecutului cetății eterne. Dar nu trebuia să fie neapărat Roma. Fără să-și dea seama, Tom începuse să schițeze un articol despre relația dintre poezie și oraș, orașul de-a lungul secolelor. S-ar fi zis că lucrările

academice țineau de domeniul trecutului, avusese momente când teza de doctorat îl adusese la disperare. Dar iată că nostalgia se infiltra – nostalgia după onestitatea erudiției, cu regulile ei precise, și, mai presus de toate, după frumusețea liricii lui Spenser. Cunoștea atât de bine căldura care emana de sub veșmântul ei pedant – asta era lumea în care se simțea ca peștele în apă. Ideea articolului era originală și temerară, incitantă, transgresând discipline disparate. Geologie, urbanism, arheologie. Îl cunoștea pe editorul unei reviste de specialitate, care ar fi încântat să primească un material de la el. Cu două zile înainte, se surprinsese meditând la un post despre care auzise că se scoate la concurs la Universitatea din Bristol. Masteratul în Relații internaționale nu făcuse decât să-l distragă de la adevăratele lui preocupări. Poate și cu ficțiunea se întâmplase la fel. Viitorul lui era în activitatea didactică și în cea de cercetare. Mai devreme, în Bedford Square, se simțise ca un impostor, conversația i se păruse atât de constrângătoare. Exista o reală posibilitate să nu mai scrie niciodată un alt roman, nici măcar o povestire. Dar cum să recunoască așa ceva în fața lui Maschler, cel mai respectat editor de ficțiune din oraș?

Sau în fața mea. Mi-am eliberat mâna. Trebuia să fie prima mea zi de luni liberă după atâtea săptămâni, dar iată-mă din nou la muncă, servind cauza Operațiunii Sweet Tooth. E bine cunoscut faptul că scriitorii simt că le-a secătuit inspirația când încheie o carte, i-am spus lui Tom. Ca și când aș fi avut o cât de vagă idee în domeniu, i-am zis că nu văd nici o incompatibilitate între a scrie când și când o lucrare academică și a scrie un roman. Mi-am bătut capul să-i dau de exemplu un scriitor faimos care le împăcase pe amândouă, dar nu mi-a venit nimic în minte. A sosit a doua sticlă de șampanie, iar eu m-am lansat într-un elogiu al scrierilor lui Tom. Tocmai această insolită predilecție pentru psihologie din povestirile sale, combinată cu eseurile lui avizate despre revoltele din Germania de Est și Marele jaf al trenului, tocmai *amploarea* intereselor sale făcuse să fie remarcat și din acest motiv Fundația era atât de onorată să se asocieze cu el, din acest motiv numele lui T.H. Haley începuse să fie invocat în lumea literară și din acest motiv două dintre figurile de prim rang ale acesteia, Hamilton și Maschler, își exprimaseră dorința de a-i publica textele.

Cât îmi făcusem numărul, Tom mă privise cu zâmbetul lui sceptic-îngăduitor, care uneori mă scotea din sărite.

— Mi-ai spus că nu poți și să scrii, și să predai. Te-ai mulțumi cu un salariu de asistent universitar? Opt sute de lire pe an? Asta în eventualitatea în care obții postul.

— Să nu crezi că nu m-am gândit la asta.

— Seara trecută îmi spuneai că poate o să scrii un articol pentru *Index on Censorship* despre serviciul românesc de securitate. Sau cum se cheamă?

— DSS[50]. Dar de fapt e tot despre poezie.

— Am crezut că e despre tortură.

— În mod cu totul incidental.

— Ai zis că s-ar putea chiar să-l transformi într-o povestire.

S-a înviorat puțin.

— S-ar putea. Săptămâna viitoare mă întâlnesc iarăși cu un poet care mi-e prieten, Traian. Nu pot să fac nimic dacă nu-mi dă OK-ul.

— Nu văd nici un motiv să nu scrii și la eseul despre Spenser. Te bucuri de toată libertatea și asta e ceea ce-și dorește și Fundația. Poți să faci tot ce ai chef.

Apoi a părut că s-a plictisit de asta și că dorește să schimbe subiectul. Așa că am discutat și noi despre ce discuta toată lumea – săptămâna de lucru de trei zile pe care Guvernul dorea s-o instituie de la 1 ianuarie pentru a face economie la energie, dublarea prețului la țiței care fusese anunțată ieri, cele câteva explozii care avuseseră loc în diferite puburi și magazine din oraș, „cadouri de Crăciun“ din partea Armatei Republicane Irlandeze Provizorii. Ne-am întrebat de ce, în mod straniu, oamenii păreau să accepte bucuroși să economisească energia, să facă lucruri la lumânare, de parcă greutățile le dăduseră un nou scop în viață. Sau cel puțin așa ne venea nouă bine să ne închipuim pe când dădeam gata și a doua sticlă.

Se făcuse aproape patru când ne-am luat rămas-bun în fața stației de metrou Leicester Square. Ne-am strâns în brațe și ne-am sărutat, mângâiați de o adiere caldă ce sufla din gura de metrou. Apoi el a pornit pe jos spre Victoria Station ca să-și limpezească gândurile, în vreme ce eu m-am îndreptat spre Camden ca să-mi împachetez hainele și cele câteva cadouri umile de Crăciun, conștientă ca prin ceață că n-aveam nici o șansă să mai prind trenul și, drept urmare, că o să întârzii la cina de Ajun, un prilej căruia mama i se dedica trup și suflet zile de-a rândul. N-o să-i convină deloc.

Am luat trenul de 6.30, am ajuns puțin înainte de 9 și de la gară am luat-o pe jos, am traversat râul, apoi – sub o lună decupată într-un semicerc perfect – am ținut drumul semirural ce urma firul apei, trecând pe lângă bărcile priponite la mal, trăgând în nări aerul rece ca gheața și curat, care mătura toată Anglia de est venind dinspre Siberia. Senzația mi-a amintit de adolescență, cu dorurile și urâtul ei, cu toate micile răzvrătiri

îmblânzite sau minate de dorința de a-l impresiona pe un profesor sau altul cu câte un eseu fulminant. Ah, și dezamăgirea euforică la câte un A minus, tăioasă ca un vânt dinspre miazănoapte. Drumul făcea un cot mai jos de terenurile de rugby ale băieților și clopotnița, clopotnița tatălui meu, răspândind o lumină albă-gălbuie, se înălța în zare. Am părăsit drumul și am luat-o peste terenuri, am trecut pe lângă vestiarele al căror miros acru se împletea indelebil cu fascinația pe care mi-o stârnea pe vremuri tot ce avea legătură cu băieții și am intrat în curtea catedralei printr-o ușă care nu se închidea niciodată. M-am bucurat s-o găsesc deschisă și acum, scârțâind în balamale. M-a luat cam pe nepregătite acest parcurs printr-un trecut străvechi. Nu trecuseră de-atunci decât patru sau cinci ani – adică mai nimic. Dar nimeni care avea peste treizeci de ani nu putea înțelege acest interval atât de greu și de concentrat dintre sfârșitul adolescenței şi până la douăzeci și ceva de ani, o bucată de viață care trebuia să fie numită cumva, din momentul absolvirii liceului până când deveneai tânăr salariat, iar între acestea două perioada studenției, amorurile, moartea și alegerile făcute. Uitasem cât de recentă era copilăria mea, cât de lungă și de ineluctabilă mi se păruse odată. Cât de mult mă maturizasem și cât de puțin mă schimbasem între timp.

Nu știu de ce inima îmi bătea mai tare pe măsură ce mă îndreptam spre casă. Când m-am apropiat, mi-am încetinit pașii. Nu mai țineam minte cât de mare era și acum mă uimea că acest veritabil palat de cărămidă roșiatică în stil Queen Anne mi se păruse ceva absolut firesc. Am înaintat printre tufele de trandafiri golașe, tăiate scurt, și gardul viu ivindu-se din răzoare delimitate de dale masive. Am sunat sau mai exact am tras de cordonul soneriei și, spre surpriza mea, ușa s-a deschis aproape imediat și în cadrul ei stătea Episcopul, cu un sacou gri peste cămașa lui purpurie, cu guler preoțesc. La miezul nopții urma să oficieze o slujbă. Probabil că trecea prin hol când am sunat, pentru că altfel nu i se întâmpla niciodată să răspundă la ușă. Era un bărbat înalt, cu trăsături plăcute, nu prea ferme, și cu un cârlionț pe frunte care îi dădea un aer băiețesc, în ciuda faptului că era complet alb, și pe care îl dădea tot timpul la o parte cu mâna. Lumea spunea că seamănă cu o pisică tărcată, blajină. Pe măsură ce înainta maiestuos în vârstă, apropiindu-se de șaizeci de ani, pântecele i se bombase, ceea ce părea să se potrivească cu aerul lui de om cufundat în gânduri. Soră-mea și cu mine îl maimuțăream pe la spate și uneori ne băteam joc de el chiar mai tare, nu pentru că nu țineam la el – departe de noi așa ceva –, ci pentru că nu izbuteam niciodată să-i captăm atenția, sau niciodată prea

mult. Pentru el, vieţile noastre erau nişte lucruri absurde şi îndepărtate. Habar n-avea că Lucy și cu mine ne bătuserăm pentru el pe când eram adolescente. Fiecare tânjea să-l aibă doar pentru ea, fie și dacă asta însemna zece minute petrecute în biroul lui, și ne suspectam reciproc că una era mai avantajată decât cealaltă. Problemele ei cu drogurile, cu sarcina și cu legea îi înlesniseră multe asemenea momente privilegiate. Când mi-a povestit de ele la telefon, în ciuda grijilor pe mi le făceam pentru ea, am simțit un junghi de gelozie. Când o să vină și rândul meu?

Uite că acum venise.

— Serena!

Mi-a rostit numele pe un ton descendent, care mi-a mers la inimă, mimând un pic surpriza, și m-a cuprins în brațe. Mi-am lăsat geanta să-mi cadă la picioare și m-am abandonat îmbrățișării lui, mi-am îngropat fața în cămașa lui, simțind mirosul familiar de săpun Imperial Leather și de biserică – ceară cu lavandă –, și am început să plâng. În general nu plâng ușor, așa că am fost la fel de surprinsă ca el. Dar n-aveam ce să fac. Plângeam copios, cu disperare, așa cum plânge un copil obosit. Cred că vocea lui, felul în care îmi rostise numele, mă stârnise.

Imediat am simțit cum trupul i se încordează, chiar dacă nu-mi dăduse drumul din îmbrățișare. A murmurat:

— S-o chem pe maică-ta?

Mi-am zis că știu ce-i trecea prin minte – că venise acum rândul fiicei lui mai mari să rămână însărcinată sau că pățise cine știe ce altă nenorocire a zilelor noastre și că, indiferent de ce natură era necazul femeiesc care îi uda acum piepții cămășii proaspăt călcate, tot o femeie l-ar fi putut descurca mai bine ca el. Trebuia să încredințeze altcuiva rezolvarea chestiunii și să-și continue drumul spre biroul lui ca să apuce să se mai uite o dată peste predica din ziua de Crăciun înainte de cină.

Dar eu nu voiam să-mi dea drumul. M-am agățat de el. Dacă aș fi putut să invoc un păcat, l-aș fi implorat să conjure puterile magice ale catedralei pentru a mă absolvi de vina mea.

— Nu, nu. Nu e nimic, tati. Doar că… doar că mă bucur foarte mult că am venit, că sunt… aici.

L-am simțit cum se relaxează. Numai că nu era adevărat. Nu mă bucuram absolut deloc. N-aș fi putut spune exact ce sentimente mă încercau. Ceva legat de drumul pe care îl făcusem de la gară încoace, de faptul că mă desprinsesem de existența mea londoneză. Poate o senzație de ușurare, dar și cu o notă mai gravă, poate una de regret ori chiar de disperare. Mai târziu aveam să mă conving că din cauza băuturii de la prânz mă cam înmuiasem.

Probabil că toată scena aceea de pe trepte n-a durat mai mult de treizeci de secunde. Mi-am venit în fire, mi-am luat geanta de jos, am intrat și mi-am cerut scuze față de Episcop, care încă mă privea circumspect. Apoi m-a bătut pe umăr și și-a reluat drumul spre biroul său, iar eu m-am îndreptat către toaletă – care era cam cât camera mea din Camden – ca să-mi dau cu apă rece pe ochii înroșiți și umflați de plâns. Nu voiam ca mama să înceapă să mă chestioneze. Când m-am dus s-o caut, am luat aminte la tot ceea ce altădată mă sufoca, iar acum avea darul de a mă reconforta – mirosul de friptură, covoarele groase și călduroase, lucirea lemnului de stejar, a mahonului, a argintăriei și a sticlei, aranjamentele simple și de bun-gust ale rămurelelor de sânger și de alun în glastre, stropite doar o idee cu vopsea argintie ce să pară acoperite de chiciură. Când Lucy avea cincisprezece ani și voia, ca și mine, să fie o adultă sofisticată, a intrat o dată în cameră în seara de Crăciun și, arătând spre rămurele, a exclamat:

— Cât de protestant arată!

S-a ales cu cea mai dezagreabilă privire pe care am văzut-o vreodată la Episcop. Rareori catadicsea să ne certe, dar de data asta i-a zis, pe un ton rece ca gheața:

— Cere-ți scuze, domnișoară, sau te duci imediat în camera ta!

Când am auzit-o pe Lucy îngăimând spăsită ceva de genul „Mami, decorațiunile sunt minunate“, m-a apucat chicotitul și mi-am zis că ar fi mai bine să ies eu din cameră. „Cât de protestant“ a devenit o vorbă de-a noastră cu iz revoluționar, dar pe care aveam grijă s-o ținem departe de urechile Episcopului.

La cină am fost cinci persoane. Lucy venise din partea cealaltă a orașului însoțită de Luke, prietenul ei irlandez cu păr lung, înalt de doi metri, care era angajat la consiliul orășenesc ca îngrijitor al parcurilor din urbe și în același timp un membru activ al nou-înființatei mișcări Troops Out[51]. Imediat ce am aflat această informație, am luat rapid decizia de a nu mă lăsa târâtă în nici o discuție în contradictoriu. Nici nu mi-a fost prea greu, pentru că avea să se dovedească un tip plăcut și cu umor, în ciuda unui accent american contrafăcut, iar mai târziu, după cină, am găsit un subiect comun de conversație, mai degrabă o rememorare plină de indignare a atrocităților comise de loialiștii protestanți din Ulster, despre care știam la fel de multe ca și el. La un moment dat, în timpul mesei, Episcopul, complet străin de politică, s-a aplecat spre Luke și l-a întrebat dacă retragerea armatei, demers pe care îl susținea așa de tare, nu va conduce la masacrarea minorității catolice. Luke a replicat că, în opinia lui, armata britanică nu făcuse niciodată

prea multe pentru catolicii din nord, care puteau să-și poarte singuri de grijă.

— Aha, a zis tata, ca și cum răspunsul l-ar fi liniștit. Deci o baie de sânge generală.

Luke a rămas încurcat. Nu știa dacă era luat la mișto. De fapt, nici nu era. Episcopul nu voise decât să se arate politicos și acum trecuse mai departe. Motivul pentru care nu se lăsa atras în polemici politice sau chiar teologice era acela că opiniile celorlalți îl lăsau rece și nu simțea nici un imbold să interacționeze cu ei sau să-i combată.

Până la urmă s-a dovedit că mă nimerisem la timp pentru cina de la zece seara pe care o plănuise mama, iar ea se bucura să mă știe acasă. Era în continuare mândră de slujba mea și de existența independentă pe care o dorise întotdeauna pentru mine. Mă pusesem iarăși la curent cu activitatea ministerului unde, chipurile, lucram ca să pot răspunde eventualelor întrebări. Cu o bună bucată de vreme în urmă descoperisem că aproape toate colegele mele de la serviciu le spuseseră părinților exact unde lucrează, cu condiția expresă ca aceștia să nu stăruie asupra detaliilor. În ceea ce mă privește, versiunea mea fusese elaborată și bine documentată și debitasem prea multe minciuni inutile. Acum era prea târziu să mai dau înapoi. Dacă mama ar fi aflat adevărul, i-ar fi spus lui Lucy, care n-ar mai fi vorbit cu mine în veci. Și nici nu voiam ca Luke să știe cu ce mă ocupam. Așa că timp de câteva minute a trebuit să prezint plictisită planurile ministerului de a reforma sistemul de asigurări sociale, dorindu-mi din toată inima ca mama să le găsească la fel de neinteresante cum le găseau Episcopul și Lucy și să nu mă mai chestioneze.

Una dintre binecuvântările vieții noastre de familie, și poate ale anglicanismul în general, era că nu ne cerea nimeni să mergem la biserică să-l auzim ori să-l vedem pe tata oficiind. Pentru el nu conta dacă eram acolo sau nu. Iar eu nu mă mai dusesem de când aveam șaptesprezece ani. Lucy cred că de la doisprezece. Cum pentru tata asta era cea mai aglomerată perioadă din an, s-a ridicat brusc chiar înainte de desert, ne-a urat tuturor Crăciun fericit și s-a scuzat. De unde stăteam, lacrimile mele nu păreau să fi lăsat nici o pată pe cămașa lui clericală. După cinci minute, când s-a îndreptat spre ușa de la intrare, am deslușit foșnetul familiar al sutanei lui. De mică mă obișnuisem cu tot ce ținea de ocupațiile lui cotidiene, dar acum, revenind acasă după o lungă absență, rupându-mă de preocupările mele londoneze, mi se părea ceva exotic să am un tată care se îndeletnicea în mod curent cu supranaturalul, care se ducea la muncă noaptea târziu, într-un minunat templu de

piatră, cu cheile în buzunar, ca să aducă mulțumiri ori laude ori să înalțe rugi către divinitate în numele nostru.

Mama s-a dus la etaj, într-un dormitor liber, căruia noi îi ziceam camera de împachetat, ca să termine de pregătit cadourile, iar Lucy, Luke și cu mine am strâns masa și am spălat vasele. Lucy a prins la radioul din bucătărie emisiunea lui John Peel și ne-am văzut de treabă în timp ce în fundal răsuna genul acela de rock progresiv pe care nu-l mai ascultasem din facultate. Nu pot să spun că mă mai impresiona. Dacă pe vremuri fusese un adevărat generic al unei francmasonerii a tineretului liber și al promisiunii unei lumi noi, acum se redusese la niște simple cântece, majoritatea despre dragoste, uneori despre drumul mare pe care îți vine s-o apuci. Cântăreți care se luptau să răzbată pe scena aglomerată a muzicii. Poliloghia lui Peel, care intervenea în cunoștință de cauză între melodii, cam asta și sugera. Nici măcar câteva cântece mai pub rock nu m-au entuziasmat. Semn că îmbătrâneam, mi-am zis eu frecând cratițele maică-mii. La anul făceam douăzeci și trei. Apoi soră-mea m-a întrebat dacă nu voiam să-i însoțesc pe ea și pe Luke la o plimbare prin zonă. Aveau chef de o țigară și Episcopul nu suporta să se fumeze în casă, cel puțin nu membrii familiei, ceea pe vremea aia, ne ziceam noi, era o atitudine excentrică, una tiranică.

Luna se înălțase și mai mult pe cer și pe iarbă chiciura părea diafană, chiar mai de bun-gust decât ce reușise să facă mama cu spray-ul. Catedrala, luminată din interior, lăsa impresia că e izolată și nelalocul ei, ca un vas de croazieră eșuat. Din depărtare au răzbătut acordurile grave ale orgii dând tonul colinului „Auzi îngerii cum cântă“, iar enoriașii și-au unit plini de curaj glasurile în cor. Părea să fie lume multă și m-am bucurat pentru tata. Dar oameni în toată firea care să cânte foarte serioși, la unison, cu voci ușor dizarmonice, despre *îngeri*… Inima mi-a săltat în piept ca atunci când te uiți peste marginea unei prăpastii. Uite că nu credeam în prea multe – în colinde nu, nici măcar în muzică rock. Ne-am plimbat agale, umăr la umăr, de-a lungul drumeagului care trecea pe lângă celelalte case frumoase ce mărgineau claustrul. Unele găzduiau birouri de avocați, vreo două erau cabinete de cosmetică dentară. Incinta catedralei era un loc laic, iar Biserica percepea chirii ridicate.

S-a dovedit că nu doar după tutun le ardea buza însoțitorilor mei. Luke a scos din haină o țigară de marijuana de mărimea unei pocnitori de Crăciun, pe care a aprins-o din mers. Avea aerul că îndeplinește un soi de ritual solemn. Și-a înfipt jointul printre articulațiile degetelor și și-a făcut mâinile căuș, trăgând adânc printre degetele mari cu un șuierat

puternic și ținând ostentativ aerul în piept în timp ce continua să vorbească, ceea ce-l făcea să semene cu păpușa unui ventriloc – o fiță, o prostie de care uitasem complet. Ce provincial! Anii ’60 s-au dus de mult! Dar când Luke mi-a întins pocnitoarea – cu un gest destul de amenințător, mi s-a părut –, am pufăit politicos de vreo două ori ca să nu trec drept încuiata aia de soră mai mare a lui Lucy. Exact asta și eram.

Nu eram în apele mele din două motive. Mă resimțeam încă după scena pe care o făcusem la venire. Să fi fost oare din cauza surmenajului mai degrabă decât de la mahmureală? Știam foarte bine că tata n-o să aducă vorba despre asta, că n-o să mă întrebe niciodată ce se întâmplase. Lucru care ar fi trebuit să mă irite – în schimb, m-am simțit ușurată. Oricum n-aș fi știut ce să-i spun. În al doilea rând, aveam pe mine un palton pe care nu-l mai purtasem de ceva vreme și, când porniserăm în plimbarea noastră în jurul claustrului, am dibuit în buzunar o bucățică de hârtie. Mi-am trecut degetul peste marginea ei și am știut exact ce era. Uitasem complet de ea – hârtiuța pe care o găsisem în casa conspirativă. Mi-a readus imediat în minte alte lucruri lăsate baltă, deșeuri mentale împrăștiate peste tot – dizgrația lui Tony, dispariția lui Shirley, eventualitatea ca eu să fi fost acceptată în MI5 doar pentru că Tony fusese demascat, percheziția pe care mi-o făcuseră Străjerii și, cea mai nasoală dintre toate, cearta cu Max. De la vizita aceea, ne evitaserăm reciproc. Nu mă mai dusesem să-i dau raportul despre Sweet Tooth. De fiecare dată când mă gândeam la el, mă cuprindea un sentiment de vinovăție, după care imediat mă dojeneam indignată. Mă părăsise pentru logodnica lui, apoi – când era prea târziu – o părăsise pe ea ca să se întoarcă la mine. Știa să-și vadă interesul. Atunci care era partea mea de vină? Dar următoarea dată când mă gândeam la el, conștiința culpei mă năpădea iar și iar mă convingeam că trebuie s-o alung.

Câte gânduri stârnite de o bucățică de hârtie, atârnând în urma ei precum coada unui zmeu diform. Ne-am îndreptat către partea dinspre apus a catedralei și am rămas în umbra adâncă a portalului de piatră înalt care dădea spre oraș în timp ce soră-mea și prietenul ei își treceau jointul unul altuia. Am ciulit urechile ca să aud vocea tatălui meu peste trăncăneala cu accent transoceanic a lui Luke, dar în catedrală era liniște. Mai mult ca sigur că se rugau. În celălalt taler al balanței norocului meu, pe lângă promovarea minoră de la serviciu, se afla Tom. Voiam să-i povestesc lui Lucy despre el, mi-ar fi plăcut la nebunie o bârfă ca între surori. Când și când reușeam să tragem una, însă acum între noi se înălța silueta gigantică a lui Luke, care făcea tocmai lucrul ăla de neiertat pe care tind să-l

facă bărbații cărora le place marijuana, adică să vorbească întruna despre ea – nu știu ce marfă calitatea-ntâi provenind dintr-un sat din Thailanda, noaptea îngrozitoare când erau să fie arestați, priveliștea nu știu cărui lac sfânt după ce te drogai, o neînțelegere comică într-o stație de autobuz și alte anecdote cretine. Ce naiba era cu ăștia din generația noastră? Măcar părinții noștri te plictiseau cu povești din război. Noi – cu asemenea tâmpenii.

După o vreme noi, fetele, ne-am cufundat în mutenie, în timp ce Luke devenea tot mai exaltat și mai insistent, luând tăcerea noastră drept un semn că ceea ce debita era interesant și că noi eram fermecate. Dar aproape în aceeași clipă am avut revelația că lucrurile stăteau tocmai pe dos. Era clar ca lumina zilei. Bineînțeles. Lucy și cu Luke așteptau să plec ca să poată fi singuri. Să fi fost eu și cu Tom în locul lor, la fel mi-aș fi dorit și eu. Luke mă plictisea deliberat și sistematic tocmai ca să mă alunge de lângă ei. Ce insensibilă mă dovedisem să nu bag de seamă. Săracul de el, întrecuse măsura, prestația lui era jalnică, în disperare de cauză cam exagerase. În realitate nimeni nu putea să fie chiar atât de plicticos. Dar, în felul lui ocolit, nu încerca de fapt decât să fie politicos.

Drept pentru care am început să-mi trosnesc oasele și să casc cu zgomot, apoi i-am tăiat vorba fără nici o legătură cu ce spunea:

— Da, că bine zici, cred c-ar trebui să mă car.

Apoi m-am desprins rapid de ei și după câteva secunde m-am simțit mai bine, ignorând senină faptul că Lucy striga după mine. Scăpată de glumițele lui Luke, am iuțit pasul, refăcând drumul pe care veniserăm, după care am luat-o de-a dreptul prin iarbă, simțind cum chiciura îmi pocnea plăcut sub tălpi, până când am ajuns lângă catedrală. Lumina lunii aceleia ca un arc de cerc nu mai bătea până la mine, așa că am bâjbâit aproape prin beznă până am găsit o ieșitură a zidului pe care m-am așezat, ridicându-mi gulerul paltonului.

Dinăuntru răzbătea o voce, psalmodiind slab, dar n-aș fi știut să spun dacă era a Episcopului. La ocazii din astea avea o întreagă echipă care-l ajuta. Când simți că ți-e greu, e bine uneori să te-ntrebi care e lucrul pe care ți-l dorești mai mult și mai mult și să te gândești cum să faci să-l obții. Dacă asta nu se poate, mulțumește-te cu ceva aproape la fel de bun. Eu, una, îmi doream acum să fiu cu Tom, în pat ori la o masă ori de mână pe stradă. În lipsă de asta, ceea ce-mi doream era să mă gândesc la el. Și așa mi-am și petrecut următoarea jumătate de oră din Ajunul Crăciunului, l-am preaslăvit în minte, m-am gândit la momentele petrecute împreună, la trupul lui vânjos, dar care părea de copil, la afecțiunea tot mai puternică dintre

noi, la munca lui și la felul în care aș putea să-i fiu de folos. Am refuzat categoric să mă gândesc la secretul pe care i-l ascundeam. În schimb, am reflectat la libertatea de mișcare pe care i-o oferisem, la felul cum îl ajutasem cu „Un adulter probabil“ și cum aveam să-l ajut și mai mult. A fost o senzație foarte intensă. M-am hotărât să pun toate gândurile astea într-o scrisoare pe care o să i-o trimit, o scrisoare plină de emoție și de pasiune. O să-i spun cum m-au lăsat nervii în fața ușii propriei case și cum am plâns la pieptul tatălui meu.

Nu era o idee prea bună să stai nemișcat pe o piatră când afară sunt sub zero grade. Simțeam că mă apucă tremuratul de frig. Apoi am auzit-o iarăși pe soră-mea strigându-mă de undeva, din curte. Părea îngrijorată și în clipa aceea am început să realizez că purtarea mea li s-o fi părut ostilă. Mi se trăsese de la pufăitul din pocnitoarea de Crăciun. Cât de puțin probabil mi se părea acum ca Luke să fi fost special atât de plictisitor pentru a-și asigura câteva momente de intimitate cu Lucy. Era foarte greu să-ţi conștientizezi erorile de judecată când însăși entitatea, adică mintea, care încerca să conștientizeze era dezorientată. Abia acum gândeam limpede. M-am ridicat și am pășit pe iarbă, în lumina lunii. I-am zărit pe sora mea și pe prietenul ei venind pe cărare, la vreo sută de metri distanță, și am luat-o repede spre ei, nerăbdătoare să-mi cer scuze.

18

La Leconfield House, termostatele fuseseră date la 15,5˚, cu un grad mai puțin decât în celelalte ministere, pentru a oferi un bun exemplu. Lucram cu paltoanele pe noi și cu mănușile în mâini, iar fetele cu mai mulți bani apelaseră la căciulițele de lână cu moț pe care le purtau în vacanțele la schi. Ni se distribuiseră bucăți pătrate de fetru ca să ni le punem sub picioare pentru a ne apăra de frigul care venea prin podea. Cea mai bună metodă să-ți încălzești mâinile era să bați la mașină încontinuu. Pentru că și conductorii de tren refuzaseră să mai facă ore suplimentare din solidaritate cu minerii, se estima că centralele electrice vor rămâne fără cărbune până la sfârșitul lui ianuarie, moment când și resursele statului urmau să fie epuizate. În Uganda, Idi Amin organiza o colectă, oferindu-le foștilor stăpâni coloniali afectați de lipsuri o încărcătură de legume, cu condiția ca Royal Air Forces să se deranjeze s-o transporte.

Când m-am întors la Camden, mă aștepta o scrisoare de la Tom. Urma să împrumute mașina tatălui său ca s-o ducă pe Laura înapoi la Bristol. N-avea să fie simplu. Își anunțase familia că voia să-și ia copiii cu ea. La masa de Crăciun avuseseră loc scene, țipaseră unii la alții. Dar căminul nu accepta decât adulți, iar Laura, ca de obicei, nu era în măsură să le poarte de grijă copiilor ei.

Planul lui era să vină la Londra ca să sărbătorim împreună intrarea în noul an. Dar pe 30 mi-a trimis o telegramă de la Bristol. Pentru moment nu putea s-o lase pe Laura singură. Trebuia să rămână și s-o instaleze. Așa că am intrat în anul 1974 în compania celor trei colocatare ale mele, la o petrecere organizată într-un apartament de pe Mornington Crescent. Eram singura persoană din apartamentul acela sordid și înțesat de lume care nu era avocat. Stăteam la un soi de masă așezată pe capre de lemn, turnându-mi vin călâu într-un pahar de carton folosit, când cineva, oricât ar părea de neașteptat, m-a ciupit de fund, dar tare de tot, nu glumă. M-am întors și l-am apostrofat furioasă pe cel din spatele meu, care se poate să nu fi fost vinovat. Am plecat devreme și pe la unu eram deja în pat, lungită pe spate în beznă și în frig, simțindu-mă mizerabil. Înainte să adorm mi-am amintit cum Tom îmi spusese ce minunat era personalul de la căminul Laurei. Și atunci ce curios că trebuise să rămână la Bristol două zile întregi. Dar nu mi s-a părut prea important, așa că am dormit adânc și abia dacă le-am auzit pe prietenele mele avocate când s-au întors bete la ora patru.

Am intrat în noul an și a început săptămâna de lucru de trei zile, dar – fiind declarați oficial un serviciu vital – lucram în toate cinci. Pe 2 ianuarie am fost convocată la o ședință în biroul lui Harry Tapp de la etajul doi. Nu ne anunțase nimeni în prealabil, nu știam ce urma să se discute. Se făcuse ora zece când am ajuns și la ușă stătea Benjamin Trescott, bifând numele pe o listă. Spre surprinderea mea, am văzut că în încăpere erau peste douăzeci de persoane, printre ele și două fete care fuseseră angajate odată cu mine, dar eram cu toatele prea mici în ierarhie ca să ne luăm libertatea de-a ocupa unul dintre scaunele de plastic înghesuite în semicerc, pe mai multe rânduri, în jurul biroului lui Tapp. Peter Nutting a intrat pe ușă, a scrutat încăperea, apoi a ieșit. Harry Tapp s-a ridicat de la biroul său și l-a urmat pe culoar. Motiv pentru care am presupus că ședința avea să fie legată de Operațiunea Sweet Tooth. Toată lumea fuma, murmura, aștepta. M-am strecurat în spațiul liber dintre un fișier și seif, care n-avea mai mult de patruzeci și cinci de centimetri. Nu mă deranja, așa cum s-ar fi întâmplat altă dată, că n-aveam cu cine schimba o vorbă. Le-

am zâmbit lui Hilary și Belindei, aflate în partea cealaltă a camerei. Au ridicat din umeri și și-au dat ochii peste cap, dându-mi de înțeles că din punctul lor de vedere totul era un mare fâs. Evident, aveau și ele propriii lor scriitori de care se ocupau în cadrul Operațiunii Sweet Tooth, universitari sau scriitorași care nu rezistaseră în fața bănuțului oferit de Fundație. Dar, categoric, nici unul n-avea strălucirea lui T.H. Haley.

S-au scurs așa zece minute, timp în care scaunele de plastic s-au umplut. Max a intrat și s-a așezat într-unul din rândurile de pe la mijloc. Stăteam în spatele lui, așa că nu m-a văzut din prima clipă. Apoi s-a întors și s-a uitat prin încăpere – pe mine mă căuta, eram sigură. Ochii ni s-au întâlnit scurt, iar el s-a întors cu fața spre birou și a scos un stilou din haină. De unde stăteam nu-l vedeam foarte bine, dar mi s-a părut că mâna îi tremura. Am recunoscut vreo două personaje de la etajul cinci, dar nici urmă de directorul general – Sweet Tooth nu era nici pe departe îndeajuns de importantă ca să merite prezența acestuia. Apoi Tapp și Nutting s-au întors însoțiți de un bărbat scund și musculos, cu ochelari cu ramă de baga, cu un păr cărunt tuns scurt, îmbrăcat într-un costum albastru bine croit, la care asortase o cravată de mătase cu picățele de un albastru mai închis. Tapp s-a așezat la biroul lui, în timp ce ceilalți doi au rămas în picioare în fața noastră, așteptând să se facă liniște.

— Pierre e în misiune la Londra și a avut amabilitatea de-a accepta să ne spună câteva cuvinte despre modul în care activitatea sa ar putea avea anumite legături cu cea pe care o desfășurăm noi.

Din prezentarea succintă și din accentul lui Pierre, am presupus că ar fi de la CIA. Francez nu era cu certitudine. Avea o voce cu suișuri și coborâșuri de tenor, cu ezitări agreabile. Lăsa impresia că, dacă vreo afirmație ar stârni dezaprobare, și-ar schimba imediat opinia în consecință. Dar, dincolo de atitudinea smerită și de înfățișarea lui de bufniță, am început să ghicesc că se ascundea o siguranță de sine nelimitată. Era prima mea întâlnire cu un american provenind din rândurile patricienilor, născut într-o veche familie din Vermont, după cum aveam să aflu ulterior, autor al unei cărți despre hegemonia Spartei și al alteia despre Agesilau al II-lea și decapitarea satrapului persan Tisaferne.

Încet-încet a început să-mi placă de Pierre. Ne-a anunțat că ne va relata câte ceva despre „aspectul cel mai puțin dur și cel mai plăcut al Războiului Rece, singurul cu adevărat interesant, adică lupta de idei“. Voia să recreeze, cu ajutorul cuvintelor, trei instantanee. Pentru primul, ne-a rugat să ne

imaginăm Manhattanul de dinainte de război și a recitat primele versuri dintr-un poem celebru de W.H. Auden pe care Tony mi-l citise odată și care știam că-i plăcea și lui Tom. Mă rog, pentru mine nu era deloc celebru și nici nu însemnase mare lucru până acum, dar mi s-a părut emoționant ca un american să ne citeze nouă, niște englezi, versurile unui poet englez. *I sit in one of the dives / On Fifty-second Street / Uncertain and afraid*[52]… și așa era și Pierre în 1940, un băiat de nouăsprezece ani, vizitându-și un unchi din centru, blazat la gândul că trebuia să se ducă la facultate, îmbătându-se într-un bar. Cu diferența că nu era chiar așa de nesigur ca Auden. Își dorea cu ardoare ca țara lui să intre în războiul din Europa și să-i dea și lui un rol. Voia să fie soldat.

Apoi Pierre ne-a evocat anul 1949, când Europa continentală, Japonia și China erau în ruine sau cu energiile istovite, Marea Britanie era secătuită de un război lung și eroic, Rusia sovietică își număra morții cu milioanele – în timp ce Statele Unite, cu economia alimentată și stimulată de conflagrația recent încheiată, deveneau conștiente de natura extraordinară a noilor lor responsabilități ca garant al libertății umane la nivelul întregii planete. Și, când a rostit aceste cuvinte, Pierre și-a desfăcut brațele, dând senzația că regretă această stare de fapt sau că își cere scuze pentru ea. Să nu uităm că lucrurile ar fi putut sta și altfel.

Al treilea instantaneu era tot din 1949. Iată-l pe Pierre, după ce a luat parte la campaniile militare din Maroc și Tunisia, la debarcarea din Normandia, la lunga bătălie de la Pădurea Hürtgen și la eliberarea Dachaului, ajuns acum lector de greacă veche la Brown University, îndreptându-se spre intrarea în hotelul Waldorf Astoria de pe Park Avenue și trecând pe lângă o mulțime pestriță de demonstranți, formată din patrioți, călugărițe catolice și adepți bezmetici ai dreptei reacționare.

— Înăuntru, ne-a spus Pierre pe un ton teatral, întinzând o mână în față, cu palma deschisă, am fost martorul unei dispute care avea să-mi schimbe viața.

Era o întrunire ce purta titlul banal de Conferința Culturală şi Științifică pentru Pacea Mondială, organizată oficial de un consiliu profesional american, dar care în realitate era o inițiativă a Cominformului sovietic. Cei o mie de delegați din toate colțurile lumii erau cei a căror credință în idealurile comuniste nu fusese încă spulberată, sau nu complet, de procesele-spectacol, de Pactul germano-sovietic Ribbentrop-Molotov, de reprimările sălbatice, de epurări, de torturi, de crime și de lagărele de muncă. Marele compozitor sovietic Dmitri Șostakovici se afla acolo împotriva propriei voințe, la

ordinele lui Stalin. Printre delegații părții americane se numărau Arthur Miller, Leonard Bernstein și Clifford Odets. Aceștia, alături de alte somități culturale, se exprimau critic și își manifestau neîncrederea față de un guvern american care le cerea cetățenilor săi să considere un fost aliat inestimabil ca pe un dușman periculos. Mulți credeau că analiza marxistă încă stătea în picioare, oricât de rău arătau faptele. Iar faptele erau mult distorsionate de o presă americană aflată în ghearele intereselor hrăpărețe ale corporațiilor. Dacă politica sovietică părea una arogantă sau agresivă, dacă pleca prea puțin urechea la criticile interne, asta decurgea dintr-un spirit defensiv, de vreme ce Occidentul o tratase cu ostilitate și o sabotase de la bun început.

Pe scurt, după cum ne-a spus Pierre, manifestarea nu era decât o manevră propagandistică instrumentată de Kremlin. Orchestrase în însăși capitala capitalismului o scenă cu audiență mondială pe care să se afișeze ca o voce a păcii și a rațiunii, dacă nu a libertății, și număra zeci de distinși americani de partea sa.

— Dar!

Pierre și-a ridicat brațul, arătând spre tavan cu un deget ferm, și a făcut o pauză de efect, ținându-ne pe toți în suspans. Apoi ne-a povestit că la etajul zece al aceluiași hotel, în mai multe camere ale unui apartament de lux, se strânsese o armată subversivă de voluntari, un grup de intelectuali reunit la inițiativa unui profesor universitar și filosof pe nume Sidney Hook, cei mai mulți dintre ei revendicându-se de la stânga necomunistă, stânga aceea de foști comuniști sau foști troțkiști, hotărâți să conteste conferința și, lucru de maximă importanță, să nu permită ca critica Uniunii Sovietice să devină monopolul demenților de la dreapta ultraconservatoare. Cocoșați peste mașinile de scris, șapirografe și aparate telefonice cu mai multe linii, ultima descoperire în materie, lucraseră toată noaptea, ajutați de gustări și băuturi pe care room-service-ul le servea cu generozitate. Urmăreau să perturbe desfășurarea conferinței de la parter prin întrebări incomode pe care aveau de gând să le adreseze în timpul lucrărilor, referitoare în special la libertatea de exprimare artistică, și prin emiterea unui torent de comunicate de presă. Și ei beneficiau de sprijinul unor personalități cu greutate, un sprijin chiar mai impresionant decât cel de care se bucurau adversarii lor: Mary McCarthy, Robert Lowell, Elizabeth Hardwick, precum și de susținerea internațională de la distanță a unor T.S. Eliot, Igor Stravinski și Bertrand Russell, printre mulți alții.

Contraconferința a fost un succes deoarece a monopolizat relatările în mass-media, ajungând pe prima pagină. Întrebările

potrivite au fost strecurate în cursul sesiunilor. Șostakovici a fost chestionat dacă e de acord cu un articol din *Pravda* care îi denunța pe Stravinski, Hindemith și Schoenberg ca fiind adepți ai „formalismului burghez decadent“. Marele compozitor rus s-a ridicat încet în picioare și a mormăit ceva, declarându-se de acord cu afirmațiile din articol și plasându-se astfel într-o jalnică postură de captiv între propria-i conștiință și frica de a nu-i supăra pe responsabilii de la KGB și de ce-o să-i facă Stalin la întoarcere.

Între sesiuni, Pierre, în apartamentul de la etajul unsprezece, înghesuit într-un colț de lângă o baie, cu telefonul și mașina lui de scris alături, i-a cunoscut pe cei care aveau să-i schimbe radical existența, determinându-l în cele din urmă să-și abandoneze munca de profesor și să-și pună viața în slujba CIA și a luptei de idei. Pentru că, evident, Agenția era cea care îi finanța pe opozanții conferinței, iar Pierre avea să învețe la fața locului cât de eficient putea fi purtat la un anumit nivel acest război de către scriitori, artiști, intelectuali, mulți dintre ei cu simpatii de stânga, înarmați cu propriile convingeri născute din experiența amară a seducției și a falselor promisiuni ale comunismului. Ei n-aveau nevoie, chiar dacă nu conștientizau acest lucru, decât de ceea ce CIA le putea furniza – o organizație, o structură și, mai presus de toate, fonduri. Lucru important când zona de acțiune s-a extins, cuprinzând la Londra, Parisul și Berlinul.

— Ceea ce ne-a ajutat la începutul anilor ’50 a fost că nimeni din Europa n-avea un chior.

Și astfel, după propria-i descriere, Pierre a devenit un alt tip de soldat, angajat încă o dată în noile și numeroasele campanii dintr-o Europă eliberată, dar aflată sub amenințare. O vreme a fost asistentul lui Michael Josselson[53], apoi prieten cu Melvin Lasky până s-a produs o ruptură între ei. Pierre a fost implicat în Congresul pentru Libertatea Culturii, a scris articole în limba germană la prestigiosul periodic *Der Monat*, subvenționat de CIA, și a lucrat în secret pentru înființarea revistei *Encounter*. A deprins arta subtilă de-a mângâia ego-urilor primadonelor intelectuale, a contribuit la organizarea turneelor întreprinse de o companie de balet americană și de mai multe orchestre, la organizarea unor expoziții de artă modernă și a peste zece conferințe care se desfășurau pe ceea ce el numea „terenul riscant unde politica și literatura se întâlnesc“. Ne-a mărturisit că era surprins de agitația stârnită după ce revista *Ramparts* dezvăluise, în 1967, că *Encounte*r era finanțată de CIA și de naivitatea de care dăduse dovadă publicul. Adică nu era rațional și adecvat ca un guvern să îmbrățișeze cauza antitotalitară? Aici, în Marea Britanie,

nimeni nu părea vreodată deranjat de faptul că Ministerul de Externe finanța BBC World Service, care era privit cu mare respect. Ei bine, la fel stăteau lucrurile și în cazul revistei *Encounter*, în ciuda gălăgiei, a mimării surprizei și a atitudinii scârbite. Și pentru că venise vorba de Ministerul de Externe, nu se cuvenea să nu aducă un elogiu activității depuse de Departamentul pentru Studiul Informațiilor. Și-a declarat în special admirația pentru felul în care Departamentul promovase opera lui Orwell și îi plăcea că acorda sprijin financiar indirect unor edituri precum Ampersand sau Bellman Books.

După douăzeci și trei de ani în branșă, care erau concluziile pe care le putea trage? Două ar fi aspectele asupra cărora ar dori să atragă atenția. Primul era și cel mai important. Războiul Rece nu se încheiase, orice-ar spune lumea, și de aceea cauza libertății de creație rămânea una vitală și întotdeauna nobilă. Deși nu mulți păreau dispuși să mai fluture drapelul Uniunii Sovietice, existau încă zone intelectuale anchilozate, unde oamenii adoptau din indolență poziții neutre – Uniunea Sovietică nu era mai rea decât Statele Unite. Și era necesar ca acești oameni să fie înfruntați. În ce privește al doilea aspect, a citat o remarcă aparținând vechiului prieten din CIA, ulterior om de televiziune, Tom Braden, potrivit căreia Statele Unite sunt singura țară din lume care nu pricepea că anumite lucruri funcționează mai bine dacă sunt mai mici.

La aceste cuvinte, reprezentanții serviciului nostru din camera aceea ticsită au lăsat să le scape un murmur de apreciere, ca o reacție la jena financiară în care ne zbăteam.

— Proiectele noastre au devenit prea mari, prea numeroase, prea variate, prea ambițioase și suprafinanțate. Nu mai avem discernământ, iar mesajul nostru și-a pierdut prospețimea pe drum. Suntem peste tot, mâna noastră a început să se simtă și am provocat resentimente. Știu de chestia asta nouă pe care o derulați acum. Vă doresc succes cu ea, dar serios vă spun, stimați domni, nu vă întindeți prea mult.

Pierre, dacă ăsta o fi fost numele lui, nu răspundea la întrebări, așa că imediat ce-a încheiat, a dat scurt din cap la aplauzele noastre și l-a lăsat pe Peter Nutting să-l conducă spre ușă.

Pe măsură ce camera se golea, iar noi – cei care eram mai mici în ierarhie – ne țineam automat mai la urmă, așteptam cu groază momentul când Max avea să se întoarcă, să mă privească drept în ochi și să se apropie de mine ca să mă anunțe că trebuia să stăm de vorbă. Dar când i-am zărit spatele și urechile mari în grupul celor care-și făceau loc să iasă, am simțit cum mă cuprind zăpăceala și sentimentul acela cunoscut

de vinovăție. Îl rănisem așa de rău, că nici nu mai suporta să stea de vorbă cu mine. Ideea m-a îngrozit. Ca de obicei, am încercat să apelez la indignarea mea cu efect protector. El era cel care îmi spusese o dată că femeile nu se pot abține să nu-și amestece viața personală cu serviciul. Era vina mea că acum mă prefera pe mine în detrimentul logodnicei lui? Mi-am pledat mie însămi propria cauză tot timpul cât am coborât scările de ciment – alesesem această variantă ca să nu trebuiască să fac conversație cu colegii mei în lift –, dar gândul nu mi-a dat pace toată ziua. Am făcut eu scandal, am recurs la rugăminți și la lacrimi când Max mi-a întors spatele? Nu. Atunci de ce nu puteam să fiu cu Tom? Nu aveam și eu dreptul la fericire?

Cât de mult m-am bucurat așadar să mă aflu, două zile mai târziu, în trenul de seară către Brighton, după ce stătuserăm despărțiți două săptămâni. Tom a venit la gară să mă întâmpine. Ne-am zărit imediat ce trenul a încetinit, iar Tom a început să alerge pe lângă vagonul meu. I-am văzut buzele mișcându-se și articulând ceva, dar n-am înțeles ce. În viața mea nu mă simțisem mai exaltată ca în momentul când m-am dat jos din tren direct în brațele lui. M-a strâns așa de tare, că mi-a tăiat răsuflarea.

— Abia acum încep să realizez cât de mult însemni pentru mine, mi-a zis la ureche.

Tot în șoaptă i-am mărturisit cât așteptasem această clipă. După ce ne-am desprins din îmbrățișare, mi-a luat geanta.

— Arăți schimbat, i-am zis.

— Păi sunt un om schimbat! aproape a strigat, apoi a izbucnit într-un râs nestăvilit. Mi-a venit o idee extraordinară.

— Și poți să-mi spui?

— E așa de stranie, Serena.

— Păi atunci zi-mi.

— Hai acasă. Unșpe zile. Prea mult!

Așa că ne-am îndreptat spre apartamentul din Clifton Street, unde sticla de Chablis ne aștepta într-o frapieră de argint pe care Tom o cumpărase de la Asprey's. Cuburi de gheață în ianuarie, cam ciudat. Vinul s-ar fi răcit mai bine ținut la frigider, dar ce mai conta? Am băut pe măsură ce ne scoteam reciproc hainele. Despărțirea ne alimentase dorințele, Chablis-ul ne-a stârnit ca de obicei, dar nici una, nici alta nu ar fi putut justifica ora care-a urmat. Eram ca doi străini care știau exact ce aveau de făcut. Tom avea un aer de tandrețe mistuită de dor care m-a topit toată. Părea aproape covârșit de tristețe. A trezit în mine un asemenea instinct protector, încât mi-a trecut prin minte, când ne-am întins în pat și el a început

să-mi sărute sânii, dacă să nu-l întreb într-o zi ce părere are să renunț la anticoncepționale. Dar nu un copil îmi doream, ci pe el. Când am întins mâinile spre fesele lui mici și tari și l-am tras spre mine, m-am gândit la el ca la un copil al meu, de care să am grijă și să nu-l scap niciodată din ochi. Un sentiment pe care îl mai încercasem cu mult timp în urmă, la Cambridge, cu Jeremy, dar atunci nu fusese decât o amăgeală. Acum resimțeam aproape dureros pornirea de a-l acapara și de a-l ști în posesia mea, de parcă toate trăirile mirifice care mă încercaseră vreodată se concentraseră până deveniseră cu neputință de îndurat.

Nu a fost una dintre partidele acelea zgomotoase, în care partenerii sunt scăldați în sudoare și care vin în mod firesc după o despărțire. Dacă un voyeur ar fi putut să vadă prin draperiile de la dormitor, n-ar fi zărit decât un cuplu cuminte, în poziția misionarului, care abia dacă scotea vreun sunet. Extazul pe care-l atinseserăm părea să-și țină răsuflarea. Nu îndrăzneam să facem nici o mișcare de teamă să nu se volatilizeze. Senzația distinctă că acum era întru totul al meu și că așa va rămâne pe veci, cu voia sau fără voia lui, era imponderabilă, goală de conținut, puteam s-o reneg în orice clipă. Nu mă mai temeam de nimic. El mă săruta ușor și-mi murmura numele iar și iar. Poate ăsta era momentul să-i spun, când nu mai putea scăpa. *Spune-i acum*, îmi tot ziceam. *Spune-i cu ce te ocupi*.

Dar când ne-am trezit la realitate, când lumea exterioară ne-a invadat iarăși, când am auzit traficul de-afară și zgomotele unui tren care intra în gara din Brighton și am început să ne gândim la planurile noastre pentru restul serii, mi-am dat seama cât de puțin îmi lipsise să mă autodistrug.

Nu ne-am mai dus la restaurant. În ultima perioadă vremea se îndreptase, probabil spre ușurarea guvernului și iritarea minerilor. Tom n-avea sstâmpăr și voia să ne plimbăm pe faleză. Așa că am luat-o pe West Street și apoi pe promenada largă și pustie care ducea în Hove, orășelul învecinat, abătându-ne din drum să bem ceva într-un pub și, mai încolo, să cumpărăm niște *fish and chips*. Nici măcar lângă mare nu bătea vântul. Din rațiuni de economie, luminozitatea felinarelor fusese redusă, dar licăririle lor tot mai mânjeau într-o nuanță de portocaliu verzui norii groși și joși. N-aș fi putut să spun exact ce-l apucase pe Tom. Era drăgăstos cu mine, mă apuca de mână când voia să întărească o idee sau își trecea brațul pe după umerii mei și mă trăgea mai aproape de el. Am mers în ritm alert și am vorbit repede. Ne-am povestit pe rând cum ne petrecuserăm Crăciunul. Mi-a descris scena înfiorătoare când sora lui se despărțise de copiii ei, cum

încercase s-o tragă cu ea în mașină pe fetița cu proteză la picior. Și cum Laura plânsese tot drumul până la Bristol și spusese lucruri oribile despre familie, în special despre părinții lor. I-am relatat momentul în care Episcopul mă strânsese la piept, iar eu izbucnisem în plâns. Tom m-a pus să-i descriu scena în detaliu. Voia să afle mai multe despre sentimentele pe care le trăisem și ce simțisem pe drumul de la gară spre casă. Mă simțisem iarăși ca un copil, îmi dădusem brusc seama ce dor mi-era de casă? Cât de mult îmi luase să-mi vin în fire și de ce mai târziu nu mă dusesem să stau de vorbă cu tata? I-am spus că pur și simplu plânsesem pentru că plânsesem, nu știu de ce și cum.

Ne-am oprit, iar el m-a îmbrățișat, spunându-mi că eram un caz pierdut. Când i-am povestit de plimbarea mea nocturnă în jurul catedralei cu Lucy și Luke, Tom s-a arătat dezaprobator. M-a pus să-i promit că n-aveam să mai fumez niciodată marijuana. M-a surprins să descopăr în el această notă puritană și, cu toate că era o promisiune ușor de ținut, m-am mulțumit să ridic din umeri. Nu era în măsură să mă pună să-mi iau angajamente.

L-am chestionat în legătură cu ideea lui cea nouă, dar mi-a răspuns evaziv. În schimb m-a pus la curent cu ultimele vești pe care le primise din Bedford Square. Lui Maschler îi plăcuse la nebunie *Pe șesurile Somersetului* și intenționa să-l publice până la sfârșitul lui martie, un timp record pentru lumea editorială, posibil doar pentru că editorul respectiv era o asemenea forță. Ideea era să prindă termenul-limită pentru nominalizările la Premiul Jane Austen pentru Ficțiune, fără dubiu unul la fel de important ca Booker-ul, ultima modă în materie. Șansele de-a ajunge pe lista scurtă erau minime, dar se pare că Maschler povestea în stânga și-n dreapta despre noul lui autor, iar graba cu care romanul urma să intre la tipar tocmai pentru a ajunge pe masa juriului fusese deja pomenită în ziare. Așa se promova o carte. M-am întrebat ce-ar zice Pierre dacă ar ști că Serviciul îl finanțează pe autorul unui roman anticapitalist. Nu vă întindeți prea mult. N-am zis nimic și l-am strâns pe Tom de braț.

Ne-am așezat pe o bancă și am privit marea ca doi oameni căsătoriți de mult. Trebuia să fie lună în descreștere, dar n-avea nici o șansă să răzbată prin norii portocalii-roșcați. Tom își petrecuse brațul pe după umerii mei, Canalul Mânecii era neted ca untdelemnul și netulburat de vreun zgomot și pentru prima dată după zile întregi am simțit la rândul meu cum mă învăluie liniștea când m-am strâns mai aproape de iubitul meu. M-a anunțat că fusese invitat să susțină o lectură la Cambridge, în cadrul unui eveniment dedicat tinerilor scriitori. Avea să

împartă scena cu Martin, fiul lui Kingsley Amis, care va citi și el din primul său roman, unul ce urma să apară tot în acest an, tot la editura lui Maschler.

— Aș vrea să fac un lucru, mi-a zis Tom, dar numai cu permisiunea ta.

A doua zi după lectură voia să ia trenul din Cambridge și să se ducă în orașul meu natal ca să stea de vorbă cu sora mea.

— Am în minte un personaj care trăiește la marginea societății, abia se descurcă, însă reușește să se descurce cu brio, care crede în tarot și în astrologie și în chestii de-astea, îi plac drogurile, dar nu abuzează de ele, și crede în destul de multe teorii ale conspirației. Gen aselenizarea a fost o mare țeapă, o chestie regizată în studio. Iar în alte privințe e perfect normală, se dovedește o mamă bună pentru băiețelul ei, participă la marșuri împotriva războiului din Vietnam, e o prietenă pe care te poți baza și așa mai departe.

— Ce să zic, nu prea seamănă cu Lucy, am replicat, însă imediat mi s-a părut că sunt meschină și am simțit nevoia să-mi îndulcesc afirmația. Dar e foarte drăguță și o să se bucure să stea de vorbă cu tine. Cu o condiție, însă. N-ai voie să vorbești despre mine.

— S-a făcut.

— O să-i scriu să-i spun că ești un bun prieten de-al meu, că ai rămas lefter și ai nevoie de un pat pentru o noapte.

Ne-am ridicat de pe bancă și am continuat să ne plimbăm. Tom nu mai susținuse niciodată o lectură publică și avea oarece temeri. Urma să citească tocmai finalul cărții, partea de care era cel mai mândru, scena aceea sinistră când tatăl și fetița lui mor unul în brațele celuilalt. I-am zis că ar fi păcat să deconspire toată intriga.

— Concepție desuetă.

— Nu uita că am doar o spoială de cultură.

— Sfârșitul e conținut chiar în început. Serena dragă, nu există nici o intrigă. E doar o meditație.

Se întreba și care o să fie protocolul. Cine trebuia să citească primul, Amis sau Haley? Cum se decidea chestia asta?

— Amis ar trebui. Vedeta e normal să vină la urmă, am spus devotată.

— O, Doamne. Dacă mă trezesc noaptea și mă gândesc la lectura asta, nu mai pot să adorm la loc.

— Atunci ce-ar fi să citiți în ordine alfabetică?

— Nu, mă refer la faptul că stai în fața unor oameni și citești niște chestii pe care le pot foarte bine citi și singuri. Nu știu la ce bun toată treaba asta. Mă trezesc noaptea leoarcă de transpirație.

Am coborât pe plajă pentru că Tom voia să azvârle pietre în mare. Era cuprins de o stranie energie. Am băgat iarăși de seamă agitația, exaltarea lui abia reținută. M-am așezat pe jos și m-am sprijinit de o movilă de prundiș în timp ce el răscolea pietrele cu piciorul, căutându-le pe cele cu greutatea și forma potrivite. Apoi alerga spre buza apei și pietrele lansate se duceau departe în ceața luminoasă, fără să scoată vreun sunet când atingeau apa, stârnind doar o pată alburie. După zece minute a venit și s-a așezat lângă mine, cu răsuflarea tăiată și asudat. Săruturile lui aveau gust de sare. Care săruturi au început să devină mai serioase și eram gata-gata să uităm unde ne aflăm.

Mi-a strâns chipul în palme și mi-a zis:

— Ascultă, orice s-ar întâmpla, vreau să știi cât de mult îmi place să fiu cu tine.

Mă băgase la idei. Era genul de replică răsuflată pe care eroul din film i-o aruncă iubitei lui când știe că se duce la moarte.

— Orice s-ar întâmpla? am zis.

Îmi acoperea fața cu sărutări, împingându-mă cu spatele în pietrele incomode.

— Adică n-o să-mi schimb niciodată sentimentele pentru tine. Ești o ființă foarte, foarte specială.

L-am lăsat să mă liniștească. Ne aflam la cincizeci de metri de balustrada care mărginea promenada și se pare că eram porniți să facem dragoste. Nu zic că și eu aveam chef la fel de mult ca el.

— Nu aici, i-am spus.

Dar el avea un plan. S-a întins pe spate și s-a deschis la șliț, în vreme ce eu mi-am scos pantofii din picioare, mi-am dat jos dresul și chiloții și le-am îndesat în buzunar. M-am așezat pe el, întinzându-mi poalele paltonului ca să ne acopere, și la fiecare legănare Tom scotea un geamăt. Ne-am zis că arătam îndeajuns de inocent pentru oricine ar fi trecut pe promenada spre Hove.

— Nu te mișca o clipă, mi-a zis repede, sau o să termin pe loc.

Era așa de frumos, cu capul lăsat pe spate și cu părul răsfirat pe pietre. Ne-am privit ochi în ochi. Am auzit mașinile care treceau pe șoseaua de lângă coastă și, din când în când, zornăitul unui val mic pe pietre.

Un pic mai târziu mi-a zis cu o voce plată, răsunând parcă de undeva, de departe:

— Serena, să știi că nu putem lăsa asta să se termine așa. Trebuie să-ți spun drept, ce s-o mai dau cotită. Te iubesc.

Am încercat să-i spun și eu același lucru, dar vocea mi se sugrumase și n-am scos decât un gâfâit. Cuvintele lui ne uciseseră, chiar acolo, pe loc, țipetelor noastre de bucurie luându-le acum locul huruitul mașinilor care treceau. Era propoziția de care ne feriserăm întotdeauna. Era prea importantă, marca limita pe care eram atenți să n-o încălcăm, consemnând trecerea de la o aventură frumoasă la ceva grav și necunoscut, aproape o povară. Ceva ce nu semăna deloc cu ce trăiam acum. I-am tras fața aproape de a mea, l-am sărutat și am repetat cuvintele pe care le rostise. Era simplu. Apoi m-am desprins de el, am îngenuncheat pe pietriș și mi-am aranjat rochia. Știam că, înainte ca dragostea noastră să-și urmeze calea, trebuia să-i spun adevărul despre mine. Și atunci dragostea avea să se sfârșească. Așa că nu puteam să-i spun. Dar trebuia.

După asta ne-am întins pe jos, cu brațele înlănțuite, chicotind în beznă ca niște copii pe seama secretului nostru, a năzbâtiei pe care o făcuserăm fără să ne prindă nimeni. Am râs de monstruozitatea cuvintelor cărora le dăduserăm glas. Toți ceilalți erau încătușați de reguli, dar noi eram liberi. O să facem dragoste peste tot în lume, dragostea noastră o să fie pretutindeni. Ne-am ridicat în capul oaselor și am poștit o țigară. Atunci ne-a luat frigul, așa că am pornit-o spre casă.

19

În februarie, depresia a pus stăpânire pe secția mea din cadrul Serviciului. Bârfele au fost exilate dintre noi ori s-au autoexilat. Cu paltoanele pe noi, pe sub care purtam halate sau jachete de lână, munceam și în pauzele de prânz sau de ceai, ca și cum am fi vrut să ne ispășim eșecurile. Chas Mount, ofițerul de caz, de regulă un tip vesel şi calm, a dat cu un dosar de perete, iar eu și încă o fată am stat o oră în genunchi ca să punem hârtiile la loc, în ordine. Grupul nostru își asumase eșecul oamenilor din teren, Spade și Helium, ca pe unul personal. Poate că fuseseră instruiți prea insistent să-și protejeze acoperirea sau poate pur și simplu nu aflaseră nimic. În orice caz, cum nu obosea Mount să repete pe diferite tonuri, n-avea absolut nici un rost să investești în metode atât de periculoase și de costisitoare dacă asemenea atrocități se petreceau chiar sub nasul nostru. Nu eram în măsură să-i spunem noi ceea ce știa și el foarte bine, că ne confruntam cu situația în care diferite celule habar n-aveau una de existența

celeilalte, că – potrivit unui articol de fond din *The Times* – ne aflam în fața „celui mai bine organizat și mai lipsit de scrupule dispozitiv terorist din lume“. Și chiar și în zilele acelea competiția era strânsă. Alteori Mount mormăia înjurăturile rituale la adresa poliției londoneze și a celei din Ulster, înjurături pe care cei din Serviciu le rosteau la fel de firesc ca pe „Tatăl nostru“. Prea mulți țărani printre gaborii ăștia, care nu bungheau ce-i aia strângere de informații sau analiză, cam așa sunau comentariile, deși în general limbajul era mai neaoș.

„Sub nasul nostru“ însemna în cazul de față o porțiune din autostrada M62 dintre Huddersfield și Leeds. Am auzit pe cineva de la birou spunând că, dacă n-ar fi fost greva conductorilor, militarii ăia și familiile lor n-ar fi fost obligați să ia un autocar pentru că seara târziu trenurile nu mai circulau. Dar sindicaliștii nu omorâseră pe nimeni. Bomba de 11 kg, plasată în compartimentul de bagaje de la coada autocarului, spulberase o întreagă familie care dormea pe locurile din spate, adică un militar, soția lui și cei doi copii ai lor în vârstă de cinci, respectiv doi ani, împrăștiindu-le rămășițele pe o rază de două sute de metri, potrivit unei tăieturi de ziar pe care Mount insistase s-o prindă cu piuneze de un panou. Avea și el doi copii, doar un pic mai mari decât cei omorâți în atentat, și ăsta era unul dintre motivele pentru care secția noastră era obligată să ia personal chestiunea. Dar tot nu era clar de ce Serviciul era primul responsabil de prevenirea actelor teroriste comise de Armata Republicană Irlandeză Provizorie pe teritoriul țării. Ne plăcea să ne închipuim că, dacă așa ar fi stat lucrurile, nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat.

Câteva zile mai târziu, prim-ministrul, exasperat, puhav la față din cauza unei afecțiuni nediagnosticate a glandei tiroide, vizibil ajuns la capătul puterilor, s-a adresat națiunii prin intermediul unui discurs televizat, anunțând că va convoca alegeri anticipate. Edward Heath avea nevoie de un nou mandat și ne-a spus că ne aflam cu toții în fața următoarei întrebări – cine conduce Marea Britanie? Reprezentanții noștri aleși sau o mână de extremiști din rândurile Uniunii Naționale a Minerilor? Dar toată țara știa că adevărata întrebare era cine va ieși învingător în alegeri, Heath pentru a doua oară sau Wilson pentru a doua oară? Un prim-ministru depășit de evenimente sau liderul opoziției, care – dacă era să te iei după zvonuri de le știau și copiii – manifesta semnele unei afecțiuni neurologice? Un „concurs de nepopularitate“, după cum bine remarcase un ziarist cu umor într-un editorial. Intraserăm deja bine de tot în a doua lună de când fusese decretată săptămâna de lucru redusă la trei zile. Era prea frig, prea întuneric, iar noi

eram prea deprimați ca să mai stăm să judecăm limpede cum e cu responsabilitatea democratică.

Grija mea imediată era că nu puteam să mă duc în weekend la Brighton pentru că Tom se afla la Cambridge, de unde pleca s-o viziteze pe soră-mea. Nu voia să vin să asist la lectură. Mi-a zis că l-ar „distruge“ să știe că mă aflu acolo, în public. Lunea următoare am primit o scrisoare de la el. Am citit de mai multe ori formula de adresare – *Draga mea dragă*. Scria că se bucura că nu venisem cu el. Evenimentul fusese un dezastru. Martin Amis se arătase deosebit de amabil, total indiferent la ordinea în care aveau să citească. Așa că Tom își asumase rolul de vedetă și îl lăsase pe Martin să intre primul în scenă ca să pregătească publicul. O greșeală. Martin citise din romanul lui, intitulat *The Rachel Papers*. Era obscen, crud și extrem de amuzant – atât de amuzant, încât fusese obligat să se întrerupă din când în când ca publicul să se oprească din râs. Când a terminat și Tom și-a făcut apariția pe scenă, aplauzele nu mai conteneau, așa că fusese nevoit să se întoarcă în culisele întunecate. Spectatorii încă gemeau de atâta râs și se ștergeau la ochi când Tom a reușit într-un final să se instaleze la pupitru și să înceapă să-și citească „cele trei mii de cuvinte pline de noduli, puroaie și moarte“. În timpul lecturii o parte din public a plecat, chiar înainte ca tatăl și fiica lui să alunece în uitare. Poate că oamenii voiau să prindă ultimul tren, dar asta i-a subminat încrederea lui Tom, vocea a început să-i slăbească, s-a poticnit la cuvinte simple, a sărit un rând și a trebuit să reia fraza. Avea senzația că toți cei din sală îi purtau pică pentru că le stricase distracția. Publicul a aplaudat la final doar de bucurie că tot calvarul luase sfârșit. Mai târziu, la bar, l-a felicitat pe Amis, care nu i-a întors complimentul. În schimb, i-a făcut cinste cu un scotch triplu.

Dar mi-a dat și vești bune. Luna ianuarie se dovedise una productivă. Articolul lui despre poeții români persecutați fusese acceptat de *Index on Censorship* și încheiase o primă variantă a monografiei despre Spenser și urbanism. Povestirea la care îl ajutasem eu, „Un adulter probabil“, refuzată de *New Review*, fusese acceptată de revista *Bananas* și, evident, lucrase și la noul roman, secretul lui pe care nu voia să mi-l împărtășească.

La trei zile de la declanșarea campaniei pentru alegerile generale, am fost convocată de Max la el în birou. Nu mai puteam continua să ne evităm reciproc. Peter Nutting voia un raport despre progresele înregistrate în toate cazurile din cadrul Operațiunii Sweet Tooth. Max nu mai avea de ales, trebuia să ne vedem. Abia dacă schimbaserăm două vorbe de când mă vizitase în noaptea aia. Ne mai încrucișaserăm pe

culoar, mormăiserăm un „bună dimineața“, avuseserăm grijă să ne așezăm cât mai departe unul de altul la cantină. Am stat și m-am gândit mult la lucrurile pe care mi le zisese. Probabil că în noaptea aia spusese adevărul. Părea verosimil că cei din Serviciu mă acceptaseră, chiar și cu calificativul meu amărât, pentru că fusesem racolată de Tony, părea verosimil că mă urmăriseră o vreme, după care își pierduseră interesul. Prin faptul că mă trimisese să mă angajez, complet inofensivă cum eram, Tony intenționase poate, în semn de adio, să le demonstreze vechilor săi angajatori că și el era inofensiv. Sau, cum îmi plăcea să cred, că mă iubea şi se gândea la mine ca la un dar făcut Serviciului, propriul său mod de a îndrepta lucrurile.

Speram că Max se întorsese la logodnica lui și că puteam să ne vedem de viață ca înainte. Așa a și părut în primul sfert de oră, după ce m-am strecurat în spatele biroului și i-am făcut o dare de seamă despre romanul lui Haley, despre poeții români, *New Review*, *Bananas* și eseul dedicat lui Spenser.

— A început să se vorbească de el, am spus în concluzie. E un tip de viitor.

Max s-a încruntat.

— Am crezut că totul s-a terminat între voi de-acum.

N-am comentat nimic.

— Am auzit și eu ce se spune despre el. Un adevărat spadasin.

— Max, am zis încet. Hai să rămânem la ale noastre.

— Zi-mi mai multe despre romanul lui.

Așa că i-am povestit de entuziasmul pe care îl stârnise în editură, de comentariile din ziare despre viteza cu care era publicat ca să prindă termenul-limită pentru Premiul Austen, de zvonurile că David Hockney va face coperta.

— Tot nu mi-ai spus despre ce e vorba.

Și eu îmi doream să mă laude superiorii la fel de mult pe cât își dorea și el. Dar și mai mult voiam să mă iau de el pentru că-și bătuse joc de Tom.

— E cel mai trist pe care l-am citit în viața mea. Se petrece într-o epocă postnucleară, civilizația a regresat până la barbarie, un tată și fiica lui pornesc într-o călătorie din sud-vest până la Londra în căutarea mamei fetiței, nu reușesc să dea de ea, se îmbolnăvesc de ciumă bubonică și mor. E foarte frumos.

Mă privea atent.

— Din câte țin minte, astea sunt exact chestiile pe care Nutting nu poate să le-nghită. A, apropo. El și cu Tapp au ceva pentru tine. Ți-au zis?

— Nu, nu mi-a zis nimeni nimic. Păi, Max, parcă am convenit că nu ne băgăm peste scriitorii noștri.

— Și ce te bucuri așa?

— Să știi că e mare scriitor. E foarte interesant.

Era cât pe ce să-i spun că ne și iubeam. Dar Tom și cu mine eram doi oameni discreți. În spiritul vremurilor, n-aveam de gând să ne prezentăm reciproc familiilor noastre. Ne făcuserăm o declarație sub cerul liber, pe o plajă undeva, între Brighton și Hove, o declarație menită să rămână simplă și pură.

Îmi devenea însă clar în timpul scurtei noastre întrevederi că ceva se răsturnase sau se schimbase în raportul de forțe dintre noi. În noaptea aceea de dinainte de Crăciun, odată cu demnitatea își pierduse și ceva din autoritate și am simțit că era conștient de asta – și că știa și că eu știu. Eu nu-mi puteam înfrâna pe de-a-ntregul aroganța din glas, el nu se putea abține să nu se arate când prea abject, când prea categoric. Voiam să-l întreb despre aleasa lui, doctorița pe care o lăsase baltă pentru mine. Îl primise înapoi sau îl lăsase în plata Domnului și își văzuse de viața ei? Oricum ai fi dat-o, era ceva umilitor și, cu toată exaltarea care mă cuprinsese, am avut inteligența să nu pun întrebări.

Au urmat câteva clipe de tăcere. Max renunțase la costumele lui de culoare închisă – băgasem deja de seamă cu câteva zile în urmă, când îl zărisem din capătul celălalt al cantinei – ca să revină la sacourile lui înspicate de tweed și, pentru variație – una și mai nesănătoasă –, asortase o cravată tricotată de culoarea mustarului la o cămașă groasă, de bumbac, în carouri. Aveam o bănuială că nu exista nici o femeie care să-i îndrume gustul. Își privea fix mâinile, întinse pe birou cu palma în jos și cu degetele rășchirate. A tras adânc aer în piept, atât de adânc, că nările i-au scos un șuierat.

— Uite care-i treaba. Avem zece proiecte în desfășurare, cu Haley cu tot. Jurnaliști și profesori respectabili. Nu le știu numele, dar cam am idee la ce fel de cărți lucrează în perioada asta în care și-au luat liber de la slujbele lor. Una abordează modul în care studiul biologiei plantelor din Marea Britanie și Statele Unite a declanșat Revoluția Verde în țările cultivatoare de orez din Lumea a Treia, alta este o biografie a lui Tom Paine[54], vine la rând o relatare, prima de acest fel, despre un lagăr de detenție din Berlinul de Est, Lagărul Special nr. 3, pe care sovieticii îl folosiseră după război ca să omoare social-democrați, copii și naziști deopotrivă și pe care autoritățile est-germane îl extinseseră ca să-i închidă acolo și să-i tortureze psihologic pe disidenți sau pe cine aveau ei chef. O să mai fie o carte despre dezastrul politic cu care se confruntă Africa

postcolonială, o nouă traducere din poezia Annei Ahmatova și un studiu dedicat utopiilor europene din secolul al XVII-lea. O să mai avem o monografie a lui Troțki în ipostaza de conducător al Armatei Roșii și încă vreo două pe care nu mi le mai amintesc.

În fine, și-a ridicat privirea de la mâinile întinse pe birou și am văzut că ochii îi erau stinși și duri.

— Așa că de ce pula mea crezi că T.H. Haley ăsta al tău și fanteziile lui de căcat o să fie mai importante decât ceea ce știm deja și ne interesează?

Nu-l mai auzisem înjurând până atunci și m-am dat înapoi, tresărind de parcă ar fi aruncat cu ceva în mine. Niciodată nu-mi plăcuse *Pe șesurile Somersetului*, dar acum chiar că-mi plăcea. Și de regulă așteptam să mi se spună că pot să plec. Dar acum am țâșnit în picioare, mi-am împins scaunul sub birou și am dat să mă strecor pe ușă afară. Aș fi vrut să-i trântesc o replică usturătoare la plecare, dar mintea mi se golise. Aproape ieșisem când i-am aruncat o privire peste umăr și l-am văzut cum stătea țeapăn în scaun, în vârful camerei lui triunghiulare minuscule. Pe chip i se întipărise o expresie de durere sau tristețe, o grimasă stranie, ca o mască, și l-am auzit spunând încet:

— Serena, te rog, nu pleca.

Simțeam că e pe cale să izbucnească o altă scenă oribilă. Trebuia să ies imediat din cameră. Am luat-o repede pe coridor și, când l-am auzit strigând după mine, am iuțit pasul, încercând să fug nu doar de izbucnirile lui emoționale, ci și de sentimentul meu nejustificat de vinovăţie. Coborând la parter cu liftul care scârțâia din toate încheieturile, m-am străduit să-mi reamintesc că inima mea aparținea cuiva şi că eram iubită, că nimic din ce mi-ar fi spus Max nu mă putea atinge și că nu-i datoram nimic.

În câteva minute mă cufundasem cu folos în atmosfera sumbră și încărcată de autoînvinovățire din biroul lui Chas Mount, verificând date și fapte dintr-un memorandum pe care ofițerul nostru de caz voia să-l înainteze superiorilor ierarhici. „Informare privind insuccesele recente.“ Abia dacă mi-a stat mintea la Max până la sfârșitul zilei.

Mai bine, pentru că era la vineri după-amiază, iar a doua zi la prânz trebuia să mă întâlnesc cu Tom într-un pub din Soho. Venea la Londra să se vadă cu Ian Hamilton și-și dăduseră întâlnire la Pillars of Hercules, un pub din Greek Street. Revista urma să fie lansată în aprilie, în mare parte pe banii contribuabililor – prin Arts Council mai curând decât prin Vot Secret. Deja în presă se făcuseră auzite unele nemulțumiri în legătură cu prețul preconizat, de 75 de penny,

„pentru ceva ce am plătit deja“, cum afirma un ziar. Editorul dorea niște modificări minore la povestirea cu maimuța vorbitoare, care în sfârșit avea un titlu – „Al doilea roman al ei“. Tom se gândea că poate l-ar interesa eseul despre Spenser sau să-i propună să contribuie cu niște recenzii. Articolele nu se plăteau, dar era convins că asta avea să fie cea mai prestigioasă publicație în care putea să publice. Ne înțeleseserăm să apar la o oră după el ca să luăm „un dejun tip pub“, cum mi l-a descris el.

Sâmbătă dimineață mi-am făcut curat în cameră, mi-am dus rufele la spălătorie, mi-am călcat hainele pentru săptămâna viitoare, m-am spălat pe cap și m-am uscat. De-abia așteptam să-l văd pe Tom, așa că am plecat devreme de-acasă și, când am urcat scările de la stația de metrou Leicester Square, mai aveam aproape o oră până la întâlnire. M-am gândit să dau o tură prin anticariatele de pe Charing Cross Road. Dar n-aveam liniște. Am stat dinaintea rafturilor fără să rețin nimic, apoi m-am dus în altă prăvălie și am făcut la fel. M-am gândit să intru în librăria Foyles, având vag în minte să cumpăr vreo carte broşată nou-apărută și să i-o fac cadou lui Tom, însă nu mă puteam concentra. Eram disperată să-l văd odată. Am tăiat-o prin Manette Street, care trece la nord de Foyles și o ia pe sub o clădire în stânga căreia e pubul Pillars of Hercules. Tunelul ăla scurt, probabil reminiscența unui vechi portic de trăsuri, iese în Greek Street. Imediat pe colț e o fereastră mare, cu cercevele lucioase și solide din lemn. Uitându-mă prin ea dintr-un unghi pieziș, l-am zărit pe Tom stând chiar lângă fereastră, distorsionat de sticla veche. Se aplecase în față și vorbea cu cineva aflat în afara câmpului meu vizual. Aș fi putut să mă duc și să-i bat în geam. Dar, evident, nu voiam să-l deranjez de la întâlnirea lui atât de importantă. Era o prostie să ajung atât de devreme. Ar fi trebuit să mă mai plimb un pic pe străzi. Sau cel puțin să intru pe ușa din față, cea care dă în Greek Street. Atunci m-ar fi zărit, iar eu n-aș mai fi asistat la nimic. În schimb, m-am întors și am intrat în pub printr-o ușă laterală care se deschidea din pasaj.

Am trecut prin mirosul de mentă ce venea de la toaleta domnilor și am deschis următoarea ușă. La capătul dinspre mine al barului stătea un bărbat cu o țigară într-o mână și un whisky în cealaltă. S-a întors să se uite la mine și mi-am dat imediat seama că e Ian Hamilton. Îi văzusem fotografia în articolele ostile din presă. Dar nu trebuia să stea la masă cu Tom? Hamilton mă studia cu o privire neutră, aproape amicală, schițând un surâs puțin strâmb, fără să-și desfacă buzele. Așa cum mi-l descrisese Tom, avea niște maxilare proeminente, care-i confereau alura unei vedete de cinema de modă veche,

băiatul rău cu inimă de aur dintr-un film de dragoste alb-negru. Părea că mă așteaptă să înaintez. În lumina filtrată de fumul albastru de țigară, m-am uitat spre scaunul înalt de lângă fereastră. La masa lui Tom stătea o femeie, cu spatele la mine. Îmi părea cunoscută. Tom o ținea de mână peste masă și asculta ce-i spunea, cu frunțile aproape atingându-li-se. Imposibil. Mi-am încordat privirea, încercând să găsesc o explicație pentru ce vedeam, una inocentă. Și totuși dinaintea ochilor mei se afla chiar el, *spadasinul*, ca să folosesc clișeul idiot și îndoielnic la care recursese Max. Mi se insinuase sub piele ca un parazit care-și sapă făgașele și își eliberase neurotoxinele în fluxul meu sangvin. Îmi modificase comportamentul și mă adusese aici mai devreme ca să văd cu ochii mei.

Hamilton a venit și s-a așezat lângă mine, urmărindu-mi privirea.

— Și ea e scriitoare. Chestii comerciale. Dar nu scrie rău, să știi. Nici el. Tatăl ei tocmai a murit.

A aruncat-o așa, lejer, știind prea bine că n-o să-l cred. Era o chestie între bărbați care se acoperă unul pe altul.

— Arată ca doi prieteni vechi, am zis.

— Ce vrei să bei?

Când i-am zis că un pahar cu limonadă, mi s-a părut că s-a cutremurat. S-a dus la bar, iar eu m-am furișat în spatele unor semiparavane ce făceau parte din specificul pubului, oferindu-le clienților senzația de intimitate. Mă tenta să mă strecor afară pe ușa laterală și să-l evit pe Tom tot weekendul, să-l las să se dea de ceasul de morții până când mi-aș fi calmat zbuciumul ce mă cuprinsese. Chiar așa de crud să fie totul? Tom călca pe-alături? Am tras cu ochiul pe după paravan, dar tabloul trădării era neschimbat, ea vorbea în continuare, el o ținea în continuare de mână și o asculta plin de afecțiune, cu capul aplecat spre ea. Era așa de monstruos, ca mi se părea aproape comic. Dar încă nu simțeam nimic, nici furie, nici panică, nici amărăciune, nu eram nici măcar paralizată de ce văzusem. Nimic altceva în afară de o teribilă limpezime.

Ian Hamilton mi-a adus băutura, un pahar imens cu ceva de culoare galben-pai – vin alb. Exact de ce aveam nevoie.

— Dă-l pe ăsta pe gât.

S-a uitat la mine cu o îngrijorare ironică în timp ce luam o înghițitură, apoi m-a întrebat cu ce mă ocup. I-am explicat că lucrez la o fundație pentru arte. Instantaneu pleoapele i s-au lăsat în jos, îngreunate de o plictiseală ca de plumb. Dar m-a ascultat până la capăt, apoi i s-a aprins un beculeț.

— Trebuie neapărat să băgați banii într-o revistă. Îmi imaginez că de-aia ai venit, ca să-mi oferi bănuțu'.

I-am zis că nu ne ocupam decât de artiști individuali.

— Păi așa o să-ți aduc cincizeci de artiști individuali.

— Aș putea să arunc un ochi pe planul dumneavoastră de afaceri, i-am spus.

— Planul de *afaceri*?

Era doar o expresie pe care o mai auzisem și am intuit corect că avea să pună capăt conversației.

Hamilton a dat din cap în direcția lui Tom.

— Uite că prietenul tău a terminat.

Am ieșit la lumină de după paravan. În colț, Tom se ridicase deja în picioare, iar femeia întinsese mâna după paltonul aflat pe scaunul de lângă ea. S-a ridicat la rândul ei și s-a întors. Cu vreo douăzeci de kile mai slabă, părul întins care-i ajungea aproape până la umeri, jeanșii negri, mulați, vârâți în cizme până la jumătatea pulpei, un chip mai prelung și mai tras, dar pe care l-am recunoscut imediat. Shirley Shilling, vechea mea prietenă. În clipa când am văzut-o, m-a zărit și ea. În secunda în care ochii ni s-au întâlnit, a dat să ridice o mână în chip de salut, apoi a lăsat-o să cadă pe lângă corp într-un gest de deznădejde, ca și cum ar fi recunoscut că erau prea multe de explicat, iar ea nu se afla în dispoziția necesară. A ieșit repede pe ușa din față, iar Tom s-a îndreptat spre mine, zâmbind prostește, și eu, ca idioata, m-am forțat să-i zâmbesc la rândul meu, conștientă că Hamilton, care stătea în dreapta mea și își aprindea altă țigară, era cu ochii pe noi. Ceva din atitudinea lui îndemna la reținere. Era calm, așa că și noi trebuia să fim la fel. Eram obligată să mă prefac că nu-mi păsa.

Așa că am luat toți trei loc la bar și am stat la băut mult timp. Bărbații au discutat despre cărți și au bârfit niște scriitori, în special pe poetul Robert Lowell, prieten de-al lui Hamilton, care era posibil să-și piardă mințile; au mai vorbit despre fotbal, cu care Tom nu prea le avea, dar s-a folosit destul de bine de cele două-trei chestii pe care le știa. Tom a comandat plăcintă cu carne de porc și încă un rând de băuturi, dar Hamilton nu s-a atins de mâncare, iar mai târziu și-a folosit farfuria, apoi chiar plăcinta, pe post de scrumieră. M-am gândit că lui Tom, ca și mie, de altfel, îi era groază să încheie conversația pentru că asta însemna să tragem o ceartă. După al doilea pahar de vin, am mai intervenit și eu din când în când în discuție, dar în majoritatea timpului m-am gândit la Shirley. Doamne, cât se schimbase! Deci reușise să devină scriitoare, așa că nu era o simplă coincidență că se întâlnise cu Tom la Pillars of Hercules – îmi spusese deja că pubul devenise o anexă a redacției *New Review* și totodată anticameră și cantină, așa că – în febra pregătirilor de lansare – zeci de scriitori se

arătau pe-acolo. Probabil că Shirley își pierduse și decența odată cu kilogramele. Nu se arătase deloc surprinsă să mă vadă acolo, prin urmare trebuie că știa de legătura mea cu Tom. Iar când o să mă-nfurii odată și-odată, o să capete ea nu doar ce merită. O să vadă ea pe dracu'.

Dar acum nu simțeam nimic. Pubul se-nchidea, așa că l-am urmat pe Hamilton afară, în amurgul care se lăsase, și ne-am dus la Muriel's, un club unde bărbați de o anumită vârstă, cu fețe căzute și distruse de băutură, stăteau cocoțați pe scaunele de la bar, tocând cu voce tare politica internațională.

Chiar când am intrat, unul dintre ei a zis pe un ton ridicat:

— China? Las-o-n pula mea! China?

Ne-am îngrămădit într-un colț, unde erau trei fotolii de catifea. Tom și Ian ajunseseră în punctul ăla al beției când conversația se cantonează în același perimetru minuscul al detaliilor minore. Discutau despre Larkin, despre niște versuri de la finalul poemului „The Whitsun Weddings"[55], una dintre poeziile pe care Tom mă pusese să le citesc. Se contraziceau, deși nu cu mult patos, asupra secvenței „ca o răpăială de săgeți / Trimise-n zare, unde se preschimbă-n ploaie". Hamilton considera că versurile sunt perfect clare. Călătoria cu trenul s-a încheiat, perechile de proaspăt căsătoriți sunt libere să plece pe drumul lor, la Londra, să-și împlinească destinele individuale. Tom, mai puțin laconic, spunea că versurile erau sumbre, străbătute de o undă rău prevestitoare, încărcate de elemente negative – o senzație de prăbușire, de umezeală, de pierdere, undeva. A folosit termenul „lichefiere", iar Hamilton a replicat sec: „Lichefiere, ă?". Apoi au început să se-nvârtă iarăși în loc, găsind moduri inteligente de a demonstra aceleași idei, deși am avut impresia că bărbatul mai în vârstă doar încearcă să-i testeze lui Tom judecățile sau agerimea argumentelor. Oricum, nu cred că pe Hamilton îl durea prea mult de toată chestia.

Nu eram atentă chiar tot timpul. Cei doi mă ignorau și începeam să mă simt un pic ca o gagică de scriitor și ca o proastă. Mi-am făcut în minte o listă cu lucrurile personale pe care le aveam în apartamentul din Brighton – era posibil să nu mai dau pe-acolo. Un uscător de păr, lenjerie de corp, vreo două rochițe de vară, un costum de baie, nimic după care să plâng prea tare. Mă străduiam să mă conving că despărțirea de Tom mi-ar fi luat de pe umeri povara onestității. Puteam să plec cu secretul intact. Acum trecuserăm la coniacuri și cafele. Nu mă deranja să mă despart de Tom. O să mi-l șterg rapid din minte și o să-mi găsesc pe altcineva, pe altcineva mai bun. Era minunat, o să am grijă de mine, o să-mi petrec timpul cât mai plăcut, o să mă dedic muncii, o să citesc *Trilogia balcanică* a

Oliviei Manning, pe care mi-o aliniasem la capul patului, o să folosesc bancnota de douăzeci de lire primită de la Episcop ca să-mi iau o săptămână de vacanță la vară și o să joc rolul femeii singure, interesante, dintr-un mic hotel mediteraneean.

Ne-am oprit din băut la șase, am ieșit în stradă și am luat-o prin ploaia înghețată spre Soho Square. Hamilton avea programată o lectură la Poetry Society, în Earls Court, mai pe seară. I-a strâns mâna lui Tom, m-a îmbrățișat și ne-am uitat la el cum se îndepărtează cu pași repezi – nimic din mersul lui nu trăda felul în care-și petrecuse după-amiaza. Apoi Tom și cu mine ne-am trezit singuri, neștiind prea bine în ce direcție s-o apucăm. Acum începe, mi-am zis, și în aceeași clipă, dezmeticindu-mă în ploaia rece care îmi bătea în față și înțelegând adevărata dimensiune a pierderii mele și a trădării lui, o tristețe bruscă m-a covârșit și n-am putut să mai fac nici o mișcare. O apăsare imensă, neagră mă strivea pur și simplu, iar picioarele îmi erau grele și amorțite. Am rămas pe loc, uitându-mă dincolo de scuar, spre Oxford Street. Am văzut câțiva adepți ai mișcării Hare Krishna, niște tăntălăi rași în cap, cu tamburinele în mâini, intrând într-o clădire care le servea drept sediu. Își îngânau psalmodiile și încercau să se ferească de ploaia pe care le-o trimisese dumnezeul lor. Îi disprețuiam profund de la primul până la ultimul.

— Serena, draga mea, ce s-a-ntâmplat?

Stătea acolo, dinaintea mea, clătinându-se pe picioare de beat, ceea ce nu-l împiedica să-și joace la fel de bine rolul, schimonosindu-și teatral chipul pentru a mima îngrijorarea.

Vedeam clar scena, ca și cum m-aș fi uitat la noi de la o fereastră aflată cu două etaje mai sus, o imagine distorsionată de picăturile de ploaie cu margini întunecate. Doi bețivi din Soho gata să se certe pe pavajul ud și murdar. Aș fi preferat să plec de-acolo neîntârziat, pentru că urmarea era lesne de anticipat. Dar tot nu puteam să fac nici o mișcare.

În schimb, m-am decis să declanșez eu scandalul și, cu un oftat istovit, i-am zis:

— Ai o aventură cu prietena mea.

Tonul meu era atât de plângăreț și de copilăros și atât de stupid, încât lăsa să se înțeleagă că, dacă ar fi avut o aventură cu o străină, totul ar fi fost perfect. Mă privea surprins, prefăcându-se derutat, o demonstrație excelentă de virtuozitate. Îmi venea să-l pocnesc.

— Ce vrei să…? (Apoi imitând stângaci un om căruia îi vine o idee strălucită.) Shirley Shilling! Doamne Dumnezeule, Serena. Chiar ai crezut așa ceva? Ar fi trebuit să-ți explic de la bun început. Am cunoscut-o cu ocazia lecturii de la Cambridge. Era cu Martin Amis. N-am știut până azi că ați fost

colege de birou undeva. Apoi am început să stăm de vorbă cu Ian și mi-a ieșit complet din cap. Taică-su tocmai a murit și e devastată. Ar fi venit și ea cu noi, dar e prea supărată…

Mi-a pus o mână pe umăr, dar i-am dat-o la o parte. Nu suportam când mă compătimea cineva. Și mi s-a părut că zăresc un zâmbet amuzat înflorindu-i pe buze.

— Tom, era clar ca lumina zilei ce făceați! Cum de ai tupeul să mă minți?

— A scris un roman din ăsta de dragoste. Dar mi-e simpatică. Atât și nimic mai mult. Taică-su avea un magazin de mobilă și erau apropiați, ea lucra pentru el. Chiar mi-a părut rău pentru ea. Sincer îți zic, iubire.

În primele momente eram confuză, suspendată între a-l crede și a-l urî din tot sufletul. Apoi, pe măsură ce am început să mă îndoiesc de judecata mea, am simțit o mare plăcere să mă închid într-o încăpățânare îmbufnată, un refuz pervers de a-mi alunga din minte ideea că făcuse dragoste cu Shirley.

— Ah, nu pot să suport gândul, te-ai chinuit toată după-amiaza. De-aia ai fost așa tăcută. Evident! M-ai văzut cum o țineam de mână. Of, dragostea mea, îmi pare așa de rău. Te iubesc, numai pe tine te iubesc, și îmi pare așa de rău…

Nu mi-am șters încruntarea de pe chip, iar el i-a dat înainte cu declarațiile și cu consolările. Faptul că-l credeam nu însemna că eram mai puțin supărată pe el. Eram supărată pentru că mă făcea să arăt ca o proastă, că s-ar fi putut să râdă de mine pe ascuns, că s-ar fi putut să transforme toată încurcătura asta într-o povestire nostimă. Eram hotărâtă să-l pun să se căznească la greu dacă voia să mă câștige înapoi. Mă îndreptam spre momentul în care știam foarte bine că doar mă mai prefăceam că mă îndoiesc de el. Poate că era mai bine decât să par o asemenea imbecilă și, în plus, nu știam cum să ies din toată chestia, cum să ies din postura în care mă înțepenisem cât mai plauzibil. Așa că am rămas în continuare tăcută, dar când mi-a luat mâna, nu l-am respins, iar când m-a tras spre el, i-am cedat fără tragere de inimă și l-am lăsat să mă sărute pe creștet.

— Ești udă până la piele, tremuri toată, mi-a murmurat la ureche. Trebuie să te băgăm înăuntru.

Am dat din cap, semnalând astfel că puneam capăt neîncrederii mele. Chiar dacă Pillars of Hercules nu era decât la o sută de metri mai jos pe Greek Street, am știut că înăuntru însemna la mine în cameră.

M-a tras mai aproape de el.

— Uite care-i treaba, mi-a spus. Am zis-o deja, pe plajă. Ne iubim. Totul ar trebui să fie simplu.

Am dat iarăși din cap. Acum nu mă mai gândeam la altceva decât la ce frig îmi era și ce tare mă îmbătasem. Am auzit motorul unui taxi în spatele meu și am simțit cum Tom se întoarce și îi face semn. De cum ne-am instalat pe banchetă și am pornit-o spre nord, Tom a dat drumul la căldură. A scos un huruit și un firicel de aer rece. Pe geamul care ne despărțea de șofer era o reclamă la firma de taxiuri și, când scrisul a început să se deplaseze în sus și în lateral, m-am temut că o să mi se facă rău. Acasă am constatat cu ușurare că cele trei colocatare ale mele erau plecate. Tom s-a dus să-mi pregătească baia. Apa fierbinte a stârnit nori de abur care s-au transformat în condens pe pereții înghețați, de unde s-au scurs apoi formând bălțoace pe linoleumul înflorat. Am intrat amândoi în cadă, unul la un capăt, altul la celălalt, ne-am făcut reciproc masaj la picioare și am cântat vechi cântece de-ale Beatles-ilor. A ieșit din cadă mult înaintea mea și s-a dus să caute mai multe prosoape. Era la fel de beat ca mine, dar m-a ajutat cu gesturi foarte tandre să ies din cadă, m-a șters ca pe un copil și m-a băgat în pat. S-a dus la parter și a revenit cu două căni de ceai, apoi s-a băgat lângă mine. După care s-a ocupat de mine într-un mod cu totul și cu totul special.

Luni, apoi ani de zile mai târziu, după toate câte s-au întâmplat, ori de câte ori mă trezeam noaptea și simțeam nevoia de alinare, îmi reînviam în minte seara aceea de iarnă când stăteam întinsă în brațele lui, iar el îmi acoperise fața cu sărutări, spunându-mi iar și iar ce prostuță fusesem, ce rău îi părea și cât de mult mă iubea.

20

La sfârșitul lui februarie, nu cu mult înainte de data alegerilor, juriul Premiului Austen a dat publicității lista scurtă și pe ea, înghesuit printre titanii familiari tuturor – Anthony Burgess, Iris Murdoch, J.G. Farrell, Muriel Spark și Margaret Drabble –, se afla un scriitor complet necunoscut, un anume T.H. Haley. Dar nimeni n-a făcut prea mare caz de asta. Comunicatul de presă a picat într-un moment prea puțin prielnic, pentru că în ziua respectivă toată lumea nu vorbea decât de atacul lansat de Enoch Powell la adresa prim-ministrului, propriul său lider de partid. Grasu' ăla de Ted, vai de capul lui! Populația încetase să mai fie interesată de mineri și de „Cine guvernează?“ și începuse să se frământe din cauza inflației de 20% și a colapsului economic, întrebându-se dacă

n-ar trebui oare să-l asculte pe Powell, să-i voteze pe Laburiști și să ieșim din Europa. Nu era un moment bun să-i ceri națiunii să mediteze asupra literaturii contemporane. Datorită aplicării săptămânii de lucru de trei zile, reușiserăm să evităm penele de curent, iar acum toată nebunia ajunsese să fie considerată o mare păcăleală. Până la urmă rezervele de cărbune nu se mai dovediseră chiar atât de reduse, producția industrială nu fusese prea mult afectată și domnea impresia că se băgase spaima-n noi fără motiv sau în scop politic și că de fapt nimic din toate astea n-ar fi trebuit să se-ntâmple.

Și uite-așa, în ciuda tuturor previziunilor, Edward Heath, cu pianul, partiturile și peisajele lui marine cu tot, părăsise Downing Street, iar Harold și Mary Wilson se instalaseră înăuntru pentru a doua oară. Pe ecranul unui televizor de la serviciu, l-am văzut pe noul prim-ministru stând în fața casei de la nr. 10 de pe Downing Street, la început de martie, adus de umeri și slăbit, arătând la fel de epuizat ca Heath. Toată lumea era epuizată, iar cei de la Leconfield House nu erau doar epuizați, ci și deprimați din cauză că poporul alesese persoana greșită.

Era a doua oară când votam pentru Wilson, acest supraviețuitor perfid de la stânga spectrului politic, ceea ce ar fi trebuit să mă facă mai fericită decât pe majoritatea celorlalți, numai că eram frântă de oboseală din cauza insomniilor. Nu mă mai gândeam decât la lista scurtă. Evident că îmi doream ca Tom să câștige, mi-o doream chiar mai mult decât el. Dar auzisem chiar din gura lui Peter Nutting că el și alții citiseră *Pe șesurile Somersetului* într-un print pentru corectură și îl consideraseră „slab și penibil“, precum și „negativ cum e moda acum și plictisitor“ – Nutting îmi spusese toate astea într-o pauză de prânz, când mă oprise pe Curzon Street. Apoi se îndepărtase, bocănind pe pavaj cu vârful umbrelei lui strânse, dându-mi de înțeles că, dacă alegerea mea era suspectă, și eu eram la fel.

Încet-încet interesul presei față de Premiul Austen a început să crească și atenția s-a fixat pe singurul nume nou de pe listă. Nici un romancier aflat la debut nu câștigase vreodată Austen-ul. Cel mai scurt roman căruia i se decernase premiul în toată istoria sa lungă de o sută de ani avea de două ori mai multe pagini decât *Șesurile*. Numeroase articole păreau să sugereze că un roman scurt era ceva nedemn și lipsit de onestitate. *The Sunday Times* i-a făcut un profil mai amplu, incluzând și o fotografie a lui Tom în față la Palace Pier, în care arăta sincer fericit și vulnerabil. Vreo două articole menționau că beneficia de o subvenție acordată de Fundație. Ni se reamintea modul în care cartea lui Tom fusese tipărită în

mare viteză ca să prindă termenul-limită pentru jurizare. Jurnaliștii nu apucaseră să citească încă romanul pentru că Tom Maschler, în chip strategic, nu oferise exemplare de semnal. Un articol deosebit de blând din *The Daily Telegraph* afirma că Tom Haley era considerat în genere un tip frumușel, iar pe fete le cam apuca „bâțul“, la care am simțit o clipă cum mă ia cu amețeală de gelozie și mi se trezește un puternic instinct al posesiunii. Care fete? Tom își pusese telefon, așa că l-am sunat dintr-o cabină telefonică urât mirositoare de pe Camden Road.

— Nici un fel de fete, mi-a zis el vesel. Probabil că stau în redacția ziarului și le ia bâțul când se uită la fotografia mea.

Fusese uluit să se vadă pe listă, dar Maschler îi telefonase să-i spună că ar fi fost furios la culme dacă Tom era lăsat pe dinafară. „E la mintea cocoșului“, îi zisese după câte se pare. „Ești un geniu și cartea-i o capodoperă. N-ar fi avut ei tupeul s-o ignore.“

Dar Tom, „noua revelație“, reușise să nu fie afectat de toată agitația creată în jurul Austen-ului, chiar dacă era buimăcit de presă. Depășise deja *Șesurile*, pentru el nu fusese decât „un exercițiu de digitație“. L-am avertizat să nu declare așa ceva jurnaliștilor cât timp juriul încă delibera. Mi-a spus că nu-i păsa, scria la un nou roman într-un ritm pe care doar obsesia și o mașină de scris electrică îl puteau susține. Singurul lucru pe care îl știam despre carte era randamentul lui Tom. Trei-patru mii de cuvinte pe zi, uneori șase, iar o dată, când lucrase frenetic de seara până dimineața, zece. Cifrele îmi spuneau prea puțin, deși un semnal mi-a dat entuziasmul ce răzbătea din vocea lui prin hârâielile de pe fir.

— Zece mii de cuvinte, Serena. Dac-o țin așa zi de zi timp de o lună, o să-mi iasă un roman cât *Anna Karenina*.

Chiar și eu știam că n-o s-o țină. Simțeam nevoia să-l ocrotesc și m-am temut că recenziile, atunci când o să apară, o să se dovedească nefavorabile, spre surprinderea și dezamăgirea lui. Pentru moment, singura lui grijă era că o călătorie de documentare pe care o făcuse în Scoția îi afectase concentrarea.

— Ai nevoie de o pauză, i-am zis eu din cabina mea de pe Camden Road. Lasă-mă să vin în weekend.

— Bine. Dar nu pot să mă opresc din scris.

— Tom, zi-mi măcar un pic despre ce e vorba, te rog.

— Vei fi prima care o să-l citească, îți promit.

În ziua când s-a anunțat lista scurtă, în loc să mă convoace ca de obicei la el în birou, Max mi-a făcut o vizită. S-a oprit întâi lângă biroul lui Chas Mount să schimbe o vorbă cu el. Întâmplarea a făcut ca în dimineața aia să fim în vrie.

Mount redactase prima variantă a unui raport intern, o analiză retrospectivă la care Poliția din Ulster și armata aveau să-și aducă la rândul lor contribuția. Chestiunea în dezbatere era ceea ce Mount numea cu amărăciune „rana purulentă“, prin care înțelegea detenția fără proces. În 1971 zeci de persoane greșite fuseseră arestate pentru că listele de suspecți ale Diviziei Speciale a Poliției din Ulster erau depășite și deci inutile. În schimb, nu fusese arestat nici unul dintre cei vinovați de crime din rândurile loialiștilor, grupați în Forțele de Voluntari din Ulster. Persoanele încarcerate erau ținute în condiții improprii, fără să fie împărțite corespunzător în spații. Iar procedurile legale care trebuiau urmate, aducerea în fața instanței fuseseră abandonate cu totul – mană cerească pentru propaganda dușmanilor noștri. Chas Mount își efectuase serviciul militar la Aden și se arătase întotdeauna sceptic față de metodele de interogare la care recurgeau armata și Poliția din Ulster în timpul detenției – cagule negre pe cap, izolare, regim alimentar sever, zgomot alb, ținerea deținuților în picioare ore întregi. Era dornic să demonstreze că mâinile celor din Serviciu erau relativ curate. Noi, fetele din birou, o luam de bună că așa erau. Toată afacerea asta jalnică se îndrepta cu pași repezi spre Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Cei de la Poliția din Ulster, cel puțin din câte ne explica el, voiau să ne tragă după ei, iar armata le ținea partea. Nu erau deloc mulțumiți de versiunea în care prezenta el faptele. Cineva de la noi, un superior de-al lui Mount, îi trimisese raportul înapoi, spunându-i să-l refacă în așa fel încât toate părțile implicate să fie mulțumite. La urma urmei, era „doar“ un raport intern, care în scurt timp avea să fie clasat și uitat.

Așa că el cerea alte și alte dosare, iar noi tot intram și ieșeam de la Registratură, apoi dactilografiam la greu completările. Max își alesese un moment prost să stea pe capul lui Chas Mount și să facă conversație. Vorbind strict la nivel de securitate, cu toate dosarele alea deschise peste tot, nici n-ar fi trebuit să intre în cameră. Dar Chas era prea politicos și prea blând din fire ca să-i spună. Cu toate astea îi răspundea scurt și nu după mult timp Max s-a îndreptat spre mine. Avea în mână un plic maro, mic, pe care l-a depus ostentativ pe birou și mi-a zis cu glas destul de tare încât să audă toată lumea:

— Aruncă un ochi când ai o clipă liberă.

Apoi a plecat.

Pentru o bună bucată de vreme, poate chiar vreo oră, am decis că n-aveam o clipă liberă. Ce mă îngrozea cel mai tare era o declarație plină de sinceritate pe hârtie oficială. Ceea ce am citit însă în cele din urmă era un memorandum

dactilografiat corespunzător, care avea în capul paginii mențiunile „Secret“, „Sweet Tooth“ și „De la MG pentru SF“ și un șir de inițiale aparținând celor pe la care circulase, printre care se numărau cele ale lui Nutting, Tapp și ale încă vreo două pe care nu le-am recunoscut. Nota internă, redactată evident de Max, începea, în mod oficial, cu „Stimată domnișoară Frome“. Îmi recomanda ceva ce „probabil luasem deja în considerare“. Unul dintre subiecții Operațiunii Sweet Tooth se bucura de multă publicitate și era foarte posibil să se bucure de încă și mai multă. „Membrii personalului trebuie să evite să se lase fotografiați sau să fie menționați în presă. Deși ați putea considera ca fiind de datoria dumneavoastră să luați parte la recepția oferită cu ocazia decernării Premiului Austen, vă recomandăm în mod deosebit să evitați acest lucru.“

Oricât mi-ar fi displăcut, trebuie să recunosc că era logic. Chiar plănuisem să fiu acolo cu Tom. Indiferent dacă lua sau nu premiul, avea nevoie de mine. Dar de ce recurseseră la o notă internă care circulase pe la nu știu câte birouri în loc să-mi comunice personal? Oare lui Max îi venea prea greu să stea de vorbă cu mine între patru ochi? Mai curând bănuiam că mi se întinsese o capcană birocratică. Întrebarea era dacă trebuia să-l sfidez pe Max sau să fac ce mi se spusese și să mă țin deoparte. Cea de-a doua variantă era mai sigură, fiind și cea procedural corectă, dar mă călca pe nervi și seara, pe drum spre casă, m-a cuprins indignarea și furia pe Max și pe intrigile lui – care vor fi fost ele. Mă enerva și că trebuia să inventez ceva ca să mă scuz față de Tom pentru absența mea. O problemă de sănătate în familie, o gripă care mă pocnise, o urgență la serviciu? M-am decis să rămân la varianta potrivit căreia mâncasem ceva stricat – ceea ce însemna că mi se făcuse rău imediat, căzusem la pat, dar aveam să-mi revin rapid –, iar această minciună m-a readus în mod firesc la vechea problemă. Niciodată nu găsisem momentul potrivit să-i spun. Poate dacă nu l-aș fi considerat un candidat bun pentru Operațiunea Sweet Tooth și apoi să fi avut o aventură cu el, sau să fi început relația și să părăsesc Serviciul, sau să-i fi spus de la prima întâlnire… dar nu, nici una din astea n-avea logică. Nu puteam să știu de la bun început spre ce ne îndreptam, iar imediat ce mi-am dat seama, a devenit ceva mult prea de preț ca să-l pun în pericol. Aș fi putut să-i spun și să-mi dau demisia sau să-mi dau demisia și apoi să-i spun, însă tot riscam să-l pierd. N-aveam de ales decât să nu-i spun niciodată. Dar puteam oare să trăiesc cu gândul ăsta? Păi, nu asta și făceam deja?

Spre deosebire de vărul lui gălăgios și aflat încă în fașă, Booker-ul, Premiul Austen nu era preocupat de banchete sau

să aibă în juriu tot felul de celebrități. Din câte mi-o descrisese Tom, ceremonia avea să se desfășoare sub forma unui cocteil sobru, organizat la hotelul Dorchester, unde se vor servi exclusiv băuturi, iar o distinsă personalitate a lumii literare urma să țină un scurt discurs. Juriul era format în majoritate din literați, profesori universitari, critici, când și când fiind recrutat câte un filosof sau un istoric. Valoarea premiului fusese odată una considerabilă – în 1875, două mii de lire te țineau ceva. Acum nici nu se putea compara cu Booker-ul. Premiul Austen era apreciat doar pentru prestigiu. Avuseseră loc discuții despre televizarea ceremoniei de la Dorchester, dar administratorii premiului, cu toții persoane în vârstă, se arătaseră circumspecți și, din spusele lui Tom, Booker-ul era mult mai probabil să ajungă într-o zi să fie transmis la televiziune.

Recepția urma să se desfășoare în seara următoare, la ora șase. La cinci m-am dus la oficiul poștal din Mayfair și i-am trimis o telegramă lui Tom, care urma să-i parvină prin bunăvoința hotelului Dorchester. *Mi-e rău. Sendviș stricat. Cu gândul la tine. Vino în Camden după. Te iubesc. S*. M-am târât înapoi la birou, fiindu-mi silă de mine și de situația în care mă aflam. Altă dată m-aș fi întrebat ce ar fi făcut Tom în situația mea. Acum nu-mi ajuta la nimic. Nici nu era greu ca în dispoziția neagră în care mă aflam să par bolnavă, așa că Mount mi-a dat drumul mai devreme. Am ajuns acasă la 6, fix când ar fi trebuit să-mi fac intrarea în Dorchester la brațul lui Tom. Pe la 8 m-am gândit că ar cam trebui să-ncep să-mi joc rolul în caz că ar fi apărut mai devreme. Nu mi-a venit prea greu să mă conving că nu mă simțeam bine. În pijama și halat, m-am întins în pat, pradă unei combinații de posomoreală și autocompătimire, apoi am citit o vreme, după care am ațipit vreo oră-două și n-am auzit soneria.

Probabil că-i descuiase una dintre fete, pentru că, în clipa în care am deschis ochii, l-am zărit lângă patul meu, cu cecul într-o mână și cu un exemplar proaspăt din romanul său în cealaltă. Stătea acolo și rânjea cu gura până la urechi. Uitând de sendvișul meu toxic, am sărit drept în brațele lui, am răcnit de bucurie și am făcut o asemenea gălăgie, încât Tricia a ciocănit la ușă și a întrebat dacă aveam nevoie de ajutor. Am liniștit-o, apoi am făcut dragoste (părea atât de avid de asta) și, cum am terminat, am luat un taxi și ne-am dus la White Tower.

Nu mai fuseserăm acolo de la prima noastră întâlnire, așa că era un fel de aniversare. Insistasem să iau cu mine *Pe șesurile Somersetului* și ni l-am pasat unul altuia peste masă, ne-am uitat pe cele o sută patruzeci și una de la pagini ale sale admirând fontul, am jubilat dinaintea fotografiei autorului și a

copertei, o imagine în alb-negru, cu granulație mare, care s-ar fi putut să înfățișeze Berlinul sau Dresda în 1945. Înăbușindu-mi temerile legate de securitate, am scos o exclamație la vederea dedicației, „Pentru Serena“, m-am ridicat de pe scaun ca să-l sărut și am ascultat relatarea evenimentelor acelei seri, speech-ul plin de umor al lui William Golding și cel ininteligibil al președintelui juriului, un profesor de la Cardiff. Când s-a anunțat câștigătorul și i s-a rostit numele, din cauza emoției, Tom se împiedicase de marginea unui covor în drumul spre prezidiu și se lovise de spătarul unui scaun, rănindu-se la încheietură. I-am sărutat plină de gingășie încheietura respectivă. După încheierea ceremoniei, a acordat patru scurte interviuri, dar – cum nimeni nu-i citise cartea – nu conta ce spunea, așa că experiența îi lăsase impresia unei escrocherii. Am comandat două pahare de șampanie și am închinat în cinstea primului romancier debutant din istorie care câștigă Premiul Austen. Ocazia era atât de extraordinară, încât nici n-a mai trebuit să ne îmbătăm. Am avut grijă să mănânc cu atenție, ca o bolnavă ce se presupunea că eram.

Tom Maschler planificase publicarea romanului cu precizia unei aselenizări. Sau ca și cum Austen-ul ar fi fost în puterea sa. Lista scurtă, articolele din ziare, anunțul contribuiseră la consolidarea unei așteptări pline de nerăbdare, care fusese satisfăcută spre sfârșitul săptămânii, când cartea a apărut în librării concomitent cu primele recenzii. Planurile noastre de weekend erau simple. Tom urma să-i dea înainte cu scrisul, eu aveam să citesc cronicile în tren spre Brighton. Vineri seara, în tren, aveam în poală șapte articole. În general, lumea reacționa pozitiv la cartea iubitului meu. În *The Telegraph* scria: „Unicul fir de speranță este cel care-i leagă pe tată și pe fiica lui (modul în care autorul descrie cu deosebită tandrețe iubirea dintre ei e demn de cele mai bune proze contemporane), dar cititorul își dă curând seama că această capodoperă întunecată nu poate tolera ca firul acela să rămână neretezat. Finalul sfâșietor e aproape insuportabil“. *The Times Literary Supplement* remarca: „O strălucire stranie, o sinistră lumină subpământeană invadează proza domnului Haley, iar efectul halucinogen produs asupra ochiului lăuntric al cititorului are astfel capacitatea de a transforma o lume postapocaliptică într-un tărâm de o frumusețe aspră, irezistibilă“. *The Listener*: „Proza sa e necruțătoare. Domnul Haley are privirea goală, egală, a unui psihopat, iar destinele personajelor sale, onorabile la nivel moral și plăcute la înfățișare, se confruntă cu toate relele într-o lume lipsită de Dumnezeu“. *The Times*: „Când domnul Haley își asmute câinii

din romanul lui să sfâșie viscerele unui cerșetor care moare de foame, realizăm că suntem forțați să trăim experiența esteticii moderne și provocați să obiectăm sau cel puțin să clipim din ochi. În mâinile multor scriitori, scena ar fi părut un joc într-o doară cu suferința, ceva absolut nejustificat, dar spiritul lui Haley este deopotrivă dur și transcendent. De la primul paragraf mergi pe mâna lui, îți dai seama că știe ce face și că poți avea încredere în el. Acest mic roman ascunde în el promisiunea și încărcătura geniului".

Trecuserăm deja de Haywards Heath. Am scos cartea din geantă, cartea *mea*, am citit câteva pagini la întâmplare și, evident, am început să văd totul cu alți ochi. Atât de puternică se dovedea influența acestui consens, încât *Pe șesurile Somersetului* chiar arăta altfel, mai sigur pe afirmațiile sale, pe scopurile sale, dezvăluind un ritm hipnotic. Și atât de inteligent, de sugestiv. Se citea ca un poem maiestuos și suspendat în timp și spațiu precum „Adlestrop". Peste zgomotul roților de tren cu o cadență iambică (oare cine mă învățase *acest* cuvânt?), parcă auzeam vocea lui Tom intonându-și propriile rânduri. Dar ce știam eu, un biet agent secret, care altădată, cu doi-trei ani în urmă, nu mai mult, o susținuse pe Jacqueline Susann în detrimentul lui Jane Austen? Să cred oare că era vorba de un consens? Am luat din teancul de ziare și reviste *New Statesman*. „Partea a doua" a revistei, după cum îmi explicase Tom, juca un rol important în lumea literară. După cum era anunțat în sumar, însăși coordonatoarea secțiunii de arte își exprima verdictul în articolul principal: „Trebuie să recunoaștem că există momente de echilibru, o capacitate de evocare aproape clinică ce stârnește când și când dezgustul față de umanitate, dar în ansamblu romanul lasă impresia că e forțat, puțin clișeistic, vrând să manipuleze emoțiile cititorului, una peste alta, superficial. Autorul se amăgește (fără însă a reuși să-l amăgească și pe cititor) că are ceva profund de spus despre situația gravă în care se găsește omenirea. Dar îi lipsesc anvergura, ambiția și inteligența pură. Deși încă mai poate să facă ceva în sensul acesta". Și încă un mic articol în secțiunea „Jurnal londonez" din *Evening Standard*: „Una dintre cele mai proaste decizii luate vreodată de o comisie… Juriul din acest an al Premiului Austen, trăgând poate cu ochiul la situația de la Finanțe, a decis să deprecieze valoarea premiului. Și a optat pentru o distopie adolescentină, o celebrare a haosului și a animalității tipică unui băiat plin de coșuri, din fericire nu mai lungă decât o povestire".

Tom îmi spusese că nu vrea să vadă recenziile, așa că în seara aceea, după ce am ajuns în apartamentul lui, i-am citit cu voce tare doar părțile cele mai bune din cele pozitive și i-am

rezumat cronicile negative în termenii cei mai neutri cu putință. Sigur că laudele i-au făcut plăcere, dar se vedea cu ochiul liber că era deja cu mintea la altceva. Trăgea cu ochiul la una dintre paginile dactilografiate chiar când ajunsesem la paragraful care conținea cuvântul „capodoperă“. În clipa când am terminat, s-a și apucat de scris şi voia să lucreze toată seara. Am ieșit să cumpăr *fish and chips*, iar el și-a mâncat porția fără să se ridice de la mașina de scris, chiar pe pagina ziarului *Evening Argus* de ieri, care conținea una dintre cele mai favorabile recenzii despre cartea lui.

Mi-am luat o carte să citesc și abia dacă am schimbat două vorbe până m-am dus să mă culc. Încă nu adormisem când, o oră mai târziu, s-a băgat în pat lângă mine și a făcut din nou dragoste cu mine în felul ăla nesătul al lui, așa cum se întâmpla în ultima vreme, de parcă n-avusese parte de sex un an de zile. S-a manifestat mult mai zgomotos decât am făcut-o eu vreodată. L-am tachinat spunându-i că stilul lui ar trebui să se cheme „purceluș în troacă“.

A doua zi de dimineață m-am trezit în răpăitul înăbușit al noii lui mașini de scris. I-am dat un sărut pe creștet când am trecut pe lângă el în drum spre ușă și, ca în orice sâmbătă, am plecat la piață. Am făcut târguielile, am cumpărat ziarele și m-am îndreptat spre cafeneaua unde mă duceam de obicei. O masă lângă fereastră, un cappuccino, un croasant cu cremă de migdale. Perfect. Și iată o recenzie splendidă în *The Financial Times*: „Când îl citești pe T.H. Haley e ca și cum ai lua curbele cu viteză prea mare. Dar stați liniștiți, acest vehicul elegant nu iese niciodată în decor“. Abia așteptam să i-o citesc lui Tom. Următorul ziar din teanc era *The Guardian* și am zărit chiar pe prima pagină numele lui Tom, alături de o fotografie înfățișându-l la hotelul Dorchester. Bun. Îi era dedicat un articol întreg. L-am luat, am văzut titlul – și am înghețat. „Câștigătorul Premiului Austen este finanțat de MI5“.

Aproape că mi s-a făcut rău chiar acolo, în cafenea. Primul gând care mi-a fulgerat stupid prin minte a fost că poate n-o să vadă articolul. O „sursă de încredere“ confirmase reprezentanților ziarului faptul că Freedom International Foundation, poate în necunoștință de cauză, „primise fonduri de la altă organizație care era parțial finanțată de o organizație subvenționată indirect de Serviciul de Securitate“. Cuprinsă de panică, am citit articolul în mare viteză. Nici o mențiune despre Sweet Tooth sau despre alți scriitori. Se făcea o trecere în revistă conformă cu realitatea a plăților lunare, a modului în care Tom renunțase la predat după ce primise prima tranșă de bani, apoi exista o referire prea puțin periculoasă la Congresul pentru Libertatea Culturii și la legăturile sale cu CIA. Vechea

poveste din *Encounter* era readusă pe tapet, apoi se revenea la ştirea-bombă. Se remarca faptul că T.H. Haley scrisese

> articole înflăcărat anticomuniste despre revoltele din Germania de Est, despre tăcerea pe care o păstrau scriitorii vest-germani cu privire la Zidul Berlinului şi, mai recent, despre persecuţiile la care îi supunea statul pe poeţii români. S-ar putea ca acesta să fie tocmai spiritul afin pe care serviciile noastre de informaţii ar dori să-l vadă înflorind pe meleagurile noastre, un autor de dreapta care-şi proclamă scepticismul faţă de înclinaţiile de stânga ale colegilor săi. Dar în condiţiile acestui amestec al serviciilor secrete în cultură, ar trebui să ne punem întrebări în legătură cu sinceritatea şi libertatea de creaţie în atmosfera Războiului Rece în care trăim. Nimeni nu pune la îndoială integritatea juriului, dar poate administratorii Premiului Austen se vor întreba la rândul lor ce fel de câştigător a ales comitetul lor atât de erudit şi dacă nu cumva în anumite birouri secrete din Londra au sărit dopurile sticlelor de şampanie în momentul când s-a anunţat numele lui Haley.

Am citit articolul încă o dată şi am rămas înţepenită pe scaun timp de douăzeci de minute, în vreme ce cafeaua mi se răcea neatinsă în faţă. Acum îmi părea evident. Trebuia să se întâmple: dacă nu-i spuneam eu, avea s-o facă altcineva. Pedeapsa pentru propria mea laşitate. Ce detestabilă şi ridicolă aveam să fiu acum, dată în vileag, încercând să par sinceră, să mă justific. Nu ţi-am spus nimic, dragul meu, pentru că te iubesc. Îmi era frică să nu te pierd. O, da, bun aranjament, ce să zic. Tăcerea mea, dezonoarea lui. Mi-a trecut prin cap să mă duc direct la gară şi să iau primul tren spre Londra, să dispar din viaţa lui. Da, să-l las singur dinaintea furtunii. Altă laşitate. Dar oricum n-o să vrea să mă mai ştie alături de el. Şi uite-aşa m-am tot învârtit şi m-am răsucit, deşi eram conştientă că n-aveam scăpare, trebuia să dau ochii cu el, să mă duc la apartament şi să-i arăt articolul.

Mi-am adunat puiul, legumele şi ziarele, am achitat micul dejun neatins şi am luat-o uşor la deal, spre casă. De pe scări am auzit ţăcănitul ritmic al maşinii de scris. Ei, avea să se oprească în curând. Am intrat şi am aşteptat să-şi ridice ochii de pe taste.

A simţit că mă uitam la el şi mi-a aruncat un zâmbet uşor în chip de salut, apoi a dat să-şi vadă de treabă, când i-am

spus:

— Ar fi bine să te uiți la asta. Nu e o recenzie.

The Guardian era îndoit chiar la pagina respectivă. Mi l-a luat din mână și s-a întors cu spatele la mine să citească. Cu mintea amorțită, mă întrebam, când va termina de citit, dacă trebuia să-mi fac bagajele sau să plec și gata. Sub pat aveam o valijoară. Să nu uit să-mi iau uscătorul de păr. Dar s-ar putea să nu mai fie timp. S-ar putea să mă dea pur și simplu pe ușă afară.

Într-un târziu a ridicat privirea și mi-a zis pe un ton neutru:

— Groaznic.

— Da.

— Ce pot să mai zic?

— Tom, eu n-am…

— Adică la traseul banilor mă refer. Ia ascultă aici. Fundația așa și pe dincolo „primise fonduri de la altă organizație care era parțial finanțată de o organizație subvenționată indirect de Serviciul de Securitate“.

— Îmi pare foarte rău, Tom.

— Parțial? Indirect? Bani care trec prin trei organizații? Cum am fi putut să știm așa ceva?

— Nu știu.

Sesizasem cuvântul „noi“, dar nu-l procesasem prea bine.

— M-am dus la sediul lor, a zis, le-am văzut birourile și toate alea. Totul e pe față.

— Normal că e.

— Adică ce, trebuia să le iau la verificat registrele contabile? Ca un contabil sau ce pula mea?

Era indignat de-acum.

— Pur și simplu nu pricep. Dacă guvernul vrea să impună anumite puncte de vedere, de ce trebuie s-o facă pe ascuns?

— Exact.

— Au jurnaliști care sunt de partea lor, Arts Council, burse, BBC, departamente de informații, institute regale. Nu știu ce pula mea n-au. Administrează un întreg sistem educațional! De ce să apeleze la MI5?

— E o nebunie, Tom.

— E demență. Așa se perpetuează birocrațiile astea secrete. Un trepăduș din ăsta, un țâști-bâști, născocește o schemă ca să se dea bine pe lângă superiori. Dar nimeni nu știe la ce ajută, care-i poanta. Și nimeni nu-ntreabă. E kafkian de-a dreptul.

S-a ridicat brusc și s-a apropiat de mine.

— Serena, uite care-i treaba. Nimeni nu mi-a spus vreodată ce să scriu. Dacă apăr un poet român băgat la

închisoare nu înseamnă automat că sunt de dreapta. Dacă spun că Zidul Berlinului e de mare căcat, asta nu mă transformă într-un păcălici al MI5. Nici dacă îi fac pe scriitorii vest-germani lași pentru că ignoră situația asta cu grație.

— Bineînțeles că nu.

— Păi, tocmai asta insinuează. Auzi, spirit afin, în pula mea! Acu toată lumea chiar o să creadă asta!

Să fie oare așa de simplu, mă iubea atât de mult, se simțea atât de iubit încât nici prin cap nu-i dădea să mă bănuiască? Să fi fost oare *el* un tip așa de simplu? M-am uitat cum începe să măsoare în sus și-n jos încăperea aia mică de la mansardă. Podeaua scârțâia cu zgomot, lampa care spânzura de căpriori s-a clătinat un pic. Cu siguranță că acum, când o apucaserăm deja pe drumul ăsta, era momentul să-i spun adevărul. Dar știam că nu puteam să-mi refuz această amânare.

Indignarea îl cuprinsese iarăși, era turbat. De ce tocmai el? Era nedrept. Era ca o răzbunare. Și tocmai când cariera lui se lansase sub bune auspicii.

Apoi s-a oprit în loc și a spus:

— Luni mă duc la bancă și le spun să nu mai accepte alte viramente.

— Bună idee.

— Pot să trăiesc o perioadă din banii de premiu.

— Da.

— Dar, Serena… (S-a apropiat iar de mine și mi-a luat chipul în mâini. Ne-am uitat unul în ochii celuilalt, după care ne-am sărutat.) Serena, ce-o să mă fac?

Când mi l-am recăpătat în final, glasul mi-a sunat complet lipsit de expresie.

— Cred că ar trebui să dai publicității o declarație. Să scrii ceva și să transmiți prin telefon agenției Press Association.

— Am nevoie să m-ajuți s-o redactez.

— Sigur. Trebuie să le spui că n-ai știut nimic, că ești indignat și că ai solicitat încetarea subvenției.

— Ești genială. Te iubesc.

A pus paginile noii lui cărți într-un sertar și l-a încuiat. Apoi m-am așezat la mașina de scris, am luat o foaie nouă și am început să lucrăm la declarație. Mi-a luat câteva minute să mă obișnuiesc cu tastele sensibile ale mașinii electrice. Când am terminat, i-am citit-o cu voce tare, iar el a zis:

— Poți să mai pui „Doresc să precizez că în nici un moment nu am avut nici o discuție și nu am stabilit nici un contact cu vreun reprezentant al MI5“.

Am simțit că mi se-nmoaie genunchii.

— N-ai nevoie de asta. Reiese clar din ce-ai spus deja. Pare că protestezi prea apăsat.

— Nu sunt sigur că ai dreptate. N-ar fi bine să spunem explicit?

— E explicit, Tom. Sincer. N-ai nevoie de așa ceva.

Ochii ni s-au întâlnit iarăși. Ai lui erau roșii de oboseală. În rest, n-am văzut altceva decât încredere.

— Bine atunci, a zis. N-o mai pune.

I-am întins foaia de hârtie și m-am dus în camera cealaltă să mă întind în pat, în vreme ce el a cerut de la informații numărul Press Association și și-a citit declarația. Spre surprinderea mea, l-am auzit dictând fraza la care conveniserăm să renunțăm sau o versiune a acesteia.

— Și vreau să fiu bine înțeles. N-am stabilit în viața mea nici un contact cu vreun reprezentant al MI5.

M-am ridicat în capul oaselor și eram gata-gata să strig la el, dar nu mai puteam face nimic și m-am prăbușit înapoi pe perne. Mă sleia de puteri să mă gândesc la același lucru iar și iar. *Spune-i. Isprăvește odată. Nu! Să nu îndrăznești*. Lucrurile îmi scăpau de sub control și habar n-aveam ce trebuia să fac. L-am auzit punând telefonul în furcă și ducându-se la măsuța lui. După câteva minute bătea iarăși la mașina de scris. Ce formidabil, ce minunat să dai dovadă de o asemenea putere de concentrare, să-ți poți vedea mai departe de lumea ta imaginară. Am rămas mai departe întinsă acolo, pe patul nefăcut, lipsită de orice imbold, strivită de convingerea că săptămâna care urma să înceapă avea să se dovedească dezastruoasă. O să am mari necazuri la serviciu chiar dacă povestea din *The Guardian* nu va cunoaște și alte continuări. Dar precis așa se va întâmpla. Nu putea decât să meargă din rău în mai rău. Ar fi trebuit să-l ascult pe Max. Era posibil ca autorul articolului să nu mai știe și altceva în afară de ce scrisese. Dar, dacă știa și mă deconspira, atunci… atunci ar trebui să-i spun lui Tom înainte să afle din ziare. Iar mă-ntorceam la *asta*. N-am făcut nici o mișcare. Pur și simplu nu eram în stare.

După patruzeci de minute mașina de scris nu s-a mai auzit. După alte cinci am auzit dușumeaua scârțâind și Tom a intrat în cameră cu haina pe el, s-a așezat pe pat și m-a sărutat. N-avea liniște, mi-a zis. Nu ieșise din casă de trei zile. N-aș vrea să fac o plimbare cu el pe faleză și să mă invite să mâncăm de prânz la Wheeler's? Ce mângâiere și cum mi s-a șters totul imediat din minte. Nu mi-au trebuit decât câteva momente să-mi iau paltonul și am ieșit din casă braț la braț, luând-o în jos spre Canalul Mânecii, de parcă n-ar fi fost decât un alt weekend obișnuit, lipsit de griji. Câtă vreme mă puteam

abandona clipelor în care eram cu el, mă simțeam apărată. Mă ajuta mult buna dispoziție a lui Tom. Părea să considere că declarația pe care o dăduse presei rezolvase problema. Ajunși pe faleză, am luat-o spre est, în timp ce în dreapta noastră o mare agitată, de un cenușiu verzui și încrețită de valuri înspumate, era biciuită de un vânt rece care bătea dinspre nord. Am trecut pe lângă Kemp Town, apoi printr-un grup de manifestanți cu pancarte care protestau împotriva construirii unui port pentru iahturi. Am convenit că nu ne interesează. După douăzeci de minute, când ne-am întors prin același loc, demonstranții se împrăștiaseră.

Acela a fost momentul când Tom a zis:

— Cred că suntem urmăriți.

Am simțit un gol în stomac, crezând că vrea să-mi dea de înțeles că știe totul și face mișto de mine. Dar era serios. M-am uitat în urmă. Frigul și vântul puternic îi descurajase pe amatorii de plimbări. N-am văzut decât o singură siluetă în zare, la vreo două sute de metri sau chiar mai mult.

— Ăla?

— Are o haină de piele. Sunt sigur că l-am zărit și când am ieșit din casă.

Așa că ne-am oprit și am așteptat că bărbatul acela să ne ajungă din urmă, dar – în mai puțin de un minut – a traversat drumul și a luat-o pe o străduță, îndepărtându-se de faleză. Atunci a început să ne preocupe mai tare să ajungem la restaurant cât încă se mai servea prânzul, aşa că am pornit-o în grabă spre centrul vechi, spre masa noastră, unde am comandat „ca de obicei“, apoi sticla de Chablis și fileul de calcan și, în final, desertul cu frișcă grețos de dulce.

Când am ieșit de la Wheeler’s, Tom mi-a zis:

— Ia uite-l!

A arătat cu degetul spre ceva, dar eu n-am zărit decât un colț de stradă pustiu. Tom s-a desprins de mine și a alergat în direcția respectivă, însă a fost clar din felul în care a rămas acolo, cu mâinile în șolduri, că nu vedea pe nimeni.

De data asta, prioritatea noastră, încă și mai presantă, a fost să ne întoarcem cât mai repede acasă ca să facem dragoste. Tom s-a dovedit și mai frenetic ori mai extatic ca niciodată, într-atât încât nici n-am mai îndrăznit să-l tachinez. Și oricum nici nu mi-am dorit. Simțeam deja ca pe un fior de gheață apropierea noii săptămâni. Mâine după-masă aveam să iau trenul spre casă, să mă spăl pe cap, să-mi pregătesc hainele, iar luni urma să le dau explicații superiorilor mei de la serviciu, să dau piept cu ziarele de dimineață și, mai devreme sau mai târziu, să accept realitatea și să-i spun lui Tom. Nu știam care dintre noi doi avea să fie nenorocit, sau mai

nenorocit, dacă se poate spune așa. Care dintre noi avea să fie făcut de rușine? M-am rugat ca numai eu să fiu aceea, nu amândoi, în timp ce mă uitam cum Tom se ridică din pat, își ia hainele de pe un scaun și se îndreaptă, gol, spre baie. Nu știa nimic din ce avea să urmeze și nu merita nimic din toate astea. Avusese doar ghinionul să mă cunoască. Cu gândul ăsta în minte am adormit, ca de atâtea ori, în țăcănitul ritmic al mașinii de scris. Cufundarea în uitare părea singura opțiune rezonabilă. Am dormit adânc, fără vise. La un moment dat, seara devreme, s-a întors pe tăcute în dormitor, s-a băgat în așternuturi lângă mine și am făcut dragoste încă o dată. Era nemaipomenit.

21

Duminică, înapoi în camera mea din St Augustine's Road, iarăși n-am putut să închid un ochi toată noaptea. Eram prea agitată ca să citesc. Printre crengile castanului și printr-o crăpătură a draperiilor, un felinar proiecta pe tavan o rază strâmbă de lumină și am stat acolo, întinsă pe spate, uitându-mă la ea. Deși situația în care mă aflam era un dezastru, nu știu cum aș fi putut proceda altfel. Dacă n-aș fi intrat în MI5, nu l-aș fi cunoscut pe Tom. Dacă i-aș fi spus de la prima întâlnire pentru cine lucrez – și de ce i-aș fi spus așa ceva unui străin? –, mi-ar fi arătat ușa. Cu fiecare pas pe care îl făceam și cu cât mă atașam mai mult de el, apoi cu cât mă îndrăgosteam mai tare, devenea tot mai greu, mai riscant să-i spun adevărul, în ciuda faptului că era tot mai important să fac acest lucru. Eram prinsă în capcană și așa fusesem de la început. Am fantazat îndelung despre cum ar fi să am suficient de mulți bani și îndeajuns de mult curaj să plec din senin, fără să dau alte explicații, să mă duc undeva, departe, într-un loc simplu și liniștit, precum insula Kumlinge din Marea Baltică. Mă și vedeam în lumina diluată a soarelui, eliberată de toate obligațiile și din toate legăturile, mergând fără nici un bagaj pe un drum îngust de-a lungul unui golf nisipos, cu tufe de limba-peștelui și grozame și cu un pin singuratic, un drum care ducea spre un promontoriu și spre o biserică de țară albă toată, în al cărei cimitir era o piatră funerară nouă, cu un borcan în care menajera pusese niște clopoței. Aveam să mă așez pe iarbă lângă movila care îi însemna mormântul și să mă gândesc la Tony, să-mi amintesc cum ne iubiserăm nebunește o vară întreagă, și aveam să-l iert că își trădase țara. Nu era decât o clipă efemeră de prostie, născută numai din bune intenții, complet inofensivă. Îl puteam ierta pentru că în Kumlinge, unde aerul era pur și lumina așijderea, totul se limpezea. A fost vreodată viața mea mai bună și mai simplă decât în căsuța aia de pădurar de lângă Bury St Edmunds, unde un bărbat mai în vârstă mă adora, îmi gătea și mă îndruma în viață?

Chiar în clipa aceasta, la 4.30 dimineața, de-a lungul și de-a latul țării, pachete cu ziare purtând fotografia lui Tom erau aruncate din trenuri și dube pe peroane și pe trotuare. Toate conținând dezmințirea transmisă agenției Press Association. Apoi o să fie la mila presei de marți. Am aprins lumina, mi-am pus halatul și m-am așezat în fotoliu. T.H.

Haley, lacheul securității naționale, cu integritatea făcută țăndări înainte să apuce să iasă bine în lume, și eu eram cea care, nu, noi, Serena Frome și cu angajatorii ei, eram cei care îl distruseserăm. Cine ar mai fi avut încredere în ce scria un individ despre cenzura din România când afirmațiile lui erau plătite prin intermediul Votului Secret? Favoritul Operațiunii Sweet Tooth complet compromis. Mai existau alți nouă scriitori, poate mai importanți şi mai utili, care nu fuseseră luați în vizor. Parcă-i auzeam pe cei de la etajul cinci – *proiectul o să supraviețuiască*. Mă gândeam la ce-o să spună Ian Hamilton. Insomnia mea febrilă îmi proiecta plăsmuirile pe retină. Întrezăream în întuneric un zâmbet spectral și o ridicare din umeri. *Ei, asta e, va trebui să găsim pe altcineva. Păcat. Băiatu' era genial*. Dar poate că exageram. Spender supraviețuise bine-mersi după scandalul din *Encounter*, la fel și *Encounter*. E drept că Spender nu fusese atât de vulnerabil. Tom o să fie luat drept un mincinos.

Am adormit cu vreo oră înainte să sune ceasul. M-am spălat și m-am îmbrăcat ca prin vis, prea obosită ca să mă mai gândesc la ziua care mă aștepta. Aerul din casă era umed și rece la ora asta așa de matinală, dar în bucătărie domnea voioșia. Bridget avea un examen important la 9, iar Tricia și Pauline îi pregăteau un mic dejun englezesc copios. Una dintre fete mi-a întins o cană cu ceai și m-am așezat la masă, ținând cana între mâini ca să mă încălzesc, ascultându-le pe cele trei cum se tachinau și dorindu-mi să dau și eu examen pentru a deveni avocat specializat în cesiuni. Când Pauline m-a întrebat de ce arătam de parcă mi se înecaseră toate corăbiile, i-am spus adevărul, că nu dormisem toată noaptea. Pentru asta am primit o bătaie pe umăr și un sendviș cu ouă și șuncă. Un gest așa de frumos, că aproape mi-au dat lacrimile. M-am oferit să spăl eu vasele cât ele se pregăteau și mica îndeletnicire domestică, apa fierbinte, spuma și farfuriile proaspăt spălate din care ieșeau aburi au avut un efect reconfortant.

Am plecat ultima de-acasă. Când m-am îndreptat spre ușa din față, am văzut, printre pliantele venite prin poștă, zăcând împrăștiate pe linoleum, o carte poștală care-mi era adresată. În fotografie se vedeau o plajă din Antigua și o femeie ținând un coș cu flori pe cap. Era de la Jeremy Mott.

> Salut, Serena. Fug și eu de iarna lungă din Edinburgh. Ce mă bucur că am scăpat în sfârșit de palton. Am avut un rendez-vous misterios acum o săptămână, a fost foarte mișto, am vorbit mult de tine! Vino să-mi faci o vizită odată. xxx Jeremy

Rendez-vous? N-aveam nici un chef de ghicitori. Am pus vederea în geantă și am ieșit. Am luat-o cu pas vioi spre stația de metrou Camden. Începusem să mă simt ceva mai bine. Încercam să-mi dau curaj și să-mi spun că așa era scris să se-ntâmple. Era o furtună locală, o poveste legată de o finanțare, oricum nu prea aveam ce să fac. Se putea să-mi pierd iubitul, să-mi pierd slujba, dar nu murea nimeni din asta.

Mă hotărâsem deja să mă uit pe ziare la Camden, pentru că nu voiam să mă vadă cineva de la serviciu cu teancul în față. Așa că am stat în curentul rece ca gheața care bătea prin cele două uși ale sălii de bilete, luptându-mă cu foile câtorva ziare care fluturau în disperare. Povestea lui Tom nu apărea nicăieri pe pagina întâi, dar era în interiorul marilor cotidiene, în *Daily Mail* și în *Daily Express*, cu diferite fotografii. Toate relatările reluau articolul inițial, citând în plus fragmente din declarația transmisă de el agenției Press Association. Și în toate figura precizarea lui expresă că nu cunoștea pe nimeni din MI5. Nu era bine, dar putea să fie și mai rău. Nealimentată cu știri noi, toată povestea probabil că avea să moară de la sine. Astfel că, după douăzeci de minute, când am luat-o pe Curzon Street, pășeam parcă mai vioi. După încă cinci minute, când am ajuns la serviciu, pulsul abia dacă mi s-a schimbat în clipa în care am luat de pe birou un plic dintre cele folosite pentru corespondența internă. Așa cum mă așteptasem, era convocarea la o ședință în biroul lui Tapp pentru ora 9.00 a.m. Mi-am agățat paltonul în cui și m-am dus să iau liftul.

Erau deja acolo și mă așteptau – Tapp, Nutting, domnul cărunt, cu fața zbârcită, de la etajul cinci și Max. Am avut senzația că intrasem într-un moment în care conversația făcuse o pauză. Beau cafele, dar nici unul nu a părut dornic să-mi ofere și mie una. Tapp a întins mâna, cu palma deschisă, și mi-a făcut un semn spre singurul scaun liber din cameră. Pe o măsuță joasă dintre noi era o grămăjoară de tăieturi din ziare. Lângă ele, un exemplar din romanul lui Tom. Tapp l-a luat, l-a deschis, și a citit cu voce tare:

— „Pentru Serena“, apoi l-a aruncat pe tăieturile din ziare. Așa, ia spune, domnișoară Frome. Cum am ajuns noi în toate ziarele?

— Nu din vina mea.

În scurta pauză care a urmat, am auzit pe cineva dregându-și sceptic glasul înainte ca Tapp să zică pe un ton plat:

— Serios? Și apoi: Te… vezi cu acest bărbat?

Verbul sunase obscen, așa cum de fapt și intenționase. Am dat din cap și, când m-am uitat în jur, privirea mi s-a încrucișat cu a lui Max. De data asta nu și-a ferit ochii și m-am forțat să-i

susțin privirea. Mi-am mutat ochii de la el abia când Tapp a continuat:

— De când?

— Din octombrie.

— Te vezi cu el la Londra?

— De obicei la Brighton. În weekend. Uitați care-i treaba, el nu știe nimic. Nu mă bănuiește de nimic.

— Serios?

Din nou același ton plat.

— Și, chiar dac-ar ști, e puțin probabil că s-ar duce să dea toată chestia la ziar.

Mă priveau așteptând să spun mai multe. Începeam să mă simt la fel de idioată cum știam că mă cred.

— Sper că-ți dai seama că ai probleme grave?

Era o întrebare justă. Am dat din cap.

— Spune-mi de ce crezi că ai probleme grave.

— Deoarece considerați că nu sunt capabilă să-mi țin gura.

— Să zicem că avem rezerve în ce privește profesionalismul tău? a spus Tapp.

Peter Nutting a deschis un dosar pe care-l avea în poală.

— Ai scris un raport către Max, recomandându-ne să-l includem în operațiune.

— Da.

— Erai deja iubita lui Haley când ai scris asta.

— Evident că nu.

— Dar erai atrasă de el.

— Nu. Asta s-a întâmplat mai târziu.

Nutting a întors capul într-o parte, arătându-mi chipul lui din profil și gândindu-se ce să mai inventeze ca să mă facă să par că nu-mi urmăresc decât propriul interes. Într-un final, a zis:

— L-am acceptat pe Haley pentru că ne-ai dat tu OK-ul.

Din câte îmi aminteam, ei mi-l prezentaseră pe Haley și mă expediaseră cu un dosar în brațe. Așa că am replicat:

— Nici nu-l văzusem la față pe Haley când Max mi-a spus să mă duc la Brighton și să-l racolez. Parcă înțelesesem că ne-o luaseră toți înainte, că rămăseserăm de căruță. (Aș fi putut să spun și că din cauza lui Tapp și Nutting se tergiversaseră lucrurile.) După o pauză, am adăugat: Dar și dacă ar fi fost după mine, mai mult ca sigur că l-aș fi ales.

Max a prins glas.

— Da, e adevărat. Pe hârtie mi s-a părut că arată bine și e clar că m-am înșelat. Trebuia să facem repede rost şi de un romancier. Dar am avut impresia că pusese ochii pe el încă de la început.

Mă enerva că vorbea despre mine la persoana a treia. Dar și eu făcusem la fel mai devreme.

— Nu chiar, am zis. Mi-au plăcut enorm povestirile lui și de aia mi-a plăcut și de el după ce l-am cunoscut.

— Văd că sunteți la unison, ce mai, a zis Nutting.

Am încercat să nu par că-l apăr necondiționat.

— E un scriitor genial. Nu văd de ce nu ne-am mândri că îl sprijinim. Chiar și în public.

— E de la sine înțeles că ne debarasăm de el, a spus Tapp. N-avem altă șansă. Toată lista s-ar putea să fie-n pericol. Cât despre romanul lui, ăla cu Cornwall-ul sau cu ce-o fi…

— O tâmpenie sinistră, a zis Peter Nutting clătinând din cap de parcă nu-i venea să creadă. Civilizația distrusă de contradicțiile interne ale capitalismului. Minunat, dracu' s-o ia.

— Trebuie să recunosc că eu n-am putut să-l sufăr, a sărit Max ca pârâciosul clasei. Nu pot să cred că a câștigat premiul.

— Acum lucrează la unul nou, i-am anunțat. Sună foarte promițător.

— Nu, mulțumesc, mi-a tăiat-o Tapp. Gata, e pa.

Tipul ofilit la față s-a ridicat brusc și, cu un oftat de nerăbdare, s-a îndreptat spre ușă.

— Nu vreau să mai văd alte chestii prin ziare. Diseară mă întâlnesc cu redactorul-șef de la *The Guardian.* Voi puteți să vă ocupați de restul. Și până la prânz vreau să am un raport pe birou.

După ce-a ieșit, Nutting a zis:

— Adică de tine-i vorba, Max. Ai grijă să ne trimiți și nouă copii. Ar fi cazul să te-apuci de-acum. Harry, noi ne împărțim redactorii-șefi între noi ca de obicei.

— Caz de siguranță națională?

— E prea târziu și o să picăm de fraieri. Acum…

„Acum" se referea la mine, dar mai întâi am așteptat ca Max să iasă din cameră. A făcut special ca ochii să ni se întâlnească în clipa în care s-a răsucit să închidă ușa. În privirea lui lipsită de expresie mi s-a părut că detectez o urmă de triumf, dar s-ar fi putut să mă înșel.

I-am ascultat zgomotul pașilor îndepărtându-se pe coridor, apoi Nutting a zis:

— Umblă vorba – și poate ne lămurești cum stau lucrurile – că din cauza ta a rupt logodna și că, așa frumușică cum ești, mai mult ne creezi probleme.

Nu-mi venea nimic în cap să răspund. Tapp, care tot timpul cât durase ședința fumase țigară de la țigară, și-a aprins încă una. Apoi mi-a zis:

— Am cedat la multe presiuni și la tot felul de argumente din astea la modă acceptând femei în Serviciu. Rezultatele sunt

mai mult sau mai puțin cum ne-am așteptat.

De-acum îmi imaginam că voiau să mă dea afară, așa că nu mai aveam nimic de pierdut.

— Păi, și de ce m-ați acceptat?

— Asta mă tot întreb și eu, a zis Tapp pe un ton amabil.

— Cumva datorită lui Tony Canning?

— A, da. Săracu' Tony. L-am ținut vreo două zile într-o casă conspirativă înainte să plece pe insula aia a lui. Știam că n-aveam să-l mai vedem și voiam să fim siguri că nu rămân chestii nerezolvate. Groaznică treabă. Fusese un val de căldură și mai tot timpul îi curgea sânge din nas. În final am decis că era inofensiv.

— Așa, doar ca să ne jucăm cu el, a adăugat Nutting, l-am presat să ne spună motivul pentru care făcuse ce făcuse. Ne-a servit o groază de aiureli despre echilibrul de forțe, dar de fapt știam totul de la sursa noastră din Buenos Aires. Fusese șantajat. În 1950, cu numai trei luni înainte să se însoare prima oară. KGB-ul i-a scos în cale o tipă căreia n-a putut să-i reziste.

— Îi plăceau alea tinere, a spus Tapp. Că veni vorba, a vrut să-ți dăm asta. (Ținea în mână un plic deschis.) Ți l-am fi dat de-acum câteva luni, dar băieții noștri de la subsol, de la tehnic, s-au gândit să nu fie cine știe ce mesaj cifrat.

M-am străduit să par impasibilă când am luat plicul pe care mi l-a întins și l-am pus în geantă. Dar zărisem scrisul și îmi tremura mâna.

Tapp a băgat de seamă și mi-a zis:

— Max ne-a informat că te-ambalaseși din cauza unei bucăți de ziar. Probabil că e scrisul meu. Îmi notasem numele insulei. Tony îmi pomenise că se pescuiește extraordinar la păstrăv pe-acolo.

A urmat o pauză în timpul căreia amănuntul acela irelevant s-a risipit. După care Nutting a continuat:

— Dar așa e, ai dreptate. Te-am acceptat doar pentru eventualitatea în care ne-am fi înșelat în privința lui. Ca să te ținem sub ochi. După cum s-a dovedit, pericolul pe care l-ai prezentat a fost unul mai banal.

— Așa că v-ați hotărât să scăpați de mine.

Nutting s-a uitat la Tapp, care i-a întins tabachera. După ce Nutting și-a aprins țigara, mi-a zis:

— Nu, nu chiar. Te punem sub observație. Dacă nu te bagi în bucluc, adică dacă nu ne bagi pe noi în bucluc, s-ar putea să scapi la limită. Mâine te duci la Brighton și-l anunți pe Haley că nu va mai fi plătit. Nu renunți la acoperirea cu Fundația, evident. Cum faci, te privește. Din partea noastră, poți să-i spui adevărul despre porcăria aia de roman al lui. Și

întrerupi orice relație cu el. Iarăși, cum faci e problema ta. Pentru el, ai dispărut ca și cum n-ai fi existat. Dacă vine după tine, îl respingi fără să eziți. Îi spui că ți-ai găsit pe altcineva. Gata, s-a terminat. Ai înțeles?

Au rămas așteptând să le răspund. Din nou, mi s-a părut că retrăiesc senzația pe care-o aveam în adolescență, când Episcopul mă chema în birou la o discuție despre cum stăteam cu școala. Senzația că eram obraznică și insignifiantă.

Am dat din cap.

— Să te aud.

— Am înțeles ce doriți să fac.

— Bine. Și?

— Așa am să fac.

— Înc-o dată. Mai tare.

— Da, așa am să fac.

Nutting a rămas pe scaun în timp ce Tapp s-a ridicat și, cu o mână îngălbenită de tutun, mi-a arătat cu un gest politicos ușa.

Am coborât un etaj și am luat-o pe coridor până am ajuns pe un palier de unde se deschidea o priveliște spre Curzon Street. Am aruncat un ochi în spate înainte să scot plicul din geantă. Conținea o singură foaie de hârtie, soioasă de cât fusese întoarsă pe o parte și pe alta.

28 septembrie 1972

Draga mea fetiță,

Am aflat azi că săptămâna trecută ai fost acceptată. Te felicit din toată inima. Sunt foarte încântat pentru tine. Munca o să-ți aducă multe împliniri și știu că o să fii bună la ce faci.

Nutting mi-a promis că o să aibă grijă să-ți parvină biletul acesta, dar – știind cum funcționează lucrurile astea – bănuiesc că o să mai treacă ceva timp până o să se-ntâmple asta. Până atunci vei fi aflat deja ce-a fost mai rău. O să-ți dai seama de ce a trebuit să plec, de ce a trebuit să rămân singur și de ce a trebuit să fac tot ce-mi stătea în putință să te dau la o parte. În viața mea n-am făcut ceva mai abject decât să plec și să te las acolo, în refugiul acela. Dar, dacă ți-aș fi spus adevărul, n-aș fi reușit în veci să te conving să nu vii după mine în Kumlinge. Ești o fată energică. N-ai fi acceptat un refuz așa, pur și simplu. Și cât mi-ar fi displăcut să vezi cum mă scufund. Te-ai fi prăbușit într-un abis de durere. Boala e

necruțătoare. Ești prea tânără să asiști la așa ceva. Nu vreau să crezi că fac pe martirul nobil și altruist. Dar sunt absolut convins că pot să mă descurc mai bine în situația asta de unul singur.

Îți scriu asta într-o casă din Londra, unde am stat vreo două nopți ca să mă văd cu niște prieteni vechi. E miezul nopții. Maine plec la drum. Așa că acum, la despărțire, nu amărăciune aș vrea să simți, ci recunoștința mea pentru bucuria pe care mi-ai adus-o în viață într-un moment când știam că nu mai există cale de-ntoarcere. A fost o dovadă de slăbiciune și de egoism, ba chiar de lipsă de scrupule din partea mea să încep această relație cu tine. Sper că mă vei ierta. Îmi place să cred că ți-am putut oferi și eu o cât de mică fericire și poate o carieră. Îți doresc mult noroc în tot ce întreprinzi în viață. Te rog să păstrezi într-un colțișor al amintirilor tale săptămânile alea de vară, picnicurile alea superbe din pădure când ai adus atâta bunătate și dragoste în sufletul unui muribund.

Îți mulțumesc, îți mulțumesc din toată inima, draga mea,

Tony

Am rămas pe coridor, prefăcându-mă că mă uit pe fereastră, și am plâns un pic. Din fericire n-a trecut nimeni. M-am dus la toaletă, mi-am dat cu apă pe față, apoi am coborât la mine și am încercat să mă cufund în muncă. Toți cei din secția noastră care se ocupau de Irlanda erau cuprinși de o agitație mută. Imediat ce am intrat, Chas Mount m-a pus să compilez trei memorandumuri pe aceeași problemă pe care le redactase de dimineață. Trebuiau contopite într-unul singur, iar sarcina dactilografierii lui îmi revenea tot mie. Chestiunea era că Helium dispăruse. Circula un zvon neconfirmat că fusese deconspirat și împușcat, dar noaptea trecută, târziu, am știut că nu era adevărat. Conform unei informări de la unul dintre ofițerii aflați la fața locului, în Belfast, Helium venise la o întâlnire stabilită în prealabil, dar nu stătuse decât două minute, suficient cât să-i declare controlorului său că vrea să renunțe, să plece, că se săturase până peste cap de ambele tabere. Înainte ca omul nostru să apuce să facă presiuni asupra lui sau să-i ofere ceva ca să-l amăgească, Helium se îndepărtase. Chas era convins că știe motivul. Memorandumurile sale nu erau decât versiuni ale unui protest vehement pe care urma să-l înainteze celor de la etajul cinci.

Când un agent sub acoperire nu mai era considerat util, se putea foarte bine trezi abandonat fără menajamente. În loc să aibă grijă de el așa cum îi promiseseră, să-i furnizeze o nouă identitate și un alt domiciliu pentru el și familia lui, precum și să-i asigure banii necesari, când și când serviciilor de securitate le convenea ca omul lor să fie omorât de inamic. Sau cel puțin să facă să pară așa. Mai sigur, mai curat, mai ieftin și, înainte de toate, mai puțin periculos. Sau cel puțin așa umbla vorba și, ce-i drept, n-ajuta prea mult la îndepărtarea acestor zvonuri nici cazul individului ăluia sub acoperire, Kenneth Lennon, care dăduse o declarație în fața Consiliului Național pentru Libertățile Civile. Se găsise prins la mijloc între Divizia Specială a Poliției din Ulster, în slujba căruia era, și Armata Republicană Irlandeză Provizorie, despre activitățile căreia dăduse informări. Aflase, spunea el, că Divizia Specială voia să-și încheie socotelile cu el și le vânduse un pont celor din IRA, care-i luaseră urma în Anglia. Iar dacă IRA nu punea mâna pe el, avea să se ocupe Divizia Specială. Le-a spus răspicat celor din Consiliu că nu mai avea mult de trăit. După două zile a fost găsit mort într-un șanț din Surrey, împușcat de trei ori în cap.

— Mi se rupe inima, mi-a zis Chas când i-am întins ciorna s-o citească. Băieții ăștia își riscă tot ce-au mai scump, noi îi lăsăm din mână și se află. Apoi ne mai mirăm de ce nu mai putem racola pe nimeni.

La prânz m-am dus la o cabină telefonică de pe Park Lane și l-am sunat pe Tom. Voiam să-l anunț că a doua zi aveam să-i fac o vizită. N-a răspuns, dar în momentul respectiv n-am dat atenție. Conveniserăm să ne auzim seara, la 7, ca să discutăm ce mai apăruse în presă. Puteam să-l informez atunci. N-aveam nici un chef să mănânc și nici nu-mi venea să mă întorc la serviciu, așa că m-am plimbat melancolică prin Hyde Park. Era luna martie, dar vremea părea tot de iarnă, iar narcisele nu răsăriseră încă. Arhitectura golașă a copacilor ieșea puternic în evidență pe cerul alburiu. M-am gândit la toate ocaziile când veneam aici cu Max și cum îl făcusem să mă sărute chiar lângă copacul acesta. Poate că Nutting avea dreptate și că mai mult cream probleme. M-am oprit sub un portal, am scos din geantă scrisoarea de la Tony, am citit-o încă o dată și am încercat să mă gândesc la ea, dar iarăși m-a bușit plânsul. Apoi m-am întors la birou.

Mi-am petrecut întreaga după-amiază dactilografiind o altă variantă a memorandumului lui Mount. În pauza de prânz se hotărâse să-și tempereze atacul. Știa probabil că cei de la etajul cinci nu prea erau încântați de criticile venite de jos și s-ar fi putut răzbuna pe el. Noua variantă conținea expresii

precum „dintr-o anumită perspectivă“ și „se poate afirma că… și, admițând acest lucru, sistemul a funcționat, servind intereselor noastre“. Versiunea finală elimina orice referință la Helium – sau la moartea oricărui alt agent sub acoperire –, mulțumindu-se să aducă argumente în favoarea ideii de a fi bine tratați și de a li se asigura noi identități solide când își încheiau misiunea pentru a putea astfel facilita recrutarea altora. Se făcuse aproape șase când am reușit să plec. Am luat liftul șubred până la parter și le-am zis seară bună tipilor ălora taciturni de la intrare, care consimțiseră în fine să nu-mi mai arunce priviri încruntate când treceam pe lângă postul lor.

Trebuia să dau de Tom, trebuia să mai citesc o dată scrisoarea de la Tony. Eram așa de zbuciumată, că nu mai puteam să gândesc limpede. Am ieșit din Leconfield House și eram gata s-o iau spre stația de metrou Green Park, când am zărit o siluetă pe trotuarul celălalt, stând în ușa unui club de noapte, cu gulerul de la palton ridicat și cu o pălărie cu boruri largi. Mi-am dat seama imediat cine e. M-am apropiat de bordură, am așteptat să se domolească puțin traficul, apoi am strigat peste stradă:

— Shirley, pe mine mă aștepți?

S-a repezit să traverseze.

— Stau aici de juma’ de oră. Ce tot ai făcut acolo, înăuntru? Nu, nu, nu tre’ să-mi spui.

M-a pupat pe amândoi obrajii – noul ei stil boem. Avea o pălărie maro, din fetru moale, și cordonul paltonului era bine strâns peste mijloc, scoțându-i în evidență talia de curând subțiată. Fața i se lungise, pătată grațios de pistrui și cu oase fine, cu scobituri delicate sub pomeți. Ce transformare! Privind-o acum, mi-am amintit izbucnirea mea de gelozie și, deși Tom mă convinsese de nevinovăția lui, am rămas un pic rezervată.

M-a apucat de braț și m-a tras după ea.

— Măcar acum s-au deschis cârciumile. Hai. Am atâtea să-ți spun.

Din Curzon Street am cotit pe o alee unde era un pub mic, cu un interior intim îmbrăcat în catifea și cu decorațiuni din alamă, în care altădată n-ar fi pus piciorul, declarându-l „fițos“.

După ce ne-am instalat cu două beri dinainte, mi-a zis:

— Întâi de toate trebuie să-mi cer scuze. N-am putut să stau de vorbă cu tine data trecută, la Pillars of Hercules. Simţeam nevoia să ies de-acolo. Nu făceam față la o discuție cu mai multă lume.

— Îmi pare foarte rău pentru tatăl tău.

Vocea i-a tremurat imperceptibil când a încercat să-și înăbușe emoția provocată de condoleanțele mele.

— A fost ceva groaznic pentru toată familia. Ne-a dărâmat de tot, să știi.

— Ce s-a-ntâmplat?

— A dat să traverseze strada, nu știu din ce motiv nu s-a asigurat ca lumea și l-a lovit o motocicletă. Chiar în fața magazinului. Singurul lucru bun e că ne-au spus că a murit pe loc, nu și-a dat seama de nimic.

Mi-am exprimat iarăși compasiunea, iar ea mi-a povestit cum maică-sa fusese lovită de catalepsie, cum familia – de obicei atât de unită – se dezintegrase când a trebuit să facă aranjamentele pentru înmormântare, cum tatăl ei nu lăsase un testament și nu se știa ce-o să se aleagă de magazin. Fratele ei, fotbalistul, voia să vândă afacerea familiei unui tovarăș de-al lui. Dar magazinul, condus acum de Shirley, se deschisese iarăși, maică-sa se dăduse jos din pat și începuse să vorbească. Shirley s-a dus la bar să mai aducă un rând și, când s-a întors, vocea îi devenise mai vioaie. Subiectul era închis.

— Am văzut chestia aia cu Tom Haley. Ce căcat. M-am gândit eu că are de-a face cu tine.

Nici măcar n-am dat din cap.

— Aș fi vrut să fiu implicată în treaba asta. Le-aș fi spus de la bun început ce idee proastă era.

Am ridicat din umeri și am luat o înghițitură de bere. Cred că m-am ascuns oarecum în spatele paharului, gândindu-mă la ce-aș putea să spun.

— E-n regulă. N-o să-mi bag nasul în treburile tale. Dar o să-ți zic ceva și nu vreau decât să reții, atât, nu trebuie să-mi răspunzi pe loc. Poate crezi c-o iau înainte, însă din câte-mi dau io seama după ce-am citit azi-dimineață toată beleaua asta, ai mari șanse să te dea afară. Dacă greșesc, cu atât mai bine, în mă-sa. Dar dacă am dreptate și ai nevoie de un sprijin, vino să lucrezi pentru mine. Sau *cu* mine. Să vezi și tu însoritul Ilford. O să ne distrăm. Pot să-ți dau de două ori mai mult decât câștigi acum. Nu trebuie decât să știi totul despre paturi. N-or merge prea bine afacerile-n vremurile astea, dar oamenii o să aibă întotdeauna nevoie de un loc unde să tragă un pui de somn.

Mi-am pus mâna peste a ei.

— Foarte drăguț din partea ta, Shirley. Dacă o să am nevoie, o să iau în considerare oferta ta.

— Să știi că n-o fac din milă. Dacă o să-nveți cum merge afacerea, o să-mi rămână mai mult timp pentru scris. Fii atentă aici. Mai multe edituri au licitat pentru romanul meu. Mi-au

plătit o avere, să mor io. Iar acum cineva a cumpărat drepturile de ecranizare. Julie Christie vrea să joace-n el.

— Shirley! Felicitări! Cum se cheamă?

— *Scaunul vrăjitoarei*[56].

A, da. O vrăjitoare, nevinovată dacă se îneca, vinovată dacă supraviețuia, apoi condamnată la ardere pe rug. O metaforă pentru destinul unei anumite tinere. I-am spus că aș fi cititorul ei ideal. Am discutat despre cartea ei, apoi despre următoarea, o poveste de dragoste plasată în secolul al XVIII-lea, dintre un aristocrat englez și o actriță de mahala care-i frânge inima. Apoi Shirley a zis:

— Deci chiar te vezi cu Tom. Extraordinar, dom'le! Norocoaso! Adică, și el e un norocos, vreau să zic! Io scriu literatură de-asta comercială, dar el e printre ăi mai buni! Mă bucur c-a luat premiul, deși nu prea știu ce să zic de romanul ăla mic al lui, în plus, e nasol ce-a pățit acu. Dar, Serena, io n-aș zice că e cineva pe lume care chiar să creadă că știa de unde veneau banii de subvenție.

— Mă bucur s-aud asta, i-am spus.

Stătusem tot timpul cu un ochi pe ceasul de deasupra barului, din spatele lui Shirley. Stabilisem cu Tom să ne auzim la șapte. Mai aveam cinci minute s-o-ntind și să găsesc o cabină telefonică, dar n-aveam energie s-o fac în mod elegant. Iar discuția despre paturi îmi reînnoise epuizarea.

— Trebuie s-o tai, am mormăit în berea mea.

— Mai întâi tre' să-ți spun teoria mea despre cum a ajuns toată chestia asta în ziare.

M-am ridicat și mi-am luat paltonul:

— Lasă că-mi spui altă dată.

— Și nici nu vrei să știi de ce m-au dat afară? Credeam că o să sari pe mine cu întrebările.

Se ridicase la rândul ei în picioare, blocându-mi drumul.

— Nu acum, Shirley. Trebuie să ajung la un telefon.

— Poate într-o zi o să-mi zici de ce i-au pus pe Străjeri pe urmele tale. Că io n-aveam de gând să-mi torn prietena. Mi-a fost rușine de mine că acceptasem schema lor. Dar nu de aia m-au pus pe liber. Au ei un mod al lor de a-ți transmite ce vor să-ți transmită. Să nu zici că-s paranoică. Școala greșită, universitatea greșită, accentul greșit, atitudinea greșită. Cu alte cuvinte, nepotrivire totală.

M-a tras spre ea, m-a îmbrățișat și m-a sărutat iarăși pe amândoi obrajii. Apoi mi-a vârât o carte de vizită în mână.

— Îți țin paturile calde. Să te gândești la ce ți-am zis. Să fii manager, să pui bazele unui lanț de magazine, să construiești un imperiu! Da' acu, hai, valea, iubire! Ia-o la

stânga când ieși și în capu' aleii o să dai de-o cabină telefonică. Transmite-i toate cele bune din partea mea!

Am ajuns la telefon cu cinci minute după ora stabilită. N-a răspuns nimeni. Am pus receptorul în furcă, am numărat până la treizeci și am încercat din nou. I-am telefonat de la stația de metrou Green Park și încă o dată din Camden. Când am ajuns acasă, m-am așezat pe pat, fără să-mi dau jos paltonul, și am citit iar scrisoarea de la Tony. Dacă n-aș fi avut grija lui Tom, aș fi putut desluși în ea începutul unei împăcări sufletești. Ușoara alinare a unei vechi triste ți. Am așteptat să se mai scurgă câteva minute până când mi s-a părut că venise timpul să mă duc iarăși la cabina telefonică de pe Camden Road. De patru ori am făcut drumul în seara aia. Ultima dată la 11.45, când am rugat-o pe centralistă să verifice dacă numărul nu era deranjat. După ce m-am întors în St Augustine's Road și mă pregătisem de culcare, a fost cât pe ce să mă îmbrac și să ies să mai fac o ultimă tentativă. În loc de asta, am stat întinsă-n pat, în întuneric, invocând toate explicațiile inofensive în speranța că o să-mi abat mintea de la cele la care nu îndrăzneam să mă gândesc. Luam în calcul să plec la Brighton. Oare nu exista un personal de dimineață, din acelea care strângeau și laptele de la fermieri? Dar oare mai exista așa ceva și nu cumva ele soseau de fapt la primele ore ale zilei în Londra, nu plecau de-aici spre alte orașe? Apoi m-am străduit să nu mă gândesc la cele mai rele posibilități aplicând distribuția statistică Poisson. Cu cât se înmulțeau situațiile în care nu răspundea la telefon, cu atât era mai puțin probabil să răspundă următoarea dată. Dar evident că factorul uman făcea absurdă o asemenea estimare, de vreme ce odată și-odată trebuia să vină acasă – moment în care oboseala acumulată din noaptea precedentă m-a biruit și n-am mai știut de mine până când a sunat ceasul, la 6.45.

A doua zi de dimineață ajunsesem deja la stația de metrou Camden când mi-am dat seama că plecasem fără cheile de la apartamentul lui Tom. Așa că am încercat iarăși la el din stație, lăsând telefonul să sune peste un minut, în eventualitatea în care nu se trezise încă, apoi m-am întors deprimată în St Augustine's Road. Bine măcar că n-aveam bagaj. Dar ce rost avea să plec în misiune la Brighton dacă el nu era acolo? Știam că n-aveam de ales. Trebuia să văd cu ochii mei. Dacă nu-l găseam acolo, căutarea avea să înceapă din punctul acela, din apartamentul lui. Am dat de chei într-o geantă și am pornit iarăși la drum.

O jumătate de oră mai târziu traversam Victoria Station, croindu-mi drum prin șuvoiul de navetiști ce se revărsa din trenurile care soseau din suburbiile de la sudul capitalei. Am

aruncat o privire în dreapta mea tocmai când mulțimea se rărise o clipă și atunci am văzut ceva absurd. Pentru o secundă mi s-a părut că îmi zărisem propriul chip, apoi breșa din mulțime s-a închis la loc și imaginea a dispărut. M-am repezit spre dreapta, mi-am făcut loc prin înghesuială, m-am eliberat din aglomerație și am alergat ultimii metri până la chioșcul de ziare deschis al companiei W.H. Smith. Și iată-mă acolo, pe standul de ziare. În *Daily Express* eram. Braț la braț cu Tom, cu capetele înclinate drăgăstos unul spre celălalt, îndreptându-ne spre obiectivul aparatului de fotografiat, cu restaurantul Wheeler's neclar în spatele nostru. Deasupra fotografiei, literele mari păreau că țipă: SPIONUL SEXY AL LUI HALEY. Am înșfăcat un exemplar, l-am împăturit și m-am așezat la coadă să-l cumpăr. Nu voiam să mă vadă cineva alături de propria mea fotografie, așa că m-am dus într-o toaletă publică, m-am închis într-o cabină și am stat acolo suficient de mult timp cât să pierd trenul. În paginile din interior erau încă două fotografii. Una ne înfățișa pe mine și pe Tom ieșind din casă, din „cuibușorul de nebunii", în alta apăream sărutându-ne pe faleză.

În ciuda tonului gâfâind de încântat și ultragiat ce era, nu prea găseai vreo afirmație din articol care să nu fi conținut un element de adevăr. Eram prezentată drept un „agent sub acoperire", lucrând în MI5, absolventă de Cambridge, „specialistă" în matematică, locuind la Londra, având sarcina de a stabili și menține legătura cu Tom Haley pentru a înlesni acordarea unei subvenții generoase. Traseul banilor era descris vag, dar corect, făcându-se mențiune atât la Freedom International, cât și la Word Unpenned. Declarația lui Tom potrivit căreia nu stabilise niciodată vreun contact cu un reprezentant al serviciilor de informații era dată cu litere îngroșate. Un purtător de cuvânt al ministrului de Interne, Roy Jenkins, a comunicat presei că se manifestă o „adâncă preocupare" pentru întreaga chestiune și că autoritățile competente fuseseră convocate la o ședință în cursul zilei de astăzi. În numele opoziției, Edward Heath însuși a afirmat că, dacă era reală, afacerea demonstra că guvernul „se afla deja în derivă". Dar poate cel mai semnificativ era faptul că Tom declarase unui reporter că „nu avea de făcut nici un comentariu referitor la această situație".

Asta va fi fost ieri. După care mai mult ca sigur că se ascunsese ca să nu mai fie găsit. Cum altfel s-ar fi putut explica tăcerea lui? Am ieșit din cabină, am aruncat ziarul la gunoi și abia am prins următorul tren. Toate drumurile pe care le făcusem la Brighton în ultima vreme fuseseră vineri seara, pe întuneric. De când mă dusesem prima oară la universitate,

în hainele mele cele mai bune, nu mai traversasem Sussex Weald în plină zi. Mă uitam la câmpia care-mi defila dinaintea ochilor, la farmecul gardurilor vii și al copacilor golași ce începeau să înfrunzească odată cu primele semne ale primăverii, și m-a încercat iarăși sentimentul acela de melancolie și frustrare la gândul că trăiam o viață greșită. Nu eu îmi alesesem drumul. Totul ținuse de voia sorții. Dacă nu l-aș fi cunoscut pe Jeremy – și, în consecință, nici pe Tony –, nu m-aș găsi acum în porcăria asta, îndreptându-mă în viteză spre un dezastru de o amploare pe care nici nu îndrăzneam să mi-o imaginez. Singura mea consolare era mesajul de adio de la Tony. În ciuda încărcăturii sale de durere și tristețe, chestiunea își aflase deznodământul și rămăsesem în fine cu un suvenir. Weekendurile acelea estivale nu erau o fantezie intimă, fuseseră trăite împreună. Însemnaseră la fel de mult pentru el cât însemnaseră pentru mine. Poate chiar mai mult când își trăia ultimele zile. Aveam dovada a ceea ce fusese între noi, oferisem o umbră de alinare.

N-avusesem nici un moment intenția să îndeplinesc ordinele pe care mi le dăduseră Nutting și Tapp. Privilegiul de a pune capăt legăturii noastre îi aparținea exclusiv lui Tom. Titlurile de astăzi însemnau că stagiul meu în cadrul Serviciului se încheiase. Nici nu se mai punea problema să dau sau nu ascultare ordinelor. Totodată, titlurile însemnau că Tom nu mai avea altă opțiune decât să se descotorosească de mine. Aproape că speram să nu-l găsesc acasă și să fiu cruțată de înfruntarea finală. Dar atunci o să mă chinuiesc cumplit, o să fie ceva de nesuportat. Și tot așa am măcinat în minte dilema mea și fărâma mea de consolare, năucă de-a binelea, până când trenul s-a oprit cu o smucitură în caverna cu grinzi de oțel a gării din Brighton.

Pe când urcam dealul din spatele gării, mi s-a părut că țipetele și tânguirile pescărușilor aveau o notă accentuat descendentă, o cadență finală mult mai pronunțată ca de obicei, precum previzibilele note ultime ale unui imn. Aerul, în care se amestecau mirosul de sare, de gaze de eșapament și de mâncare prăjită, mi-a stârnit nostalgia după weekendurile lipsite de griji. Puțin probabil că aveam să mă mai întorc vreodată aici. Mi-am încetinit pașii când am cotit pe Clifton Street, așteptându-mă să dau cu ochii de reporteri adunați în fața casei unde locuia Tom. Dar trotuarele erau pustii. Am intrat și am început să urc scările spre apartamentul de la mansardă. Am lăsat în urmă acordurile muzicii pop și mirosul de mic dejun englezesc ce răzbăteau de la etajul doi. Ajunsă în fața ușii lui, am șovăit, am ciocănit candid și viguros ca să alung demonii, am așteptat, am bâjbâit cu cheia, răsucind-o

mai întâi în direcția greșită, am înjurat în șoaptă, apoi am deschis larg ușa.

Primul lucru pe care l-am zărit au fost încălțările lui, ghetele lui maro, scâlciate, cu boturile întoarse un pic înăuntru, o frunză încă prinsă de un toc într-o parte și cu șireturile atârnând. Stăteau cuminți sub masa din bucătărie. Altminteri, încăperea era neobișnuit de ordonată. Toate tigăile și vasele fuseseră puse la loc în dulapuri, cărțile erau aranjate frumos în teancuri. M-am dus în baie, distingând scârțâitul familiar al dușumelei, ca un vechi cântec din alte vremuri. Micul meu inventar de scene de sinucidere pe care le văzusem la cinema includea un cadavru prăbușit cu luare-aminte peste cadă, cu un prosop însângerat înfășurat pe după gât. Din fericire, ușa era deschisă, așa că n-a mai fost nevoie să intru ca să-mi dau seama că nu se afla acolo. Și cu asta mai rămânea doar dormitorul.

Ușa era închisă. Am ciocănit din nou, prostește, și am așteptat o clipă deoarece mi s-a părut că deslușesc o voce. Apoi am auzit-o iarăși. Venea din stradă sau de la un radio deschis într-unul din apartamentele de jos. Am auzit și pulsul care îmi bătea în urechi. Am răsucit clanța și am deschis ușa, rămânând însă pe loc, prea înspăimântată ca să intru în cameră. Am văzut patul, tot patul, care era făcut, și cuvertura cu motive indiene bine întinsă. De obicei zăcea într-un talmeș-balmeș pe podea. Încăperea era prea mică să te poți ascunde pe undeva.

Simțeam că mi se face rău și mi-era sete, așa că m-am întors în bucătărie să beau un pahar cu apă. Abia în momentul când m-am îndepărtat de chiuvetă am văzut ce se afla pe masa din bucătărie. Probabil că ghetele îmi distrăseseră atenția. Era un pachet învelit în hârtie maro și legat cu sfoară, iar deasupra lui trona un plic alb, care-mi era adresat, cu scrisul lui. Am băut mai întâi apa, apoi m-am așezat la masă, am deschis plicul și am început să citesc cea de-a doua scrisoare pe care o primisem în tot atâtea zile.

22

Dragă Serena,

S-ar putea să citești aceste rânduri în trenul de întoarcere la Londra, dar am o bănuială că de fapt stai la masă în bucătărie. Dacă așa e, trebuie să-mi cer scuze pentru cum arată locuința. Când m-am apucat să arunc gunoiul și să frec

podelele, am încercat să mă conving că făceam toate astea pentru tine – începând de săptămâna trecută, apartamentul e închiriat pe numele tău și poate fi folosit. Dar acum, când am terminat, mă uit în jur și mă întreb dacă n-o să ți se pară steril sau cel puțin nefamiliar, despuiat de traiul nostru împreună, toate clipele frumoase șterse acum cu buretele. Nu ți-e dor de cutiile cu sticle goale de Chablis și de maldărele de ziare pe care le citeam amândoi în pat? De fapt, cred că-mi făceam curățenie în viață. M-am hotărât să pun capăt acestui episod din existența mea și întotdeauna curățenia aduce cu sine, într-o anumită măsură, uitarea. Consider-o o formă de protecție. În plus, trebuia să termin cu tot ce-a fost înainte să-ți pot scrie această scrisoare și poate că (să îndrăznesc oare să-ți spun asta?), odată cu tot șmotrul ăsta, te îndepărtam și pe tine, pe tine așa cum erai.

Îmi cer scuze și pentru că n-am răspuns la telefon. Am încercat să-i evit pe ziariști și să te evit și pe tine pentru că nu mi se părea momentul potrivit să vorbim. Cred că de-acum te cunosc destul de bine și sunt convins că mâine o să vii aici. Ți-am strâns toate lucrurile la un loc și le-am pus jos în șifonier. Nu vreau să-ți spun ce-a fost în sufletul meu când ți-am împăturit hainele, dar am prelungit cât am putut clipa, așa cum faci când te uiți la fotografiile dintr-un album vechi. Mi te aminteam în atâtea și-atâtea costumații. La fundul șifonierului, făcută ghem, am dat peste jacheta neagră, de piele întoarsă, pe care ai purtat-o în seara aia, la Wheeler's, când ai încercat să-mi explici problema lui Monty Hall. Înainte s-o împăturesc, am închis-o la toți nasturii, cu sentimentul că pun ceva sub cheie. Încă nu pricep cum stă treaba cu calculul probabilităților. La fel, sub pat ai să găsești fusta aia scurtă portocalie, plisată, pe care ai purtat-o la întâlnirea noastră de la National Portrait Gallery, fusta de la care a pornit totul, în ce mă privește. N-am mai împăturit în viața mea o fustă plisată. Și pot să-ți spun că nu mi-a fost ușor.

Scriind „împăturit" mi-am amintit că s-ar putea să bagi scrisoarea la loc în plic înainte să termin, cuprinsă de tristețe, de mânie sau de vinovăție. Te rog să n-o faci. Asta nu se vrea o lungă acuzație și îți promit că o să se încheie cu bine, cel puțin în anumite privințe. Rămâi cu mine. Am lăsat căldura deschisă ca să te fac să stai aici. Dacă te simți obosită, patul e al tău, așternuturile sunt curate, toate urmele fostelor noastre identități sunt acum îndepărtate grație spălătoriei de vizavi de gară. Nu era o spălătorie din alea automate, iar doamna de-acolo a acceptat, pentru o liră în plus, să le și calce. Așternuturi călcate, privilegiul neglorificat al copilăriei. Dar ele mă duc cu gândul și la pagina albă, goală. Pagina albă nescrisă, care se

întinde senzual dinaintea ochilor. Și pagina aia se lățea la nesfârșit în mintea mea înainte de Crăciun, când eram convins că n-aveam să mai scriu literatură în veci. Ți-am povestit despre blocajul în care mă găseam după ce am mers împreună să-i ducem *Șesurile* lui Tom Maschler. Ai fost drăguță și m-ai încurajat (zadarnic), deși acum știu că aveai motive profesionale întemeiate. Mai toată luna decembrie am stat și m-am uitat la pagina aia goală. Mă gândeam că eram pe cale să mă îndrăgostesc, dar nu-mi venea nimic relevant în minte. Apoi a survenit ceva extraordinar. Cineva mi-a făcut o vizită.

S-a întâmplat după Crăciun, când am dus-o pe soră-mea la căminul ei din Bristol. Izbucnirile emoționale ale Laurei mă secătuiseră și nu mă încânta perspectiva lungului drum de întoarcere la Sevenoaks. Cred că eram un pic mai moale decât de obicei. Așa că în clipa în care un străin s-a apropiat de mine, chiar când eram pe punctul să mă urc în mașină, m-a prins cu garda jos. Nu l-am luat automat drept un cerșetor sau un escroc. Îmi știa numele și mi-a zis că are ceva important să-mi spună despre tine. Cum părea inofensiv și mă făcuse curios, l-am lăsat să mă invite la o cafea. De-acum îți vei fi dat seama că era vorba de Max Greatorex. Probabil că mă urmărise tot drumul din Kent și poate chiar de mai devreme, de la Brighton. Nu l-am întrebat. Trebuie să recunosc că te-am mințit în privința acțiunilor mele. N-am rămas în Bristol ca să am grijă de Laura. L-am ascultat pe colegul tău vreo două ore în după-amiaza aia, apoi două nopți am stat la un hotel.

Așa că ne-am așezat într-un local întunecos, în care mirosea urât, o relicvă a anilor ’50 cu faianță pe pereți ca un closet public, unde am băut cea mai proastă cafea din viața mea. Sunt convins că Greatorex mi-a spus doar o părticică din toată povestea. A început prin a mă pune la curent pentru cine lucrați tu și cu el. Când i-am cerut dovezi, mi-a arătat varii documente interne, unele în care apăreai menționată, altele erau niște notițe de-ale tale pe hârtie cu antet, iar vreo două conțineau și fotografiile tale. Mi-a zis că riscase enorm extrăgând toate documentele astea de la birou. Apoi mi-a descris întreaga operațiune Sweet Tooth, deși nu mi-a divulgat numele celorlalți scriitori implicați. Includerea unui romancier în plan fusese, m-a înștiințat el, un capriciu ulterior. Mi-a mărturisit că era pasionat de literatură, că îmi citise povestirile și îi plăceau foarte mult și că obiecțiile lui de principiu față de proiectul respectiv deveniseră și mai puternice când aflase că figuram pe listă. Mi-a spus cât de tare se temea că, în eventualitatea în care s-ar fi aflat vreodată public că eram finanțat de un serviciu de spionaj, n-aș fi putut trăi cu rușinea

aia. N-aveam de unde să știu la momentul respectiv, dar motivele invocate nu erau deloc cele reale.

Apoi mi-a povestit despre tine. Pentru că erai pe cât de frumoasă, pe atât de inteligentă – de fapt el folosise cuvântul „abilă“ –, te considerau persoana ideală care să vină la Brighton și să mă racoleze. Nu-i stătea în fire să folosească expresii vulgare ca „momeală sexuală“, dar asta a fost ce mi-au auzit urechile. M-am enervat și o clipă era să cedez și eu impulsului de a-l omorî pe mesagerul care aduce vești proaste și mai că nu i-am tras un pumn în față. Dar trebuie să recunosc c-a avut grijă să nu lase impresia că îi face plăcere s-o spună. Din glas îi răzbătea tristețea. Mi-a dat de înțeles delicat că i-ar fi convenit mult mai mult să se bucure de scurta vacanță decât să discute relațiile mele sordide. Își risca viitorul, slujba, poate chiar libertatea prin această încălcare a protocoalelor de securitate. Dar iubea sinceritatea, literatura și probitatea morală. Cel puțin așa a zis.

Mi-a descris acoperirea ta, Fundația, a menționat sumele exacte și tot restul – în parte, cred eu, pentru a-și întări spusele. Deja toate îndoielile mi se risipiseră. Eram așa de încordat, de enervat și de agitat, încât a trebuit să ies la aer. Vreo câteva minute m-am plimbat în sus și-n jos pe stradă. Eram mai mult decât furios. O ură neagră mă luase în stăpânire – mă uram pe mine însumi, te uram pe tine, îl uram pe Greatorex, uram bombardamentul ce devastase Bristolul în timpul războiului și ororile ieftine pe care dezvoltatorii imobiliari postbelici le ridicaseră pe locurile unde căzuseră proiectilele. Mă întrebam dacă existase măcar o singură zi când nu-mi spuseseși o minciună fățișă sau una subînțeleasă. În clipa aceea m-am sprijinit în pragul unei prăvălii cu obloanele trase și m-am forțat fără succes să vomit. Să scap de gustul tău, să mi-l scot afară din stomac. Apoi m-am întors la Kwik-Snax pentru încă o porție.

Mă mai calmasem când m-am așezat pe scaun și am fost în stare să mă uit mai bine la informatorul meu. Deși era de aceeași vârstă cu mine, avea un aer sigur de sine, patrician, o alură de funcționar public rafinat. Poate că mă trata de sus. Nici că-mi păsa. Arăta ca un extraterestru cu urechile lui fixate pe dâmburile alea de carne sau de os. Văzându-l cât e de jigărit, cu gâtul ăla subțire și gulerul cu o măsură mai mare, m-a surprins să aud că fuseseși îndrăgostită de el până la obsesie, până într-acolo încât logodnica îl părăsise. Nu mi-ar fi dat niciodată prin cap că e genul tău. L-am întrebat dacă supărarea îl împinsese să vină și să-mi povestească toate astea. A negat. Căsătoria ar fi fost un dezastru, așa că într-un fel îți purta recunoștință.

Ne-am întors iarăși la Operațiunea Sweet Tooth. Mi-a spus că nu era deloc neobișnuit ca serviciile de informații să se ocupe de promovarea culturală și să cultive tipul potrivit de intelectuali. Rușii procedau așa, prin urmare de ce n-am face-o și noi? Era partea *soft* a Războiului Rece. I-am spus ce ți-am spus și ție sâmbătă. De ce să nu dai banii de finanțare în mod deschis, printr-un minister sau altul? De ce să instrumentezi o operațiune secretă? Greatorex a oftat și a dat din cap, uitându-se la mine cu milă. Trebuie să înțeleg, mi-a spus el, că orice instituție, orice organizație devine până la urmă un dominion– autonom, competitiv, condus de o logică proprie, axat pe ideea de a supraviețui și de a-și extinde teritoriul. Era ceva la fel de inexorabil și de orb ca un proces chimic. MI6 câștigase controlul asupra unei secții secrete din cadrul Ministerului de Externe, iar MI5 râvnea și el la un proiect al său. Ambele servicii voiau să-i impresioneze pe americani, să impresioneze CIA – care de-a lungul timpului finanțase cultura în Europa mai mult decât o să ne dăm seama vreodată.

M-a condus înapoi la mașină și de-acum începuse să plouă torențial. Ne-am luat rămas-bun pe fugă. Înainte să ne strângem mâinile mi-a dat numărul lui de telefon. Mi-a spus că îi pare rău să fie purtătorul unor asemenea vești. Trădarea era o chestiune josnică și nimeni n-ar trebui să aibă de-a face cu ea. Spera că o să mă descurc. După ce-a plecat, am rămas acolo, în mașină, cu cheia de contact atârnându-mi între degete. Afară turna de parcă era sfârșitul lumii. După tot ce aflasem nu mi se părea că sunt în stare să fac față drumului, să dau ochii cu părinții mei sau să mă întorc în Clifton Street. Nici nu se mai punea problema să-mi petrec Anul Nou cu tine. Nu mă vedeam capabil să fac altceva decât să stau acolo și să mă uit cum ploaia spăla strada aia murdară. După vreo oră m-am dus până la un oficiu poștal și ți-am trimis o telegramă, apoi am găsit un hotel, unul ca lumea. M-am gândit să-mi cheltui ultimii bani proveniți pe căi suspecte făcându-mi un lux. Cum mă găseam într-o dispoziție în care îmi venea să-mi plâng de milă, am comandat o sticlă de scotch în cameră. Un deget de băutură și o cantitate egală de apă au fost de-ajuns cât să mă convingă că n-aveam nici un chef să mă îmbăt, nu la 5 după-amiaza. Dar nici să fiu treaz nu voiam. Nu-mi mai doream nimic, nici măcar uitarea.

Însă în afară de existență și de uitare, nu-ți mai e hărăzit și un al treilea loc. Așa că m-am întins în patul cu așternuturi de mătase și m-am gândit la tine, am derulat în minte scenele care ar fi avut darul să mă facă să mă simt și mai mizerabil. Primul nostru futai, atât de sincer și de stângaci, al doilea, cu adevărat magnific, toate poeziile alea, frapierele cu gheață, poveștile,

politica, serile de vineri când ne reuneam, distracțiile, băile făcute împreună, dormitul împreună, toate săruturile și mângâierile și limbile noastre atingându-se – cât de perfect știai să lași impresia că nu ești mai mult decât ceea ce păreai că ești, că nu ești altcineva decât tu însăți. Plin de amărăciune, ți-am dorit, sardonic, să ai parte de-o avansare fulminantă. Apoi mi-am dorit și mai mult. Trebuie să-ți mărturisesc că în ora aia, dacă gâtul tău alb s-ar fi odihnit pe genunchii mei și cineva mi-ar fi pus în mână un cuțit, aș fi dus fapta la îndeplinire fără să stau pe gânduri. Spre deosebire de mine, Othello nu voia să verse sânge. Era un tip slab.

Nu pleca acum, Serena. Citește mai departe. Pornirea asta nu mă ține mult. E drept că te uram și mi-era scârbă de mine că eram așa un fraier, fraierul atât de vanitos încât să se convingă singur că i se cuveneau bani gârlă, așa cum i se cuvenea și femeia frumoasă cu care se plimba la braț pe faleza Brightonului. Și Premiul Austen – cât de puțin surprins am fost să intru în posesia lui, de vreme ce îl consideram legitim.

Da, m-am tolănit pe patul mare cu baldachin, pe cuvertura de mătase cu scene de vânătoare medievale, și m-am lăsat purtat de toată durerea și de toată batjocura pe care memoria le poate scoate la suprafață din desișurile ei. Lungile noastre cine la Wheeler's, paharele ciocnite, discuțiile despre literatură, copilărie, probabilitate – închegate toate într-o singură carcasă de carne, răsucindu-se încet ca o frigare pe cinste. Mă gândeam la clipele acelea de dinainte de Crăciun. Oare nu lăsaserăm să se strecoare în vorbele noastre primele aluzii la un viitor pe care să ni-l petrecem împreună? Dar ce viitor să ne aștepte când tu nu-mi spuseseși cine ești de fapt? Cu siguranță că nu aveai de gând să-mi ascunzi asta pentru tot restul vieții. Scotch-ul pe care l-am băut la 8 a avut un gust mai bun decât cel de la 5. Am băut și un al treilea, de data asta fără apă, apoi am sunat să mi se aducă o sticlă de Bordeaux și un sendviș cu șuncă. În cele patruzeci de minute cât a durat până să vină room service-ul, i-am dat înainte cu scotch-ul. Dar nu m-am apucat să fac scandal, n-am spart nimic prin cameră, n-am scos răcnete animalice și nu te-am blestemat. În schimb, ți-am scris o scrisoare fioroasă pe hârtia cu antet a hotelului, am dibuit un timbru, am pus adresa pe plic și plicul în buzunarul paltonului. Am mai băut un pahar de vin, am mai comandat un sendviș, n-am mai putut lega nici un gând coerent și la ora 10 dormeam ca un prunc.

M-am trezit după câteva ore în beznă totală – camera avea draperii groase la ferestre – și am experimentat unul dintre momentele alea de amnezie netulburată, dar totală. Simțeam că zac într-un pat confortabil, însă cine și unde eram,

nu reușeam să-mi dau seama. N-a durat mai mult de câteva secunde acest episod de existență pură, echivalentul mental al paginii goale. Inevitabil, narațiunea s-a insinuat la locul ei, detaliile cele mai recente ivindu-se primele – camera, hotelul, orașul, Greatorex, tu; au urmat informațiile de bază – numele meu, situația mea generală. Și abia atunci, când m-am ridicat în capul oaselor și am bâjbâit după întrerupătorul de la capul patului, am văzut întreaga afacere Sweet Tooth în termeni fundamental diferiți. Nu era, sau nu era doar, o trădare nefastă și un dezastru personal. Mă lăsasem prea ultragiat de tot ce se întâmplase ca s-o percep așa cum era – o oportunitate, un dar. Eram un romancier care nu reușea să scrie un roman, iar acum norocul îmi aruncase în drum un os bun de ros, planul unei povești bine-venite. Aveam o spioană în pat, capul i se odihnea pe perna mea, buzele îi erau lipite de urechea mea. Își disimula intențiile reale și, lucru esențial, nu știa că eu știu. Dar n-aveam să-i spun asta. Așa că nu te voi pune în fața adevărului, nu voi profera acuzații, nu va avea loc o ceartă definitivă și nici nu ne vom despărți, nu încă. În loc de toate astea – tăcere, discreție, răbdare, supraveghere și scris. Evenimentele vor hotărî intriga romanului. Personajele erau gata create. N-aveam să inventez nimic, doar să înregistrez totul. O să te urmăresc la lucru. Și eu puteam să fiu spion.

Ședeam acolo, pe pat, cu gura deschisă, holbându-mă în întuneric ca un om care vede fantoma tatălui său întrupându-se din perete. Întrezărisem romanul pe care aveam să-l scriu. Întrezărisem totodată și pericolele. Aveam să continui să primesc banii pe deplin conștient de sursa lor. Greatorex știa că știam. Asta mă făcea vulnerabil și îi conferea un ascendent asupra mea. Era oare acest roman plănuit dintr-un spirit de răzbunare? Ei bine, nu, dar mi-ai redat libertatea. Tu nu m-ai întrebat dacă vreau să fac parte din Operațiunea Sweet Tooth, eu n-o să te întreb dacă vrei să figurezi în povestea mea. Ian Hamilton mi-a povestit o dată despre un prieten scriitor care inclusese într-un roman detalii intime din căsnicia sa. Soția lui fusese indignată la culme să-și vadă viața sexuală și discuțiile de alcov reproduse până în cele mai mici detalii în carte. A divorțat neîntârziat, ceea ce el avea să regrete pe veci, nu în ultimul rând pentru că era extrem de bogată. Eu n-aveam problema asta. Puteam să fac cum doream. Dar n-avea rost să mai stau mult aici așa, cu gura căscată. M-am îmbrăcat în grabă, mi-am scos carnețelul și în două ore l-am umplut. N-am avut altceva de făcut decât să spun povestea așa cum asistasem la desfășurarea ei, din clipa în care ai intrat în biroul meu de la universitate până la rendez-vous-ul meu cu Greatorex și după aia.

A doua zi de dimineață, plin de entuziasm, am ieșit înainte de micul dejun și am cumpărat două caiete mari de la un chioșc de ziare. M-a servit un vânzător amabil. Mi-am zis că, una peste alta, Bristolul era un loc decent. M-am întors în cameră, am comandat cafea și m-am pus pe treabă, făcând însemnări, schițând succesiunea faptelor, încercându-mi mâna cu un paragraf-două să văd cum merge. Am scris aproape jumătate din capitolul inițial. Pe la 3 după-amiază m-a cuprins încet-încet o senzație de neliniște. Două ore mai târziu, după ce-am citit de la cap la coadă ce scrisesem, am trântit stiloul cu un strigăt de furie și am țâșnit în picioare, răsturnând scaunul. Pula mea! Era tern, lipsit de viață. Scrisesem patruzeci de pagini fluierând. Nu întâmpinasem nici o rezistență, nici o dificultate, nici un hop, nu lăsa loc de nici o surpriză, de nimic amuzant ori straniu. Nimic nu zbârnâia, nimic nu se punea în mișcare. În schimb, tot ce văzusem, tot ce auzisem, tot ce spusesem și tot ce făcusem se înșira acolo ca mărgelele pe ață. Numai și numai platitudini, lucruri de suprafață. Conceptul însuși ascundea un defect, și până și termenul ăsta e un eufemism. Pur și simplu nu trezea nici cel mai mic interes.

Stricam un dar prețios și eram scârbit de mine însumi. Am ieșit să fac o plimbare prin oraș în întunericul care se lăsase deja și m-am întrebat dacă n-ar trebui totuși să-ți trimit scrisoarea aia. Problema, mi-am zis în cele din urmă, eram chiar eu. În mod inconștient, luasem chipul unui erou tipic de roman englezesc umoristic – împiedicat și aproape inteligent, molâu, onest, pierzându-se în explicații, imperios de neamuzant. *Stăteam și-mi vedeam de ale mele, gândindu-mă la poezia din secolul al XVI-lea, când, să vezi și să nu crezi, în biroul meu intră o fată frumoasă și-mi oferă pe tavă o pensie*. Ce protejam eu cu spoiala asta de farsă? Toată suferința, bănuiesc, punctul sensibil pe care nu-l atinsesem încă.

Pașii m-au dus până la podul suspendat din Clifton, unde – din câte se spune – ai câteodată ocazia să vezi câte un viitor sinucigaș dând târcoale locului, plănuind căderea în gol. Am luat-o pe pod și m-am oprit la jumătate să mă uit în hăul defileului care se căsca dedesubt. M-am întors iarăși cu gândul la momentul când făcurerăm dragoste, a doua oară, în dimineața următoare cinei noastre la White Tower. Îți amintești? Eu m-am tolănit pe perne – ce desfătare – și tu te-ai legănat deasupra mea. Un dans mirific. Atunci n-am citit pe chipul tău decât plăcere și semnele unei reale afecțiuni. Acum, că știu ce știai tu atunci, ce trebuia să ascunzi, am încercat să mă pun în pielea ta, să fiu în două locuri în același timp, să iubesc și să… *dau raportul*. Cum să fac să mă strecor și eu în poveste și să raportez? Și atunci mi-am dat seama. Răspunsul

mi s-a arătat clar ca lumina zilei. Nu eu trebuia să spun povestea asta. Tu trebuia. Misiunea ta va fi să-mi raportezi mie. Trebuia să ies din pielea mea și să mă pun într-a ta. Trebuia să mă transform, să mă travestesc, să mă vâr în fustele tale și în pantofii tăi, în chiloții tăi, să împrumut geanta ta albă de lac. Și s-o pun pe umărul meu. Apoi să încep să vorbesc ca tine. Te cunoșteam oare îndeajuns de bine? Cu siguranță că nu. Eram un ventriloc suficient de bun? Nu exista decât un singur mod de-a afla. Trebuia să m-apuc de scris. Am scos din buzunar scrisoarea către tine, am rupt-o și am lăsat bucățelele să cadă în abisul întunecat al defileului Avonului. Apoi am părăsit în grabă podul, am găsit în cele din urmă un taxi și mi-am petrecut noaptea de revelion și o bună parte din ziua următoare umplând încă un caiet și încercându-ți vocea. Apoi, spre seară, am predat camera, m-am urcat în mașină și m-am întors acasă la părinții mei, care nu știau ce se întâmplase cu mine.

Îți mai aduci aminte prima noastră întâlnire după Crăciun? Era 3 sau 4 ianuarie, încă una dintre serile noastre de vineri. Poate ai remarcat că am ținut să te-aștept la tren. E posibil să-ți fi dat prin minte că era ceva neobișnuit. Sunt un actor lamentabil și mi-era teamă că n-o să reușesc în veci să mă comport firesc în compania ta, că o să mă citești imediat. Că o să-ți dai imediat seama că știu. Îmi era mai ușor să te întâmpin pe un peron plin de lume decât în tăcerea apartamentului meu. Dar, când a sosit trenul și am văzut vagonul în care erai trecând prin dreptul meu, când te-ai întins așa de drăguț ca să-ți iei geanta de deasupra și, după câteva secunde, când ne-am strâns în brațe așa de tare, mi-ai stârnit o dorință atât de intensă, că n-a mai trebuit să mă prefac nici măcar un pic. Ne-am sărutat și atunci am știut că o să fie simplu. Puteam să te doresc în continuare și să te țin sub observație. Cele două nu se excludeau reciproc. De fapt, chiar se hrăneau una pe cealaltă. După o oră, când am făcut dragoste, ai fost așa de dulce și de inventiv de posesivă, chiar dacă nu renunțai la prefăcătorie – ca s-o spun în termenii cei mai simpli: asta m-a dat gata. Mai că n-am leșinat. Așa că am adoptat ceea ce așa de drăgălaș ai numit „stilul de purceluș în troacă“. Și cât îmi sporea plăcerea să știu că mă puteam retrage imediat la mașină să descriu momentul din punctul tău de vedere. Din punctul tău de vedere duplicitar, care va trebui să conțină percepția ta, versiunea ta despre mine, iubit și subiect al Operațiunii Sweet Tooth. Îmi revenea sarcina de a mă reconstrui prin prisma conștiinței tale. Dacă mă prezentam într-o lumină favorabilă, asta se datora chestiilor ălora drăguțe pe care le spuseseși despre mine. Grație acestei subtilități

recurente, misiunea mea era și mai interesantă decât a ta. Stăpânii tăi nu-ți pretindeau să investighezi modul în care tu însăți apăreai în ochii mei. Învățam să fac ceea ce făceai tu, apoi îi conferem un plus de rafinament adăugând încă un fald acelui material al înșelătoriei. Și nici nu știi ce mult a început să-mi placă.

Apoi, câteva ore mai târziu, pe plajă la Brighton – mai precis la Hove, care însă nu sună atât de romantic, în ciuda rimei imperfecte cu *„love“*. Era abia a doua oară în relația noastră când stăteam lungit pe spate, simțind la noadă răceala pietrișului umed. Dacă un polițist s-ar fi nimerit să treacă în clipa aia pe faleză, ne-ar fi amendat pentru comportament indecent în spațiul public. Și cum i-am fi explicat noi atunci acele lumi paralele pe care le angrenaserăm să se rotească în jurul nostru? Pe-o orbită se învârtea înșelăciunea noastră reciprocă, o noutate în cazul meu, pentru tine ceva obișnuit, posibil ceva care crea dependență, probabil ceva care avea să se dovedească fatal. Pe alta, afecțiunea noastră, care răzbea dincolo de extaz pentru a se împlini în dragoste. Am ajuns în fine la zenitul glorios al relației noastre și ne-am declarat unul altuia „Te iubesc“ chiar dacă amândoi ne țineam bine tăinuite secretele. Am descoperit cum puteam trăi cu aceste compartimente etanșe unul lângă altul fără să lăsăm duhoarea rece și umedă dintr-unul să invadeze dulceața celuilalt. Dacă o să pomenesc iarăși cât de pasional devenise sexul după întâlnirea pe care o avusesem cu Greatorex, știu că o să te gândești imediat la „Pawnography“. (Ce mult regret acum jocul acela de cuvine din titlu.) Soțul nesăbuit care își dorește cu pasiune soția după ce aceasta i-a furat lucrurile, simțind o plăcere cu atât mai intensă cu cât știe în secret că ea l-a mințit. Da, știu, n-a fost decât o repetiție cu mult înainte să aflu de existența ta. Și nu neg că eu stau la originea amândurora. Dar am în minte și cealaltă povestire a mea, cea despre fratele vicarului îndrăgostit de femeia care în cele din urmă o să-l distrugă. Întotdeauna ţi-a plăcut. Sau ce zici de scriitoarea care își scrie cel de-al doilea roman stimulată de spectrul iubitului ei simian? Sau de nebunul acela care își închipuie că iubita lui e reală când, de fapt, nu e decât o născocire a lui, o contrafacere, o copie, un fals?

Dar nu, nu pleca din bucătărie. Mai rămâi cu mine. Lasă-mă să exorcizez toată această amărăciune. Și hai să vorbim despre munca de cercetare. Până în vinerea aceea când ai venit la Brighton, avusesem o a doua întâlnire cu Max Greatorex, acasă la el, în Egham, Surrey. Chiar și atunci m-a surprins cât de deschis se arăta, punându-mă la curent cu ședințele Operațiunii Sweet Tooth, cu variile voastre întâlniri din parc și

de la el din birou, cu vizita pe care ți-o făcuse noaptea târziu în St Augustine's Road și, în general, cu tot ce ținea de locul vostru de muncă. Pe măsură ce aflam mai multe, mă întrebam dacă nu tânjea într-o manieră autodistructivă să devină cel de-al Patrulea Om sau dacă nu cumva se afla într-o competiție sexuală cu Tony Canning ăla al tău. Max m-a asigurat că Sweet Tooth era de un nivel așa de jos, că aproape nici nu conta. Totodată, mi-a dat impresia că se hotărâse deja să plece din Serviciul de Securitate și să se-apuce de altceva. Acum știu de la Shirley Shilling că venise să se întâlnească cu mine la Bristol doar ca să ne strice relația. Indiscreția lui se datora faptului că nu-l interesa decât să te distrugă. Când l-am rugat să îmi acorde o a doua întâlnire, s-a gândit că, de supărare, dezvoltasem o obsesie și era bucuros s-o întrețină. După care a aflat cu surprindere că noi continuam să ne vedem. L-a apucat furia când a auzit că aveai de gând să vii la decernarea Premiului Austen, la hotelul Dorchester. Așa că a sunat la contactele lui din presă și ne-a sacrificat în piața publică. Cu totul ne-am întâlnit de trei ori anul ăsta. Mi-a dat atât de multe informații, mi-a fost de mare ajutor. Păcat că îl disprețuiesc profund. Mi-a relatat povestea lui Canning, cum a fost interogat într-o casă conspirativă înainte să plece în Marea Baltică să moară, cum l-a apucat o hemoragie nazală care a pătat o saltea, provocându-ți fantezii lugubre. Pe Greatorex toate astea îl distrau la nebunie.

La ultima noastră întâlnire mi-a dat adresa vechii tale prietene Shirley Shilling. Aflasem despre ea din ziare – cum un agent literar ingenios îi făcuse pe cinci editori să liciteze pentru romanul ei de debut, în timp ce în Los Angeles producătorii stăteau la coadă ca să obțină drepturile de ecranizare. Am cunoscut-o la Cambridge, era la brațul lui Martin Amis când am avut lectura aia comună. Am plăcut-o din prima clipă, și să știi că te adoră. Mi-a povestit cum făceați turul puburilor din Londra ca să ascultați rock. După ce i-am spus că știu cu ce te ocupi, mi-a zis cum ați făcut pe femeile de serviciu și cum au pus-o să te spioneze. L-a menționat și pe prietenul tău, Jeremy, drept care, cât am stat la Cambridge, m-am dus la colegiul lui și am obținut adresa din Edinburgh unde i se expedia corespondența. I-am făcut o vizită și doamnei Canning. I-am spus că fusesem un student de-al soțului ei. S-a arătat destul de politicoasă, dar n-am aflat prea multe. Cred că o să te bucuri să auzi că nu știe absolut nimic despre tine. Shirley s-a oferit să mă conducă la căsuța lui Canning din Suffolk. (Conduce ca dementa.) Am studiat atenți grădina și am făcut o plimbare prin pădure. Când a venit momentul să plecăm, mi-am zis că aveam deja destule elemente ca să

reconstitui scena aventurii voastre secrete, ucenicia ta în lumea secretelor.

De la Cambridge, îți aduci aminte, m-am dus să-i vizitez pe sora ta și pe prietenul ei, Luke. După cum știi, îmi displace să mă droghez. E așa o limitare la nivel mental. Senzația aia înțepătoare, electrică pur și simplu nu e pe gustul meu, după cum nu mă caracterizează nici apetitul ăla nefericit, provocat de o reacție chimică, pentru lucrurile dulci. Dar era singurul mod în care Lucy și cu mine puteam să fim cu adevărat pe aceeași lungime de undă și să stăm de vorbă. Ne-am așezat toți trei pe niște perne puse direct pe podeaua apartamentului lor, într-o lumină difuză, în mirosul tămâii care ardea în vase artizanale de lut, în timp ce o melodie la *sitar* se prelingea din niște boxe invizibile. Am băut ceaiul menit să ne purifice. Te venerează pur și simplu biata fată, e disperată să-ți intre-n voie și să-i spui o vorbă bună, ceea ce cred că nu se întâmplă prea des. La un moment dat a spus cu un aer nefericit că nu era drept ca tu să fii și mai deșteaptă, și mai frumoasă. Am obținut ceea ce voiam să aflu – copilăria și anii adolescenței, deși s-ar putea să fi uitat mare parte în norii de hașiș. Dar țin minte că la cină am mâncat conopidă gratinată și orez brun.

Am rămas peste noapte pentru că duminică aveam de gând să mă duc la catedrală și să-l ascult pe tatăl tău. Eram curios, pentru că îmi spuseseși într-o scrisoare cum te-ai prăbușit în brațele lui pe treptele de la intrare. Și iată-l acolo, în toată splendoarea lui distantă, deși în ziua aia n-a spus absolut nimic demn de reținut. Subordonații lui, destul de impunători la rândul lor, deloc descurajați de asistența puțin numeroasă, au oficiat slujba cu toată însuflețirea izvorâtă dintr-o credință nestrămutată. Unul dintre ei, un tip cu o voce nazală, a ținut predica, o exegeză infailibilă a parabolei bunului samaritean. La ieșire i-am strâns mâna tatălui tău. M-a privit cu interes și m-a întrebat dacă aveam să mai vin. Cum să mă lase inima să-i spun adevărul?

I-am scris lui Jeremy prezentându-mă drept un prieten bun de-al tău aflat în trecere prin Edinburgh. I-am spus că îl contactam la sugestia ta. Știam că n-o să te deranjeze o mică minciună, dar în același timp îmi asumam un risc. Dacă ți-ar fi pomenit de mine, acoperirea mea ar fi fost compromisă. De data asta a trebuit să mă îmbăt bine ca să obțin ceva. Altfel cum aș fi putut să aflu modul în care ai ajuns să scrii pentru *? Quis?*? Chiar tu îmi povestiseși despre orgasmele lui evazive, despre strania conformație a pubisului său și despre prosopul împăturit la care recurgeați. Jeremy și cu mine mai împărtășeam și un interes comun pentru secolul al XVI-lea, pentru istoria și literatura lui, iar eu – cum aveam deja

informațiile – l-am pus la curent cu trădarea lui Tony Canning și cu aventura pe care o avuseseși cu el, ceea ce l-a șocat pur și simplu. Și uite-așa seara noastră s-a scurs în mod minunat și, când am plătit nota de la Old Waverley Hotel, mi-am zis că n-au fost bani aruncați în vânt.

Dar de ce te deranjez cu detalii despre munca mea de cercetare? În primul rând ca să-ți arăt că am luat întreaga chestiune foarte serios. În al doilea rând, să fie clar, mai presus de orice tu erai principala mea sursă. Mai era, evident, și ce vedeam nemijlocit. Și, în fine, mica distribuție de personaje printre care am rătăcit în ianuarie. Ceea ce lasă loc unei insule de experiențe, o porțiune importantă din întreg, care erai tu însăți, tu cu propriile tale gânduri și, uneori, tu așa cum nu puteai să te vezi. Pe terenul ăsta am fost obligat să extrapolez sau să inventez.

Iată un exemplu. Nici unul din noi n-o să uite prima noastră întâlnire, cea din biroul meu. De unde stăteam, în clipa când ai intrat pe ușă și am zărit combinația ta demodată de portocaliu cu crem, ochii tăi albaștri precum cerul într-o zi de vară, mi-a trecut prin minte că viața tocmai era pe punctul să mi se schimbe. Mi te-am imaginat așa cum erai cu câteva minute mai înainte, pe drumul de la halta Falmer, apropiindu-te de campusul Universității din Sussex plină de o aversiune snoabă, pe care ai exprimat-o clar încă de atunci, față de ideea de universitate nouă. Elegantă și frumoasă, ai trecut hotărâtă, cu pași mari, printre grupurile de puști cu părul lung și picioarele goale. Disprețul abia dacă ți se șterse de pe față când te-ai prezentat și ai început să-mi înșiri neadevăruri. Te-ai plâns de studenția ta la Cambridge, mi-ai povestit că, la nivel intelectual, te îndobitocea, dar ți-ai apărat poziția ta elitară și ai socotit-o inferioară pe a mea. Ei bine, sfatul meu e să te mai gândești. Nu te lăsa păcălită de muzica dată tare. Cred că universitatea mea era mult mai ambițioasă, mai serioasă și mai plăcută decât a ta. La nivel de rezultate, de explorare, ca să vorbesc în termenii noii hărți educaționale conturate de Asa Briggs. Seminarele erau solicitante. Două eseuri pe săptămână trei ani la rând, fără pauză. Toată studierea obișnuită literaturii, dar în plus istoriografie pentru studenții din anul I, apoi, la alegere, cosmologie, arte frumoase, relații internaționale, Virgil, Dante, Darwin, Ortega y Gasset… Universitatea din Sussex nu ți-ar fi permis niciodată să stagnezi așa cum ai făcut tu, nu te-ar fi lăsat niciodată să faci doar Matematică. De ce te bat la cap cu toate astea? Parcă te aud cum îți spui: E gelos, e nervos din cauza universității lui care arăta ca un magazin universal cu geamurile alea imense, din cauză că n-a fost în locul meu cu peluze perfecte ca masa de *snooker* și clădiri din

piatră de var de culoarea mierii. Dar să știi că ai greși. Voiam doar să știi de ce ți-am desenat pe buze strâmbătura aia când ai pășit în acordurile muzicii celor de la Jethro Tull, un rânjet pe care, nefiind de față, n-aveam cum să-l văd. Era o deducție logică, o extrapolare.

Destul cu munca de cercetare. Mă aflam în posesia materialului, a foiței de aur, și mă stăpânea motivația de a-l prelucra. M-am pus pe treabă cu frenezie, peste o sută de mii de cuvinte în puțin peste trei luni. Premiul Austen, cu toată vâlva stârnită și recunoașterea pe care mi-o aducea, mi se părea că mă distrage cumplit de la lucru. Mi-am stabilit un obiectiv de cincisprezece mii de cuvinte pe zi, șapte zile din șapte. Uneori, când îmi seca inspirația, era aproape imposibil de atins, alteori înaintam fluierând pentru că nu făceam decât să transcriu conversațiile pe care le avuseserăm cu câteva minute în urmă. Uneori evenimentele scriau paragrafe întregi în locul meu.

Un exemplu recent în acest sens a fost sâmbăta trecută, când te-ai întors de la cumpărături și mi-ai arătat povestea din *The Guardian*. Am înțeles atunci că Greatorex începuse să joace tare și că lucrurile urmau să se miște repede. Aveam un loc în primul rând pentru meciul înșelăciunii, un loc deopotrivă pentru tine și pentru mine. Te-ai gândit că dintr-o clipă într-alta urma să fii demascată și să suporți acuzațiile mele, mi-am dat seama imediat. M-am prefăcut că te iubesc prea mult ca să te bănuiesc de ceva – a fost floare la ureche. Când mi-ai sugerat să dau o declarație pentru Press Association, știam că n-avea nici un sens, dar – la urma urmei – de ce nu? Povestea se scria singură. În plus, venise timpul să renunț la banii Fundației. M-a tușat când ai încercat să mă deconsiliezi să pretind că nu cunosc pe nimeni din serviciul de informații. Știai cât sunt de vulnerabil, cât de vulnerabil devenisem în urma acțiunilor tale, te dădeai de ceasul morții încercând să mă protejezi. Așa că de ce-am mai făcut afirmația aia? De dragul poveștii! N-am putut să mă abțin. Și am vrut să par inocent în ochii tăi. Știam foarte bine că eram pe punctul să provoc și eu destul rău. Dar nu-mi păsa, eram imprudent și obsedat, voiam doar să văd ce se întâmplă. Mi-am imaginat – în mod corect, după cum se va dovedi – că acesta era sfârșitul jocului. Când te-ai dus să te întinzi în pat, frământându-te din cauza dilemei în care te aflai de atâta vreme, m-am apucat să descriu scena în care citești ziarele în cafeneaua de lângă piață, apoi – cât încă îmi era proaspătă în minte – întreaga noastră discuție ulterioară. După prânzul de la Wheeler's, am făcut dragoste. Tu ai adormit, iar eu am continuat să lucrez, dactilografiind și revăzând ce se întâmplase în orele din urmă.

Seara devreme, am intrat în dormitor ca să te trezesc și să fac iarăși dragoste cu tine, iar tu, luându-mi pula în mână și ajutându-mă să intru în tine, mi-ai șoptit: „Ești nemaipomenit“. Sper să nu te superi că am inclus asta în carte.

Trebuie să recunoști, Serena, soarele apune peste această poveste putredă, după cum apun și luna, și stelele. Azi după-amiază – ieri la tine, cum ar veni – a sunat cineva la ușă. Am coborât și acolo, pe trotuar, am dat peste o femeie de la *Daily Express*. Era o persoană plăcută și deschisă, care m-a anunțat că o să apar în toate ziarele de a doua zi, că o să fiu prezentat ca un impostor, un individ nesincer și lacom de bani. Mi-a citit chiar rândurile pe care le scrisese ea. Mi-a descris și fotografiile care urmau să fie publicate, apoi m-a întrebat politicos dacă doream să fac vreun comentariu. N-am avut nimic de spus. Imediat ce a plecat, am pus totul pe hârtie. N-o să mai am ocazia să cumpăr ziarul de mâine, dar nu mai contează, pentru că o să inserez în text ce mi-a relatat și o să te pun pe tine să citești articolul în trenul cu care o să vii încoace. Da, totul s-a terminat. Reporterița mi-a zis că ziarul obținuse deja declarații de la Edward Heath și Roy Jenkins. Mă-ndrept spre oprobriul public. Cu toții ne-ndreptăm. O să fiu acuzat, și pe bună dreptate, că am mințit în declarația către Press Association, că am acceptat bani provenind dintr-o sursă nepotrivită, că mi-am vândut libertatea de gândire. Angajatorii tăi s-au amestecat ca proștii unde nu trebuia și și-au pus stăpânii politici într-o poziție jenantă. N-o să mai dureze mult până când lista celorlalți scriitori care au beneficiat de subvenții în cadrul Operațiunii Sweet Tooth o să iasă la iveală. O să se lase cu bătăi de joc, cu obraji înroșiți de rușine și cu vreo două dări afară. În ceea ce te privește, n-o să supraviețuiești ziarelor de mâine. Arăți mortal în poză, din câte mi s-a spus. Dar o să fii nevoită să-ți cauți de lucru.

În scurt timp o să te rog să iei o decizie importantă, dar înainte de asta, lasă-mă să-ți spun povestea mea de spionaj preferată. MI5 a jucat un rol în ea, ca și MI6, de altfel. Suntem în anul 1943. Lupta era mai dură și mai importantă decât e acum. În luna aprilie a anului respectiv, cadavrul intrat în descompunere al unui ofițer de marină fusese adus de valuri pe coasta Andaluziei. Prinsă cu un lanț de încheietura cadavrului era o servietă conținând documente referitoare la o invazie a Aliaților în sudul Europei, prin Grecia și Sardinia. Autoritățile locale l-au contactat pe atașatul naval britanic, care la început n-a prea manifestat interes nici față de cadavru, nici față de servietă. Apoi a părut că se răzgândește și s-a agitat ca dementul să pună mâna și pe una, și pe cealaltă. Dar era prea târziu. Spania era neutră în război, însă oricum mai favorabilă

cauzei Germaniei naziste. Serviciile de informații germane au urmărit atent chestiunea și documentele din servietă au luat drumul Berlinului. Înaltul Comandament German a studiat conținutul valizei, a aflat de intențiile Aliaților și și-a modificat strategia defensivă în consecință. Dar, după cum probabil știi dacă ai citit *The Man Who Never Was*, atât cadavrul, cât și planurile de invazie erau false, o înscenare pusă la cale de serviciile de informații britanice. Ofițerul era în realitate un vagabond galez, recuperat de la morgă, căruia – cu mare grijă la detalii – i se pregătise o identitate fictivă, întregită cu câteva scrisori de dragoste și bilete la un spectacol din Londra. Invazia Aliaților în sudul Europei s-a desfășurat prin locul unde era logic să se întâmple, adică prin Sicilia, care era slab apărată. Cel puțin o parte dintre diviziile lui Hitler stăteau de pază la intrările greșite.

Operațiunea Mincemeat a constituit doar una dintre zecile de operațiuni din timpul războiului menite să inducă inamicul în eroare, dar teoria mea e că ingeniozitatea ei deosebită și succesul repurtat s-au datorat punctului său de plecare. Ideea se inspira dintr-un roman publicat în 1937, intitulat *The Milliner's Hat Mystery*. Tânărul ofițer de marină căruia îi sărise în ochi episodul cu pricina avea să devină la rândul său, într-o bună zi, un romancier faimos. Se numea Ian Fleming și a inclus ideea care-i venise, alături de alte stratageme, într-un memorandum ce a fost arătat unei comisii secrete, conduse de un profesor de la Oxford care scria romane polițiste. Cu un adevărat fler romanesc, cadavrul fusese dotat cu o identitate, un mediu social și o existență credibile. Atașatul naval care orchestrase preluarea cadavrului în Spania era și el romancier. Cine spune că poezia nu ajută la nimic? Operațiunea Mincemeat a fost încununată de succes tocmai pentru că fantezia, imaginația, a călăuzit inteligența. Printr-o nefericită comparație, Operațiunea Sweet Tooth, care a prevestit decăderea, a inversat procesul și a dat greș tocmai pentru că inteligența a încercat să interfereze cu fantezia. Momentul nostru de glorie a fost cu treizeci de ani în urmă. În declinul nostru de astăzi, trăim în umbra giganților. Tu și toți colegii tăi trebuie să fi știut că proiectul era putred și sortit eșecului de la bun început, dar motivele voastre erau de natură birocratică, i-ați dat înainte pentru că așa sunau ordinele primite de sus. Peter Nutting ăsta al tău ar fi făcut bine să-l asculte pe directorul de la Arts Council, Angus Wilson, alt romancier care a avut legături cu serviciile de informații în timpul războiului.

Ți-am spus că nu furia m-a animat când am scris paginile aflate în pachetul pe care-l ai în față. Dar e drept că am vrut de la bun început să-ți răspund cu aceeași monedă. Amândoi am

dat informații unul despre celălalt. Tu m-ai mințit, eu te-am spionat. A fost savuros și mi-am zis că ai meritat-o. Chiar am crezut inițial că pot să închid toată afacerea între copertele unei cărți, să mi te scot din minte cu ajutorul scrisului și să-mi iau adio de la tine. Dar mi-am făcut calculele fără să țin cont de logica procesului. A trebuit să mă duc la Cambridge să absolv cu calificativul tău nasol, să fac dragoste într-o căsuță din Suffolk cu un bătrânel drăguț, un scârbos, să trăiesc în camera ta închiriată din Camden, să țin doliu, să mă spăl pe cap în locul tău la chiuvetă, să-mi calc fustele pentru serviciu, să mă chinuiesc dimineața cu metroul la serviciu, să experimentez dorința ta de independență, precum și legăturile care te mai ataşau încă de părinții tăi și te făceau să plângi la pieptul tatălui tău. A trebuit să-ți cunosc singurătatea, să-ți trăiesc nesiguranța, setea după laudele superiorilor, lipsa instinctului de soră, pornirile mărunte de snobism, ignoranță și vanitate, minima conștiință socială, momentele de autocompătimire și conformism în toate cele. Și în același timp să nu ignor nici o clipă inteligența, frumusețea și tandrețea ta, plăcerea de a face sex și a te distra, umorul sec și adorabilele instincte protectoare. Trăind în mintea ta, am fost capabil să mă văd limpede pe mine însumi în adevărata lumină: foamea de bani și de poziție socială, felul în care îmi urmăream scopul, orb la tot restul, aproape autist. Apoi orgoliul meu ridicol, sexual, de creator, vanitatea mea estetică înainte de orice – altfel de ce te tot puneam să zăbovești la nesfârșit asupra paginilor mele, de ce evidențiam în cursive frazele mele favorite?

Ca să te recreez pe pagină a trebuit să devin una cu tine și să te înțeleg (asta e ceea ce pretinde un roman), iar – în cursul acestui proces – inevitabilul s-a produs. Când m-am insinuat în pielea ta, ar fi trebuit să ghicesc consecințele. Încă te mai iubesc. Nu, nu e asta. Te iubesc și mai mult.

O să-ți zici că suntem înnămoliți prea adânc în înșelătorii, că ne-am spus unul altuia minciuni cât să ne-ajungă o viață şi mai bine, că ipocrizia și umilințele au dublat motivele ca s-o luăm fiecare pe drumul lui. Dar mă gândesc că ele s-au anulat reciproc și că suntem prea legați în supravegherea noastră comună ca fiecare să-l lase pe celălalt să plece. Ce am eu de făcut acum e să am grijă de tine. N-ai vrea să faci și tu același lucru pentru mine? Mă-ndrept încet spre o declarație de dragoste și o cerere în căsătorie. Nu mi-ai destăinuit tu o dată concepția ta demodată că așa trebuie să se încheie un roman, cu un „Vrei să te căsătorești cu mine?“. Cu permisiunea ta, aș vrea să public într-o zi cartea asta de pe masa din bucătărie. Nu prea echivalează cu o justificare, mai degrabă cu o incriminare, și mai mult ca sigur asta nu va face decât să ne lege și mai tare.

Dar există și câteva impedimente. Cum nu ne-am dori ca tu sau Shirley sau chiar domnul Greatorex să ajungeți în spatele gratiilor, va trebui să așteptăm până hăt, în secolul XXI, ca să ieși de sub incidența legii privind informațiile clasificate. Câteva decenii sunt timp berechet să-mi amendezi presupozițiile referitoare la singurătatea ta, să-mi spui mai multe despre restul activităților tale secrete și despre ce s-a întâmplat cu adevărat între tine și Max, destul timp să intercalăm acele umpluturi cu funcție retrospectivă: în zilele acelea, pe atunci, erau ani de… Sau ce zici de asta: „Acum, când din oglindă mi se arată un cu totul alt chip, o pot spune o dată pentru totdeauna. Chiar eram *frumuşică*“. E prea crud? Nu e cazul să te impacientezi, n-o să adaug nimic fără să-mi dai OK-ul. Nu-i nici o grabă să intrăm la tipar.

În mod sigur n-o să fiu pe veci obiectul oprobriului public, dar situația asta s-ar putea să mai dureze o vreme. Măcar într-o privință ne-am pus cu toții de acord – am nevoie de o sursă independentă de venit. S-a ivit un post la University College London. E nevoie de un specialist în Spenser și mi s-a spus că am șanse destul de bune. M-am mai lămurit un pic că predatul n-o să mă împiedice să scriu. Iar Shirley mi-a zis că are o ofertă pentru tine la Londra, dacă te interesează.

Diseară o să fiu în avion spre Paris, mă duc la un vechi prieten de școală care zice că-mi poate pune la dispoziție o cameră pentru câteva zile. Când lucrurile se vor mai liniști, când numele meu o să dispară din ziare, o să mă întorc negreșit. Dacă răspunsul tău e un fatal nu, ei bine, n-am făcut nici o copie, ăsta e singurul exemplar și îl poți pune pe foc. Dacă însă mă mai iubești și răspunsul tău e da, atunci colaborarea noastră poate începe și, cu acceptul tău, scrisoarea asta va fi ultimul capitol al Operațiunii Sweet Tooth.

Serena, iubirea mea, numai de tine depinde.

2. Pană.
3. Haină largă purtată de preoţii catolici.
4. Corect: *„Nisi Dominus aedificaverit domum in vanum laboraverunt qui aedificant eam“* („Dacă nu zideşte Domnul o casă, degeaba lucrează cei ce o zidesc“, „Psalmii“, cap. 127, *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament*, trad. de Dumitru Cornilescu, 1924).
5. Calificativele *first class honours*, *second class honours*, *third class honours* şi *ordinary degree* din sistemul britanic sunt aproximativ echivalente cu calificativele „Excelent“, „Foarte bine“, „Bine“ şi „Suficient“ din sistemul românesc.
6. Unul dintre cele mai importante proteste studenţeşti din Marea Britanie din perioada de după mai 1968, desfăşurat

la Garden House Hotel din Cambridge, pe 13 februarie 1970.

7. Capodopera scriitorului victorian Anthony Trollope (1815-1882), romanul *The Way We Live N*ow are aproximativ 900 de pagini.

8. E vorba de bestsellerul internaţional *Valea Păpuşilor* de Jacqueline Susann (trad. de Irina Negrea, Editura Lira, 2012).

9. Cine? (lat.)

10. Tribunalul regal englez, instituit de Henric al VII-lea în 1487, pentru a examina probleme politice, de multe ori substituindu-se puterii judecătoreşti. Numele provine de la decoraţiunile palatului Westminster, unde se întrunea.

11. John Dee (1527-1608/1609) – matematician, astronom, navigator, faimos practicant al magiei și divinației. A fost sfetnic al reginei Elisabeta I a Angliei.

12. Mătase naturală produsă de viermi de mătase sălbatici.

13. Serie de legi aprobate de Parlamentul Marii Britanii care limita numărul orelor lucrate de femei și de copii mai întâi în industria textilă, apoi în celelalte ramuri industriale.

14. Legi comerciale menite să-i apere pe producătorii de cereale din Marea Britanie și Irlanda de Nord de importurile străine ieftine între anii 1815 și 1846.

15. Hei!

16. Lumea paturilor.

17. Special Operations Executive – organizație secretă de spionaj britanic din timpul celui de-al Doilea Război Mondial care a acționat și în România (Operațiunea Autonomous).

18. *…sang in Berkeley Square* – (aprox.) Poate am dreptate, poate nu, / Dar sunt gata să jur, să știi: / Când te-ai întors și mi-ai zâmbit / O privighetoare-a cântat în Piața Berkeley.

19. Stradă din Londra pe care se află sediile ministerelor și alte clădiri oficiale.

20. Grupare anarhistă responsabilă pentru mai multe atacuri cu bombe în Marea Britanie în perioada 1970-1972.

21. Reginald Maudling (1917-1979) – politician britanic care a deținut diferite portofolii ministeriale. A fost ministru de Interne în perioada tragicului eveniment din Irlanda de Nord cunoscut sub numele de Duminica Însângerată (Bloody Sunday), când armata britanică a deschis focul în timpul unei demonstrații, omorând paisprezece civili.

22. Slăbiciune pentru dulciuri.

23. *Eating People is Wrong* – Nu-i bine să mănânci oameni.

24. Joc de cuvinte intraductibil. Autorul folosește termenul *berk*, care în argoul ritmat din Cockney (Cockney Rhyming

Slang – vorbire argotică în care termenii sunt înlocuiți cu alții de sonoritate similară) este o prescurtare de la Berkeley sau Berkshire Hunt, termen alternativ pentru *cunt* – „pizdă“, dar și “persoană dezagreabilă“ (aprox. „un jeg de om“).

25. Melvin Lasky (1920-2004) – intelectual și journalist american, membru al stângii anticomuniste. În 1948 a întemeiat ziarul german *Der Monat* și a editat publicația britanică *Encounter* între anii 1958 și 1991.
26. Arts Council of Great Britain, în prezent Arts Council of England (Consiliul Artelor) – organizație non-guvernamentală funcționând pe lângă Ministerul Culturii din Marea Britanie, dar cu statut semiautonom pentru a împiedica interferența politicului. Are drept obiective susținerea artiștilor prin oferirea de subvenții, premii etc., fiind finanțată din fonduri publice și private.
27. Hut 8 a fost o secție din cadrul Government Code and Cypher School (GC & CS) din Bletchley Park, baza militară care, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, se ocupa cu decriptarea mesajelor marinei germane codate cu ajutorul mașinii Enigma.
28. Donald Duart Maclean și Guy Burgess, alături de Kim Philby și Anthony Blunt au spionat pentru Uniunea Sovietică în timpul celui de-al Doilea Război Mondial și la începutul anilor ’50. Grupul din care făceau parte a fost supranumit „Cambridge Five“, identitatea celui de-al cincilea membru rămânând controversată.
29. Her Majesty’s Stationery Office (Imprimeria Majestății Sale).
30. În original, *charity* – dragostea creștină, dragostea lui Dumnezeu pentru omenire (gr. *agape*) și dragostea față de aproape.
31. Iubirea este îndelung răbdătoare, este plină de bunătate; iubirea nu pizmuiește; iubirea nu se laudă, nu se umflă de mândrie, nu se poartă necuviincios, nu caută folosul său, nu se mânie, nu se gândește la rău; nu se bucură de nelegiuire, ci se bucură de adevăr.
32. Referire ironică la străjerii din visul lui Nabucadneţar, „Daniel“, cap. 4 (trad. de Dumitru Cornilescu, 1924).
33. Suburbie londoneză exclusivistă.
34. Cuvânt descătușat.
35. Joc de cuvinte: *gull* înseamnă „pescăruș“, dar și „fraier, găgăuță“. Aluzie la faptul că, în finalul piesei, Emilia îl numește pe Othello „*O gull! O dolt!*“ („O, găgăuţă! O, neghiobule!“).

36. Colegiul Balliol de pe malul mării – referire la prestigiosul Balliol College din cadrul Universității Oxford.
37. Ludwig Wittgenstein, *Tractatus logico-philosophicus*, trad. de Mircea Dumitru și Mircea Flonta, ediția a II-a, Humanitas, 2012.
38. *Crăiasa zânelor* – poem epic de Edmund Spenser (c. 1552-1599), considerat una dintre primele creații în limba engleză modernă.
39. Joc de cuvinte, bazat pe omofonia cu termenul *„pornography“*. De la *pawn* (amanet).
40. Klaus Fuchs (1911-1988) – fizician german implicat în Proiectul Manhattan, acuzat că a vândut informații referitoare la dezvoltarea armelor nucleare de către americani, britanici și canadieni. În 1950 a fost condamnat la paisprezece ani de închisoare, dar amnistiat în 1959, când a și emigrat în Republica Democrată Germană.
41. Heliu, Pică (la cărți).
42. Cartier majoritar protestant din Londonderry, în Irlanda de Nord, scena evenimentelor tragice din Duminica Însângerată (30 ianuarie 1972).
43. Alan Nunn May (1911-2003) – fizician britanic care, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, a transmis sovieticilor informații referitoare la programul secret de cercetare în domeniul atomic, desfășurat de britanici și de americani. Condamnat pentru spionaj în 1946.
44. Americanii Julius Rosenberg (1918-1953) și Ethel Greenglass Rosenberg (1915-1953) au fost condamnați la moarte și executați pentru spionaj în favoarea Uniunii Sovietice, sub acuzația de a fi transmis informații secrete privind bomba atomică.
45. Charles Dickens, *Dombey și fiul*, trad. de Alice Voinescu și Alexandru Nasta, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1957.
46. Scriitoarea Jane Austen.
47. „Băiatul sta pe puntea-n flăcări“ – vers din poemul „Casabianca“ de Felicia Hemans (1793-1835).
48. Perioada edwardiană acoperă domnia regelui Edward al VII-lea (1901-1910), extinzându-se și după moartea acestuia până la izbucnirea Primului Război Mondial, şi e considerată o epocă de aur a Imperiului Britanic. A fost marcată de prosperitate, înflorirea artelor și a științelor, un element caracteristic constituindu-l și petrecerile în aer liber din lungile după-amiezi de vară.
49. Stil de jazz american, caracterizat prin folosirea armoniilor cromatice şi disonante.
50. Departamentul Securității Statului.

51. Organizație republicană irlandeză înființată în 1973 și activând pe teritoriul Marii Britanii, care milita pentru retragerea trupelor britanice din Irlanda de Nord și pentru unificarea acesteia cu Irlanda.
52. Stau într-o speluncă / De pe Strada 42 / Nesigur și speriat.
53. Michael Josselson (1908-1978) – jurnalist american şi colaborator al CIA. A acţionat, în special, ca om de legătură între serviciul de informaţii american şi Congresul pentru Libertatea Culturii.
54. Thomas Paine (1737-1809) – gânditor politic și revoluționar american de origine engleză, ale cărui texte au contribuit în mod fundamental la izbucnirea Revoluției Americane.
55. Nunțile de Rusalii.
56. În original, *„ducking stool“* – instrument medieval de tortură cu ajutorul căruia acuzata, legată de un scaun, era coborâtă lent într-o apă prin intermediul unui sistem de scripeți.

Mulțumiri

Trebuie să le mulțumesc în mod special lui Frances Stonor Saunders, autoarea cărții *Who Paid the Piper? The CIA and the Cultural Cold War*, lui Paul Lashmar și Oliver James, autorii cărții *Britain's Secret Propaganda War: 1948-1977*, și lui Hugh Wilford, pentru cartea sa *The CIA, the British Left and the Cold War: Calling the Tune?* De un imens ajutor mi-au fost următoarele volume: *Writing Dangerously: Mary McCarthy and her World* de Carol Brightman; *The Theory & Practice of Communism* de R.N. Carew Hunt; *Operation Mincemeat* de Ben MacIntyre; *Reluctant Judas* de Geoffrey Robertson; *Open Secret: The Autobiography of the Former Director-General of MI5* de Stella Rimington; *The Defence of the Realm: The Authorized History of MI5* de Christopher Andrew; *Spooks: The Unofficial History of MI5* de Thomas Hennessey și Claire Thomas; *Spy Catcher: The Candid Autobiography of a Senior Intelligence Officer* de Peter Wright; *State of Emergency: The Way We Were: Britain, 1970-1974* de Dominic Sandbrook; *When the Lights Went Out: Britain in the Seventies* de Andy Beckett; *Crisis? What Crisis? Britain in the 1970s* de Alwyn W. Turner; *Strange Days Indeed* de Francis Wheen.

Îi sunt recunoscător lui Tim Garton Ash pentru comentariile sale atât de atente; lui David Cornwell pentru amintirile sale irezistibile; lui Graeme Mitchison și lui Karl Friston pentru a-mi fi demontat problema lui Monty Hall; lui Alex Bowler și, ca întotdeauna, Annalenei McAfee.

Table of Contents

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
Mulțumiri

Table of Contents

1 8
2 20
3 35
4 47
5 60
6 70
7 78
8 90
9 99
10 111
11 119
12 130
13 140
14 152
15 165
16 180
17 191
18 204
19 216
20 228
21 243
22 258
Mulțumiri 280